

Službeni

GLASNIK

Banjolučke biskupije

Godina XVIII. Banja Luka Broj 1/2024.

Službeni

GLASNIK

Banjolučke biskupije

Banja Luka, 2024.

SLUŽBENI GLASNIK

Banjolučke biskupije

Nakladnik:

Biskupski ordinarijat Banja Luka
Kralja Petra I., 80., 78000 Banja Luka

Za nakladnika

Vlč. Pero Ivan Grgić, kancelar

Grafička obrada

Blaženka Ivekić

Tisak

Grafid d.o.o. Banja Luka

Slika na naslovnici

Katedrala u Banjoj Luci

Slika na zaslovnici

Jubilej 2025.

SADRŽAJ

BOŽIĆNA PORUKA 2024.	7
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	9
Poruka Svetoga Oca Franje za 57. Svjetski dan mira	10
Poruka Njegove Svetosti pape Franje „Urbi et orbi”	15
Poruka pape Franje za 58. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija	17
Papina poruka za I. Svjetski dan djece (25. i 26.5.2024.)	21
Papina poruka za 98. Svjetski dan misija (20.10.2024.)	22
Poruka Svetog Oca Franje za 8. Svjetski dan siromaha	26
SPES NON CONFUNDIT (Bula proglašenja Redovnog jubileja godine 2025.)	29
Poruka Svetog Oca Franje za 4. Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba	40
Poruka pape Franje za Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu	42
Poruka pape Franje za 110. Svjetski dan selilaca i izbjeglica	45
Poruka Svetog Oca Franje za 39. Svjetski dan mladih	47
Pismo pape Franje župnicima cijelog svijeta	50
Pismo pape Franje za slavlje spomendana u partikularnim crkvama vlastitih svetaca, blaženika časnih slugu Božjih i slugu Božjih	52
Nota „Gestis Verbisque” o valjanosti slavljenja sakramenta	53
Norme za postupanje u razlučivanju navodnih nadnaravnih fenomena	59
II. ZAJEDNIČKE BISKUPSKJE KONFERENCIJE	73
Priopćenje s XXVI. zajedničkog zasjedanja HBK-a i BKBiH	74
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	77
Poruka predsjednika Vijeća za obitelj biskupa Marka Semrena za Dan života 2024.	78
Misa za sinodu i za žrtve rata u Ukrajini i Svetoj zemlji	80
Molitvena osmina za jedinstvo kršćana 2024.	81
Priopćenje s 89. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	82
Uskrsna poslanica biskupa Biskupske konferencije BiH	84
Priopćenje s XIX. susreta biskupa BKBiH s članovima redovničke konferencije BiH	85
Priopćenje s XV. susreta biskupa BKBiH s franjevačkim provincijalima u BiH	87
XI. međudekanatski susret u Bosni i Hercegovini	88
Priopćenje s 90. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	89
Priopćenje s 91. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	91

IV. BANJOLUČKA BISKUPIJA	93
Imenovanja i razrješenja/odobrenja	94
Razrješenje i imenovanje predsjednika Školskog odbora	95
 OKRUŽNICE	96
Misa posvete ulja na Veliku subotu	96
Izbor vijećnika u Prezbiterialno vijeće biskupije	96
Prezbiterско vijeće Banjolučke biskupije	97
Konstituirajuća sjednica Prezbiterskoga vijeća	98
Susret dijecezanskih svećenika	99
Godišnji odmori	100
Proslava nebeskoga zaštitnika Banjolučke biskupije i katedrale, sv. Bonaventure, biskupa i crkvenog naučitelja	101
Zbor savjetnika	101
Konstituirajuća sjednica Zbora savjetnika	102
Uspostava povjerenstava i imenovanje povjerenika	102
Sakrament potvrde	103
Poziv na molitvu i solidarnost sa stradalima u poplavama u sjevernoj Hercegovini i srednjoj Bosni	107
Jubilej 2025. - Jubilejske crkve i jubilejski oprost	108
Poziv na godišnji redoviti svećenički sabor	109
 PISMA - PROMEMORIJE - ČESTITKE	111
Projekti od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske	111
Biskupova čestitka vladiki Jefremu za Uskrs	113
Biskupova čestitka muftiji ef. Smajloviću za Kurban bajram	113
Biskupova čestitka banjolučkom muftiji u prigodi ponovnog otvaranja džamije Arnaudija u Banjoj Luci	114
Promemorija gosp. Miloradu Dodiku, predsjedniku Republike Srpske	115
 PAPA FRANJO IMENOVAO NOVOG BANJOLUČKOG BISKUPA	120
Obraćanje novoimenovanog banjolučkog biskupa mons. Željka Majića	120
Obraćanje biskupa Palića prigodom imenovanja don Željka Majića banjolučkim biskupom	122
Biskup Komarica poželio dobrodošlicu svom nasljedniku mons. Željku Majiću	123
Svečana akademija u čast biskupa Franje Komarice	124

Pozdrav biskupa Semrena	126
Zahvalna riječ nuncija Chullikatta	127
Zahvalna riječ mons. Franje Komarice	129
 BISKUPSKO REĐENJE I USTOLIČENJE BISKUPA MONS. ŽELJKA MAJIĆA	130
Apostolski nalog	130
Biskupsko ređenje	131
Pozdravna riječ mons. Franje Komarice na početku mise i biskupskog ređenja	135
Homilija nadbiskupa Vukšića	137
Obraćanje nuncija Chullikatta	139
Čestitka zagrebačkoga nadbiskupa i predsjednika HBK mons. Dražena Kutleše	140
Čestitka kardinala Puljića	142
Čestitka provincijala fra Zdravka Dadića	142
Riječ pozdrava i dobrodošlice preč. Vladislava Žarka Ošapa u ime svećenika, redovnika i redovnica Banjolučke biskupije	143
Zahvala gospodina Dinka Periša biskupu Komarici i čestitka biskupu Majiću u ime vjernika Banjolučke biskupije	145
Zahvalna riječ biskupa Željka	145
 ZAHVALNO EUHARISTIJSKO SLAVLJE MONS. DR. MARKA SEMRENA POMOĆNOG BISKUPA U MIRU	149
Propovijed biskupa Marka	149
Zahvalna riječ banjolučkog biskupa Željka Majića umirovljenom pomoćnom biskupu fra Marku Semrenu	151
 OTVOREN MUZEJSKO-GALERIJSKI PROSTOR „MARIJA ZVIJEZDA”	153
Pozdrav mons. Željka Majića, biskupa banjolučkog na otvaranju Muzejsko-galerijskog prostora „Marija Zvijezda”	154
 USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	157
Vlč. Anđelo Bartulica	157
Propovijed biskupa Željka	157
Mons. Vlado Lukenda	159
Prigodna homilija biskupa Majića	159
Oproštajni govor mons. Orlovca	161
Vlč. Vladimir Tomić	163
Ruža Ištuk	164

Marica Kljajić	164
Boženka - Božana Božinović	165
PRILOZI	168
Obljetnice i jubileji u Banjolučkoj biskupiji 2025. godine	168
NOVE KNJIGE	170
Banjolučka stoljeća - župa Pohoda BDM Banja Luka - mons. dr. Anto Orlovac	170
Navjestitelj Božje riječi i franjevački odgojitelj	173
Pozdravna riječ biskupa Majića na predstavljanju spomen-spisa „Navjestitelj Božje riječi i franjevački odgojitelj“	173
STATISTIČKI PODATCI	176

BOŽIĆNA PORUKA 2024.

Draga braćo i sestre!

1. Božić je jedan od najvećih blagdana u kršćanskom kalendaru i vjerojatno najželjenije iščekivan. Razlog toj radosti leži i u činjenici iščekivanja i nadanja. Djeca čekaju i žive u nadi da vide hoće li dobiti darove koje su tražili. Za većinu odraslih to će biti prilika uživati u slobodnom vremenu, posjetu obitelji i prijateljima i u obiteljskom zajedništvu. Čak i oni koji nisu kršćani ili su samo „prigodni“ kršćani, pronaći će, također, razlog za slavlje.

Mediji su posljednjih dana i godina ispunjeni vijestima, slikama i izvješćima o ratu u Svetoj Zemlji i Ukrajini, dolasku migranata, nestabilnoj gospodarskoj situaciji, što predstavlja vrlo stvarne izazove za mnoge ljude u našim biskupijama, našoj zemlji i uopće u svijetu. Ovim brojnim izrazima nasilja i izazova treba, također, dodati i ugroženost nerođenog života, kao i nedovoljno poštivanje ljudskog dostojanstva na kraju života.

Gledano ljudskim očima, svijet je trenutno mračno mjesto, pa bi se netko mogao razumno zapitati: „Što se ima slaviti?“

2. Za kršćane je Isusovo rođenje, Božji dolazak na zemlju, nedvojbeno činjenica na kojoj treba biti neizmjereno zahvalan. U Matejevu evanđelju čitamo: „Evo, Djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu se ime Emanuel, što znači: S nama Bog.“ (Mt 1, 23)

Stvarnost Božjega utjelovljenja kršćanima pruža utjehu i budi nadu, kao i Kristovo

obećanje da će uvijek biti s nama, „do svršetka svijeta“. (Mt 28,20)

Božić slavimo jer je Bog uslišao vapaj svakog ranjivog srca koje čezne za otкупljenjem. Božić postoji jer je Marija u dubokoj poslušnosti prihvatila Božju volju usred stvarnog svijeta u turobnoj neizvjesnosti. Božić slavimo jer je u tišini noći u skromnim jaslama Bog prihvatio našu ljudskost u Isusu iz Nazareta i učinio taj ljudski krik svojim, rječito nas uvjeravajući da slušamo njegovo obećanje da će ostati s nama na putu prema pomirenju u odnosima, po nadi u ponovno vraćenom dostojanstvu i punini života.

3. Stoga su i naše božićne liturgije prožete „svjetlom“ i „nadom“. Bogu ćemo upućivati molitvu da „svjetlo Božje utjelovljene Riječi odsijeva i u našem životu“ i posvješćivati sebi da je Bog, da rastjera tamu naše noći, poslao svoga Sina, prvorođenca prije svakog stvorenja, svjetlo svijeta.

Svjetlo je utješno i umirujuće. Vodi nas pravim putem. Prosvjetljuje nas i pomaže nam da jasnije vidimo. Često je u mraku teško vidjeti ono dobro što se oko nas čini. Ali to se dobro događa svakodnevno: u našim župama, našim obiteljima, školama i bolnicama, na radnim mjestima, dobrotvornim ustanovama i drugim zajednicama. Svi smo blagoslovljeni tom velikodušnošću duha.

4. Upravo ta svjetlost koja je sâm Krist i koja dolazi od Krista i koja nadahnjuje u dobru mnoga srca, obasjava naše živote i

budi u nama nadu. Kršćanska nada nije puki optimizam.

Papa Franjo u Buli proglašenja redovnog Jubileja 2025. godine podsjeća: „Duh Sveti je, naime, taj koji svojom trajnom prisutnošću u Crkvi putnici širi svjetlo nade u vjernicima: On ga održava poput goruće baklje koja se nikada ne gasi kako bi davao potporu i snagu našem životu. Naime, kršćanska nada ne vara i ne razočarava, jer se temelji na sigurnosti da nas ništa i nitko nikada ne može rastaviti od Božje ljubavi... Zato se ta nada ne slama pred teškoćama: ona se temelji na vjeri i hrani ljubavlju, te nam tako omogućuje ići naprijed kroz život.“ (Franjo, *Spes non confundit*, 3.)

5. Braćo i sestre!

I ovoga Božića zahvalimo za Božje utjelovljenje na zemlji. Molimo da svi dođemo Kristu, svjetlu svijeta. Molimo da njegovo svjetlo učvrsti našu nadu, osvijetli put u bolju budućnost i prosvijetli ljude diljem svijeta.

ta. Molimo da svi ljudi, u svojim domovima i župama, u ratom razorenim mjestima, gdje god ima boli, tjeskobe i nemira, spoznaju i dožive Kristov mir, najveći dar kojem se svatko od nas može nadati ovog i svakog Božića.

Svima vama i vašim obiteljima, kao i svim ljudima dobre volje želimo božićnu radost i sretnu novu godinu ispunjenu novim blagoslovima Božje dobrote.

Sarajevo – Mostar – Banja Luka,
Božić 2024. godine

✠ Tomo Vukšić,
vrhbosanski nadbiskup i metropolit,
apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata
✠ Petar Palić
mostarsko-duvanjski biskup,
apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski
✠ Željko Majić
banjolučki biskup

I.

DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 57. SVJETSKI DAN MIRA

Umjetna inteligencija i mir

Na početku nove godine, milosnog vremena koje Gospodin daruje svakome od nas, želim se obratiti narodu Božjem, narodima, čelnicima država i vlada, predstavnicima različitih vjera i civilnog društva, te svim muškarcima i ženama našeg vremena kako bih im uputio najbolje želje za mir.

1. Napredak znanosti i tehnologije kao put do mira

Sveto pismo svjedoči da je Bog ljudima dao svoga Duha kako bi ih resila „umješnost, sposobnost i razumijevanje u svim poslovima“ (Izl 35, 31). Inteligencija je izraz dostojanstva kojim nas je obdario Stvoritelj, koji nas je stvorio na svoju sliku i priliku (usp. Post 1, 26) i osposobio nas da na njegovu ljubav odgovorimo slobodom i spoznajom. Znanost i tehnologija na osobit način pokazuju tu fundamentalno relacijsku prirodu ljudske inteligencije: oni su izvanredan plod njezina kreativnog potencijala.

U Pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* Drugi vatikanski koncil potvrdio je tu istinu izjavivši: „Svojim radom i snagom svojega duha čovjek je uvijek nastojao što šire razviti svoj život“. Kad ljudi nastoje „pomoću tehničkih umijeća“ Zemlju učiniti „dostojnim prebivalištem cjelokupne ljudske obitelji“, oni djeluju po Božjem naumu i surađuju s njegovom voljom da dovrše djelo stvaranja i šire mir među narodima. I napredak znanosti i tehnologije, u mjeri u kojoj pridonosi boljem uređenju ljudskog društva, rastu i razvoju slobode i bratskog zajedništva, vodi, dakle, čovjekovu boljitku i preobrazbi svijeta.

S pravom se radujemo i zahvalni smo za izvanredna dostignuća znanosti i tehnologije zahvaljujući kojima se doskočilo bezbrojnim zlima koja su mučila ljudski život i

uzrokovala veliku patnju. Istodobno, znanstveni i tehnološki napredak, koji omogućuje dosad nezapamćenu kontrolu nad stvarnošću, stavlja ljudima u ruke mnoštvo mogućnosti od kojih neke mogu predstavljati prijetnju čovjekovom opstanku i opasnost za zajednički dom.

Značajni napreci u novim informacijskim tehnologijama, posebno na digitalnom polju, donose, dakle, zadivljujuće mogućnosti i ozbiljne opasnosti, s ozbiljnim implikacijama na težnju za postizanjem pravde i sklada među narodima. Zato je prijeko potrebno postaviti neka hitna pitanja. Koje će, srednjoročno i dugoročno gledano, biti posljedice novih digitalnih tehnologija? I kakav će utjecaj one imati na život pojedinaca i društva, na međunarodnu stabilnost i mir?

2. Budućnost umjetne inteligencije između obećanja i rizika

Napreci postignuti u informacijskoj tehnologiji i razvoj digitalnih tehnologija proteklih desetljeća već su doveli do dubokih promjena u globalnom društvu i njegovoj dinamici. Novi digitalni alati mijenjaju lice komunikacije, javne uprave, obrazovanja, potrošnje, osobnih interakcija i bezbrojnih drugih vidova svakodnevnog života.

Nadalje, pomoću tehnologija koje koriste pregršt algoritama moguće je iz digitalnih tragova ostavljenih na internetu izvući podatke koji omogućuju kontrolu razmišljanja i navika ljudi u odnosima, često bez njihovog znanja, u komercijalne ili političke svrhe, čime se ograničava njihovu svjesnu slobodu izbora. U internetskom prostoru prenakrcanom informacijama oni mogu oblikovati tok podataka prema kriterijima odabira koje korisnik ne zamjećuje uvijek.

Moramo zapamtiti da znanstveno istraživanje i tehnološke inovacije nisu odvojene od stvarnosti i „neutralne“, nego su podložne kulturnim utjecajima. Kako je riječ o potpuno ljudskim aktivnostima, smjerovi kojim idu odražavaju izbore uvjetovane osobnim, društvenim i kulturnim vrijednostima svakog doba. Isto vrijedi i za rezultate koje postižu: upravo zato što su plod specifičnog ljudskog pristupa svijetu koji nas okružuje, uvijek imaju etičku dimenziju, usko povezanu s odlukama onih koji provode eksperimente i usmjeravaju proizvodnju prema određenim ciljevima.

To vrijedi i za oblike umjetne inteligencije. U svijetu znanosti i tehnologije zasad ne postoji jedinstvena definicija za nju. Sam izraz, koji je već ušao u svakodnevnu upotrebu, obuhvaća niz znanjâ, teorijâ i tehnika kojima je cilj postići to da strojevi, u svom radu, reproduciraju ili oponašaju kognitivne sposobnosti ljudi. Govoriti u množini o „oblicima inteligencije“ može nadasve pomoći da se naglasi nepremostivi jaz koji postoji između tih sustava, ma koliko nevjerovatni i moćni bili, i ljudske osobe: oni su, u konačnici, „fragmentarni“, u smislu da mogu samo oponašati ili reproducirati neke funkcije ljudske inteligencije. Upotrebom množine također se naglašava da te, međusobno jako različite, uređaje treba uvijek promatrati kao „sociotehničke sustave“. Naime, njihov učinak, neovisno o temeljnoj tehnologiji, ne ovisi samo o načinu na koji su izrađeni, nego i o ciljevima i interesima onih koji ih posjeduju i onih koji ih razvijaju, te o situacijama u kojima se koriste.

Umjetnu inteligenciju stoga treba shvaćati kao zaseban svijet sazdan od različitih stvarnosti pa ne možemo a priori pretpostaviti da će njezin razvoj dati pozitivan doprinos budućnosti čovječanstva i miru među narodima. Takav pozitivan ishod bit će moguć samo ako se pokažemo sposobnima ponašati se odgovorno i poštivati temeljne ljudske vrijednosti kao što su „inkluzivnost, transparentnost, sigurnost, pravda, povjer-

ljivost i pouzdanost“.

Nije dovoljno, isto tako, pretpostaviti da će se oni koji razvijaju algoritme i digitalne tehnologije ponašati etično i odgovorno. Potrebno je ojačati ili, ako je potrebno, uspostaviti tijela zadužena za razmatranje novih etičkih pitanja i zaštitu prava onih koji koriste neki od oblika umjetne inteligencije ili su izloženi njihovom utjecaju.

Silno veliko širenje tehnologije mora stoga biti praćeno odgovarajućom izgradnjom za preuzimanje odgovornosti za njezin razvoj. Sloboda i miran suživot su ugroženi kad ljudi podlegnu iskušenju egoizma, osobnog interesa, žudnje za profitom i želje za moći. Imamo stoga dužnost proširiti svoj pogled i usmjeriti tehnološka i znanstvena istraživanja prema težnji za postizanjem mira i općeg dobra, u službi cjelovitog razvoja čovjeka i zajednice.

Neotuđivo dostojanstvo svakog ljudskog bića i bratstvo koje nas povezuje kao članove jedne ljudske obitelji moraju biti u temelju razvoja novih tehnologija i služiti kao neosporan kriterij za njihovu procjenu prije nego ih se stavi u upotrebu, kako bi se digitalni napredak ostvarivao u duhu pravde i pridonosio miru. Tehnološki razvoji koji ne vode do poboljšanja kvalitete života cijelog čovječanstva, nego naprotiv pogoršavaju nejednakosti i sukobe, nikako se ne mogu smatrati pravim napretkom.

Umjetna inteligencija postajat će sve važnija. Izazovi koje pred nas stavlja su tehnički, ali i antropološki, didaktički, društveni i politički. Obecava, primjerice, uštedu naporâ, efikasniju proizvodnju, učinkovitiji transport i dinamičnija tržišta kao i revoluciju u prikupljanju, organizaciji i provjeri podataka. Moramo biti svjesni brzih promjena koje se trenutno događaju i njima upravljati na način da se štiti temeljna ljudska prava i poštuje institucije i zakone koji promiču cjelovit ljudski razvoj. Umjetna inteligencija mora biti u službi najboljih ljudskih potencijala i naših najviših ciljeva, a ne u suparništvu s njima.

3. Tehnologija budućnosti: strojevi koji uče sami

U svojim mnogostrukim oblicima, umjetna inteligencija, utemeljena na tehnikama strojnog učenja (machine learning), premda je još u pionirskoj fazi, već uvodi značajne promjene u strukturu društava i ima dubok utjecaj na kulture, društvena ponašanja i izgradnju mira.

Razvoji kao što su strojno učenje (machine learning) ili duboko učenje (deep learning) pokreću pitanja koja nadilaze područja tehnologije i inženjerstva i tiču se razumijevanja koje je usko povezano sa smislom ljudskog života, temeljnim kognitivnim procesima i sposobnošću uma da se vine do istine.

Tako, primjerice, sposobnost nekih uređaja da iznjedre sintaktički i semantički suvisle tekstove nije jamstvo pouzdanosti. Za njih se kaže da mogu „halucinirati“, odnosno generirati tvrdnje koje se na prvi pogled čine uvjerljivima, ali zapravo su neutemeljene ili odaju predrasude. To predstavlja ozbiljan problem kad se umjetna inteligencija koristi u kampanjama dezinformiranja koje šire lažne vijesti i vode do rastućeg nepovjerenja u sredstva komunikacije. Povjerljivost, vlasništvo nad podacima i intelektualno vlasništvo druga su područja u kojima te tehnologije za sobom povlače ozbiljne opasnosti, kojima valja pribrojati druge negativne posljedice njihove zlouporabe, kao što su diskriminacija, uplitanje u izborne procese, nastanak modela društva koje nadzire i kontrolira ljude, digitalna isključenost i jačanje individualizma sve više otrgnutog od kolektiviteta. Svi ti čimbenici prijete da raspiruju sukobe i da budu prepreka miru.

4. Osjećaj ograničenosti u tehnokratskoj paradigmi

Naš je svijet pregolem, previše raznolik i presložen da bi ga se moglo u potpunosti upoznati i klasificirati. Ljudski um nikada neće moći iscrpiti sve njegovo bogatstvo, pa

ni uz pomoć najnaprednijih algoritama. Ovi potonji, naime, ne nude nikakva pouzdana predviđanja za budućnost, već samo statističke aproksimacije. Ne može se sve predvidjeti, ne može se sve izračunati. U konačnici, „stvarnost [...] je važnija od ideje“ i bez obzira na to koliko naši računalni kapaciteti bili čudesni, uvijek će postojati nedostupan ostatak koji izmiče svim pokušajima mjerenja.

K tome, velika količina podataka koje analizira umjetna inteligencija sama po sebi nije jamstvo nepristranosti. Kad algoritmi ekstrapoliraju informacije, uvijek se izlažu opasnosti da ih iskrive, replicirajući nepravde i predrasude okruženja iz kojeg potječu. Što su brži i složeniji, to je teže razumjeti zašto su dali određeni rezultat.

„Inteligentni“ strojevi mogu obavljati dodeljene im zadatke sa sve većom učinkovitošću, ali svrhu i značenje njihovih operacija i dalje će određivati ili omogućavati ljudi, svaki sa svojim svijetom vrijednosti. Tu se javlja opasnost da kriteriji na kojima se temelje određene odluke postanu manje jasni, da se odgovornost za odluke zamagljuje i da proizvođači izbjegavaju svoju obvezu djelovanja za dobrobit zajednice. To, u stanovitom smislu, potiče tehnokratski sustav koji „stvora savez“ između ekonomije i tehnologije i daje povlašteno mjesto kriteriju učinkovitosti, težeći tome da zanemari sve što nije povezano s njegovim neposrednim interesima.

To nas mora potaknuti na razmišljanje o vidu koji je, u današnjem tehnokratskom mentalitetu usmjerenom na učinkovitost, tako često zanemaren, a ipak je ključan za osobni i društveni razvoj, a to je „osjećaj ograničenosti“.

Kad čovjek, koji je po definiciji smrtnan, misli da tehnologijom može nadići svaku ograničenost, u opasnosti je da, opsjednut željom da sve kontrolira, izgubi kontrolu nad samim sobom; da, u potrazi za apsolutnom slobodom, upadne u spiralu tehnološke

diktature. Prepoznati i prihvatiti vlastitu ograničenost kao stvorenja neizostavan je uvjet da čovjek postigne puninu ili, bolje rečeno, prihvati puninu kao dar. Međutim, u ideološkom kontekstu tehnokratske paradigme, nadahnute prometejskom pretpostavkom samodostatnosti, nejednakosti bi mogle rasti preko mjere, a znanje i bogatstvo mogli bi se gomilati u rukama nekolicine, što za sobom povlači ozbiljne opasnosti za demokratska društva i miran suživot.

5. Goruća pitanja za etiku

U budućnosti bi sustavi umjetne inteligencije mogli određivati pouzdanost zajmotražitelja, prikladnost osobe za neki posao, vjerojatnost da će neki osuđenik ponoviti zlodjelo ili pravo na dobivanje političkog azila ili socijalne pomoći. Nepostojanje različitih razina posredovanja koje ti sustavi uvode posebno je izloženo određenim oblicima predrasude i diskriminacije: pogreške u sustavu mogu se lako umnožiti i dovesti ne samo do nepravde u pojedinačnim slučajevima, već i, domino efektom, do stvarnih oblika društvene nejednakosti.

Kadikad se, k tome, čini da oblici umjetne inteligencije mogu utjecati na odluke pojedinaca kroz unaprijed određene opcije povezane s poticajima i razuvjeravanjima (odvraćanjima) odnosno putem sustavâ koji reguliraju osobne izbore temeljene na organizaciji podataka. Ti oblici manipulacije ili društvene kontrole zahtijevaju pažljivu pozornost i nadzor i za sobom povlače jasnu zakonsku odgovornost od strane proizvođača, korisnikâ i državnih vlasti.

Oslanjanje na automatizirane procese koji kategoriziraju pojedince, na primjer sveprisutnom upotrebom sustava nadzora ili uvođenjem sustava društvenog rejtinga, također bi moglo imati nesagledive posljedice na društvo, uspostavljajući neprikladna rangiranja građanâ. A ti umjetni procesi klasifikacije mogli bi također dovesti do sukobâ moći, jer se ne tiču samo virtualnih primatelja, već i stvarnih ljudi. Temeljno

poštivanje ljudskog dostojanstva zahtijeva odbacivanje poistovjećivanja jedinstvenosti osobe sa skupom podataka. Ne smije se dopustiti da algoritmi diktiraju način na koji shvaćamo ljudska prava, da se ostavi po strani temeljne vrjednote suosjećanja, milosrđa i oprostjenja ili ukloni mogućnost da se pojedinac može promijeniti i ostaviti prošlost iza sebe.

U tom pogledu naprosto moramo razmišljati o utjecaju novih tehnologija na svijet rada: poslove koji su nekoć bili isključiva domena radne snage brzo preuzimaju industrijske primjene umjetne inteligencije. I u ovom slučaju postoji velika opasnost od stjecanja nerazmjerne koristi nekolicine na račun osiromašivanja mnogih pojedinaca. Poštivanje dostojanstva radnikâ i važnost zapošljavanja za materijalno blagostanje pojedinaca, obitelji i društava, sigurnost poslova i pravedne plaće trebali bi biti visoki prioritet za međunarodnu zajednicu, dok ti oblici tehnologije sve dublje prodiru u svijet rada.

6. Hoćemo li mačeve prekovati u plugove?

U današnje vrijeme, gledajući svijet koji nas okružuje, nemoguće je izbjeći ozbiljna etička pitanja vezana uz sektor naoružanja. Mogućnost vođenja vojnih operacija korištenjem daljinski upravljanih sustava dovela je do smanjene percepcije razaranja koja za sobom ostavljaju i odgovornosti za njihovo korištenje, pridonoseći još hladnijem i distanciranijem odnosu prema golemoj tragediji rata. Istraživanje tehnologija koje se javljaju na području takozvanih „smrtonosnih autonomnih oružanih sustava“, uključujući korištenje umjetne inteligencije u ratu, ozbiljan je razlog etičke zabrinutosti. Autonomni oružani sustavi nikada neće moći biti moralno odgovorni subjekti: isključivo ljudska sposobnost moralnog prosuđivanja i etičkog odlučivanja više je od složenog skupa algoritama a ta se sposobnost ne može svesti na programiranje stroja koji, ma koliko „inteligentan“ bio, uvijek ostaje stroj. Zato jamčenje odgovarajućeg, smislenog i

dosljednog ljudskog nadzora nad oružanim sustavima predstavlja imperativ.

Ne možemo zanemariti ni mogućnost da sofisticirano oružje doprije u pogrešne ruke, omogućavajući, na primjer, terorističke napade ili intervencije sa ciljem destabilizacije legitimnih sustava vlasti. Ukratko, svijetu doista nisu potrebne nove tehnologije koje pridonose nepravednom razvoju tržišta i trgovine oružjem, promičući tako bezumlje rata. Na taj način, ne samo ljudskoj inteligenciji, već i samom čovjekovu srcu, prijeti opasnost da postane sve više „umjetno“. Najnaprednije tehničke aplikacije ne bi se trebale koristiti za olakšavanje nasilnog rješavanja sukoba, već za utiranje putova miru.

Gledano s pozitivnijeg stanovišta, kad bi se umjetnu inteligenciju koristilo za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, to bi moglo dovesti do važnih inovacija u poljoprivredi, obrazovanju i kulturi, poboljšanju životnog standarda cijelih nacija i naroda te rastu ljudskog bratstva i društvenog prijateljstva. Na kraju krajeva, način na koji je koristimo da uključimo najmanje, odnosno našu najslabiju i braću i sestre koji su u najvećoj potrebi, mjera je koja pokazuje našu ljudskost.

Humana perspektiva i želja za boljom budućnošću našeg svijeta dovode do potrebe za interdisciplinarnim dijalogom usmjerenim na etički pristup razvoju algoritama – algoretiku – gdje će vrjednote biti te koje će usmjeravati putove razvoja novih tehnologija. Etička pitanja treba uzimati u obzir od početka istraživanja, kao i u fazama testiranja, razvoja, proizvodnje, distribucije i komercijalizacije. To je pristup etike planiranja u kojem obrazovne ustanove i odgovorni za proces donošenja odluka imaju ključnu ulogu.

7. Izazovi za obrazovanje

Razvoj tehnologije koja poštuje i služi ljudskom dostojanstvu ima jasne implikacije za obrazovne ustanove i svijet kulture. Digitalne su tehnologije umnožavanjem

mogućnosti komunikacije omogućile nam susretati se na nove načine. No, potrebno je neprestano razmišljati o vrsti odnosa prema kojima nas usmjeravaju. Mladi odrastaju u kulturnim okruženjima prožetima tehnologijom, što neizbježno za sobom povlači pitanja vezana uz metode nastave i obrazovanja.

Podučavanje korištenju raznih oblika umjetne inteligencije prvenstveno treba imati za cilj promicanje kritičkog mišljenja. Prije nego je potrebno da korisnici svih dobnih skupina, a posebno mladi, razviju sposobnost kritičkog korištenja podataka i sadržaja kojima se pristupa putem interneta ili koje kreiraju sustavi umjetne inteligencije. Škole, sveučilišta i znanstvene zajednice pozvane su pomoći studentima i stručnjacima da ovladaju društvenim i etičkim vidovima razvoja i korištenja tehnologije.

U odgoju za korištenje novih komunikacijskih sredstava trebalo bi uzeti u obzir ne samo dezinformaciju, fake news, već i uznemirujuće ponovno oživljavanje „iskonskih strahova [koji] su se uspjeli sakriti i ojačati u okrilju novih tehnologija“. Ponovno se, nažalost, suočavamo s „napašću da se gradi kultura zidova, da se podižu zidovi, zidovi u srcu, zidovi na zemlji, kako bi se spriječio ovaj susret s drugim kulturama, s drugim ljudima“ i razvoj mirnog i bratskog suživota.

8. Izazovi za razvoj međunarodnoga prava

Globalni doseg umjetne inteligencije jasno pokazuje da, osim odgovornosti suverenih država da reguliraju njezinu uporabu unutar svojih granica, međunarodne organizacije mogu igrati ključnu ulogu u sklapanju multilateralnih sporazuma te u koordinaciji njihove primjene i provedbe. U vezi s tim, pozivam međunarodnu zajednicu na zajednički rad u cilju usvajanja obavezujućeg međunarodnog ugovora kojim će se regulirati razvoj i korištenje umjetne inteligencije u njezinim različitim oblicima. Ta bi regulacije, naravno, trebala imati za cilj ne samo sprječavanje štetnih praksi, već i poticanje

dobrih praksi, poticanjem novih i kreativnih pristupa i olakšavanjem pojedinačnih i grupnih inicijativa

U konačnici, u potrazi za normativnim propisima koji mogu pružiti etičke smjernice onima koji rade na razvijanju digitalnih tehnologija, bitno je prepoznati i utvrditi ljudske vrijednosti na kojima bi se trebali temeljiti naponi društava oko formuliranja, usvajanja i primijene potrebnih pravnih okvira. U radu na izradi etičkih smjernica za proizvodnju oblika umjetne inteligencije ne može se zanemariti dublja pitanja o smislu ljudskog postojanja, zaštiti temeljnih ljudskih prava i težnji za postizanjem pravde i mira. Taj proces etičkog i pravnog razlučivanja može se pokazati dragocjenom prigodom za zajedničko promišljanje o ulozi koju bi tehnologija trebala imati u našim životima kao pojedinaca i zajednice kao i o tome kako njezino korištenje može pridonijeti stvaranju pravednijeg i humanijeg svijeta. Zato se u raspravama o regulaciji umjetne inteligencije treba uzeti u obzir glasove svih zainteresiranih strana, uključujući siromašne, marginalizirane i druge koji su u globalnim procesima donošenja odluka često bez glasa.

* * * * *

Nadam se da će nas ova razmišljanja potaknuti da se pobrinemo da napredak u razvoju oblika umjetne inteligencije u konačnici služi cilju ljudskog bratstva i mira. To nije odgovornost nekolicine, već čitave ljudske obitelji. Mir je, naime, plod odnosâ koji drugog prepoznaju i prihvaćaju u njegovu neotuđivom dostojanstvu kao i suradnje i predanog zalaganja u potrazi za cjelovitim razvojem svih ljudi i svih naroda.

Moja molitva na početku nove godine jest ova: da brzi razvoj oblika umjetne inteligencije ne poveća nejednakosti i nepravde kojih je već ionako premnogo u svijetu, nego da pomogne u okončanju ratova i sukoba i ublažavanju mnogih oblika patnji koji muče ljudsku obitelj. Neka kršćani, vjernici različitih religija i muškarci i žene dobre volje, skladno surađuju kako bi iskoristili prilike i uhvatili se u koštac sa izazovima koje pred nas stavlja digitalna revolucija i predali budućim naraštajima svijet u kojem će biti više solidarnosti, pravde i mira.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2023.

Franjo

PORUKA NJEGOVE SVETOSTI PAPE FRANJE „URBI ET ORBI“

Draga braćo i sestre, sretan vam Uskrs!

Danas u čitavom svijetu odjekuje navještaj koji je prije dvije tisuće godina krenuo iz Jeruzalema: „Isus Nazarećanin, raspeti, uskrsnu!“ (usp. Mk 16, 6).

Crkva ponovno proživljava čuđenje žena koje su u zoru prvoga dana u tjednu pošle na grob. Na Isusov je grob bila navaljena velika kamena gromada. Tako i danas teške, preteške kamene gromade zatvaraju nadu čovječanstva: gromada rata, gromada hu-

manitarnih kriza, gromada kršenja ljudskih prava, gromada trgovine ljudima i druge još. I mi, poput žena Isusovih učenica, pitamo se među sobom: „Tko će nam otkotrljati to kamenje?“ (usp. Mk 16, 3).

I evo otkrića na uskrsno jutro: kamen, taj tako veliki kamen, već je bio otkotrljan. Čuđenje žena je i naše čuđenje: Isusov je grob otvoren i prazan! Odatle sve kreće. Kroz taj prazni grob prolazi novi put, put koji nitko od nas nije mogao otvoriti, nego

samo Bog: put života usred smrti, put mira usred rata, put pomirenja usred mržnje, put bratstva usred neprijateljstva.

Braćo i sestre, Isus Krist je uskrsnuo, samo On je u stanju ukloniti kamenje kojim je zakrčen put prema životu. Štoviše, On sâm, Živi, jest Put: Put života, mira, pomirenja, bratstva. On nam otvara, ljudski gledano nemoguć prolaz, jer samo On uzima grijeh svijeta i oprašta naše grijehe. Jer bez Božjeg oprostjenja taj se kamen ne može ukloniti. Bez oprostjenja grijehâ nema izlaza iz zatvorenosti, predrasudâ, uzajamnih sumnjičenja, umišljenosti u kojoj se uvijek samog sebe oslobađa a druge optužuje. Samo Krist Uskrsli, dajući nam oprostjenje grijehâ, otvara put za obnovljeni svijet.

Samo On nam otvara vrata života, ona vrata koja neprestano zatvaramo ratovima koji se šire svijetom. Svoj pogled danas prije svega upravljamo prema Svetom gradu Jeruzalemu, tom svjedoku otajstva Isusove muke, smrti i uskrsnuća i prema svim kršćanskim zajednicama u Svetoj Zemlji.

U mislima su mi ponajprije žrtve mnogih sukoba koji se trenutno vode u svijetu, počevši od ratova u Izraelu i Palestini, kao i u Ukrajini. Neka Uskrsli Krist otvori put mira za izmučena stanovništva tih krajeva. Pozivajući na poštivanje načelâ međunarodnog prava, izražavam nadu u opću razmjenu svih zarobljenika između Rusije i Ukrajine po principu „svi za sve“!

Nadalje, ponovno apeliram da se zajamči mogućnost pristupa humanitarnoj pomoći u Gazi i ponavljam svoj poziv da se odmah pusti na slobodu taoce otete 7. listopada prošle godine kao i na trenutni prekid vatre u Pojasu Gaze.

Ne dopustimo da trenutna neprijateljstva imaju ozbiljne posljedice na ionako iscrpljeno civilno stanovništvo, a poglavito na djecu. Koliko patnje vidimo u očima djece. Ta djeca su zaboravila smijati u zemljama u kojima se ratuje. Svojim nas pogledom pitaju:

zašto? Zašto tolika smrt? Zašto toliko razaranje? Rat je uvijek apsurd, rat je uvijek poraz! Ne dopustimo da nad Europom i Sredozemljem pušu sve jači vjetrovi rata. Ne smije se podleći logici oružja i ponovnog naoružavanja. Mir se nikada ne gradi oružjem, nego ispruženim rukama i otvorenim srcima.

Braćo i sestre, ne zaboravimo Siriju, koja već četrnaest godina trpi posljedice dugotrajnog i razornog rata. Toliki mrtvi i nestali, toliko siromaštvo i razaranje čekaju odgovor od svih, uključujući i međunarodnu zajednicu.

Pogled mi je danas na poseban način upravljen prema Libanonu, u kojem već duže vrijeme traje blokada institucijâ i duboka ekonomska i društvena kriza, koju sad dodatno pogoršavaju neprijateljstva na granici s Izraelom. Neka Uskrsli utješi ljubljeni libanonski narod i podupre cijelu zemlju u njezinu pozivu da bude zemlja susreta, suživota i pluralizma.

Posebno mi je u mislima Zapadni Balkan, gdje se čine značajni koraci prema integraciji u europski projekt: etničke, kulturne i vjerske razlike ne smiju biti uzrokom podjele, nego trebaju postati izvorom bogatstva za čitavu Europu i čitav svijet.

Isto tako potičem razgovore između Armenije i Azerbajdžana da se, uz pomoć međunarodne zajednice, uzmogne nastaviti dijalog, pomoći raseljenima, poštivati bogomolje raznih vjerskih konfesija i što prije doći do konačnog mirovnog sporazuma.

Neka Uskrsli Krist otvori put nade osobama koje u ostalim dijelovima svijeta trpe nasilja, sukobe, prehrambenu nesigurnost, kao i posljedice klimatskih promjena. Neka podari utjehu žrtvama svih oblika terorizma. Molimo za one koji su izgubili život i molimo za pokajanje i obraćenje počiniteljâ tih zločina.

Neka Uskrsli bude na pomoć narodu Haitija kako bi što prije prestala nasilja koja razdiru

i izazivaju krvoproliće u toj zemlji kako bi mogla napredovati na putu demokracije i bratstva.

Neka udijeli utjehu Rohindžama, pogođenima teškom humanitarnom krizom, i otvori put pomirenja u Mjanmaru koji već godina-ma razdiru unutarnji sukobi, kako bi se jednom zasvagda odbacilo svaku logiku nasilja.

Neka Gospodin otvori put mira na afričkom kontinentu, posebno za napaćeno stanovništvo u Sudanu i cijeloj regiji Sahel, na Rogu Afrike, u regiji Kivu u Demokrat-skoj Republici Kongu i u pokrajini Capo Delgado u Mozambiku i neka dade da pres-tane dugotrajna suša kojom su pogođena velika područja i koja izaziva neimaštinu i glad.

Neka Uskrsli obasja svojim svjetlom mi-grante i one koji prolaze kroz razdoblje ekonomskih teškoća, pružajući im utjehu i nadu u trenutku njihove potrebe. Neka Krist vodi sve ljude dobre volje da se ujedine u solidarnosti, kako bi se zajedno suočili s mnogim izazovima koji se nadvijaju nad najsiromašnije obitelji u njihovoj potrazi za boljim životom i srećom.

Na ovaj dan, u kojem slavimo život koji nam je darovan u uskrsnuću Sina, sjetimo se beskrajne Božje ljubavi prema svakom od nas: ljubavi koja nadilazi svaku granicu i svaku slabost. A ipak, kako se često prezire dragocjeni dar života. Kolika djeca ne mogu ni ugledati svjetlo? Koliko ih umire od gla-di ili su lišena osnovnih lijekova ili su žrtve zlostavljanja i nasilja? Kolikim se životima trguje zbog sve veće trgovine ljudima?

Draga braćo i sestre, da dan u kojem nas je Krist oslobodio ropstva smrti, pozivam sve one s političkom odgovornošću da ne štede napore u borbi protiv pošasti trgovine ljudi-ma, radeći neumorno na razbijanju mreže izrabljivanja, te donesu slobodu svima on-ima koji su njezine žrtve. Neka Gospodin utješi njihove obitelji, poglavito one koji sa zebnjom iščekuju vijesti o svojim dragima, jamčeći im utjehu i nadu.

Neka uskrsno svjetlo prosvijetli naše pameti i obrati naša srca da postanemo svjesni vri-jednosti svakog ljudskog života, koji treba prihvatiti, štititi i ljubiti.

Sretan Uskrs svima!

PORUKA PAPE FRANJE ZA 58. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENIH KOMUNIKACIJA

Umjetna inteligencija i mudrost srca. Prema uistinu ljudskoj komunikaciji

Draga braćo i sestre!

Razvoj sustavâ takozvane umjetne inteli-gencije, o čemu sam već razmišljao u ne-davnoj Poruci za Svjetski dan mira, radikalno mijenja također informacije i komunikaciju, a time i neke od temelja građanskog suživo-ta. To je promjena koja zahvaća sve, a ne samo one koji se time profesionalno bave. Ubrzano širenje izvanrednih izuma, čije je funkcioniranje i čije su mogućnosti većini nas nedokučive, začuđenost koja se kreće od oduševljenosti pa do nesnalaženja, i neiz-

bježno nas suočava s temeljnim pitanji-ma: što je, dakle, čovjek, koja je njegova specifičnost i kakva će biti budućnost ove naše vrste homo sapiensa u eri umjetne in-teligencije. Kako ostati u potpunosti ljudi i kako prema dobrom usmjeravati aktualne promjene na području kulture?

Početi od srca

Valja, ponajprije, raščistiti s katastrofičnim tumačenjima i njihovim paralizirajućim učincima. Romano Guardini, promišljajući

još prije stotinu godina o tehnologiji i čovjeku, poziva da se ne zauzima krut stav protiv „novog“ u nastojanju da se „sačuva jedan lijepi svijet [...] koji je osuđen na nestajanje“. Istodobno, međutim, usrdno i proročki upozorava: „Naše je mjesto u nastajanju. Moramo se u to uključiti, svaki na svome mjestu (...), prijavljujući iskreno uz to, ali pritom nepokolebljivo zadržati osjetljivost za sve što je u njemu destruktivno i neljudsko“, te je zaključio: „Radi se uistinu o pitanjima tehničke, znanstvene i političke naravi, međutim ne može ih riješiti nitko drugi doli sâm čovjek. Mora se oblikovati novi model ljudskosti koji će biti prožet dubokom duhovnošću, novom slobodom i nutrinom.“

U ovoj epohi, koja se izlaže riziku da bude bogata tehnologijom i siromašna ljudskošću, naše promišljanje jednostavno mora započeti od ljudskog srca. Samo usvajajući duhovan način gledanja, samo ako ponovno steknemo mudrost srca, možemo proniknuti i tumačiti tu novost koju sa sobom nosi naše doba i otkriti put do istinski ljudske komunikacije. Srce, biblijski shvaćeno kao sjedište slobode i najvažnijih životnih odluka u životu, simbol je cjelovitosti, jedinstva, ali priziva također osjećaje, želje, snove, ali prije svega srce je unutarnje mjesto susreta s Bogom. Mudrost srca je stoga ona krepost koja nam omogućuje da povežemo cjelinu i dijelove, odluke i njihove posljedice, prednosti i slabosti, prošlost i budućnost, ono ja i ono mi.

Tu mudrost srca nalaze oni koji je traže i koji je ljube; ona pretječe sve koji je žude i traži sebi dostojne (usp. Mudr 6,12-16). Ona je kod onih koji slušaju savjete (usp. Izr 13,10), koji su poučljiva i pronicava srca (usp. 1 Kr 3,9). Ona je dar Duha Svetoga koji daje gledati stvari Božjim očima, shvatiti povezanosti, situacije, događaje i otkriti njihov smisao. Bez te mudrosti život postaje bezukusan, jer upravo mudrost (sapientia) – izraz čiji je korijen na latinskom (sapere) povezan s okusom (sapor) – daje okus životu.

Prilika i prijetnja

Tu mudrost ne možemo očekivati od strojeva. Iako je termin umjetna inteligencija sada zamijenjen adekvatnijim pojmom koji se koristi u znanstvenoj literaturi, a glasi strojno učenje (machine learning), uporaba riječi inteligencija dovodi u zabludu. Strojovi zasigurno imaju nemjerljivo veću sposobnost od ljudi u pohrani podataka i međusobnom povezivanju, ali na ljudima je, i samo na njima, da odgonetnu njihov smisao. Dakle, ne radi se o tome da se od strojeva traži da bi trebali izgledati kao ljudi. Radi se o tome da se čovjek probudi iz stanja hipnoze, u koju zapada zbog delirija svemoći, smatrajući se potpuno autonomnim i autoreferencijalnim subjektom, koji je lišen svih socijalnih veza i zaboravio je svoju kreaturalnost.

Čovjek, u stvari, oduvijek doživljava da sâm sebi nije dostatan i na sve moguće načine pokušava prevladati svoju ranjivost. Od najranijih pretpovijesnih artefakata, koje koristi kao produžetke svojih ruku, pa preko medija koje koristi kao govorna pomagala, danas smo stigli do najsofisticiranijih strojeva koji mu služe kao pomoć prigodom razmišljanja. No, svaka od tih stvarnosti može biti kontaminirana iskonskom napašću da se postane kao Bog bez Boga (usp. Post 3), željom da se vlastitim silama pribavi ono što, naprotiv, treba prihvatiti kao Božji dar i živjeti u odnosu s drugima.

Ovisno o tome prema čemu mu je srce usmjereno, sve u čovjekovim rukama postaje prilika ili prijetnja. Sâmo njegovo tijelo, stvoreno da bude mjesto komunikacije i zajedništva, može postati sredstvo agresije. Jednako tako, svako tehničko proširenje ljudskih sposobnosti može biti sredstvo služenja u ljubavi ili neprijateljske dominacije. Sustavi umjetne inteligencije mogu pridonijeti procesu oslobađanja od neznanja i olakšati razmjenu informacija između različitih naroda i naraštaja. Mogu, primjerice, golemo bogatstvo znanja napisanog u prošlim stoljećima učiniti dostupnim i

razumljivim ili pomoći ljudima da komuniciraju na njima nepoznatim jezicima. No, istodobno, mogu biti sredstva kognitivnog onečišćenja, preoblikovanja stvarnosti pomoću djelomice ili potpuno lažnih narativa u koje se vjeruje – i koji se šire – kao da su istiniti. Dovoljno je prisjetiti se samo problema dezinformiranja s kojim se godinama nosimo u obliku lažnih vijesti (fake news), a koji se danas koristi deep fake-om, odnosno kreiranjem i dijeljenjem slika koje djeluju savršeno uvjerljivo, ali su lažne (i meni se dogodilo da budem predmet toga) ili audioporuka koje koriste glas neke osobe govoreći stvari koje ta osoba nikada nije izrekla. Simulacija, na kojoj se temelje ti programi, može biti korisna na nekim određenim područjima, ali postaje izopačena tamo gdje iskrivljuje odnose s drugima i sa samom stvarnošću.

Već u prvom valu umjetne inteligencije, odnosno društvenih medija, shvatili smo njezinu dvoznačnost, izravno se osvjedočivši u njezine mogućnosti, ali ujedno i prijetnje i patologije. Druga razina generativne umjetne inteligencije predstavlja neosporan kvalitativan skok. Stoga je važno omogućiti shvatiti, razumjeti i regulirati sredstva koja bi u krivim rukama mogla proizvesti negativne scenarije. Kao i svaki drugi plod ljudskoga uma i ruku, ni algoritmi nisu neutralni. Stoga je prijeko potrebno djelovati preventivno, predlažući modele etičke regulacije kako bi se zaustavile štetne i diskriminatorne, društveno nepravedne, implikacije sustava umjetne inteligencije i kako bi se suprotstavilo njihovoj uporabi za ograničavanje pluralizma, polarizaciju javnog mnijenja ili oblikovanje jednomyšlja. Ponavljam, dakle, svoj apel te pozivam „međunarodnu zajednicu na zajednički rad u cilju usvajanja obvezujućeg međunarodnog ugovora kojim će se regulirati razvoj i korištenje umjetne inteligencije u njezinim različitim oblicima“. No, kao i u svakom ljudskom području, regulacija nije dovoljna.

Rasti u čovjekoljubivosti

Pozvani smo zajedno rasti u čovjekoljubivosti i kao čovječanstvo. Izazov koji se pred nas stavlja sastoji se u tome da učinimo kvalitativan skok kako bismo bili na visini one zadaće koju pred nas stavlja kompleksno, multietničko, pluralističko, multireligijsko i multikulturalno društvo. Na nama je zadatak propitkivati se o teorijskom razvoju i praktičnoj uporabi ovih novih komunikacijskih alata, kao i alata za stjecanje znanja.

Velike mogućnosti za ostvarenje dobra idu ukorak s opasnostima da se sve pretvori u apstraktnu kalkulaciju koja ljude svodi na podatke, misao na shemu, iskustvo na slučaj, dobro na profit, a prije svega da na kraju negiramo jedinstvenost svake osobe i njezine povijesti, rastačući konkretnost stvarnosti u niz statističkih podataka.

Digitalna revolucija može nas učiniti slobodnijima, ali do toga sigurno neće doći ako nas zarobi u modele danas poznate kao echo chamber. U takvim slučajevima, umjesto širenja informacijskog pluralizma, u opasnosti smo da se izgubimo u anonimnoj močvari, zadovoljavajući interese tržišta ili onih koji imaju moć u svojim rukama. Neprihvatljivo je da korištenje umjetne inteligencije dovede do anonimnog razmišljanja, prikupljanja neprovjerenih podataka, kolektivnog gubljenja uredničke odgovornosti. Predstavljanje stvarnosti u velikim skupovima podataka (big data), koliko god bili korisni za upravljanje strojevima, implicira značajan gubitak istine o stvarima, što predstavlja prepreku međuljudskoj komunikaciji i prijeti ugrozom same ljudskosti.

Informaciju se ne može odvojiti od životnog odnosa: ona podrazumijeva tijelo, postojanje u stvarnosti; zahtijeva umrežavanje ne samo podataka nego i iskustava; zahtijeva lice, pogled, suosjećanje i dijeljenje s drugima.

Mislim na izvješćivanje o ratovima i na onaj paralelni rat koji se vodi dezinformacijskim

kampanjama. I mislim o tome koliko je izvjestitelja ranjeno ili poginulo na terenu kako bismo mogli vidjeti što su njihove oči vidjele. Jer tek kada iz prve ruke doživimo patnju djece, žena i muškaraca, možemo shvatiti apsurdnost rata.

Korištenje umjetne inteligencije moći će dati pozitivan doprinos na području komunikacija ako se time ne bude obezvrjeđivalo, nego naprotiv podupiralo ulogu novinarstva na tome području; ako se budu vrednovale profesionalnost u komunikaciji, osnažujući odgovornost svakoga komunikatora; ako se svakom čovjeku, koji će biti osposobljen za kritičko vrednovanje, iznova vrati uloga nositelja same komunikacije.

Pitanja za sadašnjost i budućnost

Spontano se, dakle, nameću pitanja: Kako zaštititi profesionalnost i dostojanstvo onih koji rade na komunikacijsko-informacijskom području, kao i korisnika diljem svijeta? Kako zajamčiti interoperabilnost platformi? Kako postići to da poduzeća koja razvijaju digitalne platforme preuzmu na sebe istu odgovornost za ono što distribuiraju i od čega izvlače profit kao i izdavači tradicionalnih medija? Kako možemo učiniti transparentnijima kriterije na kojima se temelje algoritmi za indeksiranje, deindeksiranje i tražilice, koji su kadri veličati, odnosno izbrisati ljude i mišljenja, povijesti i kulture? Kako zajamčiti transparentnost informacijskih procesa? Što učiniti kako bi autorska prava pisanih zapisa bila vidljiva i kako bi se mogao pratiti put do izvora, razgrćući paravan anonimnosti? Kako jasno pokazati prikazuje li slika ili videozapis kakav stvaran događaj, ili je pak riječ o krivotvorini? Kako spriječiti svođenje izvora na jedan jedini, na jedinstvenu algoritamski elaboriranu misao? A kako, s druge strane, promovirati okruženje koje će biti pogodno za očuvanje pluralizma i predstavljanje kompleksnost stvarnosti? Kako

taj moćan, skup i energetski krajnje zahtjevan alat možemo učiniti održivim? Kako ga učiniti dostupnim i zemljama u razvoju?

Iz odgovora na ta i druga pitanja shvatit ćemo hoće li umjetna inteligencija na kraju dovesti do nastanka novih kasti temeljenih na informacijskoj dominaciji, iznjedrujući nove oblike iskorištavanja i nejednakosti, ili će, naprotiv, donijeti više jednakosti, promičući točne informacije i promičući svijest o promjeni epohe kojom mi prolazimo, potičući osluškivanje višestrukih potreba ljudi i naroda, u artikuliranom informacijskom i pluralističkom sustavu. S jedne strane vreba sablast novog ropstva, a s druge se nazire ostvarenje slobode; s jedne mogućnost da nekolicina uvjetuje razmišljanje svih, a s druge pak mogućnost da svi sudjeluju u procesima oblikovanja mišljenja.

Odgovor nije utvrđen, ovisi o nama i na nama je da ga pružimo. Na samom je čovjeku da odluči hoće li postati hrana za algoritme ili će svoje srce hraniti slobodom, srce bez kojega se ne može rasti u mudrosti. Ta mudrost sazrijeva učeći iz povijesti i prihvaćanjem ranjivosti. Ona raste u savezu među naraštajima, onih koji prošlost pamte i onih koji imaju viziju budućnosti.

Samo u zajednici raste sposobnost razlučivanja, budnog praćenja, sposobnost gledanja stvari počevši od njihova ispunjenja. Kako ne bismo izgubili svoju ljudskost, tražimo Mudrost koja je prije svega postalog (usp. Sir 1,4), koja, ulazeći u čista srca, čini od ljudi Božje prijatelje i proroke (usp. Mudr 7,27): ona će nam pomoći da sustave umjetne inteligencije usmjerimo prema uistinu ljudskoj komunikaciji.

Rim, Sveti Ivan Lateranski,
24. siječnja 2024.

Franjo

PAPINA PORUKA ZA 1. SVJETSKI DAN DJECE (25. I 26.5.2024.)

„Evo, sve činim novo!“ (Otk 21,5)

Dragi dječaci i drage djevojčice!

Bliži se prvi Svjetski dan posvećen vama, koji će se održati 25. i 26. svibnja u Rimu. Zato sam odlučio uputiti vam poruku, drago mi je da ćete je moći primiti i hvala svima koji će se potruditi učiniti je dostupnom.

Upućujem je prije svega svakome od vas ponaosob, tebi, draga djevojčice, tebi, dragi dječace, jer si „dragocjen“ u Božjim očima (Iz 43,4), kao što nas uči Biblija i kao što je to Isus mnogo puta pokazao.

Ovu poruku, istodobno, upućujem svima jer ste svi važni i, zato što zajedno, bilo da ste blizu ili daleko, izražavate čežnju svakoga od nas da rastemo i obnavljamo se. Podsjećate nas da smo svi djeca i braća i sestre, da ne bismo postojali da nije bilo onih koji su nas donijeli na svijet i da nitko ne može rasti bez drugih kojima može darivati ljubav i od kojih može primiti ljubav (usp. enc. Fratelli tutti, 95).

Tako ste svi vi, drage djevojčice i dječaci, radost svojih roditelja i svojih obitelji. Radost ste također čovječanstva i Crkve u kojoj je svaki od nas poput karike u vrlo dugom lancu koji se proteže od prošlosti do budućnosti i obuhvaća sav svijet. Zato vam preporučujem da uvijek pažljivo slušate priče odraslih: svojih majki, očeva, djedova i baka, pradjedova i prabaka! Ali ne zaboravite ni one od vas koji se, već tako mali, bore s bolestima i teškoćama, u bolnici ili kod kuće; one koji su žrtve rata i nasilja, koji trpe glad i žeđ, koji žive na ulici; koji su prisilno unovačeni ili prisiljeni bježati dijeleći sudbinu izbjeglica, odvojeni od vlastitih roditelja; koji ne mogu ići u školu, koji su žrtve zločinačkih skupina, droge ili drugih oblika ropstva, izrabljivanjâ. Ukratko, svu onu djecu kojoj se dan-danas okrutno otima djetinjstvo. Slušaj-

te ih, štoviše, slušajmo ih, jer nam u svojoj patnji govore o stvarnosti, očima umivenim suzama i s onom ustrajnom čežnjom za dobrom koja se budi u srcima onih koji su doista vidjeli koliko je zlo strašno.

Mali moji prijatelji, da bismo obnovili sebe i svijet, nije dovoljno da budemo zajedno mi međusobno, nego moramo biti u zajedništvu s Isusom. Od njega dobivamo veliku hrabrost: On nam je uvijek blizu, njegov Duh ide pred nama i prati nas na našim putovima. Isus nam govori: „Evo, sve činim novo!“ (Otk 21,5). Upravo te riječi sam odabrao kao temu vašeg prvog Svjetskog dana. Te nas riječi pozivaju da postanemo spretni poput djece u shvaćanju novosti koju u nama i oko nas pokreće Duh Sveti. S Isusom možemo sanjati o novom čovječanstvu i raditi za društvo u kojem će biti više bratstva i u kojem će se posvećivati više brige našem zajedničkom domu, počevši od jednostavnih stvari kao što su pozdravljanje drugih, traženje dopuštenja, ispričavanje ili zahvaljivanje. Svijet se mijenja počevši od malih stvari, ne srameći se činiti male korake. Štoviše, naša nas malenost podsjeća da smo slabi i da trebamo jedni druge, kao udovi jednoga tijela (usp. Rim 12,5; 1 Kor 12,26). I to nije sve. Naime, drage djevojčice i dragi dječaci, ako si sam ni ne možeš biti sretan, jer radost raste u mjeri u kojoj se dijeli: rađa se iz zahvalnosti za darove koje smo primili i koje mi sami dijelimo s drugima. Kad ono što smo primili čuvamo samo za sebe, pa čak u svojoj hirovitosti želimo dobiti ovo ili ono na dar, zapravo zaboravljamo da smo mi sami jedni drugima najveći dar: mi smo „Božji dar“. Potrebni su, istina, i drugi darovi, ali samo radi zajedništva. Ako ih ne koristimo u tu svrhu, uvijek ćemo biti nezadovoljni i nika-da nam neće biti dovoljni.

Ali kad smo zajedno, sve je drugačije! Sjetite

se svojih prijatelja: kako je lijepo biti s njima, kod kuće, u školi, u župi, u oratoriju, posvuda; igrati se s njima, pjevati, otkrivati nove stvari, zabavljati se, svi zajedno, ne ostavljajući nikoga. Prijateljstvo je nešto prelijepo i raste jedino tako: dijeljenjem s drugima i opraštanjem, strpljivošću, hrabrošću, kreativnošću i maštom, bez straha i bez predrasuda.

A sada vam želim povjeriti važnu tajnu: da bismo bili istinski sretni moramo moliti, mnogo moliti, moliti svaki dan, jer nas molitva izravno povezuje s Bogom, ispunjava naša srca svjetlom i toplinom i pomaže nam sve činiti s povjerenjem i mirom. I Gospodin Isus se uvijek molio Ocu. A znate li kako ga je nazivao? Na svom jeziku oslovljavao ga je jednostavno s Abbà, što znači „tata“ (usp. Mk 1,36). Činimo i mi tako! Uvijek ćemo osjećati njegovu blizinu. Sâm Isus nam je to obećao kad nam je rekao: „gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima“ (Mt 18,20).

Drage djevojčice i dječaci, kao što znate, u svibnju ćemo se okupiti u velikom broju u Rimu, upravo s vama koji ćete doći sa svih strana svijeta! A da bismo se dobro pripremili preporučujem da kad molite koristite iste one riječi kojima nas je Isus poučio u molitvi Očenaš. Molite tu molitvu svako jutro i svaku večer, a onda i u obitelji, s roditeljima, braćom, sestrama i bakama i djedovima. Ali

ne mehanički, to ne! Nego razmišljajući o riječima kojima nas je Isus poučio. Isus nas poziva i želi da zajedno s njim budemo glavni protagonisti ovog Svjetskog dana, graditelji novog, humanijeg, pravednijeg i mirnijeg svijeta.

On koji je prinio sama sebe na križu da nas sve okupi u ljubavi, On koji je pobijedio smrt i pomirio nas s Ocem, želi nastaviti svoje djelovanje po nama u Crkvi. Razmišljajte o tome, osobito vi koji se spremate primiti Prvu pričest.

Ljubljeni, Bog koji nas ljubi od početka (usp. Jr 1,5), ima za nas pogled najljubaznijeg oca i najnježnije majke. On nas nikada ne zaboravlja (usp. Iz 49,15), i svaki dan nas prati i obnavlja svojim Duhom.

Zajedno s Blaženom Djevicom Marijom i svetim Josipom, molimo ovim riječima: Dođi, Duše Sveti, pokaži nam svoju ljepotu, što se odražava na licima dječaka i djevojčica iz cijeloga svijeta.

Dođi Isuse, koji sve činiš novo, koji si put koji nas vodi k Ocu, dođi i ostani s nama.

Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 2. ožujka 2024.

Franjo

PAPINA PORUKA ZA 98. SVJETSKI DAN MISIJA (20.10.2024.)

„Podite i pozovite sve na gozbu“ (usp. Mt 22, 9)

Draga braćo i sestre!

Temu ovogodišnjeg Svjetskog dana misija preuzeo sam iz evanđeoske prispodobe o svadbenoj gozbi (usp. Mt 22,1-14). Nakon što su uzvanici odbili poziv, kralj, protagonist te prispodobe, kaže svojim slugama: „Pođite stoga na raskrižja i koga god nađete, pozovite na svadbu!“ (r. 9). Razmišljajući o

ovoj ključnoj riječi, u kontekstu te Isusove prispodobe i njegova života, možemo istaknuti nekoliko važnih vidova evangelizacije. Oni se pokazuju posebno aktualnima za sve nas, Kristove učenike misionare, u ovoj posljednjoj fazi sinodalnog procesa koji bi, u skladu s geslom „Zajedništvo, sudjelovanje, poslanje“, trebao Crkvu ponovno vratiti

njezinoj prioritetnoj zadaći, a to je navještaj evanđelje u suvremenom svijetu.

1. „Pođite i pozovite”. Poslanje kao neumorno izlaženje i pozivanje na gozbu Gospodnju

Na početku zapovijedi koju kralj izdaje svojim slugama dva su glagola koji izražavaju srž tog slanja: „poći“ i „zvati“ u smislu „pozvati“.

Što se tiče ovog prvog glagola, valja podsjetiti da su sluge već bile slane prenijeti kraljevu poruku uzvanicima (usp. rr. 3-4). To nam pokazuje da je poslanje neumorno pružanje ruke cijelom čovječanstvu kojim ga se poziva na susret i zajedništvo s Bogom. Neumorno! Bog, velik u ljubavi i bogat milosrđem, uvijek pruža ruku svakom čovjeku kako bi ga pozvao u radost svoga Kraljevstva, usprkos ravnodušnosti ili odbijanju. Tako je Isus Krist, pastir dobri poslan od Oca, pošao potražiti izgubljene ovce naroda Izraelova i želio je ići još dalje kako bi došao i do najudaljenijih ovca (usp. Iv 10,16). On je rekao učenicima: „Idite!“ i prije i poslije svoga uskrsnuća, uključivši ih u samo svoje poslanje (usp. Lk 10,3; Mk 16,15). Zato će Crkva nastaviti prelaziti sve granice, izlaziti uvijek iznova, neumorno i ne kloneći pred teškoćama i preprekama, kako bi vjerno ispunila poslanje koje je primila od Gospodina.

Ovom prilikom želim zahvaliti misionarima i misionarkama koji su, odazivajući se Kristovom pozivu, ostavili sve i otišli daleko od svoje domovine nositi Radosnu vijest tamo gdje je ljudi još nisu primili ili su je tek nedavno prigrlili. Predragi, vaše velikodušno predanje opipljiv je izraz vaše predanosti misiji ad gentes koju je Isus povjerio svojim učenicima: „Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode“ (Mt 28,19). Nastavimo stoga moliti i zahvaljivati Bogu za nova i brojna misionarska zvanja u službi djela evangelizacije do nakraj svijeta.

I ne zaboravimo da je svaki kršćanin pozvan sudjelovati u tom sveopćem poslanju svojim

evanđeoskim svjedočenjem u svakoj sredini, kako bi cijela Crkva neprestano izlazila sa svojim Gospodinom i Učiteljem na „raskrižja“ današnjega svijeta. Da, „drama je današnje Crkve u tome što Isus nastavlja kucati na vrata, ali iznutra, da ga mi pustimo van! Mnogo se puta na kraju pretvorimo u Crkvu [...] koja ne dopušta Gospodinu izići, koja ga drži kao neku „svojinu“, a Gospodin je došao radi poslanja i želi da budemo misionari“ (Obraćanje sudionicima konferencije koju je priredio Dikasterij za laike, obitelj i život, 18. veljače 2023.). O, kad bismo svi mi kršćenici bili spremni ponovno poći, svatko prema svojim životnim prilikama, kako bismo otpočeli novi misijski pokret, kao u praskozorje kršćanstva!

Vratimo se kraljevoj zapovijedi slugama. U prispodobi odlaženje ide ukorak sa pozivanjem, točnije s pozivom: „Dođite na svadbu!“ (Mt 22,4). To daje nazrijeti drugi, ne manje važan vid poslanja koje nam je Bog povjerio. Kao što možete zamisliti, ti sluge glasnici prenijeli su vladarev poziv kao hitan poziv, ali i su to činili s velikim poštivanjem i uljudnošću. Isto tako, poslanje donošenja evanđelje svakom stvorenju mora nužno odgovarati stilu Onoga koga se naviješta. Kad učenici misionari naviještaju svijetu „ljepotu Božje spasiteljske ljubavi očitovane u Isusu Kristu umrlom i uskrsлом“ (Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 36), oni to čine radosno, strpljivo i blago, što je plod Duha Svetoga u njima (usp. Gal 5,22); ne silom, dakle bez prisile, bez prozelitizma; uvijek s blizinom, suosjećanjem i nježnošću koji odražavaju Božji način postojanja i djelovanja.

2. Na gozbi. Eshatološka i euharistijska perspektiva poslanja Krista i Crkve

Kralj u toj prispodobi traži od slugu da pozovu uzvanike na svadbenu gozbu njegova sina. Ta gozba odražava eshatološku gozbu, ona je slika konačnog spasenja u Božjem kraljevstvu, koje se ostvaruje već dolaskom Isusa, Mesije i Sina Božjega, koji nam je darovao život u izobilju (usp. Iv 10,10),

simboliziranim stolom punim „slasnih jela“, „izvrsnih vina“ kad će Bog „uništiti smrt jednom zasvagda“ (usp. Iz 25,6-8).

Kristovo poslanje je poslanje punine vremena, kao što je on sam rekao na početku svojega propovijedanja: „Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje!“ (Mk 1,15). Tako su Kristovi učenici pozvani nastaviti to poslanje svoga Učitelja i Gospodina. Prisjetimo se, u vezi s tim, učenja Drugoga vatikanskog koncila o eshatološkom značaju misijskog zalaganja Crkve: „vrijeme misijske djelatnosti odvija se između prvoga i drugoga dolaska Gospodinova [...]. Prije naime negoli dođe Gospodin, mora se evanđelje propovijedati svim narodima“ (Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes*, 9).

Znamo da je misijski žar prvih kršćana imao snažnu eshatološku dimenziju. Osjećali su prijeku potrebu navješćivati evanđelje. I danas je važno imati pred očima tu perspektivu, jer nam ona pomaže evangelizirati s radošću onih koji znaju da je „Gospodin blizu“ i s nadom onih koji teže cilju kad ćemo svi biti s Kristom na njegovoj svadbenoj gozbi u Kraljevstvu Božjem. Dok, dakle, svijet nudi razne „gozbe“ konzumerizma, egoističnog blagostanja, zgrtanja, individualizma, evanđelje poziva sve na Božju gozbu gdje vladaju radost, dijeljenje s drugima, pravda, bratstvo, zajedništvo s Bogom i drugima.

Ta punina života, koja je Kristov dar, anticipirana je već u gozbi Euharistije koju Crkva slavi po Gospodinovoj zapovijedi u njegov spomen. Tako je poziv na eshatološku gozbu koji nosimo svima u našem evangelizacijskom poslanju neraskidivo povezan s pozivom na euharistijski stol, gdje nas Gospodin hrani svojom Riječju i svojim Tijelom i Krvlju.

Kao što je učio Benedikt XVI., „u svakom se euharistijskom slavlju sakramentalno ostvaruje eshatološko okupljanje naroda Božjeg. Euharistijska gozba za nas je stvarna anticipacija konačne gozbe. Tu su konačnu

gozbu navijestili proroci (usp. Iz 25,6-9), dok je u Novom zavjetu ona opisana kao „svadba Jaganjčeva“ (Otk 19,7-9), koju valja slaviti u radosti zajedništva svetih“ (Posin. apost. pob. *Sacramentum caritatis*, 31).

Stoga smo svi pozvani snažnije doživjeti svaku Euharistiju u svim njezinim dimenzijama, osobito u eshatološkoj i misijskoj dimenziji. U vezi s tim ponavljam da „ne možemo pristupiti euharistijskom stolu ako se ne uključimo u poslanje koje, polazeći iz Božjega srca, teži doprijeti do svih ljudi“ (isto, 84). Euharistijska obnova koju mnoge mjesne Crkve hvalevrijedno promiču u ovom vremenu nakon pandemije bolesti covid-19 također će biti temeljna za buđenje misionarskog duha u svakom vjerniku. S koliko bismo više vjere i zanosa u srcu trebali na svakoj svetoj misi zazivati: „Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo“!

U tom smislu, u ovoj godini posvećenoj molitvi u pripravi za Jubilej 2025., želim sve pozvati da pojačaju također i nadasve svoje sudjelovanje na svetoj misi te molitvu za evangelizacijsko poslanje Crkve. Poslušna Spasiteljevoj riječi, ona ne prestaje u svakom euharistijskom i liturgijskom slavlju upućivati Bogu molitvu Očenaš sa zazivom „Dođi kraljevstvo tvoje“. I tako nas svakodnevna molitva, a posebno euharistija, čine hodočasnici misionarima nade na putu prema vječnome životu u Bogu, prema svadbenoj gozbi koju je Bog pripremio za svu svoju djecu.

3. „Svi.“ *Sveopće poslanje Kristovih učenika i Crkva koja je sva sinodalna i misijska*

Treće i posljednje razmišljanje odnosi se na primatelje kraljeva poziva, a to su „svi“. Kao što sam istaknuo, „ovo je srž misije: ovaj „svi“. Ne isključujući nikoga. Svi. Svako naše poslanje, dakle, izvire iz Kristova Srca kako bi On mogao sve privući sebi“ (*Govor sudionicima Opće skupštine Papinskih misijskih djela*, 3. lipnja 2023.). I danas, u svijetu razdiranom podjelama i sukobima,

Kristovo je evanđelje blag i snažan glas koji poziva ljude da jedni druge susreću, da se međusobno prepoznaju kao braća i da se raduju skladu među različitostima. Bog želi da se „svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine“ (1 Tim 2,4). Stoga u čitavom svom misionarskom djelovanju nikada nemojmo zaboraviti da smo poslani svima naviještati evanđelje, i to „ne kao oni koji nameću novu obvezu, nego kao oni koji dijele jednu radost, ukazuju na obzor ljepote i koji pozivaju druge na bogatu gozbu“ (Apostolska pobudnica Evangelii gaudium, 14).

Kristovim učenicima misionarima uvijek je na srcu briga za sve ljude, neovisno o njihovom društvenom položaju ili moralnom stanju. Prispodoba o gozbi nam govori da sluge, držeći se kraljeve zapovijedi, sabrale „sve koje nađoše – i zle i dobre“ (Mt 22,10). K tome, „prosjaci, sakati, slijepi i hromi“ (Lk 14,21), to jest posljednji i marginalizirani u društvu, posebni su kraljevi uzvanici. Tako svadbena gozba Sinova, koju je Bog pripremio, ostaje zauvijek otvorena za sve, jer je njegova ljubav prema svakome od nas velika i bezuvjetna. „Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni“ (Iv 3,16). Svaka osoba, dakle svaki muškarac i svaka žena, primatelji su Božjeg poziva kako bi bili dionici njegove milosti koja preobražava i spašava. Treba samo reći „da“ tom besplatnom Božjem daru, prihvatiti ga i dopustiti da nas on preobrazi, zaodijevajući se njime kao „svadbenim ruhom“ (usp. Mt 22,12).

Misija za sve zahtijeva uključenost sviju. Stoga trebamo nastaviti svoj hod prema Crkvi koja će biti sva sinodalna i misijska u službi evanđelja. Sinodalnost je sama po sebi misij-

ska i, obratno, misija je uvijek sinodalna. Stoga je tijesna misijska suradnja danas još hitnija i nužnija, kako u sveopćoj Crkvi tako i u partikularnim Crkvama.

U duhu Drugog vatikanskog koncila i mojih predšasnika, preporučujem svim biskupijama svijeta službu Papinskih misijskih djela, koja predstavljaju glavno sredstvo „da se katolici već od djetinjstva prožimaju pravim sveopćim i misijskim duhom i da se potakne uspješno prikupljanje pomoći na dobrobit svih misija prema potrebama svake od njih“ (Dekret *Ad gentes*, 38). Zato su kolekte koje se prikupljaju na Svjetski dan misija u svim mjesnim Crkvama u cijelosti namijenjene Općem fondu solidarnosti, koji zatim Papinsko djelo za širenje vjere u Papino ime dijeli za potrebe svih crkvenih misija. Molimo Gospodina da nas vodi i pomaže da budemo Crkva koja će biti više sinodalna i misijska (usp. Homilija na Završnoj misi Redovite opće skupštine Biskupske sinode, 29. listopada 2023.).

Upravimo, na kraju, svoj pogled u Mariju, koja je od Isusa izmolila prvo čudo na svadbi u Kani Galilejskoj (usp. Iv 2,1-12). Gospodin Isus je mladencima i svim uzvanicima dao mladog vina u izobilju, što je bio predznak svadbene gozbe koju Bog svima priprema na kraju vremenâ. Molimo i danas njezin majčinski zagovor za evangelizacijsko poslanje Kristovih učenika. Pođimo s radošću i brigom naše Majke, sa snagom nježnosti i ljubavi (usp. Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 288), i donesimo svima poziv Kralja Spasitelja. Sveta Marijo, Zvijezdo evangelizacije, moli za nas!

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. siječnja 2024., blagdan Obraćanja sv. Pavla.

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE

8. SVJETSKI DAN SIROMAHA

33. nedjelja kroz godinu, 17. studenoga 2024.

Draga braćo i sestre!

1. Molitva siromaha uzdiže se do Boga (usp. Sir 21, 5). U godini posvećenoj molitvi, s obzirom na redovni Jubilej 2025., ovaj izraz biblijske mudrosti posebno je prikladan da nas pripremi za 8. Svjetski dan siromaha koji ćemo slaviti 17. studenog. Kršćanska nada uključuje i sigurnost da naša molitva uzlazi sve do Božjeg lica; ali ne bilo koja molitva, već molitva siromaha! Razmišljajmo o toj Riječi i „čitajmo” je na licima i u pričama siromaha koje susrećemo u našim danima, kako bi molitva postala put zajedništva s njima i dioništvo u njihovoj patnji.

2. Knjiga Sirahova na koju se pozivamo nije previše poznata, ali zaslužuje da je se otkrije zbog bogatstva tema koje obrađuje, posebno kad se dotiče odnosa čovjeka s Bogom i svijetom. Njezin autor, Ben Sirah (sin Sirahov), je učitelj, pisar iz Jeruzalema, koji je vjerojatno pisao u 2. stoljeću prije Krista. On je mudar čovjek, duboko ukorijenjen u izraelskoj tradiciji, koji poučava o raznim područjima ljudskog života: od posla do obitelji, od života u društvu do odgoja mladih. Posvećuje pažnju temama vezanima uz vjeru u Boga i poštivanje Zakona. Hvata se u koštac s teškim pitanjima slobode, zla i Božje pravde, koja su i za nas danas veoma aktualna. Ben Sirah, nadahnut Duhom Svetim, želi svima pokazati put do mudrog i dostojanstvenog života pred Bogom i svojom braćom i sestrama.

3. Jedna od tema kojoj taj sveti pisac posvećuje najviše prostora jest molitva. U tome pokazuje veliki žar jer progovara iz svog osobnog iskustva. Doista, nijedan spis o molitvi ne bi mogao biti učinkovit i plodonosan ako ne bi dolazio iz pera onoga koji svaki dan stoji u Božjoj prisutnosti i sluša

njegovu Riječ. Ben Sirah izjavljuje da je tražio mudrost u mladosti: „Kad još bijah mladić, prije svojih putovanja molio sam otvoreno za mudrost u molitvama“ (Sir 51, 13).

4. Na tom svom putu traženja otkriva jednu od temeljnih stvarnosti objave, naime, činjenicu da siromasi imaju povlašteno mjesto u Božjem srcu, do te mjere da – kad je u pitanju njihova patnja – Bog je „nestrpljiv“ sve dok se ne zadovolji pravdu prema njima: „Molitva poniznog prodiše kroz oblake i on nema mira dok ona ne dođe do Boga i ne popušta dok ga Svevišnji ne pogleda, pravedno ne presudi i pravdu ne uspostavi. I Gospod neće oklijevati niti će odgađati“ (Sir 35, 17-18). Bog poznaje patnje svoje djece, jer je pažljiv i brižan Otac prema svima. Kao Otac, brine za one koji su najpotrebitiji: siromašne, marginalizirane, patnike, zaboravljene... No, nitko nije isključen iz njegova srca, jer u njegovim očima svi mi smo siromašni i potrebiti. Svi smo prosjaci jer bez Boga bili bismo ništa. Ne bismo ni život imali da nam ga Bog nije dao. Pa ipak, koliko često živimo kao da smo gospodari života ili kao da ga moramo osvojiti! Svjetovni mentalitet traži od pojedinca da bude netko, da postane poznat i uspješan usprkos svemu i svakome, da krši društvena pravila samo kako bi se dokopao bogatstva. Koje li žalosne iluzije! Sreća se ne postiže gaženjem prava i dostojanstva drugih.

Nasilje izazvano ratovima jasno pokazuje kolika arogancija pokreće one koji se smatraju moćnima pred ljudima, dočim su u Božjim očima jad i bijeda. Kolike samo nove siromahe iznjudruje ta loša politika koju se vodi oružjem, kolike nevine žrtve! Ali ne smijemo ustuknuti. Gospodinovi učenici znaju da svaki od tih „malenih“ u sebi nosi

utisnuto lice Sina Božjega i do svakog od njih mora doprijeti naša solidarnost i znak kršćanske ljubavi. „Svi kršćanski vjernici i sve zajednice pozvani su biti Božje oruđe za oslobođenje i promicanje siromašnih tako da se oni mogu potpuno uključiti u društvo. To pretpostavlja da moramo biti pozorni i čuti vapaj siromašnoga i priteći mu u pomoć“ (apost. pob. Evangelii gaudium, 187).

5. U ovoj godini posvećenoj molitvi, moramo usvojiti molitvu siromaha i moliti s njima. To je izazov koji moramo prihvatiti i pastoralno djelovanje koje treba poticati. Jer „je najveća diskriminacija od koje trpe siromašni nedostatak duhovne skrbi. Velika većina siromaha posjeduje posebnu otvorenost vjeri; trebaju Boga, i mi ne smijemo propuštati pružati im njegovo prijateljstvo, njegov blagoslov, njegovu riječ, omogućiti im pristup slavljenju sakramenata i ponuditi im hod rasta i sazrijevanja u vjeri. Povlašteno opredjeljenje za siromašne mora se ponajprije pretočiti u povlaštenu i prioritetnu duhovnu skrb“ (ondje, 200).

Za sve to potrebno je ponizno srce koje ima hrabrosti postati srce koje prosi. Srce koje je spremno prepoznati sebe kao siromašno i potrebno. Postoji, naime, veza između siromaštva, poniznosti i povjerenja. Pravi siromah je ponizan, kao što je rekao sveti Augustin: „Siromah nema ništa čime bi se uzoholio, bogataš ima oholost protiv koje mu se valja boriti. Poslušaj me stoga: budi istinski siromašan, budi krepostan, budi ponizan“ (Sermones, 14, 4). Ponizan čovjek nema se čime hvastati i ni na što ne pretendira, zna da ne može računati na samog sebe, nego čvrsto vjeruje da se može osloniti na milosrdnu ljubav Boga, pred kojim stoji poput izgubljenog sina koji se raskajan vraća kući da primi očev zagrljaj (usp. Lk 15, 11-24). Budući da se siromah nema na što osloniti, dobiva snagu od Boga i sve svoje pouzdanje stavlja u njega. Naime, poniznost rađa povjerenje da nas Bog nikada neće napustiti ili ostaviti bez odgovora.

6. Siromasi koji žive u našim gradovima i

dio su naših zajednica, poručujem: nemojte izgubiti tu sigurnost! Bog je pozoran na svakog od vas i blizu vam je. On vas ne zaboravlja i nikada to ne bi ni mogao. Svi imamo iskustvo molitve koja je naizgled ostala neuslišana. Ponekad tražimo da bismo oslobođeni neke bijede koja nam zadaje patnju i poniženje, a Bog kao da ne čuje naš vapaj. No, Božja šutnja ne znači da ne mari za našu patnju, nego, radije, sadrži riječ koju treba prigrliti s povjerenjem, prepuštajući se njemu i njegovoj volji. Ponovno je Sirah taj koji to svjedoči: „Božji će sud biti naklonjen siromahu“ (usp. 21, 5). Iz siromaštva, dakle, može poteći pjesma istinske nade. Sjetimo se da „kada je duhovni život zaokupljen isključivo vlastitim interesima i brigama, u njemu nema više prostora za druge, nema mjesta za siromašne, Božji se glas više ne sluša, ne uživa se više slatka radost njegove ljubavi, ne osjeća se zanos za činjenjem dobrih djela. [...] to nije život u Duhu koji izvire iz srca Krista uskrsloga“ (apost. pob. Evangelii gaudium 2).

7. Svjetski dan siromaha sad je već postao događaj za sve crkvene zajednice. To je pastoralna prilika koju se ne smije podcjenjivati jer potiče svakog vjernika da sluša molitve siromaha i da postane svjestan njihove prisutnosti i potreba. To je povoljna prilika za provedbu inicijativa koje konkretno pomažu siromašnima kao i za prepoznavanje i pružanje podrške mnogobrojnim volonterima koji se s velikom ljubavlju posvećuju onima koji su u najvećoj potrebi. Moramo zahvaliti Gospodinu za one koji se stavljaju na raspolaganje za slušanje i pružanje podrške najsiromašnjijima. Riječ je o svećenicima, posvećenim osobama i vjernicima laicima koji svojim svjedočenjem postaju Božji glas koji odgovara na molitve onih koji mu se obraćaju. Zid šutnje se, dakle, razbija svaki put kad se brata u potrebi dočeka i zagrli. Siromasi nas još mnogo toga imaju za naučiti, jer u kulturi koja je u središte stavila bogatstvo i nerijetko žrtvuje dostojanstvo ljudi na oltaru materijalnih dobara, oni plivaju protiv struje, ističući da je za život bitno

nešto sasvim drugo.

Molitva stoga nalazi potvrdu svoje vjerodostojnosti u ljubavi, koja postaje susret i blizina. Ako se molitva ne pretoči u konkretno djelovanje, ona je uzaludna; jer je „vjera bez djela mrtva“ (Jak 2, 26). No, ljubavi bez molitve prijeti opasnost da se pretvori u puku filantropiju koja brzo usahne. „Bez molitve, koju se svakodnevno živi s vjernošću, naše djelovanje postaje isprazno, gubi duboki smisao, svodi se na puki aktivizam koji nas, na kraju, ostavlja nezadovoljnima“ (Benedikt XVI., Kateheza, 25. travnja 2012.). Moramo umaći toj napasti i uvijek biti budni sa snagom i postojanošću koja dolazi od Duha Svetoga, koji je darivatelj života.

8. U tom kontekstu lijepo je prisjetiti se svjedočanstva Majke Terezije iz Kolkate, žene koja je dala svoj život za siromahe. Ta je svetica neprestano ponavljala da je molitva mjesto iz kojega crpi snagu i vjeru za svoje poslanje služenja siromasima. Kada je 26. listopada 1985. govorila na Općoj skupštini UN-a, pokazujući svima kronicu koju je uvijek imala u ruci, rekla je: „Ja sam samo siromašna časna sestra koja moli. Kad molim, Isus ulijeva svoju ljubav u moje srce i ja je idem davati svim siromasima koje susrećem na svom putu. Molite i vi! Molite i počet ćete primjećivati siromahe koji su oko vas. Možda na istom katu zgrade u kojoj živite. Možda i u vašim domovima ima onih koji čekaju vašu ljubav. Molite i oči će vam se otvoriti, a srce se ispuniti ljubavlju.“

I kako se ne prisjetiti ovdje, u gradu Rimu, sv. Benedikta Josipa (Benedetto Giuseppe) Labrea (1748.-1783.), čije tijelo počiva i časti se u župnoj crkvi Santa Maria ai Monti. Kao hodočasnik iz Francuske u Rim, odbačen od mnogih samostana, posljednje je godine života proveo kao puki siromah,

provodeći mnoge sate u molitvi pred Presvetim Sakramentom, uz kronicu, moleći brevijar, čitajući Novi zavjet i „Nasljeduj Krista“. Nije imao čak ni sobicu u kojoj bi stanovao, obično je spavao u kutu ruševina Koloseja, kao „Božji skitnica“, čineći svoj život neprestanom molitvom koja se uzdizala njemu.

9. Dok se približavamo Svetoj godini, potičem sve da postanu hodočasnici nade, postavljajući opipljive znakove za bolju budućnost. Ne zaboravimo čuvati „male znakove ljubavi“ (apost. pob. Gaudete et exsultate, 145): zastati, približiti se, pružiti mali znak pažnje, osmijeh, dodir, riječ utjehe... Te se geste ne mogu improvizirati. One, radije, zahtijevaju svakodnevnu vjernost, često skrivenu i tihu, ali osnaženu molitvom. U ovom vremenu, kad pjesma nade kao da ustupa mjesto buci oružja, vapaju tolikih nevinih ranjenih i šutnji bezbrojnih žrtava rata, uputimo Bogu svoju molitvu za mir. Siromašni smo mirom pa pružimo stoga ruke da ga primimo kao dragocjeni dar i istodobno ga predano nastojmo ponovno izgraditi u svakodnevnom životu.

10. U svim smo okolnostima pozvani biti prijatelji siromaha, slijedeći stope Isusa koji je uvijek bio solidaran s najmanjima. Neka nas na tom putu prati zagovor Presvete Majke Božje, koja nam je, ukazavši se u Banneuxu, ostavila poruku koju ne smijemo zaboraviti: „Ja sam Djevica siromahâ“. Njoj, koju je Bogu pogledao zbog njezina poniznog siromaštva i koja je svojom poslušnošću postigla velika djela, povjeravamo svoju molitvu, uvjereni da će se uzdići do Neba i biti uslišana.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 13. lipnja 2024., spomen svetog Antuna Padovanskog, zaštitnika siromahâ.

Franjo

SPES NON CONFUNDIT

Bula proglašenja Redovnog jubileja godine 2025.

FRANJO RIMSKI BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH

Neka onima koji će čitati ovo pismo nada ispuni srce

1. Spes non confundit, „Nada ne razočarava“ (Rim 5, 5). U znaku nade, apostol Pavao hrabri kršćansku zajednicu u Rimu. Nada je ujedno središnja poruka predstojećega Jubileja koji Papa, prema drevnoj tradiciji, proglašava svakih dvadeset i pet godina. Mislim na sve hodočasnike nade koji će doći u Rim proslaviti tu Svetu godinu i na one koji, s obzirom na to da neće moći posjetiti grad apostolâ Petra i Pavla, proslavit će je u partikularnim crkvama. Neka to bude trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, „vratima“ spasenja (usp. Iv 10, 7.9); s njim, kojega Crkva uvijek, posvuda i svima mora naviještati kao „nadu našu“ (usp. 1 Tim 1, 1).

Svi se nadaju. U srcu svakoga čovjeka prebiva nada kao želja i očekivanje dobra, iako ne zna što mu sutra nosi. Međutim, nepredvidljivost budućnosti ponekad izaziva proturječne osjećaje: od povjerenja do straha, od smirenosti do očaja, od sigurnosti do sumnje. Često susrećemo obeshrabrene ljude koji u budućnost gledaju sa skepsom i pesimizmom, kao da im ništa ne može donijeti sreću. Neka ovaj Jubilej bude svima prilika za oživljavanje nade. Riječ Božja pomaže nam pronaći razloge za to. Neka nam u tome bude vodilja ono što je apostol Pavao pisao kršćanima u Rimu.

Riječ nade

2. „Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave

Božje [...] Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan!“ (Rim 5, 1-2.5). Mnogo je poticaja za razmišljanje koje ovdje daje sveti Pavao. Znamo da Poslanica Rimljanima označava prijelomni trenutak u njegovu navjestiteljskom djelovanju. Dotad je naviještao u istočnom dijelu Carstva, a sada ga čeka Rim, sa svime što taj grad predstavlja u očima svijeta: veliki izazov s kojim se valja suočiti u cilju naviještanja evanđelja koje ne zna za prepreke i ne poznaje granice. Pavao nije utemeljio Crkvu u Rimu i on osjeća žarku želju posjetiti je uskoro kako bi svima donio evanđelje Isusa Krista, umrlog i uskrslog, kao navještaj nade koji ispunjava obećanja, uvodi u slavu i, utemeljen na ljubavi, ne razočarava.

3. Nada se, naime, rađa iz ljubavi i temelji se na ljubavi koja izvire iz Srca Isusova probodena na križu: „Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim“ (Rim 5, 10). A njegov se život očituje u našem životu vjere, koji počinje krštenjem, razvija se u poučljivosti Božje milosti i stoga je oduhovljen nadom koja se neprestano obnavlja i koja po djelovanju Duha Svetoga postaje nepokolebljiva.

Duh Sveti je, naime, taj koji svojom trajnom prisutnošću u Crkvi putnici širi svjetlo nade u vjernicima: On ga održava poput goruće baklje koja se nikada ne gasi kako bi davao potporu i snagu našem životu. Naime, krš-

ćanska nada ne vara i ne razočarava, jer se temelji na sigurnosti da nas ništa i nitko nikada ne može rastaviti od Božje ljubavi: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? [...] U svemu tome nadmoćno pobjeđujemo po onome koji nas uzljubi. Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina, ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem“ (Rim 8, 35.37-39). Zato se ta nada ne slama pred teškoćama: ona se temelji na vjeri i hrani ljubavlju, te nam tako omogućuje ići naprijed kroz život. Sveti Augustin piše u vezi s tim: „Nemoguće je živjeti u ikojem stanju bez ove tri sklonosti duše: vjerovati, nadati se i ljubiti“.

4. Sveti Pavao stoji čvrsto s nogama na zemlji. On zna da se život sastoji i od radosti i od tuge, da je ljubav stavljena na kušnju kad navale teškoće, i da se čini da se nada raspada pred patnjama. Ipak, on piše: „Mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom“ (Rim 5, 3-4). Za apostola su nevolja i patnja tipična stanja onih koji navješćuju evanđelje u okolnostima nerazumijevanja i progona (usp. 2 Kor 6, 3-10). Ali u tim situacijama svjetlo svijetli kroz tamu: otkrivamo kako evangelizaciju podržava snaga koja proizlazi iz Kristova križa i uskrsnuća. A to dovodi do razvoja kreposti koja je usko povezana s nadom – strpljivosti. Već smo naviknuti željeti sve i odmah, u svijetu u kojem je žurba postala stalna. Više nemamo vremena za susrete, a i u obiteljima često je teško okupiti se zajedno i porazgovarati jedni s drugima u miru. Strpljenje je odagnala žurba i to nanosi veliku štetu ljudima. Uzimaju maha nestrpljenje, nervoza, a ponekad čak i neopravdano nasilje, što dovodi do nezadovoljstva i zatvorenosti.

Nadalje, u dobu interneta, u kojem su prostor i vrijeme istisnuti s tim ovdje i sada,

strpljenje nije rado viđen gost. Kad bismo se još uvijek mogli diviti stvorenom svijetu, mogli bismo shvatiti koliko je strpljenje presudno. Čekati promjenu godišnjih doba s njihovim plodovima; promatrati život životinja i njihove razvojne cikluse; imati jednostavan pogled svetoga Franje, koji je u svojoj Pjesmi brata Sunca, napisanoj prije točno 800 godina, shvaćao stvorenje kao veliku obitelj, a Sunce i Mjesec nazvao bratom i sestrom. Ponovno otkriti strpljenje jako je dobro za nas same i za druge. Sveti Pavao često spominje strpljivost kako bi istaknuo važnost ustrajnosti i pouzdanja u Božje obećanje, ali prije svega svjedoči da je Bog strpljiv s nama. On je „Bog postojanosti i utjehe“ (Rim 15, 5). Strpljenje, koje je također plod Duha Svetoga, održava nadu živom i jača je kao krepost i način života. Zato naučimo često tražiti milost strpljivosti, koja je kći nade i ujedno je podupire i jača.

Put nade

5. Iz te isprepletenosti nade i strpljivosti postaje jasno da je kršćanski život put, koji treba također jake trenutke kako bi se hranilo i jačalo nadu, tu nezamjenjivu pratiteljicu koja daje nazrijeti cilj: susret s Gospodinom Isusom. Volim misliti da je proglašenju prve Svete godine 1300. godine prethodio put milosti podržan pučkom pobožnošću. Ne smijemo, naime, zaboraviti različite oblike putem kojih se milost oproštenja obilno izlila na sveti vjerni Božji narod. Prisjetimo se, primjerice, velikog oprosta koji je sveti Celestin V. odlučio odobriti svima onima koji budu posjetili baziliku Santa Maria di Collemaggio u L'Aquili 28. i 29. kolovoza 1294., šest godina prije nego što je papa Bonifacije VIII. ustanovio Svetu godinu. Crkva je, dakle, već bila iskusila jubilejsku milost milosrđa. A još i prije toga, 1216. godine, papa Honorije III. odazvao se molbi svetoga Franje da se udijeli oprost onima koji će posjetiti Porcijunkulu prva dva dana mjeseca kolovoza. Isto se može reći i za hodočašće u Santiago de Compostelu: naime, 1122. godine papa Kalisto II. dopustio je da se u toj

hodočasničkoj crkvi slavi Sveta godina svaki put kad blagdan apostola Jakova pada na nedjelju. Dobro je da se taj rašireni oblik jubilejskih slavlja nastavi kako bi snaga Božjeg oprosta mogla poduprijeti i pratiti zajednice i pojedince na njihovu putu.

Nije slučajno da je hodočašće bitan element svakog jubilejskog događaja. Polazak na put karakteristično je za one koji traže smisao života. Pješačko hodočašće veoma je prikladno za ponovno otkrivanje vrijednosti tišine, truda i usredotočenosti na ono bitno. I u nadolazećoj godini hodočasnici nade neće propustiti prolaziti drevnim i novim stazama kako bi intenzivno proživjeli jubilejsko iskustvo. U samom gradu Rimu, uz tradicionalna hodočašća u katakombe i sedam crkava, bit će i drugih vjerskih hodočašća. Prelaskom iz jedne zemlje u drugu kao da se granice brišu, putovanje iz jednog grada u drugi razmišljajući o stvorenom svijetu i umjetničkim djelima omogućit će pojedincima obogatiti se različitim iskustvima i kulturama, kako bi nosili u sebi ljepotu koja, u suzvučju s molitvom, vodi do zahvaljivanja Bogu za čuda koja je učinio. Jubilejske crkve, posute duž hodočasničkih putova i u gradu Rimu, mogu postati oaze duhovnosti u kojima se može pronaći snagu na putu vjere i napajati se na izvorima nade, napose pristupanjem sakramentu pomirenja, tom nezaobilaznom polazištu za stvaran put obraćenja. U partikularnim će se Crkvama posebna pozornost posvetiti pripravi svećenikâ i vjernikâ za ispovijed i osiguravanju mogućnosti za pojedinačnu ispovijed.

Želio bih uputiti poseban poziv na ovo hodočašće vjernicima Istočnih Crkava, osobito onima koji su već u punom zajedništvu s Petrovim nasljednikom. Oni, koji su zbog svoje vjernosti Kristu i Crkvi toliko propatili, često sve do smrti, moraju se osjećati posebno dobrodošlima u Rimu, koji je i njihova majka i čuva mnoge uspomene na njihovu prisutnost. Katolička Crkva, obogaćena njihovim drevnim liturgijama, teologijom i duhovnošću otaca, monahâ i teologâ, želi sim-

bolično iskazati svoje gostoprimstvo njima kao i njihovoj pravoslavnoj braći i sestrama, u vrijeme u kojem već prolaze križni put i često su prisiljeni napustiti svoje domovine, svoje svete zemlje, iz kojih ih nasilje i nestabilnost tjeraju u sigurnije države. Za njih iskustvo da su ljubljeni od Crkve, koja ih neće napustiti nego će ih pratiti kamo god išli, čini znak Jubileja još jačim.

6. Sveta godina 2025. u kontinuitetu je s prethodnim milosnim događajima. Na posljednjem Redovnom jubileju prešli smo prag dvije tisućite obljetnice rođenja Isusa Krista. Potom sam, 13. ožujka 2015., proglasio Izvanredan jubilej čija je svrha bila pokazati i omogućiti ljudima da susretnu „lice Božjeg milosrđa“, središnji navještaj evanđelja za svakog čovjeka u svim vremenima. Sada je došlo vrijeme za nov jubilej u kojem će se Sveta vrata ponovno otvoriti kako bi se omogućilo živo iskustvo Božje ljubavi koja u srcu budi sigurnu nadu spasenja u Kristu. Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slavit će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatno u ljubavi i postojan u nadi (usp. 1 Sol 1, 3).

Na temelju tako duge tradicije i sa sigurnošću da će ova Sveta godina biti intenzivno iskustvo milosti i nade za cijelu Crkvu, određujem da se Sveta vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu otvore 24. prosinca 2024. godine, čime će biti označen početak Redovnog jubileja. U nedjelju koja slijedi, 29. prosinca 2024., otvorit će Sveta vrata svoje katedralne crkve svetog Ivana Lateranskoga, čija će se 1700. obljetnica posvete proslaviti 9. studenoga ove godine. Dana 1. siječnja 2025. godine, na svetkovinu Svete Marije Bogorodice, bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike Svete Marije Velike (Santa Maria Maggiore). Konačno, u nedje-

lju 5. siječnja bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike svetog Pavla izvan zidina (San Paolo fuori le Mura). Sveta vrata potonjih triju bazilika bit će ponovno zatvorena najkasnije do nedjelje 28. prosinca iste godine.

Određujem, nadalje, da u nedjelju 29. prosinca 2024. godine dijecezanski biskupi slave svetu euharistiju u svim katedralama i konkatedralama kao svečano otvorenje Jubilarne godine, prema obredniku koji će se pripremiti za tu prigodu. Za slavlje u konkatedralnim crkvama biskupa može zamijeniti delegat posebno imenovan za tu prigodu. Neka hodočašće od crkve, izabrane za *collectio* (tj. sabiranje skupštine), do katedrale bude znak puta nade koji, obasjan Božjom riječi, ujedinjuje vjernike. Za potonjeg hodočašća neka se čitaju odlomci iz ovog dokumenta i neka se narodu proglasi jubilejski oprost, koji će se moći dobiti prema propisima sadržanim u istom obredniku slavlja jubileja u partikularnim Crkvama. Tijekom Svete godine, koja će u mjesnim Crkvama završiti u nedjelju 28. prosinca 2025., treba se pobrinuti da Božji narod s punim sudjelovanjem primi i navještaj nade Božje milosti i znakove koji svjedoče njezinu plodonosnost.

Redovan jubilej završit će zatvaranjem Svetih vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu 6. siječnja 2026. godine, na svetkovinu Bogojavljenja. Neka svjetlo kršćanske nade dopre do svakog čovjeka, kao poruka Božje ljubavi upućena svima! I neka Crkva bude vjernom svjedokinjom te poruke u svim dijelovima svijeta!

Znakovi nade

7. Osim što nadu crpimo iz Božje milosti, pozvani smo je ponovno otkriti također u znakovima vremena koje nam Gospodin daje. Kao što se kaže u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* Drugoga vaticanskoga koncila, „Crkva je dužna da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgo-

voriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju“. Stoga moramo obratiti pozornost na mnoge dobre stvari u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem. Ali znakovi vremena, koji u sebi sadrže čežnju ljudskog srca potrebna spasonosne Božje prisutnosti, traže da se pretvore u znakove nade.

8. Neka se prvi znak nade ostvari kao mir za svijet, koji je ponovno utonuo u tragediju rata. Zaboravljajući tragedije iz prošlosti, čovječanstvo je podvrgnuto novom i teškom ispitu u kojem su mnogi narodi potlačeni brutalnošću nasilja. Što sve još neće ti narodi propatiti? Kako je moguće da njihov očajnički vapaj za pomoć ne potakne vođe naroda da požele okončati mnogobrojne regionalne sukobe, unatoč tome što su svjesni posljedica koje iz toga mogu proizići na globalnoj razini? Je li previše sanjati da će oružje utihnuti i prestati donositi razaranja i smrt? Jubilej nas podsjeća da „mirotvorci... će se sinovima Božjim zvati“ (Mt 5, 9). Priješka potreba za mirom izazov je za sve i zahtijeva realizaciju konkretnih planova. Neka diplomacija ne posustane u nastojanju oko odvažne i kreativne izgradnje prostora za pregovore s ciljem uspostave trajnog mira.

9. Gledati u budućnost s nadom također znači imati viziju života ispunjenu entuzijazmom koju valja dalje prenositi. Moramo, nažalost, primijetiti da takva perspektiva nedostaje u mnogim situacijama. Prva posljedica jest gubitak želje za prenošenjem života. Zbog užurbanog ritma života, strahova za budućnost, nedostatka sigurnosti radnog mjesta i odgovarajuće socijalne zaštite, kao i društvenih modela u kojima dnevni red diktira utrka za profitom, a ne njegovanje odnosâ, u mnogim zemljama svjedočimo zabrinjavajućem padu nataliteta. U drugim kontekstima, međutim, „kriviti demografski rast, a ne ekstremni i selektivni potrošački

mentalitet nekih, jedan je od načina na koji se odbija suočiti s problemima“.

Otvorenost životu odgovornim majčinstvom i očinstvom jest plan koji je Stvoritelj upisao u srca i tijela muškaraca i žena, to je poslanje koje Gospodin povjerava supružima i njihovoj ljubavi. Prije nego je potrebno da, osim zakonodavnih napora država, ne izostanu odlučne potpore vjerskih zajednica i cijeloga civilnoga društva u svim njegovim sastavnicama, jer želja mladih da rađaju nove sinove i kćeri, kao izraz plodnosti svoje ljubavi, daje budućnost svakom društvu i stvar je nade: ovisi o nadi i rađa nadu.

Kršćanska zajednica stoga mora prednjačiti u zagovaranju prije nego potrebnoga socijalnog saveza za nadu, koji će biti uključiv i neideološki te raditi na budućnosti obilježenoj osmijesima mnogih dječaka i djevojčica koji će ispuniti sad već mnogobrojne prazne kolijevke u mnogim dijelovima svijeta. No, zapravo svi se moraju iznova vratiti radosti života jer čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju (usp. Post 1, 26), ne može se zadovoljiti pukim preživljavanjem ili životarenjem, prilagođavanjem sadašnjosti i zadovoljavanjem samo materijalnom stvarnošću. To zarobljava ljude u individualizam i uništava nadu, rađajući tugu koja se gnijezdi u srcu i čini ljude ogorčenima i bezosjećajnim.

10. U jubilarnoj Godini bit ćemo pozvani postati opipljivi znakovi nade za mnogu braću i sestre koji žive u teškim uvjetima. Mislim na zatvorenike koji, u uvjetima u kojima su lišeni slobode, svakodnevno, uz težak zatvorski život, doživljavaju i emocionalnu prazninu, nametnutu ograničenjima i, u mnogim slučajevima, nedostatak poštovanja. Predlažem vladama da u ovoj Godini jubileja poduzmu inicijative za vraćanje nade; oblici amnestije ili oprostjenja koji imaju za cilj pomoći ljudima da vrate vjeru u sebe i u društvo; načini reintegracije u zajednicu, koji bi trebali biti praćeni konkretnom obvezom poštivanja zakona.

To je drevni poziv koji dolazi iz Božje riječi

i zadržava svu svoju mudrosnu vrijednost u zazivanju djela milosti i oslobođenja, koja omogućuju nov početak: „Tu pedesetu godinu proglasite svetom! Zemljom proglasite oslobađanje svim njezinim stanovnicima“ (Lev 25,10). Ono što je utvrđeno Mojsijevim zakonom, ponavlja prorok Izaija: „Gospodin me posla da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevima; da navijestim godinu milosti Jahvine i dan odmazde Boga našega; da razveselim ožalošćene na Sionu“ (Iz 61, 1-2). Riječi su to koje je Isus učinio svojim na početku svoje službe, navješćujući u sebi ispunjenje „godine milosti Gospodnje“ (usp. Lk 4, 18-19). Neka u svakom kutku svijeta vjernici, a pogotovo pastiri, budu glasnici ovih zahtjeva, hrabro kao jedan tražeći dostojne uvjete za zatvorenike, poštivanje ljudskih prava i, iznad svega, ukidanje smrtno kazne, osude koja je nespojiva s kršćanskom vjerom i uništava svaku nadu u oprostjenje i obnovu. Kako bih zatvorenicima pružio konkretan znak blizine, želim osobno otvoriti Sveta vrata u jednom od zatvora, da bi im to bio simbol koji ih potiče da gledaju u budućnost s nadom i obnovljenim opredjeljenjem za život.

11. Neka se znakove nade pruži bolesnicima, bilo da su kod kuće ili u bolnici. Neka im patnje olakšaju svojom blizinom oni koji ih posjećuju i ljubavljaju koju primaju. Djela milosrđa su ujedno i djela nade koja u srcima bude osjećaj zahvalnosti. Neka zahvalnost stigne i do svih zdravstvenih djelatnika koji svoje poslanje često obavljaju u teškim uvjetima brižno dvoreći bolesne i nemoćne.

Neka ne izostane sveobuhvatna briga za one koji doživljavaju vlastitu slabost u posebno teškim životnim uvjetima, osobito ako pate od bolesti ili invaliditetâ koji ozbiljno ograničavaju njihovu osobnu autonomiju. Briga za njih je hvalospjev ljudskom dostojanstvu, pjesma nade koja zahtijeva zdušnu suradnju cijeloga društva.

12. Znakove nade trebaju i oni koji su sami

znak nade, a to su mladi. Oni, nažalost, često doživljavaju kako im se snovi rasplinjuju i ruše u prah. Ne smijemo ih razočarati, jer budućnost se temelji na njihovom entuzijazmu. Lijepo ih je vidjeti kako oslobađaju svoju energiju, primjerice kad zasuču rukave i volontiraju u situacijama katastrofe i društvenih nedaća. No, tužno je vidjeti mlade bez nade. Neizbježno je, međutim, da se sadašnjost živi s melankolijom i dosadom kada je budućnost neizvjesna i ne daje prostora snovima, kada studij ne nudi nikakvu perspektivu, a raširena nezaposlenost ili manjak dovoljno stabilnog zaposlenja prijeti uništavanjem želja. Iluzija droge, rizik od prijestupa i težnja za prolaznim izazivaju kod njih više zbunjenosti nego kod drugih i zamagljuje ljepotu i smisao života, tjerajući ih u mračne ponore i na autodestruktivna djela. Neka zato Jubilej dovede u Crkvi i do novog zanosa prema njima: s obnovljenom strašću brinimo se za mladiće i djevojke, za studente, za zaručnike i za mlade naraštaje! Iskazujmo blizinu mladima koji su radost i nada Crkve i svijeta!

13. Neće smjeti izostati znakovi nade za migrante koji napuštaju svoju zemlju u potrazi za boljim životom za sebe same i svoje obitelji. Neka njihova očekivanja ne budu osujećena predrasudama i zatvaranjima; neka prihvaćanje, koje širi ruke prema svakome prema njegovu dostojanstvu, bude praćeno odgovornošću, tako da nikome ne bude uskraćeno pravo na izgradnju bolje budućnosti. Neka se brojnim iseljenicima, izbjeglicama i prognanicima koji su zbog međunarodnih sporova prisiljeni bježati kako bi izbjegli ratove, nasilja i diskriminacije, zajamči sigurnost i pristup poslu i obrazovanju, što je ključno za njihovu integraciju u novu društvenu sredinu.

Neka kršćanska zajednica uvijek bude spremna braniti prava najslabijih. Neka velikodušno otvori vrata gostoprimstva kako nitko ne bi izgubio nadu u bolji život. Neka u srcima odzvanja riječ Gospodinova, koji je u velikoj prispodobi o posljednjem sudu

rekao: „Stranac bijah i primiste me“, jer „što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!“ (Mt 25, 35.40).

14. Znakove nade zavrjeđuju starije osobe, koje često doživljavaju usamljenost i osjećaj napuštenosti. Prepoznati vrijednost bogatstva koje oni predstavljaju, njihovo životno iskustvo, mudrost koju donose i doprinos koji mogu dati, obveza je kršćanske zajednice i civilnog društva, pozvanih raditi zajedno na savezu među naraštajima.

Posebno mislim na djedove i bake koji vjeru i životnu mudrost prenose na mlade naraštaje. Neka oslonac nađu u zahvalnosti svoje djece i ljubavi svojih unuka, koji pak u njima nalaze ukorijenjenost, razumijevanje i ohrabrenje.

15. Svim srcem zazivam nadu za milijarde siromašnih kojima često nedostaje osnovno za život. Pred uvijek novim valovima osiromašjenja postoji opasnost da se naviknemo i pomirimo s tim. No, ne smijemo skretati pogled s takvih dramatičnih situacija kojih sada ima posvuda, a ne samo u pojedinim dijelovima svijeta. Siromašne ili osiromašene susrećemo svakodnevno, a katkad su to možda čak i naši susjedi. Često nemaju doma i dovoljno hrane svaki dan. Doživljavaju isključenost i ravnodušnost mnogih. Sablazan je da u svijetu obdarenom golemim izvorima, od kojih velik dio odlazi na naoružanje, siromašni su „najveći dio [...], milijarde ljudi. Danas ih se spominje u međunarodnim političkim i ekonomskim raspravama, ali se često stječe dojam da su njihovi problemi uvršteni kao dodatak, kao pitanje koje se dodaje gotovo zato što se to mora ili kao nešto sporedno, ako ih se već ne tretira kao puku kolateralnu štetu“. Ne zaboravimo: siromašni su gotovo uvijek žrtve, a ne krivci.

Pozivi za nadu

16. U odjeku drevne riječi prorokâ, Jubilej podsjeća da zemaljska dobra nisu namijenjena nekolicini privilegiranih, nego

svima. Prije nego je potrebno da oni koji posjeduju bogatstva budu velikodušni i vide lica svoje braće i sestara u potrebi. Posebice mislim na one koji nemaju vode i hrane: glad je skandalozna pošast na tijelu našeg čovječanstva i poziva svakoga od nas da uzdrma svoju savjest. Ponavljam svoj poziv da „novcem koji se koristi za oružje i drugu vojnu potrošnju stvorimo Svjetski fond da se jednom zasvagda iskorijeni glad, kao i za razvoj najsiromašnijih zemalja, tako da njihovi stanovnici ne pribjegavaju nasilnim ili iluzornim rješenjima i ne budu prisiljeni napuštati svoje zemlje tražeći dostojanstveniji život“.

U vezi s Godinom jubileja, želim uputiti još jedan usrdan poziv: upućen je zemljama najvećeg blagostanja kako bi prepoznale ozbiljnost mnogih donesenih odluka i pristale otpisati dugove zemalja koje ih nikada neće moći otplatiti. Ne radi se toliko o velikodušnosti, već prije svega o pravednosti, koja je danas pogoršana novim oblikom nepravde koje smo postali svjesni: „Postoji pravi ‘ekološki dug’, poglavito između Sjevera i Juga svijeta, vezan uz tržišne neravnoteže s posljedicama po okoliš, kao i nerazmjerno korištenje prirodnih dobara od strane nekih zemalja tijekom dugog vremenskog razdoblja“. Kao što uči Sveto pismo, zemlja pripada Bogu i svi mi na njoj živimo kao „stranci i gosti“ (Lev 25, 23). Ako doista želimo utrti put miru, radimo na uklanjanju dubokih uzroka nepravde, poništimo nepravde i neotplative dugove i nahranimo gladne.

17. U nadolazećoj Svetoj godini obilježit će se vrlo značajna obljetnica za sve kršćane. Navršit će se, naime, 1700 godina od prvog velikog ekumenskog koncila, Nicejskog sabora. Vrijedno je prisjetiti se da su se, još od apostolskih vremena, pastiri okupljali u raznim prilikama na skupštine kako bi obrađivali doktrinarna i disciplinarna pitanja. U prvim stoljećima vjere, broj je sinoda rastao kako na Istoku tako i na Zapadu, pokazujući važnost očuvanja jedinstva Božjeg naroda i vjernog naviještanja evanđelja. Ova

Jubilejska godina bit će važna prilika da se konkretizira taj sinodalni oblik, koji kršćanska zajednica danas vidi kao sve potrebniji izraz kako bi što bolje odgovorila na žurnu potrebu evangelizacije: svi krštenici, svaki sa svojom vlastitom karizmom i službom, dijele odgovornost kako bi mnogostruki znakovi nade mogli svjedočiti Božju prisutnost u svijetu.

Nicejski je sabor imao zadatak očuvati jedinstvo koje je bilo ozbiljno ugroženo poricanjem božanstva Isusa Krista i njegove istobitnosti s Ocem. Na saboru, koji je sazvao car Konstantin za 20. svibnja 325. godine, sudjelovalo je oko tri stotine biskupa koji su se okupili u carskoj palači. Nakon brojnih rasprava svi su se, milošću Duha Svetoga, prepoznali u ispovijedi vjere koju i danas molimo na nedjeljnoj euharistiji. Koncilski su oci odlučili da se, prvi put u takvoj ispovijedi, započinje s izrazom Vjerujemo kako bi posvjedočili da su sve Crkve u jedinstvu u tom mi i da svi kršćani ispovijedaju istu vjeru.

Nicejski je sabor prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetom Trojstvu, a posebice Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je „iste biti s Ocem“ i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave kročiti putem koji vodi prema vidljivom jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: „Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao“ (Iv 17, 21).

Na Nicejskom se saboru razgovaralo i o datumu Uskrsa. U vezi s tim i danas postoje različita stajališta koja onemogućuju da se taj izvorišni događaj vjere slavi na isti dan. Providnost je htjela da to bude upravo 2025. godine. Neka to bude poziv svim kršćanima Istoka i Zapada da učine odlučan korak prema postizanju dogovora oko zajedničkog

datuma Uskrsa. Dobro je podsjetiti da mnogi ljudi više ni ne znaju za oštre kritike iz prošlosti i ne razumiju kako u vezi s tim može biti podjelâ.

Usidreni u nadi

18. Nada, zajedno s vjerom i ljubavlju, tvori triptih bogoslovnih kreposti koje izražavaju bît kršćanskog života (usp. 1 Kor 13, 13; 1 Sol 1, 3). Unutar te neraskidive dinamike nada je krepost koja, da tako kažemo, oblikuje usmjerenje koje ukazuje na smjer i cilj života vjere. Zato nas apostol Pavao potiče: „U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!“ (Rim 12, 12). Dâ, moramo biti „bogati nadom“ (usp. Rim 15, 13) kako bismo mogli vjerodostojno i privlačno svjedočiti vjeru i ljubav koju nosimo u svojim srcima; kako bi vjera bila radosna, a ljubav oduševljena; kako bi svatko mogao dati makar i samo osmijeh, gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje. Ali što je temelj naše nade? Da bismo to razumjeli, dobro je zadržati se na razlozima naše nade (usp. 1 Pt 3, 15).

19. „Vjerujem u... život vječni“: to je ono što naša vjera ispovijeda i kršćanska nada u tim riječima nalazi temeljni stožer. Ona je, naime „bogoslovna krepost po kojoj čeznemo za [...] vječnim životom kao za svojom srećom“. U pastoralnoj se konstituciji Gaudium et spes Drugog vatikanskog koncila kaže: „Ako se izgubi božanski temelj i nada u vječni život, čovjekovo dostojanstvo biva veoma teško povrijeđeno, kao što se to danas često može jasno vidjeti. Zagonetka života i smrti, krivnje i patnje ostaje tada bez rješenja, tako da ljudi nerijetko padaju u očaj.“ Mi, naprotiv, po nadi u kojoj smo spašeni, gledajući na vrijeme koje prolazi, imamo sigurnost da povijest čovječanstva i svakoga od nas ne ide prema slijepoj točki ili mračnom ponoru, nego su usmjereni prema susretu s Gospodinom slave. Živimo, dakle, u iščekivanju njegova ponovna dolaska i u nadi da ćemo zauvijek živjeti u njemu:

upravo u tom duhu i mi ponavljamo dirljiv zaziv prvih kršćana kojim završava Sveto pismo: „Dodi, Gospodine Isuse!“ (Otk 22, 20).

20. Isus, umrli i uskrsli, središte je naše vjere. Sveti Pavao, izražavajući taj sadržaj u samo nekoliko riječi i sa samo četiri glagola, prenosi nam jezgru naše nade: „Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijehe naše po Pismima; bî pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestorici“ (1 Kor 15,3-5). Krist je umro, bio pokopan, uskrsnuo, ukazivao se. Za nas je prošao kroz tamu smrti. Očeva ga je ljubav uskrsnula u sili Duha Svetoga i učinila njegovo čovještvo prvim vječnosti za naše spasenje. Kršćanska se nada sastoji upravo u ovome: pred smrću, gdje se čini da sve završava, stječemo sigurnost da se, zahvaljujući Kristu, zahvaljujući njegovoj milosti koja nam je dana u krštenju, „život mijenja, a ne oduzima“, i to jednom zasvagda. U krštenju smo, naime, pokopani zajedno s Kristom i primamo u njemu, uskrsлом, dar novog života, koji ruši zid smrti i čini je prijelazom u vječnost.

I dok pred licem smrti, toga bolnog odvajanja koje nas tjera da napustimo one koji su nam dragi, nije dopuštena nikakva retorika, Jubilej će nam dati priliku da ponovno otkrijemo, sa silnom zahvalnošću, dar novog života primljenog u krštenju, koji je kadar stubokom promijeniti tu dramu. Važno je, u kontekstu Jubileja, podsjetiti kako se to otajstvo shvaćalo od prvih stoljeća vjere. Kršćani su, primjerice, dugo vremena gradili krsni zdenac u obliku osmerokuta, a i danas se možemo diviti mnogim drevnim krstionicama koje su zadržale taj oblik, kao primjerice onoj u Rimu u Svetom Ivanu Lateranskom. On naznačuje da u krsnom zdencu započinje osmi dan, odnosno dan uskrsnuća, dan koji nadilazi uobičajeni tjedni ritam izmjene dana, otvarajući tako ciklus vremena u dimenziji vječnosti, u život koji traje zauvijek: to je cilj prema kojemu težimo na našem zemaljskom hodočašću (usp.

Rim 6, 22).

Najvjerodostojnije svjedočanstvo te nade daju nam mučenici koji su se, nepokolebljivi u vjeri u uskrsloga Krista, znali odreći i ovozemaljskog života samo da ne izdaju svoga Gospodina. Ima ih u svim vremenima i danas su možda brojniji nego ikad prije, kao ispovjedaoci života koji ne poznaje kraja. Moramo čuvati njihovo svjedočanstvo kako bi naša nada bila plodonosna.

Ti mučenici, koji pripadaju različitim kršćanskim tradicijama, također su sjeme jedinstva jer je u njima uosobljen ekumenizam krvi. Stoga je moja žarka želja da se tijekom ovog Jubileja održi ekumensko slavlje koje će omogućiti da se zorno pokaže bogatstvo svjedočanstva tih mučenika.

21. Što će, dakle, biti s nama nakon smrti? S Isusom iza toga praga jest vječni život, koji se sastoji u punom zajedništvu s Bogom, u kontemplaciji i dioništvu u njegovoj beskrajnoj ljubavi. Ono što sada živimo u nadi, tada ćemo gledati u zbilji. Sveti Augustin je u vezi s tim napisao: „Kad budem združen s tobom svim svojim bićem, nigdje neću imati boli ni napora, i život će moj biti živ, sav pun tebe“. Što će, dakle, karakterizirati tu puninu zajedništva? To da ćemo biti sretni. Sreća je čovjekov poziv, cilj koji se tiče svih.

Ali što je sreća? Kakvu sreću očekujemo i za kojom srećom čeznemo? Ne neko površno veselje, prolazno zadovoljstvo koje, jednom postignuto, traži sve više i više u spirali pohlepe u kojoj se ljudska duša nikada ne zasićuje, nego je sve praznija. Potrebna nam je sreća koja se definitivno ostvaruje u onom što nas ispunjava, to jest u ljubavi, kako bismo već sada mogli reći: „Voljen sam, dakle jesam; i postojat ću zauvijek u Ljubavi koja ne razočarava i od koje me ništa i nitko nikada neće moći odvojiti.“ Prisjetimo se još jednom riječi Apostola: „Uvjeran sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Go-

spodinu našem“ (Rim 8, 38-39).

22. Još jedna stvarnost povezana s vječnim životom jest Božji sud, kako na kraju našeg života tako i na kraju vremenâ. U umjetnosti se to često pokušavalo prikazati – pomislimo samo na Michelangelovo remek-djelo u Sikstinskoj kapeli – prihvaćajući teološko poimanje toga vremena i ulijevajući osjećaj straha kod promatrača. Iako je ispravno pripremati se s velikom savjesnošću i svom ozbiljnošću za trenutak koji rekapitulira život, moramo to istodobno činiti u nadi, toj bogoslovnoj kreposti koja podupire život i pomaže nam da ne podlegnemo strahu. Sud Boga, koji jest ljubav (usp. 1 Iv 4, 8.16), jednostavno se mora temeljiti samo na ljubavi, osobito na tome jesmo li je prakticirali prema onima koji su najpotrebitiji, u kojima je prisutan Krist, sâm Sudac (usp. Mt 25, 31-46). Riječ je, dakle, o sudu različitom od suda ljudi i zemaljskih sudova; valja ga shvaćati kao odnos istine s Bogom koji je ljubav i sa samim sobom unutar nedokučiva otajstva Božjega milosrđa. U Svetome se pismu u vezi s tim kaže: „A takvim si djelima narod svoj poučio da pravednik ima biti čovječan; podario si sinovima svojim dobru nadu, jer daješ pokajanje za grijehe [...] i [mi] očekujemo milosrđe tvoje kada nam bude suđeno“ (Mudr 12, 19.22). Kao što je napisao Benedikt XVI.: „U času Suda doživljavamo i prihvaćamo trijumf njegove ljubavi nad svim onim što je zlo u svijetu i u nama. Bol ljubavi postaje naše spasenje i naša radost.“

Taj sud se, dakle, odnosi na spasenje kojem se nadamo i koje je Isus za nas postigao svojom smrću i uskrsnućem. Njegov cilj je, dakle, otvoriti nas konačnom susretu s njim. A budući da je u tom kontekstu nemoguće misliti da bi učinjeno zlo moglo ostati skriveno, ono treba biti očišćeno kako bi nam se tako omogućio konačan prijelaz u Božju ljubav. U tome smislu razumije se potreba molitve za one koji su završili svoj zemaljski hod, ta solidarnost u zagovornoj molitvi koja svoju plodonosnost nalazi u općinstvu svetih, u

zajedničkoj vezi koja nas ujedinjuje u Kristu, Prvorođencu svakoga stvorenja. Tako je jubilejski oprost, po molitvi, posebno namijenjen onima koji su otišli prije nas, da postignu puno milosrđe.

23. Oprost nam, naime, omogućuje otkriti koliko je Božje milosrđe bezgranično. Nije slučajno što se u davna vremena pojam milosrđa slobodno zamjenjivalo pojmom oprost, upravo zato što se njime želi izraziti punina Božjeg oprosta, koje ne poznaje granice.

Sakrament pokore jamči nam da Bog briše naše grijeha. I ponovno su riječi psalma pune utjehe: „On ti otpušta sve grijeha tvoje, on iscjeljuje sve slabosti tvoje; on ti od propasti čuva život, kruni te dobrotom i ljubavlju [...] Milosrdan i milostiv je Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrotiv [...] Ne postupi s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama. Jer kako je nebo visoko nad zemljom, dobrota je njegova s onima koji ga se boje. Kako je istok daleko od zapada, tako udaljuje od nas bezakonja naša“ (Ps 103, 3-4.8.10-12). Sakramentalno pomirenje nije samo lijepa duhovna prilika, već predstavlja odlučujući, važan i neizostavan korak na putu vjere za svaku osobu. Tu dopuštamo Gospodinu da uništi naše grijeha, da nam ozdravi srce, da ponovno ustanemo i upoznamo njegovo nježno i suosjećajno lice. Ne postoji, naime, bolji način da upoznamo Boga od toga da mu dopustimo da nas pomiri sa sobom (usp. 2 Kor 5, 20) i iskusimo njegovo oproštenje. Ne odričimo se stoga ispovijedi, nego ponovno otkrijmo ljepotu toga sakramenta ozdravljenja i radosti, ljepotu oproštenja grijehâ!

No, kao što znamo iz vlastita iskustva, grijeh ostavlja trag, ima posljedice: ne samo vanjske, u smislu posljedica počinjenog zla, već i unutarnje, u smislu da „svaki grijeh, pa i laki, povlači sa sobom nezdravu privrženost uz stvorenja, koju treba čistiti bilo na ovoj zemlji bilo poslije smrti u stanju zvanom čistilište“. U našem slabom i zlu sklonom

čovječstvu ostaju, dakle, posljedice grijeha. One se uklanjaju oprostima, opet zahvaljujući Kristovoj milosti, koja je, kao što je napisao sveti Pavao VI., „naš ‘oprost’“. Apostolska će pokorničarna izdati propise za plodonosno dobivanje jubilejskog oprosta.

Takvo snažno iskustvo oproštenja neizbježno otvara srce i um praštanju. Praštanje ne mijenja prošlost, ne može promijeniti ono što se već dogodilo. Ipak, praštanje nam može omogućiti da promijenimo budućnost i živimo drukčije, bez zlopamćenja, mržnje i osvete. Budućnost osvijetljena praštanjem omogućuje nam tumačiti prošlost drukčijim, vrednijim očima, iako vlažnima od suza.

Tijekom posljednjeg Izvanrednog jubileja ustanovio sam misionare milosrđa, koji nastavljaju imati važno poslanje. Neka nastave svoju službu tijekom nadolazećeg Jubileja, vraćajući nadu i opraštajući svaki put kad im se grješnik obrati otvorena srca i skrušene duše. Neka i dalje budu oruđe pomirenja i neka pomažu gledati u budućnost s nadom u srcu koja dolazi iz Očeva milosrđa. Nadam se da će biskupi moći imati koristi od njihove dragocjene službe, posebice šaljući ih na mjesta gdje je nada na teškoj kušnji, kao što su zatvori, bolnice i mjesta gdje se gazi dostojanstvo osobe, u situacijama najveće oskudice i najveće degradacije, tako da nitko ne bude lišen mogućnosti da dobije Božje oproštenje i utjehu.

24. Nada u Majci Božjoj nalazi svoje najuzvišenije svjedočanstvo. U njoj vidimo da nada nije lakovjeran optimizam, nego dar milosti u zbilji života. Kao i svaka majka, svaki put kad bi pogledala svoga Sina, pomislila je na njegovu budućnost, a zasigurno su joj se u srcu usjekle riječi koje joj je Šimun uputio u hramu: „Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan – a i tebi će samoj mač probosti dušu – da se razotkriju namisli mnogih srdaca!“ (Lk 2, 34-35). A podno križa, gledajući nevinog Isusa kako pati i umire, iako je trpjela strašnu bol, ponavljaju

la je svoj dà ne gubeći nadu i pouzdanje u Gospodina. Na taj je način surađivala u ispunjenju onoga što je njezin Sin navijestio, naime da ima „da mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i nakon tri dana da ustane“ (Mk 8, 31) i u tjeskobi te boli, prinesene iz ljubavi, postala je naša Majka, Majka Nade. Nije slučajno što se u pučkoj pobožnosti Blaženu Djevicu i dalje zaziva Stella Maris [Zvijezda Mora], naslovom koji izražava sigurnu nadu da nam Majka Božja pritječe u pomoć u burnim životnim događajima, podupire nas i poziva da vjerujemo i nastavimo se nadati.

U vezi s tim volim podsjetiti da se svetište Naše Gospe Guadalupske u Ciudad de Mexico priprema za proslavu 500. obljetnice prvog ukazanja Djevice 2031. godine. Putem mladoga Juana Diega, Majka Božja poslala je revolucionarnu poruku nade koju i danas upućuje svim hodočasnicima i vjernicima: „Nisam li ovdje ja, tvoja majka?“ Sličnom su porukom obilježena mnoga marijanska svetišta diljem svijeta, koja su odredište mnogih hodočasnika koji Majci Božjoj povjeravaju svoje brige, svoje boli i svoja očekivanja. Neka mjesta hodočašća u ovoj Jubilejskoj godini budu sveta mjesta gostoprimstva i povlaštena mjesta nade. Pozivam hodočasnike koji će doći u Rim da zastanu u molitvi u marijanskim svetištima toga grada, da časte Djevicu Mariju i zazovu njezinu zaštitu. Uvjeren sam da će svi, a posebice patnici i nevoljnici, moći iskusiti blizinu najljubaznije majke koja nikada ne napušta svoju djecu, koja je za sveti Božji narod „znak sigurne nade i utjehe“.

25. Na putu prema Jubileju, vratimo se Svetomu pismu i poslušajmo riječi koje su upućene nama: „Da bismo... mi pribjegli imali snažno ohrabrenje da se držimo ponuđene nade. Ona nam je kao pouzdano i čvrsto sidro duše što ulazi u unutrašnjost iza zavjese, kamo je kao preteča za nas ušao

Isus“ (Heb 6, 18-20). To je snažan poziv da nikada ne izgubimo nadu koja nam je dana, da je se čvrsto držimo, nalazeći utočište u Bogu.

Slika sidra doziva u pamet stabilnost i sigurnost koju imamo usred nemirnih voda života kada se oslonimo na Gospodina Isusa. Oluje nikada neće moći prevladati jer smo usidreni u nadi milosti koja nam omogućuje živjeti u Kristu i pobijediti grijeh, strah i smrt. Ta nada, daleko veća od svakodnevnih zadovoljstava i poboljšanja životnih okolnosti, omogućuje nam izdići se iznad kušnji i poziva nas da idemo naprijed ne gubeći iz vida veličinu cilja na koji smo pozvani, a to je Nebo.

Predstojeći Jubilej bit će, dakle, Sveta godina koju karakterizira nada koja ne blijedi, nada u Boga. Neka nam ona također pomogne ponovno otkriti potrebno povjerenje, u Crkvi i društvu, u međuljudskim odnosima, u međunarodnim odnosima, u promicanju dostojanstva svakoga čovjeka i u poštivanju stvorenoga svijeta. Neka svjedočanstvo vjere bude kvasac istinske nade u svijetu, navještaj novoga neba i nove zemlje (usp. 2 Pt 3, 13), gdje možemo prebivati u pravdi i slozi među narodima, nastojeći ispuniti Gospodinove obećanje.

Pustimo da nas već sada privuče nada i dopustimo da se putem nas proširi na one koji za njom žude. Svojim im životom poručimo: „U Gospodina se uzdaj, ojunači se, čvrsto nek’ bude srce tvoje: u Gospodina se uzdaj!“ (Ps 27, 14). Neka snaga nade ispuni našu sadašnjost dok s pouzdanjem iščekujemo ponovni dolazak Gospodina Isusa Krista, kojemu neka je čast i slava sada i u vijeke vjekova.

U Rimu, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 9. svibnja 2024., na svetkovinu Uzašašća Gospodina našega Isusa Krista, dvanaeste godine pontifikata.

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE

ZA 4. SVJETSKI DAN DJEDOVA I BAKA I STARIJIH OSOBA

„Ne napusti me u starosti“ (usp. Ps 71, 9)

Draga braćo i sestre!

Bog ne napušta svoje djece, nikada. Ni u poodmaklim godinama i kad tjelesne sile slabe, kad kosa posijedi i društvena se uloga smanjuje, kad život postaje manje produktivan i prijeti da se čini beskorisnim. On ne gleda na vanjštinu (usp. 1 Sam 16, 7) i ne oklijeva odabrati one koji se mnogima čine beznačajnima. On ne baca nijedan kamen; naprotiv, „stariji“ je kamen siguran temelj na koje se „novi“ može staviti kako bi zajedno tvorili duhovnu kuću (usp. 1 Pt 2, 5).

Cijelo je Sveto pismo priča o Gospodinovoj vjernoj ljubavi, iz koje proizlazi utješna sigurnost: Bog nam nastavlja iskazivati svoje milosrđe, uvijek, u svakoj životnoj dobi i u svakoj situaciji u kojoj se nalazimo, pa i u našim izdajama. Psalmi su puni divljenja ljudskog srca pred Bogom koji brine za nas unatoč našoj malenosti (usp. Ps 144, 3-4); uvjeravaju nas da je Bog svakog od nas sazdao već u majčinoj utrobi (usp. Ps 139, 13) i da neće napustiti naš život ni u podzemlju (usp. Ps 16, 10). Možemo, dakle, biti sigurni da će nam biti blizu i u starosti, tim više što je u Bibliji starenje znak blagoslova.

No, u psalmima nalazimo također ovaj gorljivi zaziv Gospodinu: „Ne zabaci me u starosti“ (Ps 71, 9). Snažne su to pa čak i vrlo oštre riječi. Podsjećaju na najveću Isusovu patnju, koji je na križu zavapio: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (Mt 27,46).

U Bibliji, dakle, nalazimo sigurnost Božje blizine u svakoj životnoj dobi i, istodobno, strah od napuštenosti, osobito u starosti i u trenucima patnje. Nije posrijedi proturječje. Pogledamo li oko sebe, lako možemo vidjeti da takve izjave odražavaju više nego očitu stvarnost. Samoća je prečesto gorak suptnik u životima nas starijih osoba i baka i

djedova. Mnogo sam puta, dok sam bio biskup Buenos Airesa, posjećivao staračke domove i primijetio kako se te ljude rijetko posjećuje: neki mjesecima nisu vidjeli svoje najmilije.

Mnogo je razloga za tu usamljenost: u mnogim zemljama, posebno onim najsiromašnijima, stariji su sami jer su njihova djeca bila prisiljena emigrirati. Mislim i na mnoga krizna područja: koliko je starijih ljudi prepušteno samima sebi jer muškarci – mlađi i stariji – moraju uzeti pušku u ruke, a žene, posebno majke s malom djecom, napuštaju zemlju kako bi pružile sigurnost djeci. U ratom razorenim gradovima i selima tavore u samoći mnoge starije osobe, jedini znak života u krajevima u kojima kao da vladaju napuštenost i smrt. U drugim dijelovima svijeta, nadalje, u nekim se lokalnim kulturama duboko ukorijenilo pogrešno shvaćanje koje rađa neprijateljstvo prema starijim ljudima. Sumnjiči ih se da se služe vradžbinama kako bi iscrpili životnu snagu mladima, pa se u slučaju prerane smrti, bolesti ili zle kobi mlade osobe, krivnja svaljuje na neku stariju osobu. Protiv tog se mentaliteta valja boriti i iskorijeniti ga. To je jedna od neutemeljenih predrasuda kojih nas je kršćanska vjera oslobodila i koja raspiruje trajni generacijski sukob između mladih i starih.

Ako malo bolje razmislimo, ta optužba na račun starijih da „krađu budućnost mladima“ danas se može čuti posvuda. Susreće se, u drugačijim oblicima, i u najsuvremenijim i najnaprednijim društvima. Već sada je, primjerice, rašireno mišljenje da starije osobe opterećuju mlade troškovima skrbi koja im je potrebna, čime se uskraćuje sredstva za razvoj zemlje te, dakle, i mladima. To je iskrivljena percepcija stvarnosti. Kao da bi opstanak starijih osoba ugrožavao opstanak

mladih. Kao da bi za promicanje mladih trebalo zanemariti ili čak ukloniti starije. Suprotstavljenost među generacijama je čista obmana i otrovni plod kulture sukoba. Okretati mlade protiv starih neprihvatljiva je manipulacija: „u igri je jedinstvo životnih dobi: odnosno, to je prava uporišna točka za razumijevanje i vrednovanje ljudskog života u cjelini“ (Kateheza, 23. veljače 2022.).

Gore citirani psalam – gdje se moli da ne budemo napušteni u starosti – govori o zavjeri uperenoj protiv života starijih osoba. Te se riječi čine pretjeranima, ali su razumljive kad se uzme u obzir da usamljenost i napuštenost starijih ljudi nije ni slučajna ni neizbježna, nego rezultat odluka – političkih, ekonomskih, društvenih i osobnih – koje ne priznaju beskrajno dostojanstvo svakog čovjeka „bez obzira u kakvom se stanju ili situaciji osoba nalazi“ (Deklaracija Dignitas infinita, 1). To se događa kad se izgubi vrijednost svakog pojedinca i kad se na ljude gleda samo kao na trošak koji je u nekim slučajevima previsok za platiti. Još gore je to što i sami stariji često podlegnu tom mentalitetu i sebe doživljavaju kao teret te i sami žele biti gurnuti u stranu.

S druge strane, danas ima mnogo žena i muškaraca koji traže svoje osobno ostvarenje u životu što je moguće autonomnijim i neovisnijim o drugima. Zajedničke pripadnosti su u krizi, a individualnost jača. Prijelaz s „mi“ na „ja“ kao da je nekako jedan od najjasnijih znakova našeg vremena. Obitelj, koja je prvo i najradikalnije pobijanje ideje da se sami možemo spasiti, jedna je od žrtava te individualističke kulture. Ali kako starimo i snage nas napuštaju, opsjena individualizma, iluzija da nikoga ne trebamo i da možemo živjeti bez veza pokazuju se onim što zapravo jesu; trebaš tuđu pomoć u svemu, ali sada si sam, bez pomoći, bez ikoga na koga se možeš osloniti. To je tužno otkriće do kojeg mnogi dođu kad već bude prekasno.

Usamljenost i odbačenost danas su uobičajene pojave u našem svijetu. Njihovi su uz-

roci mnogostruki: u nekim su slučajevima posljedica planiranog isključivanja, svojevrsne žalosne „društvene zavjere“. U drugim je pak slučajevima, nažalost, riječ je o vlastitoj odluci. U drugim im se, opet, slučajevima starije osobe podlažu, pretvarajući se da je riječ o samostalnoj odluci. Sve više „izgubili smo užitak i okus stvarnosti“ (enc. Fratelli tutti, 33) i teško nam je bilo što drugo uopće i zamisliti.

Kod mnogih starijih ljudi možemo primiti onaj osjećaj rezignacije o kojem se govori u Knjizi o Ruti u dijelu u kojem se pripovijeda o starici Noemi, koja nakon smrti muža i djece hrabri svoje dvije snahe, Orpu i Rutu, da se vrate u svoj zavičaj i svome domu (usp. Rut 1, 8). Noemi se, baš kao i mnogi stariji ljudi danas, boji ostati sama, ali ne može zamisliti ništa drugo. Kao udovica, svjesna je da nema veliku vrijednost u očima društva i uvjerena je da je teret dvjema mladim ženama pred kojima je, za razliku od nje, cijeli život. Zato smatra da je bolje za nju povući se u stranu te ona sama poziva svoje mlade snahe da je ostave i grade sebi budućnost negdje drugdje (usp. Rut 1, 11-13). Njezine su riječi sažetak društvenih i vjerskih konvencija koje se čine nepromjenjivima i koje određuju njezinu sudbinu.

Ta nam biblijska priča ovdje predstavlja dvije različite mogućnosti u pogledu Noeminog poziva te, dakle, u susretu sa starošću. Jedna od dviju snaha, Orpa, koja također voli Noemi, nježno je poljubi, ali prihvaća ono što se i njoj čini kao jedino moguće rješenje i odlazi svojim putem. Ruta se pak ne odvaja od Naomi i upućuje joj iznenađujuće riječi: „Nemoj me tjerati da te ostavim i da odem od tebe“ (Rut 1, 16). Ne boji se prkositi običajima i opće raširenom mišljenju, osjeća da je ta starica treba i hrabro ostaje uz nju na onom što će za obje biti početak novog putovanja. Ruta uči sve nas – naviknute na ideju da je samoća neizbježna sudbina – da se na molbu: „nemoj me ostaviti!“, može odgovoriti s: „Neću te ostaviti!“ Ne oklijeva stubokom promijeniti nešto naizgled nepromjenjivo: živjeti sami ne mora biti jedina

alternativa! Nije slučajno da je Ruta – ona koja ostaje bliska starici Noemi – predak Mesije (usp. Mt 1, 5), Isusa, Emanuela, „Boga s nama“, Božje blizine i prisutnosti svim ljudima neovisno o njihovu stanju i dobi.

Rutina sloboda i hrabrost pozivaju nas da idemo novim putem: slijedimo njezine stope, krenimo na put s tom mladom strankinjom i staricom Noemi, ne bojmo se promijeniti svoje navike i zamislimo različitu budućnost za naše starije osobe. Zahvaljujemo svima onima koji su, također uz brojne žrtve i odricanja, slijedili Rutin primjer i brinuli o starijoj osobi ili jednostavno svakodnevno iskazivali svoju blizinu rođacima ili znancima koji više nemaju nikoga. Ruta je odlučila ostati s Naomi i dobila je blagoslove: sretan brak, potomstvo, zemlju. To vrijedi uvijek i za sve: ako ostanemo uz starije osobe i priz-

najemo njihovu neizostavnu ulogu u obitelji, društvu i Crkvi, i mi ćemo dobiti mnoge darove, mnoge milosti i mnoge blagoslove!

Na ovaj Četvrti svjetski dan posvećen njima, ne propustimo pokazati nježnost djedovima, bakama i starijim osobama u našim obiteljima, posjećujmo one koji su klonuli duhom i više se ne nadaju da je drugačija budućnost moguća. Sebičnom stavu koji vodi u odbacivanje i usamljenost suprotstavimo otvoreno srce i radosno lice onoga koji ima hrabrosti reći: „Neću te ostaviti!“ i izabrati drugačiji put.

Neka moj blagoslov, praćen molitvama, stigne do svih vas, dragi djedovi, bake i starije osobe, i do onih koji su vam blizu. Ne zaboravite, molim vas, moliti za mene.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. travnja 2024.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA SKRB O STVORENOM SVIJETU

Nadaj se i djeluj sa stvorenjem

„Nadaj se i djeluj sa stvorenjem” tema je Svjetskog dana molitve za skrb o stvorenom svijetu koji će se slaviti 1. rujna. Referira se na Poslanicu sv. Pavla Rimljanima 8, 19-25: Apostol objašnjava što znači živjeti po Duhu i u središte stavlja sigurnu nadu u spasenje po vjeri, što je novi život u Kristu.

1. Počnimo s jednostavnim pitanjem na koje možda ne postoji očit odgovor: kad smo pravi vjernici, kako to da imamo vjeru? Nije to samo zato što mi “vjerujemo” u nešto transcendentno što naš razum ne može pojmiti, u nedokučivu tajnu udaljenog i dalekog Boga, nevidljivog i neizrecivog Boga. Nego, kako bi rekao sveti Pavao, u tome što Duh Sveti prebiva u nama. Da, vjernici smo zato što je sama Božja ljubav „razlivena u srcima

našim” (Rim 5, 5). Stoga je Duh Sveti sada doista „zalog naše baštine” (Ef 1, 14), kao poziv koji nas potiče da uvijek živimo u traganju za vječnim dobrima, prema punini lijepog i dobrog Isusova čovječstva. Duh čini vjernike kreativnima i proaktivnima u milosrđu. Korake im upravlja na veliki put duhovne slobode, koji međutim nije lišen borbe između logike svijeta i logike Duha, čiji su plodovi u opreci jedni s drugima (Gal 5, 16-17). A, kao što znamo, u prvom plodu Duha, a to je ljubav, zgusnuti su svi ostali. Vođeni, dakle, Duhom Svetim, vjernici su djeca Božja i mogu mu se obraćati s „Abba, Oče” (Rim 8, 15), poput Isusa, u slobodi onih koji više nisu podložni strahu od smrti, jer je Isus uskrsnuo od mrtvih. To je velika

nada: Božja je ljubav pobijedila, nastavlja trijumfirati i nastaviti će trijumfirati. Konačna proslava za novog čovjeka koji živi u Duhu već je izvjesna, unatoč perspektivi tjelesne smrti. Ta nada ne razočarava, na što nas se podsjeća i u Buli proglašenja predstojećeg Jubileja.

2. Kršćaninovo postojanje je život vjere, djelatan u ljubavi i pun nade, dok iščekujemo ponovni Gospodinov dolazak u slavi. Nije problem što paruzija, tj. njegov drugi dolazak, „kasni“. Problem je nešto drugo: „kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?“ (Lk 18, 8). Da, vjera je dar, plod prisutnosti Duha Svetoga u nama, ali je ujedno zadaća koju treba ispuniti u slobodi i poslušnosti Isusovoj zapovijedi ljubavi. To je blažena nada koju se mora svjedočiti: gdje? kada? kako? U dramama onih koji pate. Ako sanjamo, sad moramo sanjati otvorenih očiju, oduhovljeni vizijom ljubavi, bratstva, prijateljstva i pravde za sve. Kršćansko spasenje prodiere u dubinu patnje svijeta koja ne pogađa samo ljude, nego svekoliki svemir, ali i prirodu, čovjekov oikos, njegov životni prostor i okoliš; shvaća stvaranje kao „zemaljski raj“, majku zemlju, koja bi trebala biti mjesto radosti i obećanje sreće za sve. Kršćanski optimizam temelji se na živoj nadi, svjesni da je sve usmjereno prema slavi Božjoj, prema konačnom ispunjenju u njegovu miru, prema tjelesnom uskrsnuću u pravednosti, „iz slave u slavu“ (usp. 2 Kor 3, 18). Ali u prolaznom vremenu dijelimo bol i patnju: sve stvorenje uzdiše (usp. Rim 8, 19-22), kršćani uzdišu (usp. rr. 23-25) i sam Duh uzdiše (usp. rr. 26-27). To uzdisanje izražava nemir i patnju zajedno s čežnjom i željom. Taj uzdah je izraz povjerenja u Boga i oslanjanje na njegovo nježno i zahtjevno društvo, s ciljem ispunjenja njegova nauma, a to je naum radosti, ljubavi i mira u Duhu Svetome.

3. Svekoliko je stvorenje uključeno u taj proces ponovnog rađanja i, uzdišući, iščekuje oslobođenje: to je skriveni rast koji sazrijeva, gotovo poput „zrna gorušičina koje po-

staje veliko stablo“ ili poput „kvasca u tijestu“ (usp. Mt 13, 31-33). Počeci su mali, ali očekivani rezultati mogu biti beskrajno lijepi. Kao iščekivanje rođenja – objava djece Božje – nada nam omogućuje ostati postojani usred protivština i ne klonuti duhom u vremenima nevolje ili pred ljudskim divljaštvima. Kršćanska nada ne razočarava, ali ni ne vara: ako je uzdisanje stvorenja, kršćanâ i Duha predokus i iščekivanje spasenja koje se već događa, sada smo uro-njeni u mnoge patnje koje sveti Pavao opisuje kao „nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač?“ (usp. Rim 8, 35). Nada je, dakle, alternativno tumačenje povijesti i događaja u životima ljudi: ne iluzorno, nego realno, s realizmom vjere koja vidi nevidljivo. Ta nada je strpljivo iščekivanje, usporedivo s Abrahamovim kojem nije bilo dano vidjeti plodove. Volim se prisjetiti velikog vjernika vizionara Joakima iz Fiorea, opata iz Kalabrije koji je, prema Danteu Alighieriju, bio „urešen proročkim duhom“: u vrijeme krvavih borbi, sukobâ između papinstva i carstva, križarskih ratova, krivovjerja i sekularizacije Crkve, umio je pokazati ideal novog duha suživota među ljudima, koji je protkan sveopćim bratstvom i kršćanskim mirom, plodom življenog evanđelja. Taj duh socijalnog prijateljstva i sveopćeg bratstva predložio sam u enciklici *Fratelli tutti*. A taj sklad među ljudima mora se protegnuti i na stvorenje, u „prostornom antropocentrizmu“ (usp. *Laudate Deum*, 67), u odgovornosti za ljudsku i cjelovitu ekologiju, koja je put spasenja za naš zajednički dom i za nas koji u njemu živimo.

4. Otkud toliko zlo u svijetu? Otkud tolike nepravde, toliki bratoubilački ratovi u kojima se ubija djecu, ruši gradove i zagađuje čovjekov životni prostor, oskvrnjenu i uništenu majku zemlju? Referirajući se implicitno na Adamov grijeh, sveti Pavao kaže: „jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada“ (Rim 8, 22). Moralna borba kršćanâ povezana je s tim „uzdisajem“ stvorenja, jer je ono „podvrgnuto ispraznosti“ (r. 20). Čitav svemir i

svako stvorenje uzdiše i „nestrpljivo“ čezne da se sadašnje stanje prevlada i ponovno uspostavi ono izvorno, prvobitno stanje: oslobođenje čovjeka, naime, uključuje i oslobođenje svih drugih stvorenja koja su, zbog svoje povezanosti s ljudskim stanjem, bačena u isti jaram ropstva. Poput čovjeka, stvorenje je – ne svojom krivnjom – porobljeno i ne može ispuniti ono za što je stvoreno, odnosno da ima trajan smisao i svrhu; podložno je propadljivosti i smrti, što je pogoršano ljudskim zlosiljem nad prirodom. S druge strane, otkupljenje čovjeka u Kristu također predstavlja sigurnu nadu za stvorenje: „i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje“ (Rim 8, 21). U otkupljenje po Kristu možemo s nadom gledati na vezu solidarnosti između ljudi i svih drugih stvorenja.

5. Dok vjernička zajednica puna nade i us trajnosti iščekuje ponovni Isusov dolazak u slavi, Duh Sveti drži je budnom i neprestano je poučava, pozivajući je na obraćenje u načinu života, kako bi se suprotstavila srozavanju okoliša od čovjekove ruke i oblikovala onu društvenu kritiku koja ponajprije svjedoči o mogućnosti uvođenja promjene. To se obraćenje sastoji u prijelazu s nadutosti onih koji žele zagospodariti nad drugima i prirodom – koju se svodi na puki predmet kojim se može manipulirati – na poniznost onih koji pokazuju brigu za druge i za stvoreno. „Čovjek koji teži tome da zauzme Božje mjesto postaje najveća opasnost za sebe samog“ (Apostolska pobudnica Laudate Deum, 73), zato što je Adamov grijeh uništio temeljne odnose od kojih čovjek živi: s Bogom, sa samim sobom i drugim ljudima te čitavim svemirom. Sve te odnose treba zajedničkim snagama obnoviti, spasiti, „učiniti pravednima“. Sve, bez iznimke. Ako jedan od njih nedostaje, sve ostalo propada.

6. Nadati se i djelovati sa stvorenjem znači prije svega udružiti snage i zajedno sa svim muškarcima i ženama dobre volje pomoći „preispitati pitanje čovjekove moći, njezino

značenje i njezine granice. Naša je moć, naime, u svega nekoliko desetljeća vrtoglavo porasla. Postigli smo impresivan i zadivljujući tehnološki napredak, a ne shvaćamo da smo se istodobno pretvorili u vrlo opasna bića koja mogu ugroziti živote mnogih stvorenja pa i svoj vlastiti opstanak“ (Apostolska pobudnica Laudate Deum, 28). Nekontrolirana moć stvara čudovišta i okreće se protiv nas samih. Stoga je danas prije nego potrebno postaviti etička ograničenja razvoju umjetne inteligencije koja bi se svojim računalnim i simulacijskim kapacitetom mogla koristiti za gospodarenje nad ljudima i prirodom, umjesto za promicanje mira i da bude u službi cjelovitog razvoja (usp. Poruka za Svjetski dan mira 2024.).

7. „Duh Sveti nas prati u životu“: to su dobro razumjeli dječaci i djevojčice okupljeni na Trgu svetog Petra za svoj prvi Svjetski dan, koji se poklapao s nedjeljom Presvetoga Trojstva. Bog nije apstraktna ideja beskonačnosti, već Otac pun ljubavi, Sin, prijatelj i otkupitelj svakog čovjeka, i Duh Sveti koji vodi naše korake na put ljubavi. Poslušnost Duhu ljubavi stubokom mijenja čovjekovo vladanje: od „grabežljivca“ postaje „domaćin“ vrta. Zemlja je povjerena čovjeku, ali ostaje Božja (usp. Lev 25, 23). To je teološki antropocentrizam judeo-kršćanske tradicije. Stoga je prisvajanje prava na posjedovanje i gospodarenje prirodom, manipuliranje njome kako nam se prohtije, oblik idolopoklonstva. Upravo prometejski čovjek, opijen vlastitom tehnokratskom moći, zemlju bahato dovodi u stanje „nemilosti“, odnosno u stanje bez Božje milosti. Ako je pak Isus, umrli i uskrsli, Božja milost, istina je ono što je rekao Benedikt XVI.: „Nije znanost ta koja čovjeka otkupljuje. Čovjek je otkupljen ljubavlju“ (Enc. Spe salvi, 26), Božjom ljubavlju u Kristu, od koje nas ništa i nitko neće moći rastaviti (usp. Rim 8, 38-39). Stvoreni svijet, kojeg neprestance privlači njegova budućnost, nije statičan niti zatvoren u sebe samog. Danas, također zahvaljujući otkrićima moderne fizike, odnos materije i duha sve više očarava našu spoz-

naju.

8. Očuvanje stvorenog svijeta, osim što je etičko, ujedno je, dakle, izrazito teološko pitanje: riječ je naime o isprepletenosti otajstva čovjeka i otajstva Boga. Ta se međupovezanost može nazvati „generativnom“ jer seže do čina ljubavi kojim Bog stvara čovjeka u Kristu. Taj Božji stvaralački čin uspostavlja i temelj je čovjekova slobodnog djelovanja i cjelokupne njegove etičnosti: njegovo djelovanje je slobodno upravo zato što je stvoren na sliku Božju, koji je Isus Krist te je stoga „predstavnikom“ stvaranja u samom Kristu. Postoji transcendentni (teološko-etički) razlog koji obvezuje kršćanima da promiče pravdu i mir u svijetu, također kroz sveopće određenje dobra: to je objavljivanje djece Božje, koju stvorenje iščekuje, uzdišući kao u porođajnim bolima. Nije riječ samo o ovozemaljskom životu čovjeka u ovoj povijesti, nego prije svega o njegovoj

sudbini u vječnosti, eschatonu našeg blaženstva, raju našeg mira, u Kristu, Gospodaru svemira, raspetom i uskrsnom iz ljubavi.

9. Nadati se i djelovati sa stvorenjem znači živjeti uosobljenu vjeru, koja zna ući u napaćeno i tijelo puno nade, sudjelujući u iščekivanju tjelesnog uskrsnuća na koje su vjernici predodređeni u Kristu Gospodinu. U Isusu, vječnom Sinu u ljudskom tijelu, mi smo uistinu djeca Očeva. Po vjeri i krštenju počinje za vjernika život po Duhu (usp. Rim 8, 2), svet život, život kao djece Očeve, poput Isusa (usp. Rim 8, 14-17), jer snagom Duha Svetoga Krist živi u nama (usp. Gal 2, 20). Život koji postaje pjesma ljubavi prema Bogu, prema ljudskom rodu, sa stvorenjem i za stvorenje, i koji svoju puninu nalazi u svetosti.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 27. lipanj 2024.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 110. SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA

Draga braćo i sestre!

Dana 29. listopada 2023. završila je prva sesija 16. redovite opće skupštine Biskupske sinode, koje nam je omogućilo produbljivanje sinodalnosti shvaćene kao izvornog poziva Crkve. „Sinodalnost se predstavlja u prvom redu kao zajednički hod naroda Božjega i kao plodan dijalog karizmi i službi u službi dolaska Božjega kraljevstva“ (Sažeto izvješće, Uvod).

Stavljanje naglaska na sinodalnu dimenziju omogućuje Crkvi ponovno otkriti svoju narav putnice, Božjeg naroda koji putuje kroz povijest, hodočasničkog naroda, naroda, moglo bi se reći, koji „seli“ prema Kraljevstvu nebeskom (usp. Lumen gentium, 49). Nekako se samo od sebe nameće povezivanje s biblijskim opisom događaja Izlaska, koji predstavlja izraelski narod na putu prema obećanoj zemlji: dugo putovanje iz

iropstva u slobodu, koje predodređuje putovanje Crkve do konačnog susreta s Gospodinom.

Isto tako, u migrantima našega vremena, kao i u seliocima svih vremena, možemo vidjeti živu sliku naroda Božjega na putu u vječnu domovinu. Njihova putovanja puna nade podsjećaju nas da je „naša... domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista“ (Fil 3, 20).

Između te dvije slike – naime slike biblijskog Izlaska i slike migranata – postoje različite podudarnosti. Poput izraelskog naroda u Mojsijevo vrijeme, migranti često bježe od ugnjetavanja i izrabljivanja, nesigurnosti i diskriminacije te nedostatka perspektive za razvoj. Poput Izraelaca u pustinji, migranti na svom putu nailaze na mnoge prepreke: osjećaju žeđ i glad; iscrpljeni su naporima i bolešću; u iskušenju su da podlegnu očaju.

No, temeljna stvarnost izlaska, svakog izlaska, jest ta da Bog prethodi i prati svoj narod i svu svoju djecu – svih vremena i svih mjesta. Božja prisutnost usred naroda predstavlja jednu sigurnost u povijesti spasenja: „sâm Jahve, Bog tvoj, ide s tobom; neće te zapustiti niti će te ostaviti” (Pnz 31 ,6). Za narod koji je izašao iz Egipta ta se prisutnost očituje u različitim oblicima: stup od oblaka i vatre pokazuje i osvjetljava put (usp. Izl 13, 21); šator sastanka, u kojem se čuva Kovčeg saveza, čini Božju blizinu opipljivom (usp. Izl 33, 7); štap s mjedenom zmijom osigurava Božju zaštitu (usp. Br 21, 8-9); mana i voda (usp. Izl 16-17) Božji su darovi gladnima i žednima. Šator je oblik prisutnosti koji je Gospodinu posebno drag. Tijekom Davidove vladavine, Bog odbija da ga se zatvara u hram kako bi nastavio prebivati u šatoru i tako mogao putovati sa svojim narodom „od šatora do šatora i od prebivališta do prebivališta“ (1 Ljet 17, 5).

Mnogi migranti Boga doživljavaju kao suputnika, vodiča i sidro spasenja. Povjeravaju mu se prije nego krenu na put i njemu se obraćaju u nevolji. Od njega traže utjehu u trenucima očaja. Zahvaljujući njemu, na putu ima dobrih Samarijanaca. Njemu, u molitvi, povjeravaju svoje nade. Koliko samo Biblijâ, Evanđeljâ, molitvenikâ i kronicâ prati selioce na njihovu putu kroz pustinje, rijeke, mora i preko granica svih kontinenata! Bog nije samo sa svojim narodom, nego i usred svog naroda, u smislu da se poistovjećuje s muškarcima i ženama na njihovom putu kroz povijest – posebno s posljednjima, siromašnima, isključenima – kao da želi proširiti otajstvo utjelovljenja. Zato je susret s migrantom, kao i sa svakim bratom i sestrom u potrebi, „ujedno susret s Kristom. To nam je On sâm rekao. On je taj koji gladan, žedan, kao stranac, gol, bolestan i kao zarobljenik, kuca na naša vrata i traži susret i pomoć“ (Omelia nella Messa con i partecipanti all’Incontro “Liberi dalla paura” [Propovijed na misi sa sudionicima Susreta „Slobodni od straha“], Sacrofano, 15. veljače 2019.). Posljednji sud, o kojemu

Matej izvješćuje u 25. poglavlju svojega Evanđelja, ne ostavlja mjesta sumnji: „stranac bijah i primiste me“ (r. 35); i još: „Zaista, kažem vam, što god učinite jednemu od ove moje najmanje braće, meni učinite!“ (r. 40). Svaki je, dakle, susret na tom putu prilika za susret s Gospodinom; i to je prilika bremenita spasenjem, jer Isus je prisutan u sestri ili bratu koji treba našu pomoć. U tom smislu siromasi nas spašavaju jer nam omogućuju susret s Gospodinovim licem (usp. Poruka za 3. Svjetski dan siromaha, 17. studenog 2019.).

Draga braćo i sestre, na ovaj Dan posvećen seliocima i izbjeglicama, ujedinito se u molitvi za sve one koji su morali napustiti svoju zemlju u potrazi za životnim uvjetima dostojnima čovjeka. Osjetimo da smo zajedno s njima na putu, tvorimo zajedno s njima „sinodu“ i povjerimo sve njih, kao i nadolazeću sinodsku skupštinu, „zagovoru Blažene Djevice Marije, tom znaku sigurne nade i utjehe na putu vjernog Božjeg naroda“ (Sažeto izvješće, Nastaviti put).

Molitva

Bože, Oče svemogući,
mi smo tvoja Crkva hodočasnica
na putu prema Kraljevstvu nebeskom.
Svaki od nas živi u svojoj domovini,
ali kao tuđinac.
Svaka tuđina nam je zavičaj,
a svaka domovina tuđina.
Živimo na zemlji, ali smo građani neba.
Ne daj da postanemo gospodari
ovog dijela svijeta, koji si nam dao
da privremeno u njemu boravimo.
Pomozi nam da nikada ne prestanemo,
zajedno s našom braćom i sestrama
migrantima, putovati prema
vječnom boravištu koje si nam Ti pripratio.
Otvori nam oči i srca,
da svaki susret s osobom u potrebi
postane susret s Isusom, tvojim Sinom
i našim Gospodinom. Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 24. svibnja 2024.,
spomen Blažene Djevice Marije Pomoćnice
kršćana.

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE

ZA 39. SVJETSKI DAN MLADIH

Svetkovina Krista Kralja, 24. studenoga 2024.

Oni što se uzdaju u Gospodina hode i ne umaraju se (usp. Iz 40, 31)

Dragi mladi!

Prošle smo godine započeli hod nade ususret Velikom jubileju razmišljajući o Pavlovu izrazu: „Radujte se u nadi“ (Rim 12, 12). Upravo kako bismo se pripremili za jubilejsko hodočašće 2025. godine, ove smo se godine dali nadahnuti prorokom Izaijom, koji kaže: „Al’ onima što se u Gospodina uzdaju [...] hode i ne more se“ (Iz 40, 31). Ovaj izraz preuzet iz takozvane Knjige utjehe (Iz 40-55), koja najavljuje kraj izraelskog sužanjstva u Babilonu i početak novoga doba nade i novog rođenja za Božji narod, koji se može vratiti u svoju domovinu zahvaljujući novom „putu“ koji, u povijesti, Gospodin utire svojoj djeci (usp. Iz 40, 3).

I mi danas živimo u vremenima obilježenim dramatičnim prilikama koje tjeraju na očaj i sprječavaju nas da s mirom gledamo u budućnost: tragedija rata, društvene nepravde, nejednakosti, glad, iskorištavanje ljudi i stvorenoga svijeta. Najveću cijenu često plaćate upravo vi mladi, koji osjećate neizvjesnost budućnosti i ne nazirete sigurnu perspektivu za svoje snove, izlažući se tako opasnosti da živite život bez nade, da postanete zarobljenici dosade i melankolije, ponekad uvučeni u iluziju poroka i destruktivne stvarnosti (usp. Bula Spes non confundit, 12). Zato, predragi, želim da, kao što je bio slučaj s Izraelom u Babilonu, i do vas dopre poruka nade: i danas Gospodin pred vama otvara put i poziva vas da njime idete s radošću i nadom.

1. Hodočašće života i njegovi izazovi

Izaija prorokuje o „hodu bez umora“. Razmišljajmo, dakle, o ta dva aspekta: hodanje i umor.

Nаш je život hodočašće, putovanje koje nas

tjera onkraj nas samih, putovanje u potrazi za srećom, a kršćanski život je, na poseban način, hodočašće ususret Bogu, našem spašenju i punini svega dobra. Ciljevi, postignuća i uspjesi na tom putu, ako su samo materijalni, nakon početnog trenutka zadovoljstva ipak nas ostavljaju gladne i željne dubljeg smisla. Ne zadovoljavaju, naime, u potpunosti našu dušu, zato što nas je stvorio Onaj koji je beskonačan. Stoga u nama prebiva čežnja za transcendencijom, stalni nemir koji nas tjera na ostvarenje viših težnji, nečeg „većeg“. Zato, kao što sam vam više puta rekao, vama mladima ne može biti dosta to da „gledate život s balkona“.

Normalno je, ipak, da i kad na svoja putovanja krenemo puni entuzijazma, prije ili kasnije počnemo osjećati umor. U nekim slučajevima uzrok tjeskobe i unutarnjeg umora predstavljaju društveni pritisci koji nas tjeraju postići određene standarde uspjeha u učenju, na poslu i u privatnom životu. To izaziva tugu: živimo u užurbanosti ispraznog aktivizma koji nas vodi do toga da dane ispunimo s bezbroj stvari, a opet osjećamo kao da nam nikad ne polazi za rukom učiniti dovoljno i da nikako ne možemo biti na visini zadatka. Taj umor često prati dosada. To je ono stanje bezvoljnosti i nezadovoljstva koje osjećaju svi oni koji se ne pokrenu, ne odlučuju, ne biraju, nikad ne riskiraju i radije ostaju u svojoj zoni komfora, zatvoreni u sebe, promatrajući i prosuđujući svijet skriveni iza ekrana, a da nikad ne „uprljaju ruke“ problemima, drugim ljudima i životom. Ta vrsta umora je poput betona u koji nam zapnu stopala, koji se na kraju stvrdne, sputa nas, paralizira i onemogućuje nam ići naprijed. Draži mi je umor onih koji su u pokretu nego dosada onih koji stoje i nemaju volje pokrenuti se!

Rješenje za umor, ma koliko to nevjerovatno zvučalo, nije mirovanje na mjestu i odmor. Odgovor na to, radije, jest krenuti na put i postati hodočasnici nade. Ovo je moj poziv za vas: hodite u nadi! Nada pobjeđuje svaki umor, svaku krizu i svaku tjeskobu i daje nam snažan poticaj ići naprijed, jer to je dar koji primamo od samoga Boga: On naše vrijeme ispunjava smislom, obasjava naš put, pokazuje nam smjer i cilj života. Apostol Pavao upotrijebio je sliku trkača koji na trkalištu trči ne bi li osvojio nagradu (usp. 1 Kor 9, 24). Oni od vas koji su sudjelovali na nekom sportskom natjecanju – ne kao gledatelji, već kao sudionici – znaju dobro koliko je unutarnja snaga potrebna da se stigne do cilja. Nada je upravo nova snaga koju nam Bog ulijeva, koja nam omogućuje ustajati u utrci, koja nam daje „izdići pogled“ onkraj teškoća sadašnjeg časa i usmjerava nas prema određenom cilju: zajedništvu s Bogom i punini vječnoga života. Ako postoji lijep cilj, ako život ne vodi u ništavilo, ako ništa od onoga što sanjam, planiram i ostvarujem nije izgubljeno, tada vrijedi ići i znojiti se, svladavati prepreke i suočiti se s umorom, jer konačna nagrada je čudesna!

2. Hodočasnici u pustinji

Na hodočašću života neizbježno će biti izazova s kojima nam se valja uhvatiti u koštac. U davna vremena na dugim se putovanjima trebalo suočiti s različitim godišnjim dobima i promjenom klime. Trebalo je prijeći prekrasne livade i svježije šume, ali i snijegom prekrivene planine i vrele pustinje. I za vjernike je, dakle, hodočašće života i putovanje do daleke destinacije zamorno, kao što je to za izraelski narod bilo putovanje pustinjom prema Obećanoj zemlji.

Tako je i sa svima nama. I za one koji su primili dar vjere, bilo je sretnih trenutaka kad je Bog bio prisutan i kad ste osjetili njegovu blizinu i prisutnost, kao i onih drugih trenutaka kad ste doživjeli iskustvo pustinje. Može se dogoditi da nakon početnog oduševljenja u učenju ili radu, ili zanosa u nasljedovanju Krista – bilo u braku, svećeništvu ili posve-

ćenom životu – uslijede trenuci krize zbog kojih se život čini kao teško putovanje pustinjom. Ti trenuci krize, međutim, nisu izgubljeno ili beskorisno vrijeme, već se mogu pokazati kao važne prilike za rast. To su trenuci čišćenja nade! U krizama se ruše mnoge lažne „nade“, one koje su premalene za naše srce. Razotkrivaju se i tako ostajemo kao goli, sami sa sobom i temeljnim pitanjima života, lišeni svih iluzija. I u tom trenutku svaki se od nas može zapitati: na kojim nadama temeljim svoj život? Jesu li one istinite ili su to puke iluzije?

U tim trenucima Gospodin nas ne ostavlja; pristupa nam očinski i uvijek nam daje kruh koji nam daje novu snagu i omogućuje nam ponovno krenuti na put. Sjetimo se da je narodu u pustinji dao manu (usp. Izl 16), a umornom i obeshrabrenom proroku Iliji dvaput je dao pečen kruh i vodu da može putovati „četrdeset dana i četrdeset noći sve do Božje gore Horeba“ (usp. 1 Kr 19, 3-8). U tim je biblijskim pričama vjera Crkve vidjela predoznačen dragocjeni dar euharistije, pravu manu i istinsku popudbinu (viaticum) koju nam Bog daje da nas okrijepi na našem putu. Kao što je rekao blaženi Carlo Acutis, Euharistija je autoput za nebo. Tom je mladiću euharistija bila najvažniji dnevni zadatak! Na taj način, prisno sjedinjeni s Gospodinom, hodamo i ne umaramo se, zato što on ide s nama (usp. Mt 28, 20). Pozivam vas da ponovno otkrijete veliki dar euharistije!

U neizbježnim trenucima umora na našem hodočašću ovim svijetom, naučimo, dakle, odmarati se poput Isusa i u Isusu. Onaj, koji svojim učenicima preporučuje odmor nakon povratka iz svoje misije (usp. Mk 6, 31), zna za vašu potrebu za odmorom tijela, vremenom za razonodu, za druženjem s prijateljima, za bavljenje sportom kao i za snom. No, postoji dublji odmor, a to je odmor duše, koji mnogi traže, a malo ih nalazi, a koji se nalazi samo u Kristu. Znajte da svaki unutarnji umor može naći okrijepu u Gospodinu koji vam govori: „Dođite k meni svi koji ste

umorni i opterećeni. Ja ću vas odmoriti“ (Mt 11, 28). Kad vas svlada umor na vašem putu, vratite se Isusu, naučite se odmarati u njemu i ostati u njemu, jer oni što se „u Gospodina uzdaju... hode i ne more se“ (Iz 40, 31).

3. Od turistâ do hodočasnika

Dragi mladi, poziva koji vam upućujem jest ovaj: krenite na put, otkrivati život, trgovima ljubavi, tražite Božje lice. Ali ono što vam preporučujem jest ovo: ne idite na put kao obični turisti, već kao hodočasnici. Neka vaše putovanje, naime, ne bude tek površno prolaženje kroz život, u kojem ne uočavate ljepotu onoga što susrećete, ne otkrivате značenje putova koje ste prošli, hvatajući kratke trenutke i prolazna iskustva zabilježena na selfiju. Tako čine turisti. Hodočasnik pak čitavim svojim bićem uranja u mjesta koja susreće, pušta im da mu progovore i postanu dijelom njegova traganja srećom. Jubilejsko hodočašće, dakle, želi postati simbolom unutarnjeg putovanja na koje smo svi pozvani da bismo došli do konačnog cilja.

Tim se stavovima pripremamo za Godinu Jubileja. Nadam se da će mnogi od vas moći hodočastiti u Rim i proći kroz Sveta vrata. Svima će, u svakom slučaju, biti pružena mogućnost poduzeti to hodočašće i u pojedinim partikularnim Crkvama i tako ponovno otkriti brojna mjesna mjesta milosti u kojima sveti i vjerni Božji narod njeguje svoju vjeru i pobožnost. Nadam se da će to jubilejsko hodočašće za svakog od nas postati „trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, ‘Vratima spasenja’“ (bula *Spes non confundit*, 1).

Pozivam vas da ga proživite s tri osnovna stava: zahvaljivanjem, da se vaše srce otvori za hvalu za darove koje ste primili, prije svega za dar života; traženjem, tako da to putovanje izražava stalnu želju da se traži Gospodina i da se ne ugasi žeđ srca; i na kraju pokorom, koja nam pomaže zaviriti u svoju nutrinu kako bi smo prepoznali pogrešne putove i izbore koje ponekad činimo, te da se tako možemo obratiti Gospodinu i

svjetlu njegova evanđelja.

4. Poslani kao hodočasnici nade

Ostavljam vam još jednu sliku koju vrijedi uzeti k srcu na vašem putu. Kad se dođe do Bazilike svetog Petra u Rimu, prolazi se trgom okruženim kolonadom, djelom velikog arhitekta i kipara Gian Lorenza Berninija. Ta kolonada, kao cjelina, izgleda kao veliki zagrljaj: predstavlja dvije raširene ruke Crkve, naše Majke, koja prihvaća svu svoju djecu! U ovoj nadolazećoj Svetoj godini nade sve vas pozivam da doživite zagrljaj milosrdnog Boga, da doživite njegovo oproštenje, oproštenje svih naših „nutarnjih dugova“, kao što je to bila tradicija u prigodi biblijskih Svetih godina. I tako prihvaćeni od Boga i preporođeni u njemu, postanite i vi sami raširene ruku za mnoge svoje prijatelje i vršnjake kojima je potrebno da, kroz vašu toplu otvorenost prema njima, osjete ljubav Boga Oca. Neka svaki od vas pruži „makar i samo osmijeh, gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje“ (ondje, 18) te tako postanete neumorni misionari radosti.

Na tom putu, uzdignimo pogled, očima vjere, prema svecima koji su nas prethodili na tome putu, koji su stigli do cilja i daju nam svoje ohrabrujuće svjedočanstvo: „Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao. Stoga, pripravljen mi je vijenac pravednosti kojim će mi u onaj Dan uzvratiti Gospodin, pravedan sudac; ne samo meni nego i svima koji s ljubavlju čekaju njegov pojavak“ (2 Tim 4, 7-8). Primjer svetaca i svetica nas privlači i podupire.

Samo hrabro! Sve vas nosim u srcu i povjeravam hod svakoga od vas Djevici Mariji, da po njezinu primjeru umijete strpljivo i s pouzdanjem iščekivati ono čemu se nadate, nastavljajući put kao hodočasnici nade i ljubavi.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 29. kolovoza 2024., spomen Mučeništva svetog Ivana Krstitelja.

Franjo

PISMO PAPE FRANJE ŽUPNICIMA CIJELOG SVIJETA

Predraga braćo župnici!

Međunarodni susret „Župnici za sinodu“ i dijalog sa sudionicima prilika su da se u svojim molitvama sjetim svih župnika svijeta, kojima s velikom ljubavlju upućujem ove riječi.

Toliko je očito da to zvuči gotovo banalno, ali zbog toga nije ništa manje istinito: Crkva ne bi mogla ići naprijed bez vašeg zalaganja i služenja. Iz tog razloga prije svega želim izraziti zahvalnost i poštovanje za velikodušan rad koji činite svaki dan, sijući Evanđelje po svakoj vrsti tla (usp. Mk 4,1-25).

Kao što doživljavate u ovim danima koje dijelite, župe u kojima vršite svoju službu nalaze se u vrlo različitim kontekstima: od onih na periferiji velegradova – susreo sam ih izravno u Buenos Airesu – do onih prostраних poput pokrajina u manje naseljenima područjima; od onih u urbanim središtima mnogih europskih zemalja, u kojima drevne bazilike ugošćuju sve manje i starije zajednice, do onih u kojima se liturgija slavi pod velikim stablom i gdje se pjev ptica miješa s glasovima brojne djece.

Župnici sve to dobro znaju, poznaju iznutra život Božjega naroda, njegove borbe i radosti, njegove potrebe i bogatstva. Zato sinodalna Crkva treba svoje župnike: bez njih nikada nećemo moći naučiti hoditi zajedno, nikada nećemo moći krenuti tim putem sinodalnosti koji je „put koji Bog očekuje od Crkve trećeg tisućljeća“ [Govor na spomen 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode, 17. listopada 2015.].

Nikada nećemo postati misijska sinodalna Crkva ako župne zajednice kao karakteristiku svoga života ne budu imale sudjelovanje svih krštenika u jedinstvenom poslanju naviještanja Evanđelja. Ako župe nisu sinodalne i misionarske, neće biti ni Crkva. Sažeto izvješće prvog zasjedanja XVI. redovne opće

i misionarske, neće biti ni Crkva. Sažeto izvješće prvog zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode vrlo je jasno u tom smislu: župe su, polazeći od svojih struktura i organizacije svog života, pozvane koncipirati se „prvenstveno u službi poslanja kojeg vjernici obnašaju u društvu, u obiteljskom i poslovnom životu, umjesto da se usredotoče isključivo na unutarnja pitanja ili organizacijske brige“ (8,1). Stoga je potrebno da župne zajednice sve više postaju mjesta iz kojih krštenici odlaze kao učenici i učenice misionari i u koja se vraćaju, puni radosti, kako bi svojim svjedočanstvom podijelili čudesa koja je Gospodin učinio (usp. Lk 10,17).

Kao pastiri, pozvani smo pratiti zajednice kojima služimo na tom putu te se u isto vrijeme molitvom, razborom i apostolskim žarom zauzeti kako bi naša služba bila primjerna potrebama misionarske sinodalne Crkve. Ovaj izazov tiče se Pape, biskupa i Rimske kurije, a tiče se i vas župnika. On koji nas je pozvao i posvetio, danas nas poziva da slušamo glas njegova Duha i da krenemo u smjeru koji nam ukazuje. U jedno možemo biti sigurni: neće dopustiti da nam nedostaje njegove milosti. Usput ćemo također otkriti način kako osloboditi našu službu onih aspekata koji je čine zamornijom te ponovno otkriti njezinu najistinitiju srž: naviještanje Riječi i okupljanje zajednice lomljenjem kruha.

Stoga vas potičem da prihvatite ovaj Gospodinov poziv da, kao župnici, budete graditelji misionarske sinodalne Crkve i da se s entuzijazmom posvetite tom hodu. U tu svrhu, želio bih formulirati tri prijedloga koji mogu potaknuti stil života i djelovanje pastira.

1. Pozivam vas da svoju specifičnu ministerijalnu karizmu sve više živite u službi višestrukih darova koje Duh širi u Božjem

narodu. Hitno je zapravo „osjetilom vjere“ otkriti, ohrabriti i cijeniti „mnogovrsne milosne darove laika, kako one neznatne tako i značajnije“ (Vat. Ecum. Concil II, Decr. Presbyterorum Ordinis, 9) a koji su neophodni da bi se moglo evangelizirati ljudske stvarnosti. Uvjeran sam da ćete na taj način iznijeti na vidjelo mnoga skrivena blaga i osjećati se manje usamljenima u zahtjevnoj zadaći evangelizacije. Doživjet ćete radost biti pravi očevi, koji ne dominiraju nad drugima, već u njima, muškarcima i ženama podjednako, izvlače velike i dragocjene mogućnosti.

2. Od sveg srca predlažem da naučite i prakticirate zajedničarsko umijeće razlučivanja, služeći se metodom „razgovora u Duhu“, koja nam je mnogo pomogla u sinodskom procesu i u vođenju same skupštine. Siguran sam da ćete moći ubrati brojne plodove ne samo u strukturama zajedništva, kao što je Župno pastoralno vijeće, nego i na mnogim drugim poljima. Kao što podsjeća Sažeto izvješće, razlučivanje je ključni element pastoralnog djelovanja sinodalne Crkve: „Važno je da se praksa razlučivanja provodi i u pastoralnom području, na način primjeren kontekstu. To će nam omogućiti lakše prepoznavanje karizmi prisutnih u zajednici, mudro povjeravanje zadataka i službi. Nadilazeći puko planiranje aktivnosti, moći ćemo planirati pastoralne putove u svjetlu Duha“ (2,1).

3. Na kraju, želio bih vam preporučiti da sve temeljite na dijeljenju i bratstvu među sobom i sa svojim biskupima. Ovaj je zahtjev snažno proizašao iz Međunarodne konferencije za trajnu formaciju svećenika, o temi „Raspiruj dar Božji koji je u tebi“ (2 Tim 1,6), održane u veljače 2024. ovdje u Rimu, s više od osam stotina biskupa, svećenika, posvećenih osoba i laika, muškarca i žena, koji se bave ovim područjem, a predstavlja-

ju osamdeset zemalja. Ne možemo biti autentični očevi ako nismo prije svega sinovi i braća. I ne možemo potaknuti zajedništvo i sudjelovanje u zajednicama koje su nam povjerene ako ih prije svega ne živimo među sobom. Dobro znam da bi se, u slijedu pastoralnih zadaća, ova obveza mogla činiti kao višak ili čak gubitak vremena, ali u stvarnosti je suprotno: zapravo, samo tako smo vjerodostojni i naše djelovanje ne rasipa ono što su drugi već izgradili.

Nije samo misijska sinodalna Crkva ta koja treba župnike, nego i specifičan hod Sinode 2021.-2024., „Za Sinodalnu Crkvu. Zajedništvo, sudjelovanje, poslanje“, uoči drugoga zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode koje će se održati u listopadu ove godine. Da bismo je pripremili, imamo potrebu čuti vaš glas.

Iz tog razloga one koji su sudjelovali na međunarodnom susretu „Župnici za sinodu“ pozivam da, kad se vrate kući, budu i misionari sinodalnosti s vama, svojom braćom župnicima, potičući refleksije sa sinodskim i misionarskim načinom razmišljanja, o obnovi službe župnika, a ujedno omogućujući Glavnom tajništvu Sinode prikupljanje vašeg nezamjenjivog doprinosa za pripremu Instrumentum laboris. Slušanje župnika bila je svrha ovog međunarodnog susreta, no to ne može danas završiti: trebamo vas i dalje slušati.

Draga braćo, uz vas sam u ovom procesu u kojem i sam sudjelujem. Sve vas od srca blagoslivljam, a zauzvrat imam potrebu osjetiti vašu blizinu i potporu vaših molitava. Povjerimo se Blaženoj Djevici Mariji Hodigitriji, onoj koja nam pokazuje put, koja nas vodi Isusu koji je Put, Istina i Život.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 2. svibnja 2024.

Franjo

PISMO PAPE FRANJE ZA SLAVLJE SPOMENDANA U PARTIKULARNIM CRKVAMA VLASTITIH SVETACA, BLAŽENIKA, ČASNIH SLUGU BOŽJIH I SLUGU BOŽJIH

„Tijekom liturgijske godine Crkva javno časti svece i blaženike na unaprijed utvrđene datume i načine. Međutim, čini mi se važnim da se sve partikularne Crkve spominju svetaca i blaženika, kao i časnih slugu Božjih i slugu Božjih na svojim područjima, na jedan dan“, istaknuo je Papa u svom Pismu od 16. studenoga.

Apostolskom pobudnicom *Gaudete et exsultate* želio sam predložiti sveopći poziv na svetost vjernim Kristovim učenicima u suvremenom svijetu. Taj poziv nalazi se i u središtu učenja Drugoga vatikanskog koncila koji je podsjetio da su „svi Kristovi vjernici, kojega god staleža ili reda, pozvani na puninu kršćanskoga života i na savršenstvo ljubavi“ (LG 40). Dakle, svi smo pozvani prihvatiti Božju ljubav koja je „razlivena u srcima našim po Duhu Svetom“ (Rim 5,5). Zapravo, svetost, umjesto da bude plod ljudskog truda, znači stvaranje prostora za Božje djelovanje.

Svatko može u mnogim ljudima koje je susretao tijekom života prepoznati svjedoke kršćanskih kreposti, osobito vjere, nade i ljubavi: supružnike koji su vjerno živjeli svoju ljubav otvarajući se životu; muškarce i žene koji su u raznim zanimanjima uzdržavali svoje obitelji i surađivali u širenju Kraljevstva Božjega; djecu i mlade koji su s entuzijazmom slijedili Isusa; pastire koji su službom izlili darove milosti na sveti Božji narod; redovnike i redovnice koji su živeći po evanđeoskim savjetima bili živa slika Krista Zaručnika. Ne možemo zaboraviti ni siromahe, bolesne, patnike koji su u svojoj slabosti našli potporu u božanskom Učitelju. To je ona „radna“ i „susjedska“ svetost kojom je Crkva u cijelom svijetu uvijek bila bogata.

Stoga smo i pozvani da budemo potaknuti ovim uzorima svetosti, osobito mučenicima koji su za Krista prolili svoju krv, ali i onima koji su proglašeni blaženima i svetima kao uzori kršćanskog života i naši zagovornici. Sjetimo se tu onda i časnih slugu Božjih, muškaraca i žena, čije je herojsko življenje kreposti prepoznato, ali i onih koji su u izuzetnim okolnostima svoj život učinili prinosom ljubavi prema Gospodinu i svojoj braći, kao i slugu Božjih čiji su postupci za beatifikaciju i kanonizaciju u tijeku. Ovi postupci pokazuju kako je svjedočanstvo svetosti prisutno i u našem vremenu u kojem poput zvijezda sjaje veliki svjedoci vjere (usp. Fil 2,15), koji su obilježili iskustvo partikularnih Crkava i, u isto vrijeme, oplodili povijest. Sve su to naši prijatelji, suputnici, koji nam pomažu u potpunom ostvarenju krsnog poziva i pokazuju nam najljepše lice Crkve, koja je sveta i majka je svetaca.

Tijekom liturgijske godine Crkva javno časti svece i blaženike na unaprijed utvrđene datume i načine. Međutim, čini mi se važnim da se sve partikularne Crkve spominju svetaca i blaženika, kao i časnih slugu Božjih i slugu Božjih na svojim područjima, na jedan dan. Ne radi se o umetanju novog spomendana u liturgijski kalendar, nego o promicanju onih osoba koje su obilježile kršćanski put i mjesnu duhovnost; to se može učiniti prikladnim inicijativama izvan liturgije, ali i unutar nje, primjerice u homiliji ili u drugom prikladnom trenutku. Stoga potičem partikularne Crkve, počevši od sljedećeg jubileja 2025., da se svake godine 9. studenoga, na blagdan posvete Lateranske bazilike, prisjete i časte ove osobe sveta života.

Time će pojedine biskupijske zajednice moći

ponovno otkriti ili ovjekovječiti spomen na izvanredne Kristove učenike koji su ostavili živi znak prisutnosti uskrslog Gospodina, a i danas su sigurni vodiči na zajedničkom putu prema Bogu, ali i oni koji nas štite i zagovaraju. U tu svrhu biskupske konferencije eventualno bi mogle razviti i predložiti pastoralne naznake i smjernice.

Neka nas sveci, u kojima sjaje čudesa mnogostruke božanske milosti, potaknu na intimnije zajedništvo s Bogom i ražare želju za buduću grad da s njima pjevamo hvalu Svevišnjemu.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 9. studenoga, blagdan posvete Lateranske bazilike.

Franjo

DIKASTERIJ ZA NAUK VJERE

NOTA „GESTIS VERBISQUE“ O VALJANOSTI SLAVLJENJA SAKRAMENTA

Prethodne napomene

Prigodom Plenarne skupštine Dikasterija u siječnju 2022. kardinali i biskupi članovi Dikasterija izrazili su zabrinutost zbog porasta slučajeva u kojima su bili prisiljeni utvrditi nevaljanost slavljenih sakramenata. Ozbiljne promjene koje su učinjene u materiji ili formi sakramenata, čineći njihovo slavlje ništavnim, dovele su do potrebe da se uđe u trag osobama koje su bile uključene u ponavljanje obreda krštenja ili potvrde, a značajan broj vjernika s pravom je izrazio svoju zabrinutost. Na primjer, umjesto ustaljene formule za krštenje, korištene su formule kao što su: „Ja te krstim u ime Stvoritelja...“ i „U ime tvoga oca i majke... mi te krstimo“. U tako ozbiljnoj situaciji našli su se i svećenici. Potonji, koji su kršteni na taj način, na težak način otkrili su nevaljanost svog ređenja i sakramenata koje su do toga trenutka slavili.

Dok u drugim područjima crkvenog pastoralnog djelovanja ima dovoljno prostora za kreativnost, takva se inventivnost u kontekstu slavlja sakramenata preobražava u „manipulativnu volju“ i stoga se na nju ne može pozivati. Promjena forme sakramenta ili njegove materije uvijek je teško nedopušten čin i zaslužuje primjerenu kaznu, upravo za-

to što takve samovoljne geste mogu izazvati ozbiljnu štetu vjernom Božjem narodu.

U govoru upućenom našem Dikasteriju, prigodom nedavne Plenarne skupštine, 26. siječnja 2024., Sveti Otac podsjetio je da „po sakramentima vjernici postaju sposobni za proroštvo i za svjedočanstvo. Našem su vremenu posebno hitno potrebni proroci novoga života i svjedoci ljubavi. Dakle, ljubimo i učinimo ljubljenim ljepotu i spasonosnu snagu sakramenata!“ U tom je kontekstu također naznačio da se „od svećenika traži posebna skrb u njihovom dijeljenju i otkrivanju vjernicima blago milosti koju im prenose“.

Tako nas, s jedne strane, Sveti Otac poziva da djelujemo na način da vjernici mogu plodonosno pristupiti sakramentima, a s druge strane snažno ističe poziv na „posebnu skrb“ u njihovu podjeljivanju.

Stoga se od nas službenika traži snaga kako bi se nadvladalo iskušenje da se osjećamo vlasnicima Crkve. Naprotiv, moramo postati vrlo osjetljivi za dar koji nam prethodi: ne samo za dar života ili milosti, nego i za blago sakramenata koje nam je povjerila Majka Crkva. Nisu naši! A vjernici ih pak imaju pravo primiti onako kako to Crkva propisuje: na taj način njihovo slavlje odgovara Isu-

sovoj nakani i čini vazmeni događaj aktualnim i djelotvornim.

Svojim vjerničkim poštovanjem služitelja prema onome što je Crkva ustanovila glede materije i forme svakog sakramenta, mi pred zajednicom očitujemo istinu da je „Glava Crkve, a prema tome i pravi predsjedatelj slavlja, samo Krist“.

Stoga se ova Nota ne bavi samo tehničkim ili čak „strogim“ pitanjem. Njezinom objavom Dikasterij prvenstveno želi jasno izraziti prioritet Božjeg djelovanja i ponizno čuvati jedinstvo Tijela Kristova koje je Crkva u njezinim najsvetijim gestama.

Neka ovaj Dokument, kojeg su 25. siječnja 2024. jednoglasno odobrili članovi Dikasterija okupljeni na Plenarnoj skupštini, a potom i sam Sveti Otac Franjo, obnovi u svim službenicima Crkve punu svijest onoga što nam je Krist rekao: „Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas“ (Iv 15,16).

Victor Manuel kard. FERNÁNDEZ, prefekt

Uvod

1. Intimno povezanim događajima i riječima Bog objavljuje i provodi svoj plan spasenja za svakog muškarca i ženu koji su određeni da postanu zajedničari njegove naravi. Taj se spasenjski odnos djelotvorno ostvaruje u liturgijskom činu, u kojem navještaj spasenja, koji odjekuje u naviještenoj Riječi, nalazi svoje ostvarenje u sakramentalnim gestama. Naime, one uprisutnjuju Božje spasenjsko djelovanje u ljudskoj povijesti koje svoj vrhunac ima u događaju Kristova uskrsnuća. Otkupiteljska snaga tih gesta daje kontinuitet povijesti spasenja koju Bog ostvaruje tijekom vremena.

Dakle, sakramenti ustanovljeni od Krista, čini su koji po osjetilnim znakovima ostvaruju živo iskustvo otajstva spasenja, čineći tako da ljudska bića sudjeluju u božanskom životu. Oni su „Božja remek-djela“ u Novom i vječnom Savezu, sile koje izlaze iz Kristova tijela, čini Duha koji djeluje u njegovu tijelu, koje je Crkva.

Zbog toga Crkva u liturgiji s vjernom ljubavlju i štovanjem slavi sakramente koje joj je sam Krist povjerio da ih čuva kao dragocjenu baštinu i izvor svoga života i poslanja.

2. Nažalost, treba primijetiti da se liturgijsko slavlje, osobito ono sakramenata, ne odvija uvijek u potpunoj vjernosti obredima koje propisuje Crkva. Ovaj je Dikasterij više puta intervenirao kako bi razriješio sumnje o valjanosti sakramenata koji se slave unutar Rimskog obreda, a bez poštivanja liturgijskih normi. Ponekad je morao završiti i bolnim niječnim odgovorom, napominjući, u tim slučajevima, da su vjernici lišeni onoga što im pripada, to jest „vazmenog otajstva prema obrednom obliku koji je utvrdila Crkva“. Kao primjer navodimo krsna slavlja u kojima je sakramentalna formula izmijenjena u jednom od svojih bitnih elemenata, čineći sakrament ništavnim i time dovodeći u pitanje budući sakramentalni hod onih vjernika za koje je, uz ozbiljne neugodnosti, bilo potrebno ponoviti slavlja ne samo krštenja, nego i naknadno primljenih sakramenata.

3. U određenim okolnostima možemo uočiti dobru vjeru nekih službenika koji, nenamjerno ili vođeni iskrenim pastoralnim motivima, slave sakramente mijenjajući bitne formule i obrede koje je ustanovila Crkva, možda kako bi ih, po njihovu mišljenju, učinili prikladnijima i razumljivijima. Međutim, često „uporaba pastoralne motivacije maskira, čak i nesvjesno, subjektivni zanos i manipulativnu želju“. Na taj način očituje se i praznina u formaciji, osobito u odnosu na svijest o vrijednosti simboličkoga djelovanja, bitnoga obilježja liturgijsko-sakramentalnoga čina.

4. Kako bi pomogao biskupima u njihovoj zadaći promicanja i čuvanja liturgijskog života partikularnih Crkava koje su im povjerene, Dikasterij za nauk vjere namjerava u ovoj Noti ponuditi neke doktrinarne elemente u pogledu razlučivanja o valjanosti slavlja svetih sakramenata, obraćajući pozornost i na neke disciplinarne i pastoralne posljedice.

5. Nadalje, svrha ovog dokumenta odnosi se na Katoličku Crkvu kao cjelinu. Međutim, teološki argumenti koji ga nadahnjuju ponekad posežu za kategorijama specifičnima za latinsku tradiciju. Stoga je Sinodi ili Skupštini hijerarhija svake Istočne Katoličke Crkve povjereno da na odgovarajući način prilagode naznake ovog dokumenta, koristeći se vlastitim teološkim jezikom, gdje se on razlikuje od onoga koji se koristi u tekstu. Prije nego li se objavi konačni tekst se mora predati na odobrenje Dikasteriju za nauk vjere.

I. Crkva prima sakramente i izražava se u sakramentima

6. Drugi vatikanski sabor istovremeno upotrebljava pojam „sakrament“ i na cijelu Crkvu. Osobito onda kada se u Konstituciji o svetoj liturgiji kaže da je „iz boka na križu usnuloga Krista proizašlo čudesno otajstvo čitave Crkve“, to se povezuje s tipološkim čitanjem, dragim ocima: odnosa između Krista i Adama. Saborski tekst evocira dobro poznatu izjavu svetog Augustina, koji objašnjava: „Adam spava da se Eva oblikuje; Krist umire da se Crkva oblikuje. Eva je rođena od rebra usnulog Adama; iz boka Kristova, koji je umro na križu probijen kopljem, teku sakramenti kojima se oblikuje Crkva“.

7. Dogmatska konstitucija o Crkvi ponavlja da je potonja „u Kristu na neki način sakrament odnosno znak i sredstvo najprisnijega sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda“. A to se postiže kroz sakramente; u svakom od njih na svoj način dolazi do izražaja sakramentalna narav Crkve, Tijela Kristova. Činjenica da je Crkva sveopći sakrament spasenja „pokazuje kako sakramentalna ekonomija u konačno određuje način na koji Krist, jedincati Spasitelj, posredstvom Duha dopire do naše egzistencije u svoj njezinoj specifičnosti. Crkva se ujedno prima i izražava u sedam sakramenata, preko kojih Božja milost konkretno zahvaća egzistenciju vjernika, kako bi cijeli život, koji je Krista otkupio, postao Bogu

ugodno bogoslužje.“

8. Utemeljujući Crkvu kao svoje otajstveno tijelo, Krist daje vjernicima da sudjeluju u njegovu životu, sjedinjujući ih tako sa svojom smrću i uskrsnućem na zbiljski i skrovit način po sakramentima. Zapravo, posvetiteljska sila Duha Svetoga djeluje u vjernicima po sakramentalnim znakovima, čineći ih živim kamenjem duhovne građevine, utemeljene na zaglavnom kamenu koji je Krist Gospodi, i utemeljujući ih kao svećenički narod koji je sudionik jednoga Kristova svećeništva.

9. Sedam životnih gesta, koje je Tridentski sabor svečano proglasio božanski ustanovljenima, stoga čine povlašteno mjesto susreta s Kristom Gospodinom koji daje svoju milost i koji, riječima i obrednim činima Crkve, hrani i jača vjeru. U euharistiji i u svim drugim sakramentima „zajamčena nam je mogućnost susreta s Gospodinom Isusom i da možemo iskusiti snagu njegova vazmenog otajstva“.

10. Svjesna toga, Crkva je od svojih početaka posebno pazila na izvore iz kojih crpi životnu snagu za svoje postojanje i svoje svjedočanstvo: Riječ Božju, potvrđenu svetim Pismom i Predajom, i sakramente, slavljenima u liturgiji, kojom se neprestano vraća otajstvu Kristova Uskrsa.

Zahvati Učiteljstva u sakramentalnim stvarima uvijek su bili motivirani temeljnom brigom o vjernosti otajstvu koje se slavi. Naime, Crkva ima dužnost osigurati prvenstvo Božjeg djelovanja i čuvati jedinstvo Tijela Kristova u onim djelima kojima nema ravnih jer su sveta par excellence s djelotvornošću zajamčenom Kristovim svećeničkim djelovanjem.

II. Crkva čuva sakramente i čuvana je sakramentima

11. Crkva je „služiteljica“ sakramenata, a ne njihova vlasnica. Slaveći ih, ona samo prima milost, čuva ih i zauzvrat njima biva zaštićena. Potestas (ovlast/moć, op. prev.) koju ima u odnosu na sakramente slična je onoj koju

ima u odnosu na Sveto pismo. U potonjem Crkva prepoznaje Riječ Božju, zapisanu nadahnućem Duha Svetoga, utvrđujući kanon svetih knjiga. Međutim, ona se istodobno podvrgava ovoj Riječi koju „odano sluša, sveto čuva i vjerno izlaže“. Na sličan način Crkva, potpomognuta Duhom Svetim, prepoznaje one svete znakove po kojima Krist daruje milost koja proizlazi iz Uskrsa, određujući njihov broj i naznačujući za svaki od njih bitne elemente.

Čineći to, Crkva je svjesna da dijeliti Božju milost ne znači prisvajati je, nego postati oruđem Duha u prenošenju dara uskrslog Krista. Ona posebno zna da se njezina potestas, glede sakramenata, zaustavlja ispred biti sakramenata. Kao što Crkva u propovijedanju mora uvijek vjerno naviještati evanđelje o mrtvom i uskrsnom Kristu, tako i u sakramentalnim gestama mora čuvati spašenijske geste koje joj je Isus povjerio.

12. Istina je i da Crkva nije uvijek naznačila geste i riječi u kojima se sastoji ova bit divinitus instituta (božanski ustanovljena, op. prev.). U svakom slučaju, za sve sakramente temeljni su oni elementi koje je Učiteljstvo Crkve, slušajući *sensus fidei* (osjećaj vjere, op. prev.) naroda Božjega i u dijalogu s teologijom, nazvalo materijom i formom, čemu je pridodana i nakana služitelja.

13. Materija sakramenta sastoji se u ljudskom djelovanju kroz koje Krist djeluje. Ponekad je u njemu prisutan materijalni element (voda, kruh, vino, ulje), ponekad posebno rječita gesta (znak križa, polaganje ruku, uranjanje, polijevanje, privola, pomazanje). Čini se da je ova tjelesnost neophodna jer ukorjenjuje sakrament ne samo u ljudskoj povijesti, nego također, još i temeljnije, u simboličkom poretku stvaranja i vodi ga natrag do otajstva utjelovljenja Riječi i Otкупljenja koje ono donosi.

14. Forma sakramenta sastoji se od riječi koja materiji daje transcendentno značenje, preobražavajući uobičajeno značenje materijalnog elementa i čisto ljudskog značenja izvršenog čina. Ova riječ koja se uvijek, u

različitim stupnjevima, nadahnjuje iz Svetoga pisma, ima svoje korijene u živoj tradiciji Crkve i autoritativno ju je definiralo Učiteljstvo Crkve pomnim razlučivanjem.

15. Materija i forma, zbog svoje ukorijenjenosti u Svetom pismu i tradiciji, nikada nisu ovisili i ne mogu ovisiti o volji pojedinca ili zajednice. Zapravo, u pogledu njih, zadaća Crkve nije odrediti ih prema nečijem svidanju ili volji, nego, čuvajući sadržaj sakramenata (*salva illorum substantia*), autoritetom ih naznačiti, u poslušnosti prema djelovanje Duha.

Za neke sakramente, materija i oblik pojavljuju se bitno definirani od početka, tako da je njihov neposredni temelj Krist; za druge je definicija bitnih elemenata tek postala jasnija tijekom složene povijesti, ponekad ne bez značajne promjene.

16. U tom smislu, ne može se zanemariti činjenica da Crkva, kada intervenira u određivanju sastavnih elemenata sakramenta, uvijek djeluje ukorijenjena u tradiciji, kako bi što bolje izrazila milost koju daje sakrament.

U tom je kontekstu liturgijska reforma sakramenata, koja se odvijala prema načelima Drugoga vatikanskog sabora, zahtijevala reviziju obreda kako bi jasnije izražavali svete stvarnosti koje označuju i izražavaju. Crkva svojim naukom o sakramentalnim stvarima vrši svoj potestas na tragu one žive Predaje „koja potječe od apostola, u Crkvi napreduje uz pomoć Duha Svetoga“.

Dakle, potvrđujući pod djelovanjem Duha sakramentalni karakter nekih obreda, Crkva ih je smatrala odgovarajućima Isusovoj nakanu da vazmeni događaj učini aktualnim i prisutnim.

17. U svakom slučaju, za sve sakramente, za valjanost slavlja, oduvijek je bilo potrebno poštivanje materije i forme, uz svijest da proizvoljne izmjene jednoga i/ili drugoga – čija se ozbiljnost i snaga onesposobljavanja moraju s vremena na vrijeme utvrditi – ugrožavaju djelotvorno darivanje sakramen-

talne milosti, s očitom štetom za vjernike. I materija i forma, sažeti u Zakoniku kanonskoga prava, utvrđeni su u liturgijskim knjigama koje objavljuje nadležna vlast, i zbog toga se moraju vjerno obdržavati, bez „da se što dodaje, oduzima ili mijenja“.

18. Nakana službenika koji slavi sakrament povezana je s materijom i formom. Jasno je da se ovdje tema nakane mora jasno razlikovati od teme osobne vjere i moralnog stanja službenika koji ne utječu na valjanost dara milosti. Zapravo, on mora imati „nakanu činiti barem ono što čini Crkva“, čineći sakramentalni čin istinski ljudskim činom, lišenim svakog automatizma, i potpuno crkvenim činom, lišenim diskrecijske odluke pojedinca. Nadalje, budući da ono što Crkva čini nije ništa drugo nego ono što je Krist utemeljio, nakana, zajedno s materijom i formom, također pridonosi tome da sakramentalno djelovanje postane produžetak Gospodinova spasenjskog djela.

Materija, forma i nakana bitno su sjedinjene jedna s drugom: one se integriraju u sakramentalno djelovanje na takav način da nakana postaje ujedinjujuće načelo materije i forme, čineći ih svetim znakom preko kojeg se ex opere operato (samim izvršenim činom, op. prev.) daje milost.

19. Za razliku od materije i forme, koji predstavljaju osjetljivi i objektivni element sakramenta, nakana služitelja – zajedno s raspoloženjem primatelja – predstavlja njegov unutarnji i subjektivni element. Međutim, po svojoj naravi teži se očitovati izvana kroz obdržavanje obreda koji je ustanovila Crkva, tako da ozbiljna izmjena bitnih elemenata također unosi sumnju u stvarnu nakanu službenika, poništavajući valjanost slavljenog sakramenta. Načelno, namjera da se čini ono što Crkva čini izražava se u uporabi materije i forme koje je Crkva utemeljila.

20. Materija, forma i nakana uvijek su umetnuti u kontekst liturgijskog slavlja. Ono ne predstavlja obredni ukras sakramenata niti je didaktički uvod u stvarnost koja se događa.

Gledajući ga u cjelini, u liturgijskom slavlju događa se osobni i zajednički susret između Boga i ljudi, u Kristu i u Duhu Svetome, susret u kojemu se posredstvom osjetljivih znakova „Bog savršeno proslavlja i ljudi posvećuju“.

Stoga, nužna briga za bitne elemente sakramenata, o kojima ovisi njihova valjanost, mora biti u skladu s brigom i poštovanjem cjelokupnog slavlja, u kojem se značenje i učinci sakramenata čine potpuno razumljivim mnoštvom gesti i riječi, potičući tako *actuosa participatio* (djelatno sudjelovanje, op. prev.) vjernika.

21. Sama liturgija dopušta onu raznolikost koja Crkvu čuva od „stroge jednosti“. Zbog toga je Drugi vatikanski sabor utvrdio da, „čuvajući bitno jedinstvo rimskoga obreda, neka se također u prerađenom izdanju liturgijskih knjiga ostavi mjesto za opravdane raznolikosti i prilagodbe raznim etničkim skupinama, krajevima i narodima, osobito u misijama.“

Na temelju toga, liturgijska reforma koju je želio Drugi vatikanski koncil ne samo da je ovlastila biskupske konferencije da uvedu opće prilagodbe latinskog *editio typica* (tipskog izdanja, op. prev.), nego je također omogućila posebne prilagodbe od strane služitelja slavlja, s jedinim ciljem zadovoljavanja pastoralnih i duhovnih potreba vjernika.

22. Međutim, kako ta raznolikost „ne šteti jedinstvu, nego mu služi“, ostaje jasno da, izvan slučajeva koji su izričito naznačeni u liturgijskim knjigama, „uređenje svete liturgije ovisi jedino o crkvenoj vlasti“ koju ima, ovisno o okolnostima, biskup, biskupska konferencija i Apostolska Stolica.

Jasno je, naime, da „samoinicijativno mijenjanje slavljeničkog oblika sakramenta ne predstavlja jednostavnu liturgijsku zlouporabu, kao prijestup pozitivne norme, nego ranjivost koja se istodobno nanosi crkvenom zajedništvu i prepoznatljivosti Kristova djelovanja, što u najtežim slučajevima čini

sam sakrament nevažećim, jer narav službenog djelovanja zahtijeva vjerno prenošenje onoga što je primljeno (v. 1 Kor 15,3)“.

III. Liturgijsko predsjedanje i umijeće slavljenja

23. Drugi vatikanski sabor i postsaborsko učiteljstvo omogućuju nam da službu liturgijskog predsjedanja uokvirimo u njezinu ispravnom teološkom značenju. Biskup i prezbiteri kao njegovi suradnici predsjedaju liturgijskim slavljima, koja svoj vrhunac dostižu u euharistiji, „izvoru i vrhuncu svega kršćanskog života“, in persona Christi (Capitis) i nomina Ecclesiae. U oba slučaja radi se o formulama koje su – iako s nekim varijacijama – dobro potvrđene Tradicijom.

24. Formula in persona Christi znači da svećenik prikazuje samog Krista u događaju slavlja. To postiže vrhunac kada svećenik, u euharistijskom posvećenju, izgovara Gospodinove riječi s istom djelotvornošću, poistovjećujući, snagom Duha Svetoga, svoj ja s Kristovim. Kad Sabor precizira da svećenici predsjedaju euharistijom in persona Christi Capitis, on nema namjeru poduprijeti koncept prema kojemu službenik, kao „glava“, ima ovlast koju treba vršiti proizvoljno. Glava Crkve, a time i pravi predsjedatelj slavlja, samo je Krist. On je „Glava Tijela, to jest Crkve“ (Kol 1,18), jer On čini da ona raste, hrani je i brine se za nju, ljubeći je do te mjere da se predaje za nju (v. Ef 5, 25.29; Iv 10, 11). Svećenikov potestas je diakonia (služenje, op. prev.), kako sam Krist poučava učenike u kontekstu Posljednje večere (v. Lk 22, 25-27; Iv 13, 1-20). Oni koji su snagom sakramentalne milosti postavljeni pastirima i koji su suobličeni Kristu, sudjelujući u vlasti kojom On vodi i posvećuje svoj narod, pozvani su u liturgiji i u cjelokupnoj pastoralnoj službi, sudjelovati istom tom logikom: ne da budu gospodari stada, nego da mu služe po uzoru na Krista, Dobrog Pastira ovaca (v. 1 Pt 5,3; Iv 10, 11.14).

25. Istodobno, službenik koji predsjedava liturgijskim činom djeluje nomine Ecclesiae (u ime Crkve, op. prev.). Izričaj je to koji pojašnjava da on, dok predstavlja Krista Glavu pred njegovim Tijelom koje je Crkva, on također čini to Tijelo prisutnim pred Glavom toga Tijela. Doista, ova Zaručnica, kao sastavni subjekt slavlja, posve je svećenički Narod u čije ime služitelj govori i djeluje. Štoviše, ako je istina da „kad netko krsti, sam Krist krsti“, jednaka je istini da „Crkva, kada slavi sakrament, djeluje kao Tijelo koje neodvojivo djeluje od svoje Glave, jer Krist je Glava koji djeluje u Tijelu Crkve koje je On stvorio u otajstvu Uskrsa.“ Ovo naglašava uzajamno ređenje između krsnog i ministerijalnog svećeništva, dopuštajući nam da shvatimo da potonje postoji u službi prvoga, i upravo zbog toga – kao što smo vidjeli – službenik koji slavi sakramente nikada ne može nedostajati nakana činiti ono što čini Crkva.

26. Dvostruka i kombinirana služba izražena u riječima in persona Christi – nomina Ecclesiae i uzajamni plodonosni odnos između krsnog i ministerijalnog svećeništva, u kombinaciji sa sviješću da se bitni elementi za valjanost sakramenata moraju staviti u njihov pravi kontekst, odnosno u liturgijsko slavlje, činit će službenika sve više svjesnim da „liturgijski čini nisu privatni čini; oni su slavlja Crkve“, čini su to koji „pojedinačne udove dosežu na različit način, već prema različitosti staleža, zadaća i djelatnog sudjelovanja“ i tiču se „svekolikog Tijela Crkve koji ga očituju i djeluju na njega“. Upravo stoga službenik mora shvatiti da je autentični ars celebrandi ono koje poštuje i uzdiže Kristovo prvenstvo i actiosa participatio cijeloga liturgijskoga skupa, također kroz poniznu poslušnost liturgijskim normama.

27. Čini se da je sve hitnije razviti umjetnost slavljenja koja, držeći se podalje i od strogog rubricizma i od neobuzdane mašte, vodi do discipline koju treba poštivati, upravo zato kako bismo bili autentični učenici: „Ne

radi se o pridržavanju pravila liturgijskog bontona. Riječ je, radije o disciplini – u smislu u kojem je shvaća Guardini – koja nas, ako je se autentično obdržava, oblikuje. Geste i riječi su te koje uvode red u naš unutarnji svijet, omogućujući nam doživjeti određene osjećaje, stavove i ponašanja. One nisu izraz ideala koji bi nas nadahnjivao, već su radnja koja uključuje tijelo u cjelini, to jest u njegovu biću kao jedinstvu duše i tijela.”

Zaključak

28. „Mi to blago imamo u glinenim posudama da izvanredna ona snaga bude očito Božja, a ne od nas“ (2Kor 4, 7). Antiteza koju je Apostol upotrijebio kako bi naglasio kako se uzvišenost Božje moći otkriva kroz slabost njegove službe navjestitelja, također dobro opisuje ono što se događa u sakramentima. Cijela Crkva je pozvana čuvati bogatstvo sadržano u njima, tako da prvenstvo Božjeg spasenjskog djelovanja u povijesti nikada ne bude zamračeno, čak ni u krhkom posredovanju znakova i gesta tipičnih za ljudsku narav.

29. Virtus koji djeluje u sakramentima oblikuje lice Crkve, omogućavajući joj prenošenje dara spasenja kojeg mrtvi i uskrsl Krist u svome Duhu želi podijeliti sa svakim čovjekom. U Crkvi, posebice njezinim

službenicima, povjereno je to veliko blago, da ga kao „brižni službenici“ naroda Božjega hrane obiljem Riječi i posvećuju milošću sakramenata. Prvotno je na njima osigurati da se „ljepota kršćanskog slavlja“ održi na životu i da ne bude „nagrđena površnim i ograničavajućim shvaćanjem njegove vrijednosti ili, još gore, njegovom instrumentalizacijom u službi neke ideološke vizije, koja god da ona bila“.

Samo tako Crkva može iz dana u dan „rasti u spoznaji Kristova otajstva, uranjajući svoj [...] život u otajstvo njegova Uskrsa, očekujući njegov ponovni dolazak“.

Njegova svetost Franjo, u audijenciji dolje potpisanom prefektu Dikasterija za nauk vjere 31. siječnja 2024., potvrdio je ovu Notu, odobrenu na Plenarnoj sjednici ovog Dikasterija, i naredio je njezino objavljivanje.

Dano u Rimu, u sjedištu Dikasterija za nauk vjere, 2. veljače 2024., na svetkovinu Prikazanja Gospodinova.

Víctor Manuel kard. Fernández, *prefekt*

mons. Armando Matteo, *tajnik Doktrinarne sekcije*

Iz Audijencije dana 31. siječnja 2024.

Franjo

DIKASTERIJ ZA NAUK VJERE

NORME

ZA POSTUPANJE U RAZLUČIVANJU

NAVODNIH NADNARAVNIH FENOMENA

Predstavljanje

Osluškujući Duha koji djeluje u vjernom Božjem narodu

Bog je prisutan i djeluje u našoj povijesti. Duh Sveti, koji izvire iz srca uskrsloga Krista, djeluje u Crkvi s božanskom slobodom i nudi nam mnoge dragocjene darove koji nam pomažu na životnom putu i potiču naše

duhovno sazrijevanje u vjernosti evanđelju. Ovo djelovanje Duha Svetoga uključuje također mogućnost da ono do naših srcâ dopre putem kakvih nadnaravnih događaja, kao što su ukazanja ili vizije Krista ili

Svete Djevice i drugih fenomena.

Mnogo su puta te manifestacije uzrokovale veliko bogatstvo duhovnih plodova, rasta u vjeri, pobožnosti i bratstva te služenja, a u nekim su slučajevima dovele do nastanka raznih svetišta diljem svijeta koja su danas dio srca pučke pobožnosti mnogih naroda. Toliko je života i toliko ljepote koju Gospodin sije ponad naših misaonih obrazaca i postupaka! Zbog toga razloga, Norme za postupanje u razlučivanju navodnih nadnaravnih fenomena, koje sada predstavljamo, nemaju nužno namjeru da budu kontrola ili, još manje, pokušaj da trnu Duh. U najpozitivnijim slučajevima događaja navodnog nadnaravnog podrijetla, zapravo se „dijecezanski biskup potiče da cijeni pastoralnu vrijednost te da promiče širenje ovog duhovnoga prijedloga“ (I, br. 17).

Sveti Ivan od Križa primijetio je „kako su niske, nedostatne i na neki način neprikladne riječi i izrazi koji se koriste u ovom životu da bi se govorilo o božanskim stvarima“. Nitko ne može do kraja izraziti nedokučive Božje putove u ljudima: „Sveti naučitelji, ma koliko o tome govorili i nastavljaju govoriti, ne mogu to riječima objasniti, kao što to riječima nije ni izrečeno.“ Jer „put prema Bogu tajan je i tajanstven za dušu, kao što je za tijelo more, na kojemu su neraspoznatljive staze i tragovi“. U stvarnosti, „budući, dakle, da je nadnaravni arhitekt, On će u svakoj duši sagraditi nadnaravnu građevinu kakvu želi“.

Istodobno valja priznati da se u nekim događajima navodnoga nadnaravna podrijetla otkrivaju vrlo ozbiljna kritična pitanja na štetu vjernika i u tim slučajevima Crkva mora djelovati sa svom svojom pastoralnom brižnošću. Mislim, primjerice, na korištenje sličnih pojava za stjecanje „profita, moći, slave, društvenog priznanja, osobnog interesa“ (II, čl. 15, 4°), što čak može dovesti do mogućnosti provođenja ozbiljnih nemoralnih radnji (usp. II, čl. 15, 5°) ili

čak „kao sredstvo ili izgovor za dominaciju nad osobama ili počinjenje zlouporaba i zlostavljanja“ (II, čl. 16).

Ne smije se prigodom sličnih događaja zane-mariti ni mogućnost doktrinarnih pogrešaka, pretjeranih redukcionizama u prijedlogu evanđeoske poruke, širenja sektaškog duha itd. Naposljetku, postoji i mogućnost da vjernici budu povučeni za kakvim događajem koji se pripisuje božanskoj inicijativi, a koji je tek plod nečije mašte, želje za novinom, mitomanije ili sklonosti krivotvorenju.

U svom razlučivanju na tom području Crkva stoga treba jasne procedure. Norme za postupanje u razlučivanju navodnih ukazanja i objava koje su vrijedile do danas odobrio je sveti Pavao VI. 1978. godine, prije više od četrdeset godina, u povjerljivom obliku, a službeno su objavljene tek 33 godine kasnije, 2011. godine.

Nedavna revizija

U primjeni Normi iz 1978. godine, uočeno je, međutim, da su odluke zahtijevale vrlo dugo vrijeme, čak i nekoliko desetljeća, te da se na taj način do potrebnoga crkvenoga razlučivanja dolazi prekasno.

Njihova revizija započeta je 2019. godine raznim konzultacijama koje je predvidjela tadašnja Kongregacija za nauk vjere (Kongres, Consulta, FERIA IV i Plenaria). Tijekom ovih pet godina izrađeni su različiti prijedlozi revizija, ali svi su ocijenjeni nedostatcima.

Na Kongresu Dikasterija 16. studenoga 2023. konačno je prepoznata potreba za općom i radikalnom revizijom do tada razvijenog projekta pa je pripremljen još jedan nacrt dokumenta, potpuno promišljen u smjeru većeg pojašnjenja uloga dijecezanskog biskupa i Dikasterija.

Nov nacrt podvrgnut je ispitivanju na užem savjetovanju (Consulta ristretta) koje je održano 4. ožujka 2024., tijekom kojeg je opće mišljenje bilo pozitivno, iako su iznesena neka poboljšanja koja su uključena u kasniji nacrt dokumenta.

Tekst je zatim proučavan na *Feria IV* Dikasterija, održanoj 17. travnja 2024., tijekom koje su članovi kardinali i biskupi dali svoje odobrenje. Naposljetku, nove su Norme 4. svibnja 2024. predstavljene Svetom Ocu koji ih je odobrio i naložio njihovo objavljivanje, utvrđujući njihovo stupanje na snagu 19. svibnja 2024., na svetkovinu Pedesetnice.

Razlozi za nov nacrt Normi

U Predgovoru izdanja Normi iz 1978. godine, koje su objavljene 2011., tadašnji prefekt, kardinal William Levada, pojasnio je da je isti Dikasterij nadležan za ispitivanje slučajeva „ukazanja, vizija i poruka pripisanih nadnaravnom podrijetlu“. Te su Norme, naime, utvrdile da je „na Svetoj kongregaciji da prosudi i odobri način postupanja ordinarija“ ili „da pristupi novom ispitivanju“ (IV, 2).

Činilo se da je u prošlosti Sveta Stolica prihvaćala kada su biskupi davali izjave poput ovih: „Les fidèles sont fondés à la croire indubitable et certaine“ (Dekret biskupa Grenoblea, 19. rujna 1851.), „Ne može se sumnjati u stvarnost suza“ (Biskupi Sicilije, 12. prosinca 1953.). Ali ti su izrazi bili u suprotnosti s uvjerenjem Crkve da vjernici i vjernice nisu dužni prihvatiti autentičnost tih događaja. Stoga je, nekoliko mjeseci nakon toga posljednjega slučaja, tadašnji Sveti oficij pojasnio da „još nije donio nikakvu odluku glede Gospe od Suza“ (2. listopada 1954.). Nadalje, nedavno je, pozivajući se na slučaj Fatime, tadašnja Kongregacija za nauk vjere objasnila da crkveno odobrenje privatne objave naglašava da „dotična poruka ne sadrži ništa što je u suprotnosti s vje-

rom i dobrim moralom“ (26. lipnja 2000.).

Unatoč ovom jasnom stavu, postupci koje je Dikasterij doista slijedio čak su i u novije vrijeme bili usmjereni prema biskupovoj izjavi o „nadnaravnosti“ ili „nenadnaravnosti“, toliko da su neki biskupi inzistirali na mogućnosti izdavanja takve pozitivne izjave. Još nedavno su se, naime, neki biskupi željeli izraziti riječima poput ovih: „Uočavam apsolutnu istinitost događaja“; „Vjernici ih bez sumnje moraju smatrati istinitima...“ itd. Ti su izrazi zapravo usmjeravali vjernike da smatraju kako su dužni vjerovati u ta očitovanja koja su se ponekad cijenila više od samog evanđelja.

U postupanju u sličnim slučajevima, a posebice u sastavljanju izjave, praksa nekih biskupa bila je da prethodno od Dikasterija zatraže potrebno odobrenje. I kad su bili ovlašteni za to, biskupi su zamoljeni da u izjavi ne spominju Dikasterij. To se dogodilo, primjerice, u vrlo malom broju slučajeva koji su došli do zaključka u posljednjim desetljećima: Sans impliquer notre Congrégation (Pismo biskupu Gapa, 3. kolovoza 2007.); „Dikasterij neka ne bude uključen“ (Kongres, 11. svibnja 2001., u vezi s biskupom dijeceze Gikongoro). Odnosno, biskup nije mogao niti spomenuti da je postojalo odobrenje Dikasterija. U isto su vrijeme neki drugi biskupi, čije su biskupije također bile uključene u ove pojave, zamolili Dikasterij da se oglasi kako bi se postigla veća jasnoća.

Ovakav poseban način postupanja, koji je izazvao popriličnu zbrku, pomaže shvatiti da Norme iz 1978. godine više nisu dostatne i primjerene za usmjeravanje rada biskupa i Dikasterija, a to danas postaje još problematičnije, s obzirom na to da je teško da fenomen ostane ograničen na jedan grad ili biskupiju. Ovo opažanje već se pojavilo u tadašnjoj Kongregaciji za nauk vjere, tijekom Plenarne skupštine 1974. godine, kada su članovi priznali da događaj navodnog nadnaravnog podrijetla često „neizbježno

nadilazi granice jedne biskupije, pa čak i nacije te [...] slučaj automatski doseže razmjere koje mogu opravdati intervenciju vrhovnog autoriteta Crkve“. U isto su vrijeme Norme iz 1978. prepoznale da je postalo „teže, ako ne i gotovo nemoguće, brzo donositi sudove kojima su se u prošlosti zaključivale istrage o predmetu (constat de supernaturalitate, non constat de supernaturalitate)“ (Norme iz 1978., prethodna napomena).

Očekivanje izjave o nadnaravnosti nekog događaja imalo je za posljedicu da se tek u vrlo malom broju slučajeva došlo do jasne odluke. Ustvari, nakon 1950. godine službeno je riješeno ne više od šest slučajeva, iako su fenomeni često rasli bez jasnih smjernica i uz sudjelovanje osoba iz mnogih biskupija. Stoga se pretpostavlja da su mnogi drugi slučajevi drukčije vođeni ili čak uopće nisu rješavani.

Kako se više ne bi odugovlačilo s rješavanjem konkretnog slučaja koji se odnosi na događaj pretpostavljenog nadnaravnog podrijetla, Dikasterij je nedavno predložio Svetom Ocu da relevantno razlučivanje ne zaključuje izjavom de supernaturalitate, nego s Nihil obstat, koja bi dopustila biskupu da izvuče pastoralnu korist iz toga duhovnoga fenomena. Do ove izjave došlo se nakon ocjene raznih duhovnih i pastoralnih plodova te odsutnosti važnih kritičkih pitanja u događaju. Sveti Otac je ovaj prijedlog smatrao „pravednim rješenjem“.

Novi aspekti

Prethodno navedeni elementi naveli su nas da, s novim Normama, predložimo drukčiji postupak nego u prošlosti, ali i bogatiji, sa šest mogućih razboritih zaključaka koji mogu voditi pastoralni rad oko događaja navodnog nadnaravnog podrijetla (usp. I, br. 17 – 22). Prijedlog ovih šest konačnih odluka omogućuje Dikasteriju i biskupima da primjereno upravljaju problemima vrlo različitih slučajeva na koje se nailazi.

Među tim mogućim zaključcima normom nije uključena izjava o nadnaravnosti fenomena koji se razlučuje, to jest mogućnost potvrđivanja s moralnom sigurnošću da on proizlazi iz odluke Boga koji je to izravno htio. Umjesto toga, dodjela Nihil obstat jednostavno upućuje, kao što je papa Benedikt XVI. već objasnio, da su vjernici u vezi s tim fenomenom „ovlašteni da mu se na razborit način priklone“. Budući da se ne radi o izjavi o nadnaravnosti događaja, postaje još jasnije, kako je rekao i papa Benedikt XVI., da je to tek pomoć „koju nije obvezno koristiti“. S druge strane, ova intervencija, naravno, ostavlja otvorenom mogućnost da se, obraćajući pozornost na razvoj pobožnosti, u budućnosti ukaže potreba za drukčijom intervencijom.

Također treba napomenuti da dolazak do izjave o „nadnaravnosti“, po svojoj prirodi, ne samo da zahtijeva odgovarajuće vrijeme za analizu, već da može dovesti do mogućnosti da se danas donese sud o „nadnaravnosti“, a godinama kasnije sud o „nenadnaravnosti“. Upravo kao što se, zapravo, i događalo. Vrijedno je prisjetiti se slučaja navodnih ukazanja iz 1950-ih, kada je jedan biskup 1956. godine dao definitivni sud o „nenadnaravnosti“. Sljedeće godine je tadašnji Sveti oficij odobrio odredbe toga biskupa. Zatim je ponovno zatraženo odobrenje za to štovanje. Ali 1974. godine ista Kongregacija za nauk vjere proglasila je, u vezi s istim navodnim ukazanjima, constat de non supernaturalitate. Naknadno, 1996. godine, mjesni biskup priznaje tu pobožnost, a drugi biskup istoga mjesta 2002. godine priznaje „nadnaravno podrijetlo“ ukazanja, te se pobožnost proširila i na druge zemlje. Naposljetku, na zahtjev tadašnje Kongregacije za nauk vjere 2020. godine, novi biskup ponovio je „negativan sud“ koji je prethodno dala ista Kongregacija, nalažući prestanak bilo kakvog širenja navodnih ukazanja i objava. Bilo je potrebno oko sedamdeset mučnih godina da se okonča cio događaj.

Danas se došlo do uvjerenja da se ove

komplikirane situacije, koje stvaraju zbu-njenost među vjernicima, moraju uvijek izbjegavati, pretpostavljajući brži i izričitiji angažman ovog Dikasterija i izbjegavajući da razlučivanje smjera na izjavu o „nadnaravnosti“, sa snažnim očekivanjima, tjeskobama pa čak i pritiscima u tom pogledu. Ova izjava o „nadnaravnosti“ propisno se zamjenjuje ili s Nihil obstat, koji dopušta pozitivan pastoralni rad, ili nekom drugom odredbom prikladnom konkretnoj situaciji.

Postupci, predviđeni novim Normama, s prijedlogom šest mogućih razboritih odluka, omogućuju donošenje odluke u razumnijem roku, koja pomaže biskupu upravljati situacijom koja se odnosi na događaje navodnog nadnaravnog podrijetla, prije nego što dosegnu vrlo problematične dimenzije, bez potrebnog crkvenog razlučivanja.

No, ostaje mogućnost da Sveti Otac intervenira ovlašćujući, na posve izniman način, poduzimanje postupka u vezi s mogućom objavom nadnaravnosti događaja: to je, zapravo, iznimka, koja se u posljednjih stoljeća dogodila samo u vrlo malo slučajeva.

S druge strane, kako je predviđeno novim Normama, mogućnost izjave o „nenadnaravnosti“ ostaje nepromijenjena samo kada se u pozadini fenomena pojave objektivni i jasno indikativni znakovi manipulacije, primjerice kada navodni vidjelac izjavi da je lagao ili kada dokazi pokazuju da krv s raspela pripada navodnom vidiocu, itd.

Prepoznavanje djelovanja Duha

Većina svetišta, koja su danas povlaštena mjesta pučke pobožnosti Božjeg naroda, nikada nisu imala, tijekom tamo izražavane pobožnosti, izjavu o nadnaravnoj prirodi događaja koji su doveli do te pobožnosti. Sensus fidelium je imao intuiciju da tu postoji djelovanje Duha Svetoga i nisu se pojavila nikakva važna kritična pitanja koja bi zahtijevala intervenciju pastirâ.

U mnogim je slučajevima prisutnost biskupa i svećenika u određenim trenucima, primjerice tijekom hodočašća ili u slavlju nekih od misa, bila implicitan način prepoznavanja da nema ozbiljnih prigovora i da je to duhovno iskustvo pozitivno utjecalo na živote vjernika.

U svakom slučaju, Nihil opstat (hrv. nema zapreke ili ništa ne priječi) dopušta pastirima da djeluju bez sumnje ili oklijevanja kako bi bili uz Božji narod u prihvaćanju darova Duha Svetoga koji mogu nastati usred ovih događaja. Izraz usred, korišten u novim Normama, pomaže razumjeti, čak i ako o samom događaju nije izdana izjava o nadnaravnosti, da se znakovi nadnaravnog djelovanja Duha Svetoga jasno prepoznaju u kontekstu onoga što se događa.

U drugim slučajevima, zajedno s ovim priznavanjem, prepoznaje se potreba za određenim pojašnjenjima ili pročišćenjima. Može se, naime, dogoditi da se istinska djelovanja Duha Svetoga u konkretnoj situaciji, koja se mogu ispravno vrednovati, doimaju pomiješana s pukim ljudskim elementima kao što su osobne želje, sjećanja, ponekad opsesivne ideje ili „neka prirodna greška koja nije nastala zbog zle namjere, nego zbog subjektivne percepcije fenomena“ (II, čl. 15,2°). Uostalom, „iskustvo za koje se tvrdi da je vizija ne može se jednostavno staviti pred strogu dilemu, ili da je ispravno u svakom detalju, ili da ga se u cjelini smatra ljudskom ili đavolskom iluzijom ili prijevarom“.

Sudjelovanje i pratnja Dikasterija

Važno je razumjeti da nove Norme crno na bijelo jasno definiraju nadležnost ovog Dikasterija. S jedne strane ostaje jasno da je razlučivanje zadaća dijecezanskog biskupa. S druge strane, shvaćajući da ovi fenomeni danas više nego ikad uključuju mnoge osobe koje pripadaju drugim biskupijama i

brzo se šire u različitim regijama i zemljama, nove Norme utvrđuju da se Dikasterij mora konzultirati i uvijek intervenirati kako bi dao konačno odobrenje onoga što je odlučio biskup, prije nego što potonji javno obznani odluku o događaju navodnog nadnaravnog podrijetla. Ako je prije intervenirao, a biskupa je zamolio da ga ne spominje, danas Dikasterij javno pokazuje svoju uključenost i prati biskupa u konačnom odlučivanju. U javnom obznanjivanju onoga što je odlučeno, reći će se stoga „u dogovoru s Dikasterijem za nauk vjere“.

Međutim, kako je već predviđeno Normama iz 1978. (IV, 1 b), nove Norme također predviđaju da, u nekim slučajevima, Dikasterij može intervenirati motuproprijem (II, čl. 26). Zapravo, nakon što se dođe do jasne odluke, nove Norme predviđaju da „Dikasterij, u svakom slučaju, zadržava mogućnost ponovne intervencije nakon razvoja fenomena“ (II, čl. 22, § 3) i traži od biskupa da „i dalje bdije“ (II, čl. 24) za dobro vjernika.

Bog je uvijek prisutan u povijesti čovječanstva i ne prestaje nam slati svoje darove milosti djelovanjem Duha Svetoga, kako bismo iz dana u dan obnavljali našu vjeru u Isusa Krista, Spasitelja svijeta. Na crkvenim je pastirima da svoje vjernike uvijek drže pozornima na tu prisutnost ljubavi Presvetog Trojstva među nama, kao što je na njima i da vjernike zaštite od svake prijevare. Ove nove Norme nisu ništa drugo nego konkretan način na koji se Dikasterij za nauk vjere stavlja u službu pastira u poslušnom slušanju Duha koji djeluje u vjernom Božjem narodu.

*Victor Manuel kard. Fernández
prefekt*

Uvod

1. Isus Krist jest konačna Božja Riječ, „Prvi i Posljednji“ (Otk 1, 17). On je punina i is-

punjenje Objave: sve što je Bog htio objaviti, učinio je po svojem Sinu, Riječi koja je tijelom postala. Stoga, „kršćanska rasporedba spasenja, dakle, kao nov i konačan savez, nikada neće minuti i ne treba više očekivati nikakvu novu javnu objavu prije slavnog očitovanja našega Gospodina Isusa Krista“.

2. U objavljenoj je Riječi sadržano sve što je kršćanskom životu potrebno. Sveti Ivan od Križa kaže da nam je Otac, „dajući nam svoga Sina, koji je njegova riječ, jedina koju on govori, sve u njoj rekao odjednom i više nema što očitovati. [...] Nemajući što drugo reći, s obzirom na to da je, darujući nam sve, to jest svoga Sina, sada u njemu rekao sve što je djelomično očitovao u davna vremena prorocima. Stoga, tko bi htio Boga još ispitivati ili iskati od njega viđenja i objave, ne samo da bi činio glupost, već bi Boga vrijeđao, jer ne bi svoj pogled upravio na Krista jedinoga, nego bi izvan njega tražio još kakve stvari i novine.“

3. U vrijeme Crkve, Duh Sveti upućuje vjernike svih vremena „u svu istinu“ (Iv 16, 13) tako da „razumijevanje Objave bude sve dublje“. Duh Sveti je, zapravo, taj koji nas sve više i više vodi u razumijevanju Kristova otajstva, jer „iako su otkrivena mnoga otajstva i čudesa [...] u sadašnjem stanju života, ipak većina ostaje da se kaže i razumije te stoga ima još mnogo toga za istražiti u Kristu. To je, zapravo, poput rudnika bogatog neizmjernim žilama blaga, kojemu se, ma koliko duboko kopao, ne može naći kraj. Doista, u svakoj šupljini otkrivaju se nove žile bogatstva.“

4. Ako je s jedne strane sve što je Bog želio objaviti učinio po svome Sinu i ako su u Kristovoj Crkvi na raspolaganje svakoj krštenoj osobi stavljena uobičajena sredstva posvećivanja, s druge strane Duh Sveti nekim ljudima može dati posve zasebna iskustva vjere, čija svrha nije „poboljšati“ ili ‘dovršiti’ konačnu Kristovu objavu, već pomoći da se ona potpunije živi u određenom povijesnom razdoblju“.

5. Svetost je, naime, poziv koji se tiče svih krštenika: hrani se molitvenim životom i sudjelovanjem u sakramentalnom životu, a izražava se postojanjem prožetim ljubavlju prema Bogu i drugima. U Crkvi primamo Božju ljubav, koja se u potpunosti očitovala u Kristu (vidi: Iv 3, 16) te je „razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan“ (Rim 5, 5). Oni koji se prepuštaju da ih poučno vodi Duh Sveti doživljavaju prisutnost i djelovanje Trojstva, pri čemu se tako življena egzistencija, kako uči papa Franjo, pretvara u mistični život koji se, iako „lišen izvanrednih pojava, svim vjernicima predlaže kao svakodnevno iskustvo ljubavi“.

6. Međutim, katkad se događaju fenomeni (primjerice: navodna ukazanja, vizije, unutarnje ili vanjske lokucije, zapisi ili poruke, fenomeni povezani s religijskim slikama, psihofizički i drugi fenomeni) za koje se čini da nadilaze granice svakodnevnog iskustva i koji se predstavljaju kao da imaju navodno nadnaravno podrijetlo. Govoriti precizno o takvim događajima može premašiti mogućnosti ljudskog jezika (usp. 2 Kor 12, 2 – 4). Pojavom suvremenih komunikacijskih sredstava ovakve pojave mogu privući pozornost ili izazvati nedoumicu brojnih vjernika te se vijest o njima može vrlo brzo proširiti. Stoga su crkveni pastiri pozvani na promptno postupanje s takvim događajima, odnosno da uvažavaju njihove plodove, da ih pročiste od negativnih elemenata ili da upozore vjernike na opasnosti koje iz njih proizlaze (usp. 1 Iv 4, 1).

7. Nadalje, s razvojem sadašnjih komunikacijskih sredstava i porastom hodočašća, ti fenomeni poprimaju nacionalne, pa i globalne razmjere, pa odluka koja se odnosi na pojedinu biskupiju ima posljedice i drugdje.

8. Kad se uz određena duhovna iskustva pojave i fizički i psihički fenomeni koji se ne daju odmah objasniti samo razumom, Crkva ima delikatnu zadaću pažljivog proučavanja

i razlučivanja dotičnih fenomena.

9. U svojoj apostolskoj pobudnici *Gaudete et exsultate*, papa Franjo podsjeća da je jedini način da znamo dolazi li nešto od Duha Svetoga razlučivanje, koje treba tražiti i njegovati u molitvi. To je božanski dar koji pomaže pastirima Crkve ostvariti ono što kaže sveti Pavao: „Sve provjeravajte: dobro zadržite“ (1 Sol 5, 21). Kako bi pomogao dijecezanskim biskupima i biskupskim konferencijama u provođenju razlučivanja u vezi s pojavama navodnog nadnaravnog podrijetla, Dikasterij za nauk vjere objavljuje sljedeće Norme za postupanje u razlučivanju navodnih nadnaravnih pojava.

I. OPĆE SMJERNICE

A. Narav razlučivanja

10. Crkva će, prema Normama koje slijede u nastavku, moći ispuniti dužnost razlučivanja o tome: a) je li moguće u pojavama navodnog nadnaravnog podrijetla razaznati prisutnost znakova božanskog djelovanja; b) ima li u nekim spisima ili porukama onih koji su uključeni u navodne fenomene o kojima je riječ, nečega što se protivi vjeri i moralu; c) je li dopušteno cijeniti njihove duhovne plodove, ili ih je potrebno očistiti od problematičnih elemenata ili upozoriti vjernike na opasnosti koje iz njih proizlaze; d) je li uputna njihova pastoralna valorizacija od nadležne crkvene vlasti.

11. Iako sljedeće odredbe predviđaju mogućnost razlučivanja u smislu navedenom u br. 10, potrebno je precizirati da se, redovito, ne bi trebalo predvidjeti pozitivno priznanje od crkvene vlasti u pogledu božanskog podrijetla navodnih nadnaravnih pojava.

12. U slučaju da Dikasterij izda *Nihil obstat* (vidi br. 17), takvi fenomeni ne postaju predmetom vjere – to jest, vjernici nisu obvezni dati svoj pristanak vjere – nego oni, kao što je to slučaj s karizmama koje priznaje Crkva, „predstavljaju putove kako produbiti spoznaju Krista i kako mu se velikodušnije

darovati, istodobno ukorjenjujući se sve više u zajedništvo s cijelim kršćanskim pukom.“

13. Osim toga, čak i kada je za procese kanonizacije dodijeljen Nihil obstat, to ne podrazumijeva izjavu o autentičnosti bilo kojeg nadnaravnog fenomena prisutnog u životu te osobe, kao što je istaknuto, primjerice, u dekretu o kanonizaciji svete Gemme Gallani: „[Pius XI] feliciter elegit ut super heroicis virtutibus huius innocentis aequae ac poenitentis puellae suam mentem panderet, nullo tamen per praesens decretum (quod quidem numquam fieri solet) prolato iudicio de praeternaturalibus Servae Dei charismatibus.“

14. Istodobno treba primijetiti da se neki fenomeni, koji bi mogli imati nadnaravno podrijetlo, katkad čine povezanimima sa zbunjujućim ljudskim iskustvima, s nepreciznim izrazima s teološkoga gledišta ili s interesima koji nisu posve legitimni.

15. Razlučivanje navodnih nadnaravnih pojava od početka čini dijecezanski biskup ili možebitno kakva druga crkvena vlast o kojoj se govori u sljedećim člancima od 4 do 6, u dijalogu s Dikasterijem. U svakom slučaju, s obzirom na to da nikad ne smije nedostajati posebna pozornost usmjerena na opće dobro cijeloga Božjega naroda, „Dikasterij ipak zadržava [...] mogućnost vrednovanja moralnih i doktrinarnih elemenata takvog iskustva i njegova korištenja“. Ne treba zanemariti da se razlučivanje katkad može baviti i zločinima, manipulacijom ljudima, narušavanjem jedinstva Crkve, neprimjerenom ekonomskom dobiti, ozbiljnim doktrinarnim pogreškama itd., što bi moglo izazvati sablazan i potkopati vjerodostojnost Crkve.

B. Konačne ocjene

16. Razlučivanje navodnih nadnaravnih pojava može dovesti do zaključaka koji će obično biti izraženi jednim od sljedećih

pojмова.

17. Nihil obstat – Iako nije izražena nikakva sigurnost o nadnaravnoj autentičnosti fenomena, mnogi su znakovi djelovanja Duha Svetoga usred danog duhovnog iskustva prepoznati i, barem do toga trenutka, nisu otkriveni osobito kritični ili rizični aspekti. Zbog toga se dijecezanski biskup potiče da cijeni pastoralnu vrijednost te da također promiče širenje ovog duhovnog prijedloga, i mogućim hodočašćima na sveto mjesto.

18. Prae oculis habeatur – Iako se prepoznaju važni pozitivni znakovi, postoje i neki elementi zabune ili mogućih rizika koji zahtijevaju pozorno razlučivanje i dijalog dijecezanskog biskupa s primateljima određenog duhovnog iskustva. Ako je bilo ikakvih zapisa ili poruka, može biti potrebno doktrinarno pojašnjenje.

19. Curatur – Primjećuju se različiti ili značajni kritički elementi, ali u isto vrijeme već postoji široka rasprostranjenost fenomena i prisutnost duhovnih plodova koji su s njim povezani i provjerljivi. U tom smislu se ne preporučuje zabrana koja bi mogla uznemiriti Božji narod. U svakom slučaju, dijecezanski biskup se poziva da ne potiče taj fenomen, da traži alternativne izraze pobožnosti i eventualno preusmjeri njegov duhovni i pastoralni profil.

20. Sub mandato – Identificirani kritični problemi nisu povezani sa samim fenomenom, punim pozitivnih elemenata, nego s osobom, obitelji ili skupinom ljudi koji ga neprikladno koriste. Duhovno iskustvo koristi se za određenu i neprimjerenu ekonomsku korist, čineći nemoralna djela ili obnašajući pastoralnu djelatnost paralelnu s onom koja je već prisutna na crkvenom području, bez prihvatanja smjernica dijecezanskog biskupa. U tom slučaju, pastoralno vođenje određenog mjesta gdje se pojava događa povjerava se ili dijecezanskom biskupu ili drugoj osobi koju je ovlastila Sveta Stolica

koja će, kada nije u mogućnosti izravno intervenirati, pokušati postići razuman dogovor.

21. Prohibetur et obstruatur – Unatoč prisutnosti legitimnih zahtjeva i nekih pozitivnih elemenata, čine se ozbiljnima kritična pitanja i rizici. Stoga, da bi se izbjegle daljnje zabune ili čak sablazni koje bi mogle potkopati vjeru jednostavnih vjernika, Dikasterij zahtjeva od dijecezanskog biskupa da javno objavi da pristanak uz taj fenomen nije dopušten i da istodobno ponudi katehezu koja može pomoći u razumijevanju razloga odluke i preusmjeriti legitimne duhovne zabrinutosti toga dijela Božjeg naroda.

22. Declaratio de non supernaturalitate – U ovom slučaju Dikasterij ovlašćuje dijecezanskog biskupa da proglasi da je pojava priznata kao nenadnaravna. Ova odluka mora biti utemeljena na konkretnim i dokazanim činjenicama i dokazima. Primjerice, kada navodni vidjelac tvrdi da je lagao ili kada vjerodostojni svjedoci daju elemente prosudbe koji omogućuju da se otkrije falsificiranje fenomena, krivu namjeru ili mitomaniju.

23. U svjetlu već navedenoga, ponavlja se da ni dijecezanski biskup, ni biskupske konferencije, ni Dikasterij, u pravilu, neće izjaviti da su ti fenomeni nadnaravnog podrijetla, čak ni u slučaju kada se udijeli Nihil obstat (usp. br. 11). Podrazumijeva se da Sveti Otac može odobriti poduzimanje postupka povezanoga s time.

II. PROCEDURE KOJE TREBA

SLIJEDITI

A. Supstancijalne norme

Čl. 1 – Na dijecezanskom biskupu je da, u dijalogu s nacionalnom biskupskom konferencijom, ispita slučajeve navodnih nadnaravnih pojava koje su se dogodile na njego-

vom području i da o njima formulira konačnu prosudbu koju treba podnijeti Dikasteriju na odobrenje, uključujući i moguće promicanje kulta ili pobožnosti povezanih s njima.

Čl. 2 – Nakon što je istražio dotične događaje, na dijecezanskom biskupu je da rezultate istrage – provedene prema sljedećim pravilima – s vlastitom ocjenom prenese Dikasteriju za nauk vjere i da postupi prema uputama Dikasterija. U svakom slučaju na Dikasteriju je da ocijeni način postupanja dijecezanskog biskupa i odobri ili ne odobri odluku koju biskup predlaže pripisati konkretnom slučaju.

Čl. 3 § 1 – Dijecezanski biskup suzdržat će se od svake javne izjave koja se odnosi na autentičnost ili nadnaravnost takvih pojava i od bilo kakvog uplitanja u njih. Međutim, on ne smije prestati biti oprezan kako bi, ako je potrebno, intervenirao brzo i razborito sljedeći postupke navedene u sljedećim normama.

§ 2 – Ako bi se u vezi s navodnim nadnaravnim događajem pojavili oblici pobožnosti i bez pravog i istinskog kulta, dijecezanski biskup ima ozbiljnu dužnost pokrenuti sveobuhvatnu kanonsku istragu što je prije moguće kako bi se očuvala vjera i spriječile zlouporabe i zlostavljanja.

§ 3 – Dijecezanski biskup mora, također sredstvima koja su mu na raspolaganju, posebno paziti na obuzdavanje zbunjujućih vjerskih manifestacija ili širenja bilo kojeg materijala koji se odnosi na navodne nadnaravne pojave (primjerice: suze iz svetih slika, znojenje, krvarenje, mutacija posvećenih hostija itd.), kako se ne bi raspirivalo senzacionalističko ozračje (usp. čl. 11, § 1).

Čl. 4 – Ako je – kako zbog mjesta prebivališta osoba koje su uključene u navodni fenomen, tako i zbog mjesta širenja oblika štovanja, ili u svakom slučaju pučke pobožnosti – u pitanju nadležnost više od jednog dijecezanskog biskupa, oni,

saslušavši Dikasterij za nauk vjere, mogu osnovati međubiskupijsko povjerenstvo koje, pod predsjedanjem jednog od dijecezanskih biskupa, provodi istragu u skladu sa sljedećim člancima. U tu svrhu mogu također koristiti pomoć odgovarajućih ureda biskupske konferencije.

Čl. 5 – U slučaju da navodni nadnaravni događaji uključuju nadležnost dijecezanskih biskupa koji pripadaju istoj crkvenoj pokrajini, metropolit, nakon savjetovanja s biskupskom konferencijom i Dikasterijem za nauk vjere, nalogom Dikasterija, može preuzeti dužnost osnivanja i predsjedanja povjerenstvom iz čl. 4.

Čl. 6 § 1 – U mjestima gdje je uspostavljena crkvena pokrajina iz kan. 433 – 434 CIC, i gdje navodni nadnaravni događaji uključuju to područje, neka predsjedavajući biskup traži od Dikasterija za nauk vjere poseban nalog za djelovanje.

§ 2 – U ovom slučaju postupci će analogno slijediti ono što je predviđeno čl. 5, vodeći računa o smjernicama dobivenim od istog Dikasterija.

B. Proceduralne norme

Etapu istrage

Čl. 7 § 1 – Kada god dijecezanski biskup ima barem vjerojatnu vijest o događajima navodnog nadnaravnog podrijetla koji se odnose na katoličku vjeru, koji su se dogodili na području pod njegovom jurisdikcijom, mora se razborito informirati, osobno ili putem delegata, o događajima i okolnostima, te se ima pobrinuti za pravovremeno prikupljanje svih korisnih elemenata za početnu procjenu.

§ 2 – Ako se fenomeni mogu lako kontrolirati među osobama koje su izravno uključene i ako se ne osjeća opasnost za zajednicu, ne poduzimaju se daljnji koraci nakon prethodnog savjetovanja s Dikasterijem, iako ostaje dužnost budnosti.

§ 3 – U slučaju da su posrijedi osobe koje

ovise o različitim dijecezanskim biskupima, treba poslušati mišljenje tih biskupa. Kada navodni fenomen nastaje na jednom mjestu i uključuje daljnji razvoj na drugim sjedištima, može se u potonjima drukčije ocijeniti. U tom slučaju svaki dijecezanski biskup uvijek ima ovlast odlučiti ono što smatra pastoralno razboritim na svome području, nakon savjetovanja s Dikasterijem.

§ 4 – Ako su u navodni fenomen bili uključeni predmeti raznih vrsta, dijecezanski biskup može, osobno ili putem delegata, organizirati da se oni smjeste na sigurno i čuvano mjesto, do razjašnjenja slučaja. Kad je riječ o navodnom euharistijskom čudu, posvećene čestice moraju se čuvati na rezerviranom mjestu i na odgovarajući način.

§ 5 – U slučaju da se prikupljeni elementi čine dostatnima, dijecezanski biskup odlučuje hoće li započeti etapu procjene fenomena, kako bi Dikasteriju u svom Votumu predložio konačnu prosudbu u višem interesu vjere Crkve i poradi čuvanja i promicanja duhovnog dobra vjernika.

Čl. 8 § 1 – Dijecezanski biskup osniva Istražno povjerenstvo čiji članovi uključuju najmanje jednog teologa, kanonista i stručnjaka odabranog na temelju prirode fenomena, čiji cilj nije samo doći do izjave o istinitosti događaja već proučiti svaki aspekt događaja, kako bi dijecezanskom biskupu pružilo sve korisne elemente za procjenu.

§ 2 – Članovi Istražnog povjerenstva moraju imati besprijekoran ugled, čvrstu vjeru, siguran nauk, dokazanu razboritost te da, ni izravno ni neizravno, nisu povezani s osobama ni činjenicama koje su predmet razlučivanja.

§ 3 – Dijecezanski biskup sâm imenuje delegata, izabranog među članovima povjerenstva ili izvan njega, sa zadaćom da koordinira i predsjeda radom i priprema sjednice.

§ 4 – Dijecezanski biskup ili njegov delegat

također imenuje bilježnika sa zadaćom da prisustvuje sastancima i vodi zapisnike o ispitivanjima i svim drugim radnjama povjerenstva. Bilježnik je odgovoran da zapisnik bude propisno potpisan i da se svi dokumenti koji su predmet istrage prikupe i dobro sortirani čuvaju u arhivu Kurije. Bilježnik također dogovara sazivanje i priprema dokumentaciju.

§ 5 – Svi članovi Povjerenstva dužni su čuvati službenu tajnu polaganjem prisege.

Čl. 9 § 1 – Ispitivanja se provode u skladu s onim što je propisano univerzalnim normama (usp. kan. 1558-1571 CIC; kan. 1239-1252 CCEO) i provode se na temelju pitanja koja postavlja delegat, nakon odgovarajuće rasprave s ostalim članovima povjerenstva.

§ 2 – Svjedočenje pod prisegom osoba uključenih u navodne nadnaravne događaje mora se dati u nazočnosti cijelog povjerenstva ili barem nekih njegovih članova. Kada se događaji slučaja temelje na svjedočenju očevidaca, svjedoče treba ispitati što je prije moguće kako bi imali koristi od vremenske blizine događaja.

§ 3 – Ispovjednici uključenih osoba, koje tvrde da su bile protagonisti događaja nadnaravnog podrijetla, ne mogu svjedočiti ni o čemu što su saznali u sakramentalnoj ispovijedi.

§ 4 – Duhovni pratitelji uključenih osoba, koje tvrde da su bili protagonisti događaja nadnaravnog podrijetla, ne mogu svjedočiti o stvarima o kojima su saznali putem duhovne pratnje, osim ako uključeni ljudi pisano ne ovlaste to svjedočenje.

Čl. 10 – Ako materijal koji se istražuje uključuje pisane tekstove ili druge elemente (videosnimke, audiosnimke, fotografije) objavljene u medijima, čiji je autor osoba uključena u navodnu pojavu, takav se materijal podvrgava pozornom ispitivanju stručnjaka (usp. čl. 3 § 3), čiji će ishod javni bilježnik

uključiti u dokumentaciju istrage.

Čl. 11 § 1 – Ako se izvanredni događaji iz čl. 7 § 1 odnose na predmete raznih vrsta (usp. čl. 3 § 3), povjerenstvo će pokrenuti pozornu istragu takvih predmeta putem stručnjaka koji čine povjerenstvo ili drugih stručnjaka određenih za slučaj, kako bi se došlo do procjene znanstvenoga, doktrinarnoga i kanonskoga karaktera, koja bi pomogla u naknadnoj procjeni.

§ 2 – Ako bilo koji nalazi organske prirode povezani s izvanrednim događajem zahtijevaju posebne laboratorijske pretrage i, u svakom slučaju, one tehničko-znanstvene prirode, povjerenstvo istragu povjerava stručnjacima koji su istinski eksperti u području koje se odnosi na vrstu istrage.

§ 3 – U slučaju da se radi o fenomenu Tijela i Krvi Gospodnje u sakramentalnim znakovima kruha i vina, potrebno je obratiti posebnu pozornost kako se njihovom analizom ne bi došlo do nepoštivanja Presvetog Sakramenta, jamčeći poštovanje koje mu pripada.

§ 4 – Ako navodni izvanredni događaji dovode do problema javnog reda, onda dijecezanski biskup surađuje s nadležnim građanskim vlastima.

Čl. 12 – Ako se navodni nadnaravni događaji nastave tijekom istrage i ako bi situacija preporučivala razborite intervencije, onda neka dijecezanski biskup ne oklijeva provesti čine dobrog upravljanja kako bi se izbjegle nekontrolirane ili sumnjive manifestacije pobožnosti ili aktiviranje kulta utemeljenog na elementima koji još nisu definirani.

Etapa procjene

Čl. 13 – Neka dijecezanski biskup, također uz pomoć članova povjerenstva koje je osnovao, temeljito ocjeni prikupljeni materijal, prema prije navedenim glavnim kriterijima razlučivanja (usp. br. 10 – 23) te pozitivnim i negativnim kriterijima koji slijede, a koji se također primjenjuju kumulativno.

Čl. 14 – Među pozitivnim kriterijima neka se ne propusti prosuditi:

1°. Vjerodostojnost i dobar ugled osoba koje tvrde da su primatelji nadnaravnih događaja ili da su izravno uključene u takve događaje, kao i saslušanih svjedoka. Neka se na umu osobito ima psihička uravnoteženost, poštenje i čestitost u moralnom životu, iskrenost, poniznost i uobičajena poslušnost prema crkvenoj vlasti, spremnost na suradnju s njom, promicanje duha autentičnoga crkvenoga zajedništva.

2°. Doktrinarna pravovjernost fenomena i bilo koje poruke povezane s njim.

3°. Nepredvidljiv karakter fenomena iz kojeg jasno proizlazi da nije plod inicijative uključenih osoba.

4°. Plodovi kršćanskog života. Među njima neka se provjeri postojanje duha molitve, obraćenja, svećeničkih i redovničkih zvanja, svjedočanstva milosrđa, kao i zdrave pobožnosti, te obilni i postojani duhovni plodovi. Neka se vrednuje doprinos ovih plodova rastu crkvenog zajedništva.

Čl. 15 – Među negativnim kriterijima neka se pozorno provjere:

1°. Moguća prisutnost očite pogreške u vezi s događajem.

2°. Moguće doktrinarne pogreške. U tom smislu, potrebno je uzeti u obzir mogućnost da je subjekt koji tvrdi da je primatelj događaja nadnaravnog podrijetla privatnoj objavi dodao – čak i nesvjesno – čisto ljudske elemente ili kakvu pogrešku prirodno-ga reda koja nije nastala zbog zle namjere, nego zbog subjektivne percepcije fenomena.

3°. Sektaški duh koji stvara podjele u crkvenom tkivu.

4°. Očigledna težnja za profitom, moći, slavom, društvenim priznanjem, osobnim interesom, usko povezana s događajem.

5°. Ozbiljna nemoralna djela koja su počinili subjekt ili njegovi sljedbenici u vrijeme ili prigodom događaja.

6°. Psihičke promjene ili psihopatske tendencije kod subjekta, koje su mogle utjecati na navodni nadnaravni događaj, ili psihoza, kolektivna histerija ili drugi elementi koji se mogu pripisati patološkom stanju.

Čl. 16 – Posebno moralno teškom treba smatrati uporabu navodnih nadnaravnih iskustava ili priznatih mističnih elemenata kao sredstvo ili izgovor da bi se dominiralo nad osobama ili počinile zlouporabe i zlostavljanja.

Čl. 17 – Neka se ocjena rezultata istrage, u slučaju navodnih nadnaravnih pojava iz čl. 7 § 1, odvija s velikom pozornošću u pogledu uključenih osoba i tehničko-znanstvenog ispitivanja, koje se eventualno provodi u vezi s navodnim nadnaravnim fenomenom.

Završna etapa

Čl. 18 – Nakon završene istrage, pomno ispitavši događaje i prikupljene informacije, uzimajući u obzir i utjecaj koji su navodni događaji imali na Božji narod koji mu je povjeren, s posebnim obzirom i na duhovne plodove proizišle iz nove pobožnosti koja se eventualno pojavila, dijecezanski biskup, uz pomoć delegata, priprema izvješće o navodnom fenomenu. Uzimajući u obzir sve činjenice slučaja, pozitivne i negativne, on u tom pogledu sastavlja osobni Votum, predlažući konačnu prosudbu Dikasteriju, propisanu prema jednoj od sljedećih formula:

1°. Nihil obstat

2°. Prae oculis habeatur

3°. Curatur

4°. Sub mandato

5°. Prohibetur et obstruatur

6°. Declaratio de non supernaturalitate

Čl. 19 – Nakon završetka istrage, svi dokumenti koji se odnose na ispitani slučaj šalju se Dikasteriju za nauk vjere na konačno odobrenje.

Čl. 20 – Dikasterij će stoga pristupiti ispitivanju relevantnih dokumenata, ocjenjujući moralne i doktrinarne elemente toga iskustva i njegove uporabe, te Votum dijecezanskog biskupa. Dikasterij bi od dijecezanskog biskupa mogao zatražiti daljnje podatke, ili zatražiti druga mišljenja, ili poduzeti, u ekstremnim slučajevima, novo ispitivanje slučaja, odvojeno od onoga koje je proveo dijecezanski biskup. U svjetlu provedenog ispitivanja potvrdit će ili odbiti odluku koju je predložio dijecezanski biskup.

Čl. 21 § 1 – Po primitku odgovora Dikasterija, osim ako Dikasterij ne odredi drukčije, dijecezanski biskup će, u dogovoru s Dikasterijem, jasno upoznati Božji narod sa sudom o dotičnim događajima.

§ 2 – Dijecezanski biskup pobrinut će se da obavijesti nacionalnu biskupsku konferenciju o odluci koju je odobrio Dikasterij.

Čl. 22 § 1 – U slučaju da se udijeli Nihil obstat (usp. čl. 18, 1°), dijecezanski biskup obratit će najveću pozornost na ispravno vrednovanje plodova koji proizlaze iz ispitnog fenomena, nastavljajući ih nadzirati s razboritom pozornošću. U tom će slučaju dijecezanski biskup dekretom jasno naznačiti narav ovlaštenja i granice svakog dopuštenog kulta, navodeći da su vjernici »ovlašteni da ga se pridržavaju na razborit način«.

§ 2 – Dijecezanski biskup također će paziti da vjernici nijednu odredbu ne smatraju odobravanjem nadnaravnog karaktera fenomena.

§ 3 – Dikasterij, u svakom slučaju, zadržava mogućnost ponovne intervencije nakon razvoja fenomena.

Čl. 23 § 1 – U slučaju da je donesena preventivna (usp. čl. 18, 2° – 4°) ili negativna (usp. čl. 18, 5° – 6°) odluka, dijecezanski biskup mora ju službeno objaviti, nakon što to odobri Dikasterij. Nadalje, ona mora biti sastavljena jasnim i svima razumljivim jezikom, procjenjujući priliku da se obznane razlozi donesene odluke i doktrinarni temelji katoličke vjere, kako bi se potaknuo rast zdrave duhovnosti.

§ 2 – Pri priopćavanju moguće negativne odluke, dijecezanski biskup može izostaviti podatke koji bi mogli nanijeti nepravednu štetu uključenim osobama.

§ 3 – Neka zakoniti pastiri prate mogući nastavak objavljivanja spisa ili poruka u skladu s kan. 823 CIC (usp. kan. 652 § 2; 654 CCEO), osuđujući zloporabe i sve što šteti ispravnoj vjeri i moralu, ili je u svakom slučaju opasno za dobro duša. U tu se svrhu može pribjeći nametanju uobičajenih sredstava, uključujući kaznene propise (usp. kan. 1319 CIC; kan. 1406 CCEO).

§ 4 – Nametanje navedeno u § 3 posebno je prikladno u slučaju da se ponašanja koja treba osuditi tiču predmeta ili mjesta povezanih s navodnim nadnaravnim fenomenima.

Čl. 24 – Bez obzira na to kakva je odobrena odluka, dijecezanski biskup, osobno ili putem delegata, ima dužnost i dalje nadzirati fenomen i uključene osobe, obnašajući pritom svoju redovnu vlast.

Čl. 25 – U slučaju da se navodni nadnaravni fenomeni sa sigurnošću mogu povezati s namjerom mistificiranja i prijevaru u različite svrhe (primjerice profit i drugi osobni interesi), dijecezanski biskup će, procjenjujući od slučaja do slučaja, primijeniti važeće kanonsko kazneno zakonodavstvo.

Čl. 26 – Dikasterij za nauk vjere ima pravo intervenirati motu proprio, u bilo kojem trenutku i etapi razlučivanja u vezi s navodnim nadnaravnim fenomenima.

Čl. 27 – Ovim Normama u potpunosti se zamjenjuju dosadašnje od 25. veljače 1978. godine.

Vrhovni svećenik Franjo, u audijenciji do-
lje potpisanom prefektu zajedno s tajnikom
doktrinarnog odsjeka Dikasterija za nauk
vjere, 4. svibnja 2024., odobrio je ove
Norme, donesene na redovnoj sjednici ovog
Dikasterija 17. travnja 2024., te je naložio
njihovu objavu, utvrđujući da stupaju

na snagu 19. svibnja 2024., na svetkovinu
Pedesetnice.

Dano u Rimu, u sjedištu Dikasterija za nauk
vjere, 17. svibnja 2024.

Víctor Manuel kard. Fernández
prefekt

mons. Armando Matteo
tajnik doktrinarnog odsjeka

Ex Audientia dana 4. svibnja 2024.

Franjo

II.

**ZAJEDNIČKE
BISKUPSKE KONFERENCIJE**

PRIOPĆENJE SA XXVI. ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA HBK-A I BKBIH

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije, 13. ožujka 2024. u biblioteci Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu održali su svoje 26. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH, i nadbiskupa metropolita zagrebačkog mons. Dražena Kutleše, predsjednika HBK-a.

Na zasjedanju su također sudjelovali svi članovi BK BiH iz Banje Luke i Mostara, a na početku se pridružio i nadbiskup vrhbosanski u miru kardinal Vinko Puljić. Sudjelovali su i svi aktivni nadbiskupi i biskupi Hrvatske biskupske konferencije uključujući i jednog biskupijskog upravitelja.

Na početku zasjedanja pridružio se i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Francis Assisi Chullikatt koji je u svom obraćanju, između ostalog kazao da su zajednički susreti dviju biskupskih konferencija uvijek lijepa i dragocjena prigoda za definiranje mogućih prijedloga za zajedničke pastoralne planove, ali i osobito aktualni u kontekstu sinodalnosti koju Sveti Otac snažno podupire. Istaknuo je da upravo toga dana pada jedanaesta obljetnica izbora pape Franje te potaknuo sve na molitvu za nastavak Petrove službe na dobro sveopće Crkve.

Nakon što su upoznati s radom Vijeća HBK-a i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, biskupi su saslušali prikaz godišnjeg izvješća o djelovanju Ravnateljstva za Hrvate u inozemstvu u 2023. godini. Doneseni su podaci o stanju hrvatske inozemne pastve koja obuhvaća 181 hrvatsku katoličku župu, misiju, zajednicu ili centar u kojima djeluje ukupno 186 dijecezanskih i redovničkih svećenika. Također su upoznati s personalnim promjenama, potrebama, događanjima, planiranim aktivnostima i financijskim stanjem. I ovom prigodom izražavaju zahvalnost

svima koji su aktivno uključeni u pastoralnu skrb Hrvata katolika u brojnim zemljama svijeta. Zahvalili su i nacionalnom ravnatelju Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Tomislavu Markiću te ga izabrali na novi petogodišnji mandat.

Biskupi su saslušali izvješće o službenom pohodu predsjedatelja Biskupskog povjerenstva Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu sredinom siječnja 2024. godine. Zahvaljuju Upravi, djelatnicima i svim stanovnicima ovog Zavoda u kojem se trenutno nalaze 23 svećenika: Đakovačko-osječke, Zagrebačke, Vrhbosanske, Splitsko-makarske, Riječke i Zadarske nadbiskupije te Varaždinske, Sisačke, Bjelovarsko-križevačke i Požeške biskupije te Križevačke eparhije koji studiraju na devet crkvenih (sve)učilišta u Rimu.

Nakon što su saslušali izvješće o akciji koju, u skladu s odlukom HBK-a, provodi Hrvatski Caritas pod nazivom Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini, članovi BK BiH zahvalili su svima koji na bilo koji način doprinose da članovi biskupijskih zajednica i brojni drugi ljudi u potrebi u BiH na konkretan način osjete blizinu i potporu Crkve i ljudi u Hrvatskoj. Posebno ih raduje da u posljednje vrijeme ta potpora raste. Zahvaljuju i svim medijima koji u svemu daju svoj važan doprinos.

Saslušavši izvješća predsjednika Biskupske komisije za liturgiju HBK-a i dosadašnjeg predsjednika Vijeća za liturgiju BK BiH, biskupi su izrazili posebnu zahvalnost svim stručnim osobama koje već duže vrijeme marljivo rade na novom prijevodu Rimskog misala. Također su upoznati s djelovanjem Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral.

Biskupi su pobliže upoznati i s radom Vijeća HBK-a za misije. Raduje ih dobra suradnja Nacionalnih uprava u Zagrebu i Sarajevu te

svih dijecezanskih ravnatelja. Zahvalni su njima i brojnim djelatnicima i djelatnicama u pastoralu, a na osobit način vjernicima koji molitvom i svojom konkretnom potporom pomažu svećenicama, redovnicima, redovnicama i sve većem broju vjernika laika aktivnih u misijama u brojnim zemljama širom svijeta.

Predsjednici Vijeća za sjemeništa i duhovna zvanja HBK-a i Vijeća za kler i sjemeništa BK BiH upoznali su biskupe s radom ovih tijela na usklađivanju dokumenta o svećeničkom odgoju i obrazovanju poznatom pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*. Biskupi su izrazili suglasnost da bude izrađen zajednički dokument za obje biskupske konferencije te dali potrebne smjernice.

Biskupi su saslušali prijedloge za uključivanje biskupijskih zajednica na područje obje biskupske konferencije u proslavu Svete godine 2025. Pozivaju sve svoje vjernike da se, u skladu s poticajima Svetoga Oca, tijekom ove godine uključe u njezinu pripremu ponajprije na molitveni način.

Također su razmotrili prijedloge za obilježavanje

1100. obljetnice nacionalnih splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava i dali potrebne smjernice.

Biskupi su izrazili podršku zaštiti hrvatskih manjina po svijetu među kojima su i Hrvati na Kosovu. Oni su Katoličkoj Crkvi dali dva blaženika – bl. Serafina Glasnovića Kodića i bl. Antona Muzića. Raduju se širenju štovanja prema njima i najavi skorog dovršetka procesa za beatifikaciju fra Alojzija Palića. Također, daju potporu čuvanju uspomene i na njihovu hrvatsku narodnu pripadnost.

Biskupi su, 12. ožujka 2024., uz sudjelovanje Božjega naroda, slavili svetu misu u katedrali Srca Isusova u Sarajevu. Euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio apostolski nuncij Chullikatt. Također su, 13. ožujka 2024. slavili euharistiju u kapelici Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa uz sudjelovanje bogoslovne zajednice. Predsjedao je i propovijedao nadbiskup Dražen Kutleša.

Sarajevo, 13. ožujka 2024.

Tajništva BK BiH i HBK-a

III.

BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

PORUKA PREDSJEDNIKA VIJEĆA ZA OBITELJ BISKUPA MARKA SEMRENA ZA DAN ŽIVOTA 2024.

Zaštita života i pravo na život od začeća do biološke smrti

Na prijedlog Svetog Oca i prema odluci naših biskupa svake je godine prva nedjelja veljače posvećena razmišljanju i molitvi zahvalnici za dar života. Naši biskupi pozivaju vjernike na odgajanje savjesti i svijesti o ljubavi, prihvaćanju i poštivanju istinskog života od samoga začeća. Stoga je predsjednik Vijeća za obitelj mons. dr. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, uputio Poruku za Dan života, koji se obilježava u nedjelju 4. veljače 2024. pod naslovom Zaštita života i pravo na život od začeća do biološke smrti.

Velike godišnjice Franjevačkog reda – 800. obljetnica Potvrđenog Pravila Manje Braće, ista obljetnica Greccia i La Verne – upozoravaju nas na nužnost poštivanja života i na svijest o svetosti života od čovjekova začeća pa do biološke smrti, o čemu smo se nedavno ponovno poučili na svetkovinu Sv. Obitelji, koju slavimo nakon Božića. Sv. Franjo je osjetio potrebu ponovno oživjeti događaj Božića, koji je, na žalost, već zamro u srcima kršćana. On je duboko uronio u rođenje Sina Božjega, koji se rodio da bi postao naš brat i nama blizak. Mi vjerujemo da se nevidljivi Bog iz svoje ljubavi sjedinio s nevidljivim čovjekom, što znači da vidljivi čovjek čini nevidljivoga Boga vidljivim, drukčije rečeno, Bog se objavljuje preko vidljivoga čovjeka, odnosno vidljivi je čovjek Božja objava. U gubavcu isključenom iz društva Franjo je prepoznao i sreo Krista kojega je ovaj svijet odbacio. Budući da je Bog potpuno prisutan u odbačenom Isusu i budući da je Bog nerastavljivo sjedinjen s odbačenim Isusom te budući da je Isus rekao: „Što god ste učinili jednom od ove moje najmanje braće, meni ste učinili!“ (Mt 25,40), Franjo je u svim isključenim i odbačenim ljudima vidio prisutnoga Boga, tj.

Isusa Krista. U Isusu, osobito u njegovu rođenju u štali i u njegovoj smrti na križu, Bog se pokazao kao posve nesebična i samoponizna ljubav. Iz ovog poimanja proizlazi stav da roditelji trebaju odgajati djecu ne samo za očuvanje svega stvorenoga, nego i za usavršavanje svega stvorenoga. I kult (religija) i kultura imaju misiju da sve stvoreno čuvaju i usavršavaju, a nipošto da razaraju stvorenu stvarnost. Obitelj, naime, treba biti prva zajednica u kojoj stječemo iskustvo da su ljubav prema Stvoritelju i ljubav prema stvorenju nedjeljive. Bog, naime, ljubi sva svoja stvorenja i sva ih želi spasiti i usavršiti.

Razmišljajući o Danu života, razmišljamo o obitelji u kojoj se rađa život, o dostojanstvu obitelji, o dostojanstvu roditelja i djece. Današnji svijet svakidašnje kulture svijet je potrošnje i nezasićenog uživanja. Potisnute su ili nestale kršćanske vrijednosti na kojima je izgrađivana kultura i civilizacija. Danas se propagira i popularno je ponašanje po vlastitom izboru. Svaki je čovjek sam sebi mjerilo i sam sebe vodi. Ne prihvaća nikakve savjete i svaki pokušaj korekcije svojega načina ponašanja proglašava nasiljem i napadom na osobnu slobodu. Ne zamjećuje kako je sa širokog puta slobode prešao na uski put ropstva. Protestira protiv svega što mu se dobronamjerno predlaže i nudi u ime vjere, Boga i Crkve, a prihvaća sve ono što mu se nasilno gura i nameće preko svijeta reklame, filma, televizije, tiska i glazbe.

Današnje vrijeme propagira surogat majčinstvo, koje je ozbiljno kršenje dostojanstva žene. Franjevački i kršćanski pogled na život zahtijeva poštovanje svakog ljudskog života, počevši od nerođenog djeteta u majčinoj utrobi koje ne može biti potisnuto niti pretvoreno u objekt trgovine, te osuđujemo

surogat majčinstvo jer je ono ozbiljno kršenje dostojanstva žene počinjeno iskorištavanjem nepovoljna financijskog statusa žene. Dijete je uvijek dar, a nikada ne smije biti predmet komercijalnoga ugovora. Izražavam nadu u razboritost čelnika međunarodne zajednice da se univerzalno zabrani ova praksa (usp. Papa Franjo u obraćanju diplomatskom zboru, Surogat-majčinstvo je ozbiljno kršenje dostojanstva žene i djeteta 8. 1. 2024). Na našu žalost, i dalje se nastavlja kultura smrti vođenjem ratova u Ukrajini, Izraelu i Palestini i diljem svijeta. Djeca koja žive u područjima sukoba ili su prisiljena bježati u druge zemlje sama ili sa svojim obiteljima trpe teške posljedice zbog nedostatka medicinske skrbi ili zbog gladi. Budućnost te djece također je ugrožena zbog nemogućnosti obrazovanja te zbog trauma uzrokovanih nasiljem i iskorištavanjem.

Ovom prigodom u ime katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem vapaj za obnovu obitelji – za rađanje djece, za obnovu Crkve i za opći probitak naroda. Zahvaljujem svima vama, svećenicima, redovnicima i drugima koji se na razne načine trudite oko stvaranja kulture i civilizacije života, a suzbijate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj domovini

koji s velikom odgovornošću prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene vrijednost braka i dostojanstvo obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade „Da životu“, koju smo ustanovili prije više godina, a koja ohrabruje naše bračne drugove da budu spremni imati više djece.

Zahvaljujem i karitativnim i molitvenim zajednicama koje se veoma marljivo trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima, kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istaknuli u spašavanju nerođenih života.

Sve vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog Životvorac! Neka vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 20. siječnja 2024.

Dr. Marko Semren,
pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

MISA ZA SINODU I ZA ŽRTVE RATA U UKRAJINI I SVETOJ ZEMLJI

Prot. br. 40/2024

Sarajevo, 14. veljače 2024.

Preuzvišena gospoda
Mons. Petar Palić
Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj
trebinjsko-mrkanski
Mons. Franjo Komarica
Biskup banjolučki u miru i apostolski upravitelj

Poštovani biskupi Petre i Franjo!

U skladu sa zaključkom Stalnog vijeća Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i kasnijem dogovoru s Vama preko Tajništva BK BiH, podsjećam Vas da smo i ove godine prihvatili duhovnu inicijativu Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE). Tako ćemo se i tijekom ovogodišnje korizme uključiti slavljenjem Svete mise i molitvom „za sadašnju Sinodu i za žrtve ratova koji bjesne u Ukrajini i Svetoj zemlji“. Generalni tajnik CCEE don Martin Michalíček, između ostalog, napisao je da se ovom inicijativom nastavlja zajedničko zauzimanje za rast zajedništva između Crkava u Europi.

U skladu s tom plemenitom inicijativom ja ću u ponedjeljak, 19. veljače 2024. u 18 sati, u katedrali Srca Isusova slaviti Svetu misu za uspjeh i blagoslov aktualne Sinode i za sve poginule u Ukrajini i u Svetoj Zemlji te za uspostavu pravednog mira. U skladu s

dogovorom, i Vi ćete toga dana u svojim katedralama Marije Majke Crkve i sv. Bonaventure slaviti Euharistiju na spomenute nakane. Predlažem da preko naših kancelarija elektroničkim putem pošaljemo također obavijest i poticaj župnim i drugim zajednicama u svojim biskupijama da se svi toga dana ujedinito u molitvi na ove nakane kojom se također snazi zajedništvo Crkve na europskoj razini.

U prilogu dostavljam tabelu s 39 članica CCEE-a koje će određenog dana slaviti najmanje jednu Svetu misu na spomenutu nakanu.

Želim Vam blagoslovljeno korizmeno vrijeme i srdačno Vas pozdravljam.

Mons. Tomo Vukšić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
predsjednik BK BiH

mons. Ivo Tomašević
generalni tajnik BK BiH

MOLITVENA OSMINA ZA JEDINSTVO KRŠĆANA 2024.

Broj: 8/24

Banja Luka, 17.1.2024.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana nastala je 1908. godine, papa Pio X. odobrio ju je godinu dana kasnije, 1909. godine, a 1916. godine papa Benedikt XV. preporučio ju je svim katolicima. Otada je Molitvena osmina za jedinstvo kršćana poprimala različite oblike i na različite je načine i s različitim temama organizirana.

Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana u zajedništvu s Povjerenstvom „Vjera i ustrojstvo“ Ekumenskog vijeća crkava i ove je godine izdalo prigodnu brošuru koja sadrži materijale za organiziranje ovogodišnje molitve za jedinstvo kršćana, koju preporučamo svim župnim, redovničkim i drugim zajednicama. Ovo-godišnja tema Molitvene osmine je: ***Ljubi Gospodina Boga svojega... i svoga bližnjega kao sebe samoga.***

Ako se analizira stanje današnjeg ekumenizma, onda se mora priznati da je i sam institucionalizirani ekumenizam danas u krizi u usporedbi s prijašnjim vremenima. Nakon pola stoljeća kršćanske suradnje i potrage za kršćanskim jedinstvom, u svim se Crkvama susreću trendovi koji upućuju na jačanje konfesionalnih identiteta, dogmat-skog integralizma i zatvorenog tradicionalizma.

Pojam jedinstva obrađuje se u biblijskim tekstovima i cjelokupnom iskustvu ranijih kršćanskih zajednica. Povijest nam svjedoči da se u prva četiri stoljeća pojam jedinstva nije promatrao kao JEDINSTVO u svemu, već kao KOINONIA različitosti u skladu, kao slika cjelokupnog postojanja Trojstva. Bilo je mnogo vjeroispovijesti ili škola vjere (apostoli, sv. Atanazije, sv. Ćiril Jeruzalemski itd.), i sve su bile vrlo pravovjerne po sadržaju, ali ne jedna te ista; liturgija je

bilo mnogo, a svaka regionalna crkva imala je svoju liturgiju. Kršćanski su se blagdani slavili na različite datume i postojali su različiti običaji kroz koje se vjera živjela, a to se nije smatralo razlogom za podjele ili raskole (npr. rasprava između Polikarpa iz Smirne i pape Aniceta oko Uskrsa ili slučaj o postu Augustinove majke u Milanu i Rimu i objašnjenje svetog Ambrozija itd.). Bilo je mnogo teoloških izraza vjere i u Novom zavjetu i kod otaca, a svi su postojali zajedno u toj koinoniji koja je predstavljala shvaćanje jedinstva.

Biblijski događaj o silasku Duha Svetoga pokazuje da je Božja perspektiva drugačija od naše ljudske. Duh Sveti je došao osobno na svakog pojedinog apostola, ne kao JEDAN koji pokriva sve, već kao različiti plameni jezici, dajući svakom od njih dar različitog jezika. Silazak Duha Svetoga ujedinio je apostole ne u smislu “duhovne zadruge”, nego u smislu koinonije sastavljene od raznih darova.

Poziv na jedinstvo nije opcija, to je zapovijed. To je Kristova želja i srž evanđeoske poruke, htjeli mi to ili ne. To nije staromodan, imperijalistički pogled, nije arogantna želja da se svijet ujedini silom, već duhovna težnja da se Božje stvorenje i Njegov narod spoje u skladu i koinoniji.

Vjerujem i nadam se da će i ovogodišnjoj pripremljen materijal koji dostavljamo pomoći u konkretnom zauzimanju za ostvarenje Kristove molitve: „Da svi budu jedno“ (Iv 17, 21).

✠ Petar Palić
mostarsko-duvanjski biskup
predsjednik Vijeća za ekumenizam i dijalog
među religijama i kulturama BK BiH

PRIOPĆENJE S 89. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je, 20. i 21. ožujka 2024. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru svoje 89. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi BK BiH te delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Zdenko Križić, nadbiskup metropolit splitsko-makarski, i Talijanske biskupske konferencije mons. Domenico Cornacchia, biskup talijanske biskupije Molfetta-Ruvo-Giovinazzo-Terlizzi. Budući da je apostolski nuncij u BiH i Crnoj Gori nadbiskup Francis Assisi Chullikatt spriječen službenim obvezama u Crnoj Gori, njegovu poruku biskupima prenio je tajnik Apostolske nuncijature mons. Javier Camaño Forés.

Predsjednici Vijeća i Komisija BK BiH te Tajništva i Katoličke tiskovne agencije podnijeli su izvješća o radu u 2023. godini. Budući da ove godine većini članova ističe mandat, biskupi zahvaljuju svim članovima spomenutih tijela za njihov doprinos.

U izvješću o radu Komisije za nauk vjere spomenuti su dokumenti koje je Dikasterij za nauk vjere objavio u posljednje vrijeme. Konstatirano je da tijekom prošle godine nije postojao razlog radi kojega bi ova Komisija morala reagirati.

Nakon što su saslušali izvješće o radu Vijeća za medije BK BiH u prošloj godini, biskupi su dali potporu da i ubuduće obilježavanje Dana sredstava društvenoga priopćivanja u Bosni i Hercegovini bude u posljednju nedjelju rujna te da središnje Euharistijsko slavlje bude svake godine u drugoj biskupiji. Zahvaljuju svima koji su dali svoj doprinos na prošlogodišnjem središnjem obilježavanju Dana medija u katedralnoj župi u Trebinju. Zahvalni su i članovima Stručnog tijela

za prijenos liturgijskih slavlja BK BiH za izradu godišnjeg kalendara najvažnijih crkvenih događanja u biskupijskim zajednicama u BiH.

U godišnjem izvješću Vijeća za ekumenizam i dijalog među religijama i kulturama BK BiH posebna pažnja posvećena je temama ekumenizma i sinodalnog hoda i temi duhovnog ekumenizma s pravoslavicima i ljudskom bratstvu s muslimanima kod katolika u BiH tijekom prošle godine. U tom duhu biskupi podsjećaju da „svi završni dokumenti Kontinentalnih skupština ističu bliski odnos između sinodalnosti i ekumenizma“ te da su „i sinodalnost i ekumenizam ukorijenjeni u krsnom dostojanstvu cijelog Božjeg naroda“. Pridružuju se pozivu „na obnovljeno zalaganje na temelju vizije misionarske sinodalne Crkve“.

Saslušavši godišnje izvješće o radu Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju, biskupi i ovom prigodom ističu važnost i nužnost sustavne župne kateheze kao odgoja za pripadnost Crkvi i župno zajedništvo. Zahvaljuju svim pastoralnim djelatnicima i svim vjeroučiteljima i vjeroučiteljicama za njihov trajni doprinos učenju i odgoju djece i mladih u vjeri.

Biskupi su upoznati i s radom Vijeća za kler i sjemeništa. Prihvatili su prijedlog da na 11. Međudekanskom susretu u Bosni i Hercegovini, koji će se održati 18. travnja 2024. u Nadbiskupijskom sjemeništu „Petar Barbarić“ u Travniku, središnja tema bude: „Svećenik i misionarska preobrazba Crkve“. Također pozivaju sve štovatelje časnog slugu Božjega Petra Barbarića da na svetkovinu Duhova, 19. svibnja 2024. u 18 sati, u sjemenišnoj crkvi u Travniku, sudjeluju na Euharistijskom slavlju u povodu 150. obljetnice njegova rođenja.

Nakon što su upoznati s prošlogodišnjim

djelovanjem Vijeća za obitelj Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Vijeća za laike BK BiH te Odbora za mlade pri ovom Vijeću, biskupi pozivaju sve obitelji, a posebno bračne parove koji obilježavaju svoje obljetnice, da na Obiteljski dan, 28. srpnja 2024. u župnoj crkvi Svete Obitelji na Kupresu ili u svojim župnim i drugim crkvama zahvale Bogu za sve primljene darove i mole za rast obiteljskog zajedništva. Zahvaljuju biskupijskim i svim drugim povjerenicima za mlade te svim pastoralnim djelatnicima za njihov rad sa studentima, srednjoškolcima i mladima uopće te pozivaju mladiće i djevojke iz svojih biskupijskih zajednica da budu dionici 12. susreta hrvatske katoličke mladeži, 4. svibnja 2024. u Gospiću.

Saslušavši godišnje izvješće o radu Pedagoškog vijeća katoličkih škola za Europu, biskupi su izrazili zahvalnost svima uključenima u rad ovih škola u kojima se obrazuju i odgajaju novi naraštaji. Zabrinuti zbog sve manjeg broja djece u Bosni i Hercegovini, ne samo u katoličkim nego i u svim drugim obiteljima pa tako i u školama, pozivaju svoje vjernike na molitvu i otvorenost prema životu, a sve strukture društva na rad oko stvaranja svih potrebnih preduvjeta za potporu obiteljima i obnovu obiteljskog zajedništva.

Nakon što su upoznati s radom Vijeća za liturgiju i Komisije „Justitia et pax“, biskupi zahvaljuju svim članovima ovih tijela i dosadašnjem predsjedniku mons. Franji Komarici, biskupu banjolučkom u miru, za njihov rad na liturgijskom planu i na planu zauzimanja za pravdu i mir. Dogovorili su da predsjedanje spomenutim tijelima preuzme novi biskup banjolučki mons. Željko Majić.

Biskupi su upoznati i s djelovanjem Papinskih misijskih dijela u BiH i Misijske središnjice u Sarajevu. Raduje ih otvorenost brojnih pastoralnih djelatnika i članova biskupijskih zajednica za rad na pomaganju misija i misionara molitvom i uključivanjem u razne misijske akcije.

Saslušavši izvješće o radu Tajništva BK BiH, biskupi zahvaljuju svima koji su uključeni u njegov rad na čelu s generalnim tajnikom Ivom Tomaševićem kojemu tijekom ljeta 2024. godine istječe mandat pa će do tada izabrati njegova nasljednika na toj službi.

Nakon što su upoznati s djelovanjem Katoličke tiskovne agencije BK BiH, biskupi zahvaljuju njezinim djelatnicima, ali i svima koji u brojnim katoličkim i drugim medijima uprisutnjuju život i djelovanje Crkve u Bosni i Hercegovini kao i svima koji gaje otvorenost za suradnju na dobro katolika i svih ljudi u ovoj zemlji.

U skladu sa smjernicama mjerodavnih tijela Svete Stolice, biskupi su dogovorili tijekom svoga službenog pohoda Svetom Ocu i tijelima Rimske kurije poznatom pod nazivom „ad limina Apostolorum“ (na apostolske pragove), koji će trajati od 3. do 8. svibnja 2024. Također su dogovorili da će u subotu, 4. svibnja 2024. u 18 sati slaviti Svetu misu u crkvi Aracoeli u Rimu u kojoj se nalazi grob Katarine Kosača-Kotromanić, supruge bosanskog kralja kralja Stjepana Tomaša i pretposljednje bosanske kraljice u povodu 600. obljetnice njezina rođenja. Već sada pozivaju sve Hrvate katolike, a posebno članove svojih biskupijskih zajednica koji se nalaze u Rimu ili će tih dana biti na hodočašću u ovom gradu, da se pridruže Euharistijskom slavlju i molitvi za Domovinu. Također potiču na molitvu da ovaj pohod crkvenih pastira bude na blagoslov svim članovima partikularnih Crkava i svih ljudi u Bosni i Hercegovini.

Pošto su razmotrili smjernice Dikasterija za evangelizaciju u vezi s proslavom Jubileja 2025. godine, biskupi potiču sve članove svojih biskupijskih zajednica da, u skladu s pozivom pape Franje, intenziviraju molitve za milosna događanja i iskustvo Božje nade kroz brojna hodočašća i druge inicijative u okviru predstojećeg Jubileja. Također potiču sve razine crkvenog života i djelovanja da se molitveno i na druge načine uključuju u

događanja na razini biskupijskih zajednica i sveopće Crkve.

Biskupi i ovom prigodom daju potporu početku pregovora i pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji uvjereni da će to ponajprije doprinijeti očuvanju tako dragocjenog mira na ovim prostorima. Također su uvjereni da će to biti za boljitak svih ljudi u Bosni i Hercegovini pa tako i za ostanak u njoj što većeg broja, posebno mladih ljudi te povratak onih koji, nakon iskustva boravka u inozemstvu, svoju budućnost žele

graditi tamo gdje su se rodili i rasli.

Biskupi su, 19. ožujka 2024., na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, sudjelovali na zajedničkom Euharistijskom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Predsjedao je i prigodnu propovijed uputio nadbiskup Zdenko Križić.

Mostar, 21. ožujka 2024.

Tajništvo BK BiH

USKRSNA POSLANICA BISKUPÂ BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na zasjedanju u Mostaru 20. i 21. ožujka 2024. odlučili su objavljivati zajedničku poslanicu prigodom svetkovina Uskrsa i Božića.

Draga braćo i sestre!

Svaki put iznova u povodu svetkovine Uskrsa, radi jačanja naše vjere u život koji neće imati kraja, potrebno je ponoviti i, radi svjedočenja naše radosti svim drugim ljudima, korisno je podsjetiti na crkveni nauk prema kojemu: „Isusovo uskrsnuće najviša je istina naše vjere u Krista te je, kao središnja istina vjerovana i življena u prvoj kršćanskoj zajednici, prenesena kao temeljna predaja, utvrđena spisima Novoga zavjeta, propovijedana kao bitni dio vazmenog otajstva zajedno s križem“ (Katekizam Katoličke Crkve, 638).

I.

Isusovo uskrsnuće je, duboko to vjerujemo, prvo u dugom nizu pobjeda nad smrću jer nakon njega, što također s nadom vjerujemo, uslijedit će uskrsnuće drugih ljudi koji su usnuli snom mira. Stoga, vođeni vjerom u Isusovo uskrsnuće i hranjeni nadom u svoj vječni život, kršćanski vjernici radosno navješćuju: „Krist uskrsnu od mrtvih, prvina us-

nulih! (...) Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će i u Kristu svi biti oživljeni. Ali svatko u svom redu: prvina Krist, a zatim koji su Kristovi, o njegovu dolasku“ (1 Kor 15,20-23). Odnosno, kao što kaže stari kršćanski pjesnik: „Krist uskrsnu od mrtvih, smrću satre smrt, onima u grobovima život darova.“

Isusovo uskrsnuće je, dakle, događaj u kojemu je nadvladana smrt te je po tom događaju trajan život darovan u obliku ponude i mogućnosti svakomu, jer svaki čovjek je već ili će tek biti u nekom grobu.

Isus usta slavni! Smrću smrt on svlada. Zato teška žalost minu! Dan je i vrijeme sad veselja, jer dan je Spasitelja! Otada teče dan i vrijeme našega spasenja, kao dio povijesti spasenja cijeloga svijeta koja se od onoga dana događa na Isusov način.

Vođen radosnom nadom u vlastito uskrsnuće, kršćanski vjernik kliče: „Dan je sad veselja!“ jer svetkovinu Uskrsa proslavlja također kao „prvinu usnulih“, kao prvu pobjedu nad smrću. Odnosno proslavlja ga i

kao početak svoje pobjede nad smrću i najavu svoga praznoga groba nad kojim će se, osobito onima koji to ne shvaćaju, slično kao u slučaju Isusova praznoga groba, moći kazati: „Zašto tražite živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!“ (Lk 24, 5-6).

II.

Kao što se uskrsnuće tijela događa prekidom svake veze s ropstvom u tami njegova groba, tako se oživljavanje i preobražaj čovjekova duha događa izlaskom iz sljepoće u grijehu i prekidom svake veze sa sužanjstvom u mraku zla. Taj duhovni izlazak i prekid je, ustvari, pretpostavka slobode i čovjekova uskrsnuća za bolji život na zemlji i potom za život vječni. Taj čovjekov izlazak iz duhovne sljepoće i sužanjstva te njegov prelazak u stanje blagoslova i milosti Gospodnje također je smisao Isusova poslanja. Jer on je za sebe kazao, da ga je Duh Gospodnji poslao na ovaj svijet i među ljude s nakanom „proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene“ (Lk 4,18). Prema tomu, Uskrs se može slaviti na pravi način samo ako se želi napustiti grijeh, odnosno svaki oblik hladne tame duhovnoga groba. To jest, ako se nastoji izaći iz stanja

duhovne zamrlosti i trajati u pravom životu koji je sloboda od zla i pristajanje uz dobro.

Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i ostalim Kristovim vjernicima u našim biskupijama, želimo sretne i blagoslovljene uskrsne blagdane sa željom da se raduju Isusovu uskrsnuću te da, s nadom u svoje uskrsnuće i život vječni u duhovnoj slobodi, uvijek grade bratske osjećaje i prijateljstvo sa svim ljudima i jačaju crkveno zajedništvo čiji izraz želi biti i ova naša zajednička uskrsna poslanica koju, duboko zahvalni Duhu Božjemu za taj poticaj, prvi put objavljujemo u ovom obliku.

Pred svetkovinu Uskrsa, na blagdan svetoga Josipa, zaštitnika Crkve i hrvatskoga naroda, 19. ožujka 2024.

✠ Tomo Vukšić, nadbiskup i metropolita vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata

✠ Petar Palić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski

✠ Željko Majić, biskup banjolučki

✠ Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki

PRIOPĆENJE S XIX. SUSRETA BISKUPA BISKUPSKKE KONFERENCIJE BIH S ČLANOVIMA REDOVNIČKE KONFERENCIJE BIH

Devetnaesti susret biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH održan je u srijedu, 17. travnja 2024. u zgradi Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su i dijecezanski biskupi iz Mostara i Banje Luke.

Na zasjedanju je također sudjelovalo deset članova redovničke Konferencije među kojima dvojica franjevačkih provincijala i tri provincijalne poglavarice te jedna zamjenica provincijske predstojnice. Članice klauzurnih zajednica sestara Bezgrješne Kraljice Karmela u Sarajevu i Samostana sv. Klare u Brestovskom pratile su molitvom ovaj susret.

Sudionici su salušali izlaganje s. Ane Mari-

je Kesten o Jubileju posvećenog života koji će Crkva živjeti na poseban način u mjesecu listopadu 2025. godine. Kao nit vodilja uze-to je pismo pape Franje koje je, 11. veljače 2022., uputio predsjedniku Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije nadbiskupu Rini Fisichelli. U tom pismu Sveti Otac ističe da je Jubilej oduvijek bio događaj od velike duhovne, crkvene i društvene važnosti u povijesti Crkve. Uzevši za geslo „Hodočasnici nade“ Sveti Otac je izrazio želju da se duhovna dimenzija jubileja, koja poziva na obraćenje, poveže s temeljnim aspektima društvenog života, kako bi se stvorilo međusobno jedinstvo te da Crkva bude što jasniji znak i oruđe jedinstva u harmoniji različitosti. U izlaganju je spomenuto i pismo koje je, 29. lipnja 2023., prefekt Dikasterija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života kardinal João Braz de Aviz uputio svim posvećenim muškarcima i ženama. Pojasnio je da je Jubilej godina pomirenja, obraćenja i sakramentalne pokore i, samim time, solidarnosti, nade, pravde, predanog zalaganja u služu-nju Bogu u radosti i miru s braćom te naveo da će geslo Jubileja posvećenog života biti „hodočasnici nade, na putu mira“ ističući mir kao najveću potrebu ovoga vremena. Spomenute su i etape pripremnog puta za proslavu Jubileja posvećenog života među kojima je i slavlje u veljači 2025. u pojedinim zemljama te jubilejsko slavlje u Rimu, 8. i 9. listopada 2025.

U duhu Godine molitve koja je u tijeku, biskupi, redovnici i redovnice su i ovaj susret započeli službenom Molitvom Jubileja koju je sastavio papa Franjo. Potiču sve članove biskupijskih i redovničkih zajedni-

ca da redovito mole ovu i druge molitve kao pripravu za proslavu Jubileja. U skladu sa smjernicama mjerodavnog Dikasterija dogovoreno je da se osmisli inicijativa obilježavanja Jubileja posvećenog života na razini Bosne i Hercegovine koja bi imala vrhunac u zajedničkoj proslavi u prigodi Svjetskog dana posvećenog života početkom veljače 2025. godine u Sarajevu. Bilo je također riječi o hodočašću predstavnika i predstavnica redovničkog života u Bosni i Hercegovini na jubilejskom slavlju u listopadu 2025. u Rimu. Razmišljalo se i o načinu promicanja 38 kateheza o različitim oblicima molitve koje je papa Franjo izrekao od 6. svibnja 2020. do 16. lipnja 2021. kako bi vrijeme pripreme na Jubilej kao i sinodalni put Crkve bilo uistinu milosno vrijeme.

U duhu Godine molitve promišljalo se o iznalaženju načina da što veći broj župnih i samostanskih crkava bude otvoren ne samo u vrijeme liturgijskih slavlja nego i tijekom svakoga dana kako bi vjernici imali prigodu češće navratiti i moliti u njima, a prolaznici razgledati unutrašnjost.

Bilo je riječi i o djelovanju dječjih vrtića i pojedinih katoličkih škola i načinu njihova financiranja te evangelizaciji kao temeljnom poslanju Crkve.

Tijekom susreta članovi BK BiH i redovničke Konferencije osvrnuli su se na svoj susret održan 26. 4. 2023. također u Sarajevu na temu: „800. obljetnica Pravila sv. Franje“.

Sarajevo, 17. travnja 2024.

Tajništvo BK BiH

PRIOPĆENJE S XV. SUSRETA BISKUPA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH S FRANJEVAČKIM PROVINCIJALIMA U BIH

Petnaesti susret biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s franjevačkim provincijalima u BiH održan je u srijedu, 17. travnja 2024. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su: biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić, biskup banjolučki mons. Željko Majić, provincijal Franjevačke provincije Svetog Križa Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije fra Jozo Grbeš.

Biskupi i franjevački provincijali saslušali su izlaganje o kodeksu ponašanja u društvenim medijima imajući u vidu da društveni mediji postaju važni komunikacijski kanali za Crkvu i komunikaciju evanđelja. Promišljajući o nastupanju klerika, članova ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života i nekih vjernika laika u medijima, upoznati su s pojedinim rizicima i izazovima. Suglasni su da je za svećenike i đakone, redovnike i redovnice te vjernike laike djelatnike u crkvenim medijima, koji su prisutni u medijima i na društvenim mrežama s ciljem pastoralne skrbi ili iz drugih razloga, potreban određen kodeks ponašanja jer bez takvog kodeksa nije moguće precizno odvojiti korištenje društvenih medija u privatne svrhe i u javne svrhe i jer je nužno poštovati zaštitu podataka te osoba i autorska prava.

Suglasni su da to bude tema pojedinih predstojećih svećeničkih i redovničkih susreta.

Biskupi i franjevački provincijali također su saslušali prikaz Smjernica za crkvenu ponudu duhovnih vježbi, koje je 1. ožujka 2024. objavila Komisija za duhovna zvanja i crkvene službe Njemačke biskupske konferencije pod nazivom: „Tražite moje lice“. U spomenutim smjernicama preporučena je prigodna izobrazba voditelja duhovnih vježbi kako bi te vježbe ponudile povoljne okvire za produblјivanje vjere i duhovno sazrijevanje. Budući da su duhovne vježbe kroz stoljeća poticala brojne ljude na obnovu svoga života, potrebne su smjernice za pravilno razlučivanje sadržaja i kvalitete onih koji nude vođenje duhovnih vježbi kao i kriteriji kvalitete za sve one koji odabiru duhovne vježbe.

Tijekom diskusije izražena je potreba za razgovor i susrete s osobama koje organiziraju duhovne vježbe ili druge duhovne sadržaje izvan okvira redovitog pastoralnog djelovanja kako bi im se pomoglo da njihovo djelovanje bude u skladu s crkvenim odredbama i na istinski blagoslov sudionika i cijele zajednice iz koje dolaze.

Tijekom susreta biskupi i franjevački provincijali osvrnuli su se na svoj prošli godišnji susret održan na istom mjestu, 26. travnja 2023. u Sarajevu sa središnjom temom: „Župa i župni pastoral između ostvarivanja vlastite karizme i općeg evangelizacijskog poslanja“. (Tajništvo BKBiH)

XI. MEĐUDEKANSKI SUSRET U BOSNI I HERCEGOVINI

Jedanaesti Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini održan je, 18. travnja 2024. u prostorijama Nadbiskupijskog sjemeništa Petar Barbarić u Travniku pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Sudjelovali su dijecezanski biskupi iz Mostara i Banje Luke mons. Petar Palić i mons. Željko Majić, franjevački provincijal iz Mostara fra Jozo Grbeš, franjevački provincijski vikar iz Sarajeva, generalni vikar iz Mostara, članovi Vijeća za kler i sjemeništa BK BiH i šesnaest od 28 dekana koliko ih ukupno ima u 29 dekanata u sve četiri biskupije u Bosni i Hercegovini: Banjolučkoj, Mostarsko-duvanjskoj, Trebinjsko-mrkanskoj i Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

U svojoj uvodnoj riječi nadbiskup Vukšić zahvalio je svima za dolazak te napomenuo da se nekoliko dekana, koji su toga jutra krenuli prema Travniku, moralo vratiti zbog nepredviđenih poteškoća tijekom putovanja. Ukratko je podsjetio na tijek prethodnog Međudekanskog susreta održanog na istom mjestu, 27. travnja 2023., tijekom kojeg se posebno promišljalo o sinodskom hodu na biskupijskoj i na europskoj kontinentalnoj razini.

Sudionici susreta saslušali su izlaganje izvanrednog profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu vlč. Davora Vukovića na temu „Misijska preobrazba Crkve i svećeništva“. U svom izlaganju vlč. Vuković je ukazao na neke misijske perspektive Crkve i svećeništva u suvremenom svijetu, osobito na tragu misli pape Franje, relevantnih crkvenih dokumenata i suvremenih teologa. Podsjetio je na misijsku narav i bit same Crkve te promišljao o poticajima na misijsku preobrazbu čitave Crkve, osobito svećeničke službe. Spomenuo je da

papa Franjo sanja misijsku preobrazbu čitave Crkve kroz logiku, tj. dinamiku izlaska ističući da se ta dinamika javlja neprestano u povijesti spasenja kao i od Abrahama i starozavjetnih proroka, sve do Isusa i apostola stoji imperativ i poziv: „idite, pođite, izađite“. Podsjetio je da je Kristova Crkva od svog početka bitno misijska, odnosno misionarska te dodao da danas taj poziv odjekuje u novim okolnostima i izazovima koji se postavljaju pred evangelizacijsko poslanje Crkve kao i da su svi pozvani na taj novi misionarski izlazak na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja. Spomenuo je da papa Franjo govori o zadaći pastoralne i misijske preobrazbe čitave Crkve koja se ne tiče tek misionara i misionarki uključenih u misiju ad gentes, već cjelokupne Crkve i čitavog njezinog djelovanja kao i da su čitava Crkva i svi njezini vjernici i službenici, zajednice i institucije pozvani na misijsku preobrazbu i na dinamizam izlaska. Napominjući da je svećeništvo, bez sumnje, potrebno pastoralne i misijske preobrazbe, jasno je istaknuo da će svaka preobrazba svećeništva biti uzaludna, ako joj ne prethodi čvrsta ukorijenjenost u Isusu Kristu, u Riječi Božjoj, u euharistiji i u duhovnom životu.

Nakon diskusije na temu misijske preobrazbe Crkve i svećeništva, dekani su također progovorili o poduzetim inicijativama na međudekanatskoj povezanosti od broćanskog i banjolučkog dekanata, koji su prvi poduzeli konkretne akcije međudekanatske povezanosti, preko početnih koraka povezanosti koje su ostvarili sarajevski s mostarskim, usorski s duvanjskim, kreševski s trebinjskim, doborski sa širokobriješkim, bugojanski s grudskim i jajački s brčanskim dekanatom do planiranih inicijativa međudekanatskog povezivanja ramskog i bihačkog dekanata, sutješkog i ljubuškog, travničkog i stolačkog, tuzlanskog i čapljinskog, šamačkog i livanjskog, derventske i posuške te žepačkog i bosanskogradiškog i

prnjavorskog dekanata. Iznesene su i pojedine poteškoće, ali i vrlo lijepi primjeri bratškog svećeničkog i vjerničkog susretanja, upoznavanja i povezivanja između partnerskih dekanata.

Sudionici susreta upoznati su da je u Nedjelju solidarnosti, 3. ožujka 2024. u svim biskupijama u Bosni i Hercegovini prikupljena kolekta u visini od 265.119,39 KM i to: u Vrhbosanskoj nadbiskupiji 75.455,00 KM, u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji 174.910,49 KM i u Banjolučkoj biskupiji 14.753,90 KM. Ta sredstva bit će podijeljena na 106 župa koje imaju manje od po 200 vjernika i to: na 63 župe u Vrhbosanskoj, 32 u Banjolučkoj te na šest župa u Mostarsko-duvanjskoj i pet u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. I s ovoga susreta biskupi izražavaju zahvalnost vjernicima u svim svojim biskupijama koji su i ovoga puta pokazali darežljivost, velikodušnost i razumijevanje posebno prema onim svećenicima i njihovim zajednicama koje i danas trpe posljedice rata i poraća u nasto-

janju da opstanu na svome i svjedoče vjeru u Krista uskrsloga i živoga. Potiču sve dekane, župnike i pastoralne djelatnike da prednjače u duhovnoj, kulturnoj i materijalnoj potpori i povezanosti upravo s takvim župnim zajednicama koje mogu druge obogatiti ponajprije svojom vjernošću, postojanošću i svjedočenjem.

U okviru Međudekanskog susreta svi okupljeni biskupi i svećenici zajedno s odgojiteljima, u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage slavili su Svetu misu uz sudjelovanje brojnih štovatelja časnog sluge Božjega Petra Barbarića. Euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio biskup banjolučki mons. Željko Majić.

Sjemenišna Uprava sa suradnicima i suradnicama, na čelu s rektorom preč. Željkom Marićem, uoči ovog susreta upoznala je biskupe s trenutnim stanjem i radovima u dijelu zgrade koji je vraćen na korištenje vlasniku - Nadbiskupiji vrhbosanskoj.

(kta / ika)

PRIOPĆENJE S 90. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

U zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci, 16. i 17. srpnja 2024., održano je 90. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH i dvojica biskupa u miru. U ime Hrvatske biskupske konferencije sudjelovao je požeški biskup mons. Ivo Martinović, kojemu su biskupi i ovom prigodom čestitali na povjerenju koje mu je Crkva iskazala te zamolili da prenese zahvalu svim članovima Hrvatske biskupske konferencije i njihovim biskupijskim zajednicama za duhovnu pomoć i solidarnost s Crkvom i svim

ljudima u BiH. Na zasjedanju je sudjelovao i potpredsjednik Slovenske biskupske konferencije mons. Peter Štumpf, biskup iz Murske Sobote, kojega su članovi BK BiH zamolili da Slovenskoj biskupskoj konferenciji prenese njihovu zahvalnost za molitve i solidarnost iz toga dijela Crkve Kristove.

Na početku zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u BiH nadbiskup Francis Assisi Chullikatt koji je zahvalio mons. Marku Semrenu, čiju je ostavku na službu pomoćnog biskupa banjalučkog prihvatio Sveti Otac, za njegovu predanost i zalaganje u raznim pastoralnim aktivnostima Banjolučke biskupije i raznim službama koje je obnašao u Biskupskoj konferenciji BiH. Podsjećajući na duhovnost biskupa

Marka posebno na planu franjevačke baštine, izrazio je nadu da će mons. Semren i u budućnosti davati svoj doprinos Crkvi u Bosni i Hercegovini. Nuncij Chullikat također je upoznao biskupe s važnijim informacijama u vezi s proslavom Jubileja 2025. godine.

Biskupi su primili na znanje te usvojili Izvješće Nadzornog vijeća Caritasa BiH o djelovanju Caritasa Bosne i Hercegovine u 2023. godini. Saslušali su također godišnje izvješće o djelovanju Caritasa Bosne i Hercegovine u prošloj godini. Upoznati su s provođenjem različitih aktivnosti, akcija, projekata i programa kao i s novim petogodišnjim Strateškim planom Caritasa BiH. Zahvaljuju svim djelatnicima Caritasa BiH, biskupijskih Caritasa i karitativnim djelatnicima drugih razina preko kojih Crkva na osobit način pokazuje blizinu i skrb za osobe u potrebi i tako na konkretan način ostvaruje evanđeosku ljubav prema bližnjemu.

Tijekom zasjedanja biskupi su se osvrnuli na svoj pohod ad limina apostolorum od 3. do 8. svibnja 2024. u Rimu koji su započeli slavljem svete Mise na grobu apostola Petra. Posebno su zahvalni Svetom Ocu papi Franji za vrlo lijep i otvoren susret, 6. svibnja 2024., kao i državnom tajniku kardinalu Pietru Parolinu, i drugim kardinalima i nadbiskupima te njihovim suradnicima u 15 dikasterija mjerodavnih za različita područja crkvenoga života na ljubaznom i bratskom prijemu u njihovim uredima. Zahvalni su Bogu i dobrim ljudima da su svakoga dana imali prigodu slaviti Svete mise, zajedno sa svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima, u bazilikama sv. Pavla izvan zidina, Svete Marije Velike i sv. Ivana Lateranskog, zatim u Hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu uz sudjelovanje hrvatske rimske zajednice te u crkvi Aracoeli u kojoj se nalazi grob supruge bosanskog kralja kralja Stjepana Tomaša i preposljednje bosanske kraljice Katarine Kosača-Kotromanić, u povodu 600. obljetnice njezina rođenja. I ovom prigodom članovi Biskupske konfe-

rencije BiH zahvaljuju prečasnom gospodinu Marku Đurinu, rektoru Papinskoga hrvatskog zavoda svetoga Jeronima u Rimu, i svim njegovim suradnicima za izuzetno gostoprimstvo i velike usluge u prigodi njihova pohoda ad limina apostolorum.

Biskupi su izabrali svećenika Vrhbosanske nadbiskupije vlč. Bojana Ivešića za novog generalnog tajnika Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i glavnog urednika Katoličke tiskovne agencije BK BiH na petogodišnji mandat, a službu će preuzeti do početka rujna 2024. godine. Srdačno zahvaljuju mons. Ivi Tomaševiću za vjerno obavljanje službe generalnog tajnika kroz proteklih dvadeset godina i žele mu svaki Božji blagoslov u novoj crkvenoj službi i svećeničkom životu.

Dogovoreno je da Vijeće za obitelj BK BiH i Vijeće za laike BK BiH budu ujednjeni u Vijeće za laike, obitelj i život BK BiH s Odborom za mlade pri tom Vijeću te da biskup banjolučki mons. Željko Majić preuzme predsjedanje ovim Vijećem kojim je do sada predsjedao pomoćni biskup banjolučki u miru mons. Marko Semren. Biskup Majić također će zamijeniti mons. Semrena i u drugim tijelima BK BiH. Budući da brojnim članovima Vijeća i Komsija uskoro istječu redoviti petogodišnji mandati, biskupi su izabrali članove ovih tijela u novom sastavu.

Biskupi pozivaju sve svećenike, a posebno one koji djeluju u pastoralu i sve njihove suradnike i suradnice, da na Obiteljski dan u Bosni i Hercegovini, u nedjelju 28. srpnja 2024., u svojim zajednicama u svim biskupijama u BiH na osobit način u središte stave obitelj pod geslom „Obitelj u susret Jubileju 2025.“. Također potiču sve župljane Kupresa i župa bugojanskog, duvanjskog i livanjskog dekanata, ali i šire da u spomenutu nedjelju dođu u crkvu Svete Obitelji u Kupresu na Euharistijsko slavlje u 11 sati kao i dan ranije na Misu uočnicu u 19 sati. Pozivaju i sve bračne parove, koji obilježavaju 25., 50. i 60. obljetnice bračnog zajedništva, da se u svojim župama prijave za sudjelovanje na

Euharistijskom slavlju na Kupresu, 28. srpnja. Ujedno zahvaljuju svim medijima koji u svojim programima promiču obiteljsko zajedništvo kao blagoslovljeno mjesto za rast u vjeri i ljubavi.

Biskupi su upoznati s pripremama za obilježavanja 1100. obljetnice nacionalnih splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskoga kralja Tomislava na razini Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije BiH te dali potrebne smjernice.

Biskupi su odlučili da će, tijekom dekanatskih i drugih svećeničkih susreta, kler u njihovim biskupijama biti upoznat s odredbama pojedinih biskupskih konferencija u vezi

s nastupom klerika, članova ustanova posvećenog života, družbi apostolskog života i pojedinih vjernika laika u medijima s ciljem izrade etičkog kodeksa za područje Biskupske konferencije BiH.

Na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika Banjolučke biskupije i katedrale, u ponedjeljak, 15. srpnja, biskupi su slavili Euharistiju u banjolučkoj stolnoj crkvi koju je predvodio i prigodnu propovijed uputio biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić.

Banja Luka, 17. srpnja 2024.

Tajništvo BK BiH

PRIOPĆENJE S 91. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su, 4. i 5. studenog 2024., u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 91. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH. Biskupima iz Banje Luke, Mostara i Sarajeva pridružili su se: delegati Hrvatske i Austrijske biskupske konferencije mons. Roko Glasnović, dubrovački biskup, i mons. Klaus Küng, biskup u miru iz Sankt Pöltena, te delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija mons. Rrok Gjollleshaj, barski nadbiskup i apostolski upravitelj Kotorske biskupije. Biskupi delegati prenijeli su izraze bratskog zajedništva članova svojih biskupskih konferencija te upoznali sudionike zasjedanja s važnijim događanjima na području konferencija iz kojih dolaze.

Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt pridružio se biskupima tijekom prvog dijela

zasjedanja. Na nekim dijelovima zasjedanja prisustvovali su apostolski vizitator za župu Međugorje mons. Aldo Cavalli i kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup u miru.

U drugom dijelu zasjedanja biskupi su se osvrnuli na provedbu zaključaka donesenih na 90. plenarnom zasjedanju održanom u Banjoj Luci 16. i 17. srpnja ove godine.

Biskupi su saslušali izvješće svoga delegata mons. Petra Palića sa XVI. Opće redovne Skupštine Biskupske sinode održane u Rimu od 2. do 27. listopada 2024. koja se bavila temom: „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje“. Spomenutim zasjedanjem završio je trogodišnji proces koji je započeo 2021. Biskup Palić u svome izvješću detaljno je prikazao sve faze zasjedanja objasnivši kako metodologiju rada tako i zaključke koji su objavljeni u završnom dokumentu. Govoreći o osobnim dojmovima biskup Palić naglasio je kako se cijela Sinoda tek na pravi način može doživjeti iznutra te da ono što se čita po različitim medijskim napisima ponekad ne odgovara stvarnosti.

Sinoda je istinski izraz ljepote univerzalnosti Katoličke Crkve naglasio je mons. Palić. Svoje izvješće zaključio je riječima: „Sinoda je završila, ali, zapravo, tek sada sve počinje“.

Biskupi su se osvrnuli na nemili događaj prirodne nepogode koja je pogodila sjevernu Hercegovinu i središnju Bosnu te ponovno izrazili sućut i blizinu svima onima koji su izgubili članove svojih obitelji i svima koji su pretrpjeli materijalne štete. S tim u vezi biskupi su razgovarali o pomoći koju je uputila Katolička Crkva stradalim područjima preko svojih karitativnih organizacija te napomenuli kako će ta blizina i potpora ostati i u budućnosti.

Nadalje, biskupi su razgovarali o proslavi Jubileja 2025 godina od rođenja Isusa Krista koji se obilježava na razini Opće Crkve. Isto tako biskupi su se dogovorili o obilježavanju velike obljetnice na područjima Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije a to je 1100 godina od splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskoga kralja Tomislava.

Jedna od tema ovoga zasjedanja bilo je pitanje nekih običaja vezanih uz sprovode. Biskupi su naglasili kako se svećenici i vjernici imaju pridržavati isključivo crkvenih normi i ravnati se prema važećim odlukama Biskupske konferencije i dijecezanskih biskupa.

Što se tiče nastupa klerika i drugih crkvenih službenika u medijima biskupi su razmotrili pojedine crkvene pravilnike koji reguliraju spomenuto pitanje te su pokrenuli postupak izrade jednog takvog dokumenta za područje BK BiH.

Dogovoreni su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2025. godine: 20. i 21. ožujka u Mostaru koje će

započeti večernjim Misnim slavljem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 16. i 17. srpnja u Banjoj Luci koje će započeti 15. srpnja Euharistijskim slavljem u katedrali sv. Bonaventure te 3. i 4. studenog u Sarajevu koje će započeti 2. studenog zajedničkom Euharistijom u katedrali Srca Isusova. Središnje Euharistijsko slavlje u okviru Tjedna solidarnosti 2025. godine bit će 23. ožujka u župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskog u Žepču. Susret članova BK BiH s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica u Bosni i Hercegovini održat će se 26. ožujka. Isti dan bit će susret biskupa BK BiH s franjevačkim provincijalima. XII. Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini bit će 27. ožujka 2025. u Nadbiskupijском sjemeništu „Petar Barbarić“ u Travniku. Dana 4. lipnja 2025. u Tomislavgradu bit će upriličen susret svih svećenika koji djeluju u Bosni i Hercegovini na koji su pozvani i svi ostali svećenici podrijetlom iz BiH. Proslava 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskoga kralja Tomislava bit će upriličena 5. srpnja 2025. euharistijskim slavljem u Tomislavgradu. Osmi Obiteljski dan u Bosni i Hercegovini bit će proslavljen 27. srpnja u Kupresu, a započet će Misom uočnicom 26. srpnja. Dan Medija bit će obilježen 28. rujna 2025.

U nedjelju, 3. studenog 2024. biskupi su slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a propovijedao je banjolučki biskup mons. Majić. U ponedjeljak, 4. studenog biskupi su slavili Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je dubrovački biskup Roko Glasnović.

Sarajevo, 5. studenog 2024.

Tajništvo BK BiH

IV.
BANJOLUČKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA/ODOBRENJA

Dekretom br. 32/24 od 10.2.2024. imenovan je **mons. dr. Karlo Višaticki** biskupijskim povjerenikom za zaštitu maloljetnika na tri godine.

Dekretom br. 48/24 od 6.3.2024. potvrđen je **mons. dr. Marko Semren**, pomoćni biskup, u službi generalnog vikara Banjolučke biskupije.

Dekretom br. 57/24 od 8.3.2024. potvrđena je **mons. mr. Ivici Božinoviću** službe biskupijskog ekonoma.

Dekretom br. 133/24 od 10.5.2024. imenovan je **vlč. Zlatko Matić**, župnik u Ljubiji, postulatom za kauzu beatifikacije i kanonizacije „Antona Dujlovića i drugova svećenika“ Banjolučke biskupije.

Dekretom br. 145/24 od 27.5.2024. imenovan je **mons. dr. Karlo Višaticki** upraviteljem Svećeničkog doma u Banjoj Luci.

Dekretom br. 201/24 od 24.7.2024. razriješen je pomoćni biskup u miru **mons. Marko Semren** službe generalnog vikara Banjolučke biskupije.

Dekretom br. 202/24 od 24.7.2024. imenovan je **mons. dr. Karlo Višaticki** na službu generalnog vikara Banjolučke biskupije.

Dekretom br. 235/24 od 13.9.2024. razriješen je **mons. Vlado Lukenda** službe ravnatelja dijecezanskog ureda Papinskih misijskih djela u Banjolučkoj biskupiji.

Dekretom br. 255/24 od 2.10.2024. imenovan je **vlč. Boris Ljevak** na službu ravnatelja dijecezanskog ureda Papinskih misijskih djela u Banjolučkoj biskupiji.

Dekretom br. 262/24 od 18.10.2024. podijeljena je ovlast ispovijedanja **vlč. Iliji Keleću** na dvije godine.

Kanonsko poslanje

Dekretom br. 223/24 od 29.8.2024. podijeljeno je diplomiranoj katehistici **Blaženki Ivekić** za poučavanje vjeronauka u školi u Banjoj Luci.

Dekretom br. 224/24 od 29.8.2024. podijeljen je magistri katehetike **Nikolini Duvnjak** kanonsko poslanje za poučavanje vjeronauku u školi u Glamoču.

Dekretom br. 225/24 od 29.8.2024. podijeljeno je diplomiranom teologu **Mateju Jurčeviću** kanonsko poslanje za poučavanje vjeronauka u školi u Jajcu.

Dekretom br. 226/24 od 29.8.2024. podijeljeno je **vlč. mr. Marku Vidoviću** kanonsko poslanje za poučavanje vjeronauka u školi u Busenovima.

Dekretom br. 227/24 od 29.8.2024. podijeljeno je **vlč. Marku Stojčiću** kanonsko poslanje za poučavanje vjeronauka u školi u Bos. Grahovu.

Dekretom br. 231/24. od 11.9.2024. podijeljeno je **o. Tomislavu Topiću** kanonsko poslanje za poučavanje vjeronauka u školi u Gradiški.

Otpisom br. 82/24 od 16.3.2024. Ordinarij je pozitivno odgovorio na molbu **s. M. Marija Marković** da može zatražiti suglasnost za produljenje eksklaustracije.

RAZRJEŠENJE I IMENOVANJE PREDSEDNIKA ŠKOLSKOG ODBORA

Broj: 58/24
Banja Luka, 8.3.2024.

Na temelju članka 114. stavka (6) Uredbe o odgoju i obrazovanju u Sustavu katoličkih škola za Europu br. 26/2014, članka 135. stavka (5) Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Unsko-sanskog kantona (Sl. glasnik USK-a br. 19/23), članka 130. stavka (6) Statuta JU Katolički školski centar „Ivan Pavao II“ Bihać br. 828-1/20, Banjolučki biskup, kao osnivač JU Katolički školski centar „Ivan Pavao II“ Bihać, dana 8.3.2024. donosi sljedeću

Odluku

o razrješenju i imenovanju predsjednika
Školskog odbora

I.

Razrješuje se Nevena Klepić, profesor,

dužnosti predsjednice Školskog odbora JU
Katolički školski centar „Ivan Pavao II.“
Bihać

II.

Za predsjednika Školskog odbora imenuje se Saša Sokač, profesor, kao predstavnik zaposlenih na vrijeme do isteka mandata ostalih članova Školskog odbora.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

✠ Željko Majić
biskup banjolučki

OKRUŽNICE

Banja Luka, 14. ožujka 2024.

Prot. br.: 76/2024.

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU

Poštovana braćo svećenici!

Kao što je to uobičajeno, i ove godine, ako Bog da, na Veliku srijedu, 27. ožujka s početkom u 10.00 sati, slavit će se Misa posvete ulja u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci.

Molim da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Molimo, također, da o ovomu misnom slavlju obavijestite i povjerene vam vjernike i potaknete ih na sudjelovanje, posebno vjernike Banjolučkoga dekanata.

Za koncelebraciju ponijeti albu i štolu bijele

boje. Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti odmah nakon svečane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu sve pozivamo na zajednički objed, koji će biti odmah nakon dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja. Nakon objeda imali bismo i kraći informativno-pastoralni sastanak. Radi organizacije ručka, bili bismo vam zahvalni kada biste vaš dolazak prijavili u kancelariju Ordinarijata e-mailom, sms porukom ili telefonskim pozivom.

U Kristu odani

✠ Željko Majić, biskup

IZBOR VIJEĆNIKA U PREZBITERIJALNO VIJEĆE BISKUPIJE

Prot. br.: 96/2024

Banja Luka, 5. travnja 2024.

Poštovani dekani, draga braćo svećenici!

Sukladno kan. 495 §1. koji nalaže mjesnom biskupu da osnuje Prezbiterialno vijeće, to jest skupštinu svećenika koja će predstavljati prezbiterij sa zadaćom pomaganja biskupu u upravljanju biskupijom prema pravnoj odredbi, ovim vas pozivam da do kraja mjeseca (travanj 2024.), u povjerenom vam dekanatu, provedete izbor vijećnika i ovom Ordinarijatu pošaljete rezultate izbora.

Prema Statutu Prezbiterialnoga vijeća Banjolučke biskupije, čl., 9., u Vijeće se biraju:

- dvojica župnika iz livanjskog dekanata;
- po jednog župnika iz banjolučkoga, jačakog i bihaćkog dekanata;
- bosansko-gradiški i prnjavorski dekanata zajedno biraju jednoga župnika;
- dvojica kapelana iz livanjskog dekanata;

e) redovničke kuće, kanonski ustroj ene, biraču i predlažu po jednog člana svećenika.

Izabrani i predloženi vijećnici postaju članovi Vijeća kada ih biskup imenuje. Osim izabranih članova, članom Vijeća postaje se

i po samoj službi (generalni vikar, kancelar i ekonom Biskupije) ali i biskupovim imenovanjem. (Statut, čl. 8.).

Zahvaljujući na suradnji, s poštovanjem vas pozdravljam

✠ Željko Majić, biskup

PREZBITERSKO VIJEĆE BANJOLUČKE BISKUPIJE

Prot. br.: 146/2024.

Banja Luka, 26. svibnja 2024.

Poštovani!

Zahvaljujem vam za provedbu izbora zastupnika u Prezbitersko vijeće naše Biskupije za novi saziv od 2024. do 2029. godine.

Svi su izbori provedeni po važećem Statutu (br. 103-A/2002) i kanonski su valjani.

Nakon provedenih izbora, ovime potvrđujem i imenujem sljedeće članove Prezbiterskoga vijeća na petogodište (2024.-2029.) koje započinje danom konstituiranja Prezbiterskoga vijeća, 5. lipnja 2024.

Izabrani zastupnici:

Livanjski dekanat:

- Fra Mario Jelić, župnik Ljubunčića
- Vlč. Marko Stojčić, župnik Listana

Banjolučki dekanat:

- Fra Ivo Orlovac, župnik Barlovaca

Jajački dekanat:

- Vlč. Darko Anušić, župnik Mrkonjić Grada

Bihaćki dekanat:

- Vlč. Zlatko Matić, župnik Ljubije i upravitelj župa Ravska i Stara Rijeka

Gradiški i Prnjavorski dekanat:

- O. Tomislav Topić, župnik Bosanske Gradiške i upravitelj župe Dolina

Župni vikari iz livanjskog dekanata:

- Fra Stjepan Orkić, ž. vikar Ljubunčića
- Fra Nikola Pejčin, ž. vikar Livna

Predstavnici redovničkih kuća:

Fa Marko Ešegović, gvardijan Livno
Fra Domagoj Simić, gvardijan Petrićevac
Fra Vinko Marković, gvardijan Jajce

Članovi Prezbiterskog vijeća po službi:

Mons. Marko Semren, pomoćni biskup i generalni vikar

Mons. Ivice Božinović, ekonom Biskupije
Vlč. Pero Ivan Grgić, kancelar Biskupije

Članovi Prezbiterskog vijeća biskupovim imenovanjem:

Mons. Mile Aničić, ravnatelj Caritasa

Mons. Karlo Višaticki, upravitelj Svećeničkog doma

Vlč. Marko Vidović, pročelnik Katehetskog ureda

Vlč. Žarko Ošap, povjerenik za sjemeništa i duhovna zvanja

Vlč. Marijan Stojanović, župnik u Budžaku

Zakonik kanonskoga prava (kan. 495 §1) izrijekom nalaže da se u svakoj biskupiji osnuje prezbitersko vijeće, to jest skupština svećenika, s ciljem da predstavljajući prezbiterij biskupije, bude kao biskupov senat, čija je zadaća pomagati biskupu u upravljanju biskupijom prema pravnoj odredbi da bi se što više unaprijedila pastoralna dobrobit njemu povjerenoga dijela Božjega naroda.

Prezbitersko vijeće ima samo savjetodavni glas. Zakonik poziva dijecezanskoga biskupa da se s njim posavjetuje u važnijim poslo-

vima. dok mu je pristanak potreban samo u slučajevima izričito određenima u pravu (kan. 500 §2). Prezbitersko vijeće ne može nikada djelovati bez dijecezanskoga biskupa (kan. 500 §3).

Dijecezanski biskup je dužan čuti mišljenje Prezbiterskoga vijeća:

- prije sazivanja biskupske sinode (kan. 461 §1);
- kod osnutka ili dokinuća župe (kan. 515 § 2);
- kod donošenja propisa o namjeni priloga vjernika koji idu u župnu blagajnu i nagradi svećenicima koji obavljaju zadaću (kan. 531);

- kod osnutka župnih pastoralnih vijeća (kan. 536 § 1);
- kod gradnje novih crkava (kan. 1215 §2);
- kod svođenja crkve na doličnu svjetovnu upotrebu (kan. 1222 § 2) i
- kod stjecanja dobara za potrebe biskupije (kan. 1263).
- Članovi Prezbiterskoga vijeća sudjeluju u radu pokrajinskih sabora (kan. 443 §5), kao i biskupske sinode (kan. 463 §1 t. 4)

Bilo sve na veću slavu Božju

✠ Željko Majić, biskup

Vlč. Pero Ivan Grgić, kancelar

KONSTITUIRAJUĆA SJEDNICA PREZBITERSKOGA VIJEĆA

Prot. br.: 147/2024.

Banja Luka, 26. svibnja 2024.

Poštovani vijećnici!

Ovim vas pozivam na prvu i konstituirajuću sjednicu Prezbiterskoga vijeća koja će se održati lipnja 2024. godine u 10.00 sati na Ordinarijatu u Banjoj Luci.

Dnevni red:

- Molitva i pozdrav
- Nacrt novoga Statuta Prezbiterskoga vijeća (biskup)
- Izbor Poslovnoga odbora: predsjednika, dopredsjednika i tajnika (izbor se vrši tajnim glasovanjem, a provest će ga dva vijećnika; najstariji i najmlađi po ređenju)
- Izvješća o stanju u pojedinim dekanatima,

ustanovama i uredima Biskupije (vijećnici)

- Što nam je danas najpotrebnije – razmišljanja i prijedlozi
- Razno
- Zajednički objed

Pozvani su i dužni su doći svi navedeni novi članovi PV-a, kako izabrani tako i oni po službi i biskupovim imenovanjem. Ako neki izabrani član ne može doći, neka napismeno (pismom ili e-mailom) obrazloži svoj izostanak.

Sve vas iskreno pozdravljam i radosno očekujem.

✠ Željko Majić, biskup

SUSRET DIJECEZANSKIH SVEĆENIKA

Prot. br.: 177/2024
Banja Luka, 25. lipnja 2024.

Poštovani i dragi velečasni!

Pozdravljam vas s izrazim poštovanja i s nadom da će vas ovaj dopis zateći u dobrom duhovnom i tjelesnom zdravlju.

Želim vam zahvaliti za sve dobro koje činite za ovu mjesnu Crkvu u povjerenju vam službi na području Biskupije ali i u službama izvan ove Biskupije koju obavljate na slavu Božju i dobro povjerenih vam duša uz odobrenje i blagoslov Biskupije vaše inkardiacije.

Posebno želim pozdraviti sve vas umirovljene i bolesne svećenike koji ste život nesebično ulagali za dobrobit ove mjesne Crkve. Uvjeran sam da su sada, kada ste u bolesti ili zasluženoj mirovini, vaše molitve i žrtve neprocjenjivi dar ovoj mjesnoj Crkvi. Hvala vam!

Obilazeći Biskupiju i susrećući vas svećenike, kako u pojedinim župama tako i ovdje na Ordinarijatu, u meni se, Bogu hvala, sve više utvrđivala početna spoznaja da Banjolučka biskupija ima dobre i Bogu odane svećenike, koji vole svoju Crkvu i bezrezervno se žrtvuju za povjereni im Božji narod. Bogu hvala! No, isto tako iz pojedinačnih razgovora mogao sam zaključiti kako nedostaju susreti dijecezanskoga klera na biskupijskoj razini, da se ne rijetko osjećate prepušteni sami sebi. Taj osjećaj prepuštenosti samom sebi zasigurno je još teži u uvjetima kada se u povjerenim župama vjernici broje na prste ruke, a najbliži svećenik je udaljen na desetak kilometara.

Na žalost puno toga od stvarnosti u kojoj živimo i u kojoj nam u dio pade da budeмо navjestitelji Evanđelja i svjedoci Božje Ljubavi ne možemo promijeniti. Ono što možemo i moramo činiti jest da baš u ovakvoj stvarnosti potvrdimo istinsko sveće-

ništvo koje je sv. Ivan Marija Vianney definirao kao Ljubav Srca Isusova. Isti Svetac, zaštitnik svih svećenika, je ustvrdio kako bez svećenika ne bismo među sobom mogli imati božanskog Spasitelja. I dok nam svima teško pada činjenica da u većini župa ove Biskupije godinama „u kupki sv. krsta od istočnoga grijeha nisu oprani i posvetnom milošću ukrašeni novi članovi Kristove Crkve i župne zajednice”, što to može pomutiti radost da nas je sam Bog uzdigao na dostojanstvo „da hranimo duše nebeskim kruhom i pripremamo ih za pristup pred Božju sudačku stolicu”?

Dakle, svećenik nikada nije sam! Naše svećeništvo je čudesna razmjena - admirabile commercium: svećenik daruje Kristu svoje čovještvo, kako bi se on mogao njime poslužiti kao sredstvom spasenja, čineći od njega gotovo drugoga sebe. Nije li, dragi brate, ova istina dovoljna da nas izdigne iznad bilo kojega malodušja u osjećaju osamljenosti i ostavljenosti?

No, svjestan da naši ljudski propusti pokatkada mogu zatamniti veličinu dara svećeništva koje se poput zlata u taljici prokušava u teškim vremenima - a ova naša vremena to jesu - želim zajedno s vama dijeliti radosti i žalosti, nadanja i stradanja, obilja i oskudice, poplave i suše,... ukratko kazano proljeća i jeseni, zime i ljeta ove naše mjesne Crkve. Stoga vas i pozivam na sastanak - susret dijecezanskih svećenika ove mjesne Crkve koji smo planirali u četvrtak 4. srpnja s početkom u 10 sati u prostorijama Ordinarijata u Banjoj Luci. Na susretu - sastanku, svatko od vas će dobiti priliku da kaže ono što mu je na srcu, a sve u nakani da se suhoća srca ispuni Božjom ljubavlju, gore i brežuljci oholosti i samodostatnosti slegnu, što je krivudavo da se izravna, a hrapavi putovi izglađe.

Na sastanku ćemo, također, posvetiti vrijeme i o konkretnim pitanjima naše sadašnjosti i budućnosti, posebno za vrijeme kada nas zadesi bolest i dođemo u zasluženu mirovinu.

Nakon radnog dijela sastanka, svi ste pozva-

ni i na zajednički objed.

U nadi i radosti skoroga susreta, spominjući vas se svagdanje u molitvama, sve vas zajednički i ponaosob pozdravljam

✠ Željko Majić, biskup

GODIŠNJI ODMORI

Prot. br. 178/2024

Banja Luka, 27.6.2024.

Poštovani i dragi velečasni!

Na kraju vjeronaučne godine, koju često nazivamo i pastoralna, prije mjeseci kada većina koristi godišnje odmore (srpanj i kolovoz), u trajnoj zahvalnosti dobrom Bogu za sve primljene i po nama posredovane milosti, obraćam vam se ovim dopisom da vam zahvalim za požrtvovani pastoralni rad, za sve dobro koje ste učinili za povjerene vam zajednice i za ovu mjesnu Crkvu te da vas pozovem da ovo vrijeme koje je pred nama, uobičajeno manje pastoralno zahtjevno, iskoristite za otkrivanju onoga najvrednijega u sebi, ponovno uspostavite eventualno izgubljenju ili narušenu životnu ravnotežu, otkrijete smisao života i životne žrtve, a u osobama s kojim se budete susretali i u prirodi koja će vas privući doživite Božju blizinu - ponovno osjetite nevidljivu ruku koja čudesno vodi naše živote te se odmorna tijela i obogaćena duha vratite svojim svakodnevnim zadacima obavljajući svećeničku službu.

O naravi i potrebi odmora govori i sama Biblija. Naime, u Knjizi Postanka čitamo kako je Bog šest dana stvarao, a sedmi dan počino (Post 2,2). I sam Isus zapovijeda učenicima svojim da se odmore. Izričito ih šalje na odmor: „Hajdete i vi u osamu na samotno mjesto, i otpočinite malo“ (Mk 6,31).

Zakonik kanonskog prava (CIC), govoreći o

obvezama i pravima klerika, izričito navodi da klerici imaju pravno na vrijeme odmora kako je to određeno općim ili krajevnim pravom (usp. Kan 283 §1-2). Zakonik daje pravo svećeniku biti odsutan iz župe mjesec dana - kontinuirano ili isprekidano - za odmor, osim ako postoji ozbiljan razlog za suprotno te obvezuje da se izbjivanje iz župe više od tjedan dana prijavi mjesnom ordinariju“, (usp. Kan. 533 §2) Što se tiče vremena odmora, župni vikar ima isto pravo kao i župnik, (Kan. 550 §3). Dužnost je župnika da se pobrinu za adekvatnu zamjenu. Svećenik u zamjeni ima ovlasti župnika s tim da ne smije raditi ništa što bi bilo na štetu župnikovim pravima ili bi moglo škoditi župnim dobrima.

Ordinarijat u Banjoj Luci bit će stalno otvoren. No zbog pastoralnih obveza (obljetnice mučeništva svećenika kako u Drugom tako i u Domovinskom ratu te drugih slavlja), ali i prava članova Ordinarijata na odmor, razborito je ranije najaviti svoj dolazak na Ordinarijat.

Mnogi su načini na koje pojedinci provode odmor. No, valja nama uvijek imati u svijesti da je najuspjeliji odmor s Isusom. Uostalom on je to sam rekao: „Dođite k meni svi koji ste izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti“ (Mt 11,28) U društvu s Isusom, svima želim blagoslovljene dane odmora.

✠ Željko Majić, biskup

PROSLAVA NEBESKOGA ZAŠTITNIKA BANJOLUČKE BISKUPIJE I KATEDRALE, SV. BONAVENTURE, BISKUPA I CRKVENOG NAUČITELJA

Prot.br.: 179/2024.
Banja Luka, 28. lipnja 2024.

Braćo svećenici i redovnici, sestre redovnice, dragi Božji narode!

Milošću Božjom i ove godine proslavit ćemo nebeskoga zaštitnika naše Biskupije i katedrale, sv. Bonaventuru, biskupa i crkvenog naučitelja, 15. srpnja. Stoga vas pozivam da se duhovno pripremimo na ovo slavlje i po mogućnosti u što većem broju dođemo u našu stolnicu kako bismo zajednički na najuzvišeniji način, slaveći Kristovu nekrvnu žrtvu, molili potrebite milosti za ovu mjesnu Crkvu.

Svečanu sv. misu slavit ćemo u 10.00 sati. Ovogodišnji predvoditelj i propovjednik bit će msgr. Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-

mrkanski.

U koncelebraciji očekujemo više nad/biskupa jer se, kako je to uobičajeno, o sv. Boni, u Banjoj Luci, održava redovito zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Bilo bi Bogu ugodno i na svekoliku duhovnu korist kada bi i vjernici župa organizirano hodočastile svomu nebeskomu Zaštitniku.

Svećenici neka ponesu osobne albe, a misnice će biti pripremljene. Oblačenje je u prostorijama Svećeničkoga doma odakle će poći i ulazna procesija.

Sveti Bono, moli za nas!

✠ Željko Majić, biskup

ZBOR SAVJETNIKA

Banja Luka, 29. kolovoza 2024.
Prot. br. 219/2024

Sukladno zakonskoj odredbi u kan. 502 §1, a imajući u vidu potrebe Banjolučke biskupije, donosim

DEKRET

O IMENOVANU ZBORA SAVJETNIKA ZA RAZDOBLJE 2024.-2029.

U Zbor savjetnika Banjolučke biskupije na petogodišnje razdoblje imenujem sljedeće članove Prezbiterskoga vijeća:

1. Mons. KARLO VIŠATICKI
2. Mons. MILE ANIČIĆ
3. Mons. IVICA BOŽINOVIĆ
4. Fra IVO ORLOVAC
5. Vlač. ŽARKO VLADISLAV OŠAP
6. Vlač. PERO IVAN GRGIĆ
7. Vlač. ZLATKO MATIĆ

Prema odredbama Zakonika kanonskoga prava zadaće Zbora savjetnika su sljedeće:

- Institucionalne zadaće u okolnostima kada je biskupska stolica prazna (usp. kan. 419 i sl.)

- Odlučujuće zadaće u poslovima izvanrednoga upravljanja (kan. 1277) i otuđenja biskupijskih dobara (kan. 1292§ 1)

- Savjetodavne zadaće kod imenovanja i uklanjanja biskupijskog ekonoma (kan 494 §§ 1 i 2) i u poslovima upravljanja koji su od veće važnosti s obzirom na gospodarsko stanje Biskupije (kan. 1277).

Neka vas sve u vršenju ove odgovorne zadaće prati Božji blagoslov po zagovoru Blažene Djevice Marije, sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza.

Uz pozdrav u Gospodinu

✠ Željko Majić
banjolučki biskup

Vlač. Pero Ivan Grgić, kancelar

KONSTITUIRAJUĆA SJEDNICA ZBORA SAVJETNIKA

Banja Luka, 13. rujna 2024.

Prot.br.: 233/2024.

Velečasni gospodine!

Ovim Vas pozivam na prvu i konstituirajuću sjednicu Zbora savjetnika koja će se održati u Biskupskom ordinarijatu u Banjoj Luci, u četvrtak, 14. prosinca 2024., s početkom u 13.30 sati.

Svi ste prije sjednice pozvani na zajednički objed u blagovaonici Svećeničkoga doma s početkom u 12,30 sati.

Dnevni red sjednice:

1. Molitva i pozdrav
2. Prisega članova Zbora savjetnika

3. Upoznavanje s Pravilnikom Zbora savjetnika i zadaće Zbora savjetnika
4. Biskupijske ustanove i tijela
5. Uspostava župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća
6. Razno

Zahvaljujući Vam na prihvatanju službe savjetnika i očekujući konkretne prijedloge s poštovanjem Vas pozdravljam.

✠ Željko Majić
biskup

Vlč. Pero Ivan Grgić
kancelar

USPOSTAVA POVJERENSTAVA I IMENOVANJE POVJERENIKA

Banja Luka, 13. rujna 2024.

Prot. br.:234/2024

Poštovani povjerenici i povjerenice!

Saborski dekret o pastirskoj službi biskupa „Christus Dominus“ (t.27) poziva biskupe da u povjerenosti im Biskupiji „osnuju posebno pastoralno vijeće kojima na čelu neka bude sam dijecezanski biskup i u kojima neka sudjeluju posebno izabrani svećenici, redovnici i laici“.

Naša Biskupija za sada nema Pastoralno vijeće. Stoga nam je želja da se radom u povjerenstvima postigne veća operativnost u zajedničkim biskupijskim pastoralnim programima. Zadaća povjerenstava je usklađivanje i poboljšanje cjelokupnog biskupijskog pastoralnog djelovanja.

Ovim uspostavljam povjerenstva Banjolučke biskupije te imenujem povjerenike za naredno trogodište (2024.-2027.):

1. Povjerenstvo za brak, obitelj i laike - vlč. Marko Crnjak

2. Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba - msgr. Karlo Višaticki

3. Katehetski ured i povjerenstvo za župnu katehezu - vlč. Marko Vidović

4. Povjerenstvo za misijsko poslanje Crkve - vlč. Boris Ljevjak

5. Povjerenstvo za kauzu Slugu Božjih - vlč. Zlatko Matić

6. Povjerenstvo za trajnu formaciju svećenika, duhovan zvanja i ministrante - vlč. Žarko Vladislav Ošap

7. Povjerenstvo za posvećeni život - fra Marko Ešegović

8. Povjerenstvo za pastoral mladih - fra Domagoj Šimić

9. Povjerenstvo za ekumenizam i međureligijski dijalog - fra Ivan Tučić

10. Povjerenstvo za kulturna dobra Crkve
- msgr. Ivica Božinović

11. Povjerenstvo za osobe s posebnim potrebama i osobe starije životne dobi - msgr. Miljenko Aničić

12. Povjerenstvo za crkvenu glazbu - s. Blanka Jeličić i gđa. Blaženka Ivekić

13. Povjerenstvo za medije - gđa. Blaženka Ivekić i gđa. Bernarda Pleša

Uvjeren da ćete poznavanjem prilika i potreba naše mjesne Crkve, svećeničkom, redovničkom i vjerničkom zauzetošću doprinijeti plodnom radu Biskupije, ovim vas

pozivam na prvu sjednicu Povjerenstva koja će se održati u četvrtak 26. rujna s početkom u 10.00 sati u prostorijama Ordinarijata u Banjoj Luci.

Neka bude sve na veću slavu Božju, dobro Crkve i duhovnu korist vjernika Biskupije. Tko je zahvaćen pastoralnim žarom uvijek će znati pronalaziti načine kako djelovati za spasenje duša po načelu „salus animarum suprema lex“.

Na sve vas zazivam obilje Božjega blagoslova i iskreno vas u Gospodinu pozdravljam

✠ Željko Majić, biskup

Vlč. Pero Ivan Grgić, kancelar

SAKRAMENT POTVRDE

Banja Luka, 2. listopada 2024.
Prot. br.: 254/24

Poštovani župnici, braćo svećenici!

Na Drugoj sjednici Prezbiterskoga vijeća naše Biskupije, koja je u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci održana 11. rujna ove godine, jedna od točaka Dnevnoga reda bila je: Slavlje sakramenta sv. potvrde u župi; način slavlja, dob, kumovi, ispit djece. Na Sjednici je izražena potreba da se ujednači priprema i način slavlja u cijeloj Biskupiji te donesu potrebite odredbe što je i povod i sadržaj ove Okružnice.

1. Uvod

Sakramentom potvrde ili krizme, kako kaže Drugi vatikanski sabor u Dogmatskoj konstituciji o Crkvi, „Lumen gentium“, krizmanici se Još savršeniye vezuju uz Crkvu, nadareni su posebnom jakošću Duha Svetoga, i tako su više obvezni da kao pravi Kristovi svjedoci i riječju i djelom šire i brane vjeru“ (LG 11). To isto ponavlja i Zakonik kanonskoga prava (kan. 879).

Potvrda usavršuje krsnu milost; ona je sakrament koji daje sedam darova Duha Svetoga - mudrost, razum, znanje, savjet, jakost, po-

božnost, strahopoštovanje - da nas dublje ukorijene u božansko posinstvo, da nas čvršće pritjelove Kristu, da ukrijepe našu vezu s Crkvom te nas tješnje pridruže njezinu poslanju i pomognu da kršćansku vjeru svjedočimo riječju i djelima. Potvrda, kao i krštenje, u dušu kršćana utiskuje duhovni biljeg ili neizbrisiv karakter; zato se ovaj sakrament može primiti samo jednom u životu (KKC 1316-1317).

Sve ovo dovodi nas do zaključka da su krizmanici ili potvrđenici dovoljno odrasli i zreli da svjesno i slobodno prihvate onu vjeru koju su za njih na njihovu krštenju garantirali roditelji i kumovi te se od njih očekuje da se otvore djelovanju snage Duha Svetoga; da moralnim kršćanskim životom svjedoče svoju vjeru; da angažmanom na društvenom i karitativnom planu uz ovlast preuzimanja i nekih „crkvenih službi“ postanu aktivnim članovima Crkve.

2. Primatelj, dob, priprema, provjera znanja

Primatelj. Sakrament sv. potvrde može i treba primiti svaka krštena osoba, koja još

nije potvrđena. Budući da krštenje, potvrda i Euharistija tvore nešto jedinstveno, „vjernici su obvezni primiti sakrament potvrde pravodobno“ (KKC 1306, ZKP kan. 890).

Dob. U Katoličkoj Crkvi stoljetni je običaj daje osnovna dob za primanje sakramenta potvrde „dob rasuđivanja“. No u smrtnoj pogibelji treba potvrditi i djecu, čak i ako nisu još dostigla dob rasuđivanja (KKC 1307).

Ovim se ne mijenja dosadašnja odredba nego potvrđuje daje u Banjolučkoj biskupiji **najniža dob za primanje sakramenta potvrde završni razred osnovne škole**. U iznimnim i opravdanim slučajevima, koje župnik pojedinačno i napismeno predstavi Ordinarijatu, moguće je dobiti „oprost od dobi“. Nije moguće, a što sam u nekoliko slučajeva vidio u proljetnom podjeljivanju sakramenta, da župnik sua sponte na sakrament priпусти kandidate niže dobi od propisane.

Vjeronaučna priprema. Priprema i slavljenje sakramenta sv. potvrde jest duhovno putovanje koje je započelo primanjem sakramenta krštenja. Pa i sam naziv „potvrda“ ukazuje na to kako osoba koja prima sakrament slobodno, svjesno i hotimično prihvaća - potvrđuje krsna obećanja i obveze. Stoga krivo čine oni svećenici koji pripremu na slavlje sakramenta svedu na „kratki tečaj“ s ciljem da pripravnike na sakrament pouče u osnovama kršćanske vjere, osnovnim molitvama, upoznavanju sa strukturom Svetoga Pisma, ustroju Katoličke Crkve, ... što su i najčešća pitanja prigodom ispita krizmanika. Isus jednom reče: „Ovo je trebalo činiti, a ono ne propuštati“ (Mt 23,23).

Stoga će svaki župnik i vjeroučitelj uz ono što „treba učiniti“, prepoznajući izazove s kojima se mlade osobe danas suočavaju, razumijevajući nemire kroz koje prolaze i odluke pred kojima se nalaze, učiniti sve da osjete da je Crkva s njima i da su oni u Crkvi, da u zajedničkim susretima preko župne kateheze osjete Kristovu blizinu u vlastitim životnim stvarnostima te tako shvate, dožive i prihvate svoju vjeru kao dio osobnog živo-

ta. Priprava za potvrdu treba ići za tim da kršćane dovede do tješnjega sjedinjenja s Kristom, do življe prisnosti s Duhom Svetim, s njegovim djelom, darovima i pozivima, kako bi bolje mogli preuzeti apostolske odgovornosti kršćanskog života (KKC 1309).

Bilo bi hvale vrijedno kada bi se usporedno s bližom pripremom krizmanika (godina bliže pripreme) održavali i mjesečni susreti s roditeljima krizmanika s ciljem da i oni sami bolje spoznaju veličinu Dara koju njihova djeca u sakramentu primaju; potaknuti ih na obiteljsku molitvu i redovito sudjelovanje na slavlju sv. Mise te stručnim predavanjima pomoći im da bolje i u duhu vjere odgovore na nemale zahtjeve djece i vremena koji ih svagdanje sustižu.

Posebnu pažnju valja posvetiti duhovnoj pripravi krizmanika za sakramentalno slavlje: redovita dnevna molitva i nedjeljna sv. Misa, ispovijedanje, karitativne i župne djelatnosti, devetnica u čast Duhu Svetomu...

Provjera znanja. Provjera znanja i sposobnosti kandidata na slavlje sv. potvrde u nadležnosti je dekana. U župi povjerenoj dekani provjeru znanja obaviti će svećenik kojega odredi mjesni biskup.

Provjera znanja neka se obavi najkasnije 15 dana (nikako više od mjesec dana) prije zakazana termina podjele sakramenta. Dekani i svećenici kojima je povjerena provjera znanja dužni su Ordinarijatu dostaviti napisano izvješće.

3. Djelitelj

Redoviti djelitelj. Redoviti je služitelj potvrde mjesni biskup (usp. kan. 882) i u njegovoj je brizi da se sakrament potvrde podijeli podložnicima koji ga pravilno i razborito traže (kan. 885).

Izvanredni služitelj. Ako to zahtijevaju potrebe, mjesni biskup može ovlastiti nekoga drugog biskupa ili svećenika da podijele ovaj sakrament (kan. 884). Da bi dopušteno podjeljivao potvrdu u tuđoj biskupiji (a pod

pojmom „tuđa biskupija” smatra se svaka biskupija u kojoj biskup nije ordinarij), biskup treba imati barem razborito pretpostavljenu dozvolu dijecezanskoga biskupa (kan. 886 § 2).

Svećenici pak za valjanost i dopuštenost podjeljivanja sakramenta sv. potvrde trebaju prethodno dobiti ovlast od mjesnoga biskupa. Povjerena ovlast za konkretan čin ili za određene čine, ne može se dalje povjeriti osim s izričitim dopuštanjem ovlastitelja (kan. 137 § 3).

Svećenik koji ovlašću dijecezanskoga biskupa krsti odrasloga ima i ovlast podjele sakramenta sv. potvrde (kan. 883 t. 2).

U smrtnoj pogibli župnik i svaki svećenik ima ovlast redovita djelitelja sakramenta (kan. 883 t. 3).

4. Kumovi

Zakonik ne naređuje nego izrijeком kaže „ako je to moguće“ neka potvrđenik ima kuma (kan. 892). Dakle, nije nužno da krizmanik ima kuma, nego i sami roditelji mogu predstaviti svoju djecu.

Briga je kuma (kume) da se brine da se njegovo kumče (krizmanik/ca) ponaša kao pravi Kristov svjedok i da vjerno vrši obveze povezane sa sakramentom. Preporučuje se uzeti za kuma onoga tko je tu službu preuzeo na krštenju (kan 893 §2).

Sukladno odredbama Zakonika (kan. 874 §1), da bi se nekomu dopustilo da preuzme službu kuma na potvrdi, potrebno je:

- da ga izabere primatelj sakramenta ili njegovi roditelji,
- daje navršio 16 godina života,
- daje katolik, potvrđen i već pričešćen i da provodi život u skladu s vjerom i preuzetom službom,
- da nije udaren nikakvom zakonito izrečenom ili proglašenom kanonskom kaznom. Krštenoj osobi koja pripada nekatoličkoj crkvenoj zajednici dopušta se da bude samo svjedok potvrde, i to jedino zajedno s katoličkim kumom (usp. Kan. 874

§2).

Preporuča se da krizmanik uzme kuma, a krizmanica kumu.

5. Slavlje sakramenta

Red potvrde. Prethodne napomene Reda potvrde (tt. 1-19) donose upute o slavlju sv. potvrde počevši od dostojanstva sakramenta preko dužnosti i službi u slavljenju, samom slavlju do uputa što sve treba pripremiti prije samoga slavlja. Stoga, držimo se ovih napomena.

Susret s krizmanicima. Dobra je i hvale vrijedna praksa da se biskup ili ovlašteni djelitelj sakramenta potvrde prije samoga sakramentalnog čina susretne s krizmanicima, njihovim roditeljima i kumovima. Primijetio sam daje bila praksa i svečana dočeka biskupa. U nekim župama to se i ove godine prakticiralo, a u nekima nije. Ne inzistirajući na obredu svečana dočeka, očekujem da župnik prije dolaska biskupa ili njegova izaslanika - ovlaštenog djelitelja - završi sve administrativne i organizacijske radnje i posvema se posveti duhovnoj pripravi i samomu slavlju.

Susret s krizmanicima u crkvi započinje sat vremena prije sv. Mise pod kojom će biti podijeljen sakrament potvrde. Nakon molitve župnik kratko pozdravlja sve prisutne i predstavlja kandidate i kandidatice za sakrament. Od župnika se očekuje da i sam da završnu ocjenu o stupnju pripremljenosti kandidata na sakrament kako u potrebitom znanju tako, i još više, u duhovnom rastu i zrelosti za sakrament. Nakon župnikova predstavljanja slijedi biskupov nagovor.

Slavlje sv. Mise i sakramenta potvrde. Dan slavlja sv. potvrde jest svojevrsan Duhovski dan - Silazak Duha Svetoga ili Pedesetnica u župi. Stoga će župnik u dogovoru sa suradnicima nastojati da ovo slavlje organizira kao svetkovinu prvoga stupnja liturgijskih slavlja na koju će pozvati cijelu župu. Bilo bi na slavu Božju i duhovnu korist krizmanicima i svim župljanima kada bi se na ovo slavlje župa pripremila devetnicom ili barem

trodnevnicom. Dan uoči podjele sakramenta neka se organizira sv. ispovijed kako za krizmanike, roditelje i kumove tako i za cijelu župu.

Hvale je vrijedno da u slavlju sv. Mise, osim pozdrava, krizmanici i krizmanice uzmu udjela u misnim čitanjima, zazivima molitve vjernika i prinosu darova. Njima bi, svakako, valjalo pridružiti roditelje i kumove.

Pozdravi neka budu kratki. Naglaskom neka bude na darovima Duha Svetoga, a ne na biskupu ili ovlaštenom djelatniku za dolazak. „Učinih što sam bio dužan učiniti!“ (usp. Lk 17,10).

Isto tako zahvala neka bude kratka, a ne nova propovijed ili pak tumačenje ili nadgradnja onoga što je propovjednik govorio. Neka nakon pričesti, a prije popričesne molitve, svi krizmanici ili njihovi predstavnici klečeći pred svetohraništem izreknu zahvalnu molitvu.

6. Administracija sakramenta

Krsni listovi i službene potvrde. Pripravnici za sakrament koji nisu kršteni u župi podjele sakramenta potvrde dužni su donijeti Krsni list iz župe krštenja.

Kumovi koji nisu iz župe podjele sakramenta dužni su donijeti Službenu potvrdu iz koje će se razabrati da izabrani kum (kuma) zadovoljavaju od Crkve propisane uvjete za kumstvo: daje kum/kuma katolik, potvrđen i već pričešćen, da provodi život u skladu s vjerom i preuzetom službom i da nije udaren nikakvo zakonitom izrečenom ili proglašenom kanonskom kaznom.

Krizmene cedulje. Svaki krizmanik kod sebe treba imati krizmanu cedulju koju će predati svećeniku asistentu pri podjeli sv. potvrde. Krizmenu cedulju izdaje župni ured župe u kojoj se slavi sakrament. Dužnost je župnika sve krizmanike upisati u Maticu krizmanih, odnosno krštene u župi i u Maticu krštenih. Isto tako, dužnost je župnika da o podijeljenoj potvrdi obavijesti župnika mjesta krštenja da se to ubilježi u Maticu krštenih prema odredbi kan. 535 § 2 (kan. 895).

7. Pristojbe i obveze prema Ordinarijatu

Sukladno važećim Odredbama o pristojbama na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (Sarajevo 1. siječnja 2024.) iznos pristojbe za podjelu sakramenta sv. potvrde jest 60,00 KM. Od toga djelatniku sakramenta 50%, tj. 30,00 KM.

Sva milostinja koja se prikupi u vrijeme Misnoga slavlja podjele sakramenta pripada Ordinarijatu.

Nije dozvoljeno samoinicijativno zanemari-vati ove obveze. Ukoliko postoji razlog za to, sve treba učiniti u dogovoru s Ordinarijatom, odnosno dijecezan-skim biskupom. U opravdanim slučajevima krizmanici se mogu osloboditi od plaćanja pristojbe u dijelu ili cijelosti, a župa može u cijelosti ili dijelu zadržati i milostinju prikupljenu u tom Misnom slavlju. No, to nikako ne može biti zasebna odluka župnika, nego jedino uz odobrenje dijecezansko-ga biskupa.

8. Raspored krizmi u 2025. godini

Ljubunčić	26. travnja
Vidoši	27. travnja
Livno	3. svibnja
Čuklić	4. svibnja
Bila	10. svibnja
Banja Luka	11. svibnja
Jajce	31. svibnja
Podhum	1. lipnja
Prijedor	7. lipnja
(Prijedor, Ljubija, Ravska i Stara Rijeka)	
Vrbanjci	7. lipnja
Drvar	8. lipnja
Budžak	15. lipnja

Bilo sve na veću slavu Božju, dobro Crkve i na duhovnu korist krizmanika i cijele nam biskupijske zajednice.

S poštovanjem vas u Gospodinu pozdravljam.

✠ Željko Majić, biskup

Vlč. Pero Ivan Grgić, kancelar

POZIV NA MOLITVU I SOLIDARNOST SA STRADALIMA U POPLAVAMA U SJEVERNOJ HERCEGOVINI I SREDNJOJ BOSNI

Banja Luka, 5. listopada 2024.
Prot. br.: 258/24

Poštovana braćo svećenici i redovnici, redovnice, dragi Božji narode!

Veliko nevrijeme koje je u noći između četvrtka i petka (3/4. listopada) pogodilo Sjevernu Hercegovinu i središnju Bosnu, kada je još uvijek nepoznat broj naših sugrađana smrtno stradalih, a toliki ostali bez ičega - bez kruha, ruha i krova nad glavom - potiče nas na kršćansku sućut i solidarnost. U Drugoj poslanici Korinćanima sv. Pavao nas poziva da pritekemo braći u potrebi riječima: "Caritas Christi urget nos" - Ljubav nas Kristova požuruje (2 Kor 5,14)

Stoga pozivamo sve svećenike, redovnike, redovnice i vjernike Banjolučke biskupije da iskažu duhovnu i materijalnu blizinu i solidarnost sa stradalima:

a) da za smrtno stradale u ovoj teškoj nesreći mole duševno spasenje, a živima utjehu i snagu;

b) da u granicama mogućnosti pomognu u ne malim materijalnim potrebama čije će se posljedice još dugo osjećati.

Već raniji poziv i odredba da se na svim svetim Misama, na Dvadeset i sedmu nedjelju kroz godinu (6. listopada), prikuplja milostinja za stradale u poplavama u Srednjoj Europi, ostaje na snazi. No, pozivamo sve župnike i svećenike da na sv. Misama potaknu vjernike na dobrotvornost prema stradalima

u ovoj teškoj tragediji koja je zahvatila jedan dio naše Zemlje.

Dobrovoljne priloge vjernika, kako u novcu tako i naturi, koji se budu skupljali organizirano u župama, neka župnici proslijede potrebnima u suradnji s Caritasom BiH, Nadbiskupijskim Caritasom u Sarajevu i Biskupijskim Caritasom u Mostaru koji su u tijesnoj suradnji.

Caritas BiH već je otvorio jedinstveni broj triju bh, operatera 17764. Pozivom na ovaj broj donira se 2,00 KM i tako pruža izravna potpora stradalima.

Caritas Biskupije Banjolučke izdvojit će određena sredstva kao izraz naše blizine. Svi koji žele dati svoj prilog mogu to učiniti i uplatom na žiro račun Caritasa Biskupije Banja Luka s naznakom za stradale u Sjevernoj Hercegovini i Srednjoj Bosni:

INTESA SANAPOLO BANKA D.D. BA,
Obala Kulina Bana 9A, 71000 Sarajevo,
BA, P. j. Banja Luka; Caritas biskupije Banja Luka, KM račun: 1549212000710646

Bog, bogat milosrđem, dobrostivo uzvratilo svima koji imaju srca za potrebite te svoju ljubav svjedoče molitveno i materijalno.

Od munje, groma, gráda i zla svakoga. Oslobodi nas, Gospodine!

✠ Željko Majić, biskup

JUBILEJ 2025.

JUBILEJSKE CRKVE I JUBILEJSKI OPROST

Banja Luka, 7. studenoga 2024.

Prot. br.: 275/2024

Poštovani i dragi svećenici, redovnici, redovnice i Božji narode!

Bulom SPES NON CONFUNDIT - Nada ne razočarava, od 9. svibnja 2024., papa Franjo odredio je da Jubilej 2025. traje od 24. prosinca 2024. do 6. siječnja 2026. godine. Redovni Jubileja 2025. označit će se otvaranjem Svetih vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu, 24. prosinca 2024. Otvaranje Jubileja u mjesnim crkvama bit će u nedjelju, 29. prosinca 2024. Prema uputama Svetoga Oca taj dan će dijecezanski biskupi slaviti sv. Misu u svim katedralama i konkatedralama i time svečano otvoriti Jubilarnu godinu. Sv. Misa otvaranja Jubileja u našoj Biskupiji slavit će se u katedrali, 29. prosinca 2024. u 11.00 sati. Pozivamo sve župnike banjolučkoga dekanata da sv. Mise tog dana u župama prilagode ovom terminu te s vjernicima dođu na ovo euharistijsko slavlje kako bismo zajedno, po zagovoru Svete Obitelji, započeli milosni jubilejski hod.

Želja je Svetoga Oca da svjetlo kršćanske nade dopre do svakog čovjeka kao poruka Božje ljubavi upućene svima! Zato je dana i mogućnost da dijecezanski biskupi u svojim biskupijama odrede crkve - sveta mjesta u kojima vjernici mogu dobiti jubilejski oprost.

Stoga, sukladno Dekretu Apostolske pokorničarne, od 13. svibnja 2024., o podjeli oprosta tijekom Jubileja 2025., ovim određujemo da su za cijelo vrijeme trajanja Svete godine, počevši od 29. prosinca 2024. (otvaranje Jubilarnе godine na biskupijskoj razini) do 28. prosinca 2025. (zatvaranje Jubilarnе godine na biskupijskoj razini), u našoj Biskupiji jubilarна mjesta sljedeće crkve:

- Katedrala sv. Bonaventure u Banjoj Luci

- Svetište sv. Male Terezije od Djeteta Isusa u Presnačama - Banja Luka

- Samostanska crkva sv. Petra i Pavla u Livnu

- Župna i samostanska crkva Uznesenje Blažene Djevice Marije u Jajcu

- Župna crkva sv. Josipa u Prijedoru

- Župna crkva sv. Ante Padovanskoga u Bihaću.

U ovim crkvama, sukladno odredbama koje je donijela Apostolska pokorničarna, jubilejski oprost moći će dobiti svi koji „pojedinačno ili u skupini pobožno posjete jubilejsko mjesto te se u prikladnom vremenu uključe u euharistijsko klanjanje i meditaciju, koje završava molitvom Oče naš, ispoviješću vjere u bilo kojem legitimnom obliku i zazivom Mariji, Majci Božjoj“. (Dekret o podjeli oprosta tijekom Jubilejske godine 2025. II.). Dakako da je potrebno zadovoljiti i propisane uvjete: sakramentalna ispovijed, euharistijska pričest i molitva na nakanu Svetoga oca Pape.

Jubilejski oprost može se dobiti i djelima milosrđa i pokore, sudjelovanjem u pučkim misijama, duhovnim vježbama ili na susretima formacije o tekstovima Drugog vatikanskog koncila i Katekizma Katoličke Crkve, tjelesnim i duhovnim djelima milosrđa, pohodima u primjereno vrijeme braći u potrebi ili u teškoćama (bolesnicima, zatvorenici, usamljenim starijim osobama, invalidima, ...), pokorničkim djelima (osobiti petkom) i vjerski i dobrotvornim djelima. (Dekret o podjeli oprosta, III).

Isto tako, „istinski raskajani vjernici koji iz ozbiljnih razloga neće moći sudjelovati u svečanim slavlјima, hodočašćima i pobožnim pohodima (kao što su prije svega

klauzurne redovnice i redovnici, starije osobe, bolesni, zatvorenici, kao i oni koji u bolnici ili na drugim mjestima stalno skrbe o bolesnima) dobiti jubilarni oprost pod istim uvjetima ako, sjedinjeni u duhu s prisutnim vjernicima, osobito u trenucima u kojima se riječ Vrhovnog svećenika ili dijecezanskih biskupa prenose putem sredstava komunikacije, izmole Oče naš, ispovijest vjere u bilo kojem obliku u svomu domu ili gdje god se nalazili (npr. u samostanskoj kape-li, bolnici, staračkom domu, zatvoru, ...) i druge odobrene molitve u skladu sa svrha-ma Svete godine, prinoseći svoje patnje ili teškoće svojih života“. (Dekret o podjeli oprosta, II)

O posebnim jubilejskim programima, susretima, slavlјima i hodočašćima bit će te blagovremeno obaviješteni.

Pozivam sve vas draga braćo svećenici da potaknete povjerene vam vjernike da isko-riste ovo milosno vrijeme kako bismo svi u snazi vjere i nade koja ne razočarava, zadobivši potpuni oprost, rasli u ljubavi i

svakoj Božjoj milosti. „U svemu se iskažimo kao poslužitelji Božji: velikom postojanošću u nevoljama, u potrebama, u tjeskobama, pod udarcima, u tamnicama, u bunama, u naporima, u bdijenjima, u postovima, u čis-toći, u spoznanju, u velikodušnosti, u dobro-ti, u Duhu Svetomu, u ljubavi nehinjenoj, u riječi istinitoj, u snazi Božjoj; oružjem pravde zdesna i slijeva; slavom i sramotom; zlim i dobrim glasom; kao zavodnici, a isti-niti; kao nepoznati, a poznati; kao umirući, a evo živimo; kao kažnjeni, a ne ubijeni; kao žalosni, a uvijek radosni; kao siromašni, a mnoge obogaćujemo; kao oni koji ništa ne-maju, a sve posjeduju“ (2Kor 6,4-10), kako bi svi i preko nas „iskusili blizinu najljuba-znije majke koja nikada ne napušta svoju djecu“.

S poštovanjem vas pozdravljam i u Gospodinu blagoslivlјam.

✠Željko Majić, biskup

Vlč. Pero Ivan Grgić
kancelar

POZIV NA GODIŠNJI REDOVITI SVEĆENIČKI SABOR

Banja Luka, 11. studenoga 2024.
Prot. br.: 276/24

Poštovana i draga braćo svećenici!

Na našoj zajedničkoj rekolekciji, koja je održana u Kotor Varošu 16. listopada 2024., najavili smo da će se u mjesecu studenom održati Svećenički sabor. Stoga pozivam braću svećenike s pastoralnim dekretom u Biskupiji, jednako dijecezanske i re-dovničke, da neizostavno sudjeluju u radu Sabora u srijedu, 20. studenoga 2024., s početkom u 9.30 sati, u prostorijama Ordinarijata u Banjoj Luci. Bilo bi nam drago kada bi na Saboru sudjelovali umirovljeni svećenici kao i braća redovnici iz franje-vačkih samostana s područja Biskupije.

U planu smo izraditi Pastoralni kalendar na-

še Biskupije. Stoga pozivam župnike i voditelje ustanova da dostave značajnije da-tume slavlja i obljetnica koje ćemo uvrstiti u pastoralni kalendar.

Sastanak s povjerenicima imat ćemo na-knadno, nakon što na Saboru razmotrimo naše posebnosti i mogućnosti slavlja Ju-bileja 2025. Otvaranje Jubileja u mjesnim crkvama, pa tako i u našoj Biskupiji, bit će u nedjelju, na svetkovinu Svete Obitelji, 29. prosinca 2024. (vidi Okružnicu br. 275/2024. od 7. studenoga 2024.)

Ovogodišnje saborovanje svećenika Ba-njolučke biskupije imat će i svoju posebnost. Naime, nakon što je Sveta Stolica, 15. srpnja

ove godine - na svetkovinu sv. Bonaventure zaštitnika naše Biskupije - izvijestila da je papa Franjo prihvatio molbu biskupa Marka Semrena za umirovljenje iz zdravstvenih razloga, odlučili smo da njegov oproštaj od aktivne službe pomoćnoga biskupa i generalnoga vikara bude obilježen sv. Misom zahvalnicom. U dogovoru s biskupom Markom, 19. studenoga, s početkom u 18.30, u prostorijama Ordinarijata, bit će predstavljen zbornika radova - spomen spis u povodu 70. obljetnice njegova rođenja: Navjesticatelj Božje riječi i franjevački odgojitelj, a sv. Misa zahvalnica na dan Sabora.

Dnevni red Sabora:

9.30: Molitva, pozdrav i uvod u rad Sabora - mjesni biskup

10.00: Pastoralni izazovi u vremenu digitalnih medija - dr. sc. vlč. Krunoslav Novak, generalni tajnik HBK i profesor na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu.

11.00: Pauza

11.15: Jubilej 2025., Vadamecum, aktualnosti, razno

12.30: Sv. Misa u katedrali - predvodi i propovijeda biskup Marko Semren

13.30: Zajednički objed u blagovaonici Svećeničkoga doma

Radujući se našem susretu i zajedničkom promišljanju na dobro povjerene nam mjesne Crkve, na sve vas zazivam obilje Božjega blagoslova po zagovoru naše nebeske Majke u milosti, sv. Bonaventure i bi. Ivana Merza.

✠ Željko Majić, biskup

PISMA – PROMEMORIJE - ČESTITKE

PROJEKTI OD STRATEŠKOG ZNAČAJA ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

Banja Luka, 14. lipnja 2024.
Prot.br.: 154/2024

Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske
Pantovčak 258
10000 Zagreb

Predmet: Zamolba da se projekti Banjalučke biskupije (Crkva i pastoralni centar u Drvaru, kao i Muzejsko galerijski prostor u Trapističkom samostanu „Marija Zvijezda“) sufinanciraju, odnosno da se proglase projektima od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Poštovani Državni Tajnice!

Zahvalan za dosadašnju brigu i pomoć projektima Banjolučke biskupije, ohrabren našim razgovorima kao i razgovorom s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske, gosp. Andrejom Plenkovićem, dolazim Vam s ovom molbom da se projekti Banjolučke biskupije, Crkva i pastoralni centar u Drvaru te Muzejsko-galerijski prostor u Trapističkom samostanu „Marija Zvijezda“, sufinanciraju, odnosno proglase projektima od strateškoga značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

1. Crkva i pastoralni centar u Drvaru. Nakon što su komunističke vlasti, 1948. godine, srušile crkvu sv. Josipa u Drvaru, ova župa i mjesto ostali su bez vlastite crkve, crkvenih objekata, a s vremenom i bez vjernika. Nakon Domovinskoga rata u Drvar je doselio veliki broj vjernika poglavito izbjeglica iz Srednje Bosne. No, „zahvaljujući“ kasnijim politikama, mnogi su pošli dalje, kako u RH tako i širom Europe i svijeta. Ipak, određeni broj vjernika je ostao te se sve ovo vrijeme na duhovno-liturgijska slavlja okuplja u neadekvatnom prostoru, nekadašnjem zadružnom domu.

Nakon dugih administrativnih - političkih

opstrukcija, konačno je 2021. godine započeta izgradnja liturgijsko-pastoralnoga centra, nove crkve sv. Josipa u Drvaru. Do sada su urađeni svi zidarski radovi na objektu sa zvonikom, postavljeni otvori te uređena dvorana za oko 50- tak osoba za duhovno - pastoralne te kulturne i društvene aktivnosti.

Da bi se objekt mogao staviti u funkciju potrebno je još urediti interijer te vanjsku fasadu (II. Faza). Nakon ovoga trebate će pristupiti uređenju eksterijera (III. faza) u kojemu će se izgraditi svećenička grobnica sa spomenikom poginulim braniteljima. U grobnicu planiramo prenijeti zemne ostatke vlč. Waldemara Maximiliana Nestora, svećenika ubijenoga in odium fidei, 27. srpnja 1941. kojega smatramo pravim mučenikom i za kojega smo pokrenuli kanonski proces za proglašenjem blaženim.

2. Izložbeni prostor u Trapističkom samostanu „Marija Zvijezda“ u Banjoj Luci.

Opatija „Marija Zvijezda“ kako je netko nazva „prosvjetno-kulturnim svjetionikom Banja Luke“, na žalost danas je nebrigom mnogih „zapostavljena starica“. No, o važnosti „Marije Zvijezde“ i vrijednostima koje posjeduje i čuva ovaj samostan vjerujem da ste vrlo dobro upoznati. Odlukom

Trapističke zajednice, zbog nedostatka zvanja a time i nestanka samih monaha, Opatija je dana u vlasništvo i ostavljena brizi Banjolučke biskupije. Iznimno važno, ne samo zdanje, nego i duhovno-kulturno blago Crkve, hrvatske i europske kulturne baštine, u brizi je mjesne Crkve koja proživljava teške dane svoje blagoslovljene prisutnosti na ovim prostorima. No, kako reče sv. Pavao, kroz mnoge nam je nevolje uči u Kraljevstvo Božje. (Dj 14,22b) Stoga ne bojimo se nevolja nego zagledani u Svjetionik - Isusa Krista, i povjerenjem u dobrotu - plemenitost ljudi nastojimo to blago očuvati i „staricu” novim ruhom odjenuti. Uz restauracijske radove u kojima je značajan doprinos dao Hrvatski državni arhiv i Ministarstvo kulture RH (a nadamo se i budućoj pomoći) zatekao sam i uređenje izložbenoga

prostora u kojemu će na siguran način dio kulturnoga blaga biti dostupan očima javnosti. Do sada smo, zahvaljujući i pomoći Vlade RH, u prizemlju samostana (I. faza) uspjeli urediti manji izložbeni prostor u kojemu kanimo izložiti biblije, izdanja Opatije kao i vrlo vrijedne rukopisne zapise. U ovoj drugoj fazi koja je u tijeku planira se urediti veći prostor u kojemu bi se na siguran način očuvalo i javnosti na uvid ponudilo iznimno blago ove Opatije koja ove godine obilježava 155.- tu obljetnicu od osnutka.

Poštovani Tajniče! Ohrabren, kako već rekoh, Vašim osjećajem kao i osjećajem i brigom Vlade RH i njezina Predsjednika, za Hrvate i Crkvu u BiH, šaljem vam i Obrascu predračuna projekta.

S poštovanjem i zahvalnošću.

✠ Željko Majić, biskup

BISKUPOVA ČESTITKA VLADIKI JEFREMU ZA USKRS

Njegovom Preosveštenstvu
Gospodinu Jefremu Milutinoviću
Episkopu banjolučkom
Banja Luka

NAŠ JE USTO SPASITELJ IZ GROBA, VESEL'TE SE, O KRŠĆANI!

Vaše Preosveštenstvo!

U duhu uskrsne radosti iskreno Vam zahvaljujem na čestitkama koje ste mi uputili prigodom uskrsnih blagdana te srdačno čestitam Uskrs Vama, svemu svećenstvu, monaštvu i vjernicima.

„Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore,

gdje Krist sjedi s desna Bogu“ (Kol 3,1).

Ove nas riječi Apostola naroda uvode u razmatranje poruke Uskrsa, na kojoj kršćani vjekovima oblikuju svoj život, suobličujući se Kristu Uskrsnomu. Neka Vam Uskrsli bude svjetlo i snaga!

U zajedništvu iste vjere u Uskrsloga, srdačno Vas u Gospodinu pozdravljam.

✠ Željko Majić
biskup banjolučki

BISKUPOVA ČESTITKA MUFTIJI EF. SMAJLOVIĆU ZA KURBAN BAJRAM

Poštovani gospodin
Ismail ef. Smajlović,
muftija banjolučki
Banja Luka

Poštovani Muftija!

U ime svećenika, redovnika, redovnica i vjernika katolika Banjolučke biskupije, Vama, Vašoj obitelji, suradnicima i svim vjernicima povjerenog Vam Muftijstva izražavam iskrene čestitke u povodu Kurban bajrama.

Kurban bajram nas na poseban način podsjeća da smo svi sinovi i kćeri jednoga te istoga Oca i daje Abraham-Ibrahim praotac naše vjere. Žrtvu koju je Abraham trebao prinijeti nemoguće je razumjeti i učiniti bez snage vjere. Njegovu vjernost Bog je nagradio velikim potomstvom.

Stoga je i naša molitva da i ovogodišnji Kurban bajram bude prigoda da vjernici učvrste svoju vjeru u Boga koji vodi povijest pojedinaca i naroda, a po običaju dijeljenja kurbanu razviju osjećaj ljubavi za bližnje, jednako za „domaće u vjeri“ kao i sve susjede i prijatelje, posebno za one koji su u potrebi.

S osobitim poštovanjem

✠ Željko Majić
biskup banjolučki

BISKUPOVA ČESTITKA BANJOLUČKOM MUFTIJI U PRIGODI PONOVOG OTVARANJA DŽAMIJE ARNAUDIJA U BANJOJ LUCI

Poštovani gospodin
Ismail ef. Smajlović,
muftija banjolučki
Banja Luka

Poštovani Muftija!

Iskreno Vam zahvaljujem na Vašem pozivu da sudjelujem u svečanosti otvaranja ponovno izgrađene Arnaudije džamije u Banjoj Luci. Na žalost, kako sam Vam već i usmeno priopćio prigodom bajramskoga susreta i čestitanja, zbog službenog puta u Vatikan - Rim, ne ću moći osobno sudjelovati u ovoj svečanosti. Banjolučku biskupiju predstavljat će mons. Ivica Božić, ekonom Biskupije i ravnatelj Katoličkoga školskoga centra „Bl. Ivan Merz“ u Banjoj Luci.

Svaki vjerski objekt, radilo se o katoličkoj crkvi, pravoslavnom hramu, islamskoj džamiji ili židovskoj sinagogi ima istu poruku: to je kuća molitve, mjesto u kojemu se Bog pobožno štuje i gdje se vjernička duša na poseban način Njegovom Riječju hrani.

Uvjeren daje naš grad Banja Luka ponovnom izgradnjom Arnaudije džamije dobio još jednu duhovnu oazu, „ugodno stjecište dobrih ljudi“, iskreno Vam čestitam na ovom velikom djelu te molim svemogućega Boga da blagoslovi Vas, Vaše suradnike i sve one koji će se u ovoj kući molitve duhovno krijepiti.

S osobitim poštovanjem

✠ Željko Majić
biskup banjolučki

PROMEMORIJA GOSP. MILORADU DODIKU PREDSJEDNIKU REPUBLIKE SRPSKE

Broj: 157/24
Banja Luka, 17.6.2024.

Poštovani gospodin
Milorad Dodik
predsjednik Republike Srpske
Ulici bana Milosavljevića 4
78000 Banja Luka

Poštovani gospodine Predsjedniče!

Izražavam Vam zahvalnost za ljubazan prijem u Vašem uredu, u utorak 4. lipnja ove godine te za današnji susret na Ordinarijatu u Banjoj Luci. Vođen mudrom latinskom uzrečicom koja kaže da verba volant, scripta manent - da riječi lete (često odlete) a zapisano ostaje - uručujem Vam ovu **PROMEMORIJU** kao podsjetnik na naše razgovore, u kojima želimo promovirati zdravo zajedništvo i pronaći putove rješenja nemalih otvorenih pitanja kako za vjernike katolike Banjolučke biskupije koji žive na prostoru Republike Srpske tako i za institucije Katoličke Crkve koja duhovno skrbi za povjerene vjernike, a sve na dobro ne samo hrvatskoga naroda i katoličke zajednice, nego i svih koji na ovim prostorima Božjom providnošću obitavaju. Sloboda, mir, egzistencijalna sigurnost jednako su potrebni svima bez obzira kojem narodu, Crkvi ili vjerskoj zajednici pripadaju. Na putu promoviranja i osiguranja ovih životnih potreba pojedinaca i zajednica, u Katoličkoj Crkvi imat ćete pouzdanoga sugovornika i sudjelatnika.

1. Položaj Hrvata i Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina, između ostaloga, definira se i kao država triju konstitutivnih naroda. No, svjedočimo kako je ta konstitutivnost, kada se radi o hrvatskom narodu u

narodu, u stvarnosti u velikom dijelu ove zemlje tek puko slovo na papiru. Svjedoci smo konstantne deinstitucionalizacije Hrvata očitovane u preglasavanju od birališta do vlada i parlamenata, na entitetskoj i državnoj razini. Sve se ovo događa već skoro tridesetak godina. Naime, od završetka rata, Visoki predstavnik i političke snage ovu su BiH, utemeljenu na nepravednu Daytonu, raznim, najčešće nametnutim, amandmanima i parlamentarnim preglasavanjima, učinili još nepravednijom. U toj nepravdi očito trpe svi, a, složiti ćete se, navise najmalobrojniji narod.

Katolička Crkva, koja je pratilja hrvatskoga naroda od stoljeća sedmoga i koja bi samu sebe zanijekala kada bi se od Istine i Pravde udaljila, kada ne bi bila promicateljicom i graditeljicom istinskoga mira, smatra da se u Bosni i Hercegovini istina i pravda ubijaju i, umjesto mira, raznim se nepravednim zakonima i represivnim aparatom i sudskim sustavom unosi nemir i nered. Stoga, ne ulazeći u područje političkoga djelovanja, pružamo ruku suradnicu svima kojima je istinski stalo da ova zemlja postane zemlja prava pojedinaca i sloboda naroda, zemlja jednakopravnosti u svojoj svojoj različitosti.

Prema popisu iz 1991. godine na području Banjolučke biskupije katolicima se izjašnjavalo oko 120.000 osoba; oko 80.000 na području današnje Republike Srpske i oko 40.000 na području današnje Federacije

Bosne i Hercegovine, S danom 31. prosinca 2023. godine, prema našim crkvenim statistikama, ukupno je na ovom području 23.256 katolika. Od toga na području RS-a 3.042 katolika u 32 župe te 20.384 katolika u 16 župa u F BiH. Banjolučki dekanat (deset župa: Banja Luka, Barlovci, Budžak, Ivanjska, Marija Zvijezda, Motike, Petrićevac, Presnače, Šimići i Trn) prema popisu iz 1991. godine brojio je 30.699 katolika. Na 31. prosinca 2023. na ovom je području ukupno 1.379 vjernika katolika.

2. Odnos prema prošlosti

Dobro nam je znano kako nam je prošlost ispunjena teškim traumama. O kojoj se količini trauma radi, zasigurno govore i kalendari koji su prepuni poziva na iskazivanje pijeteta i komemoraciju žrtava kako ratova tako i poraća u proteklih stotinjak i više godina. Opće je prihvaćeno da narod koji zaboravlja prošlost nema ni budućnosti. No očuvanje memorije - istinski pijetet i komemoracija žrtve - nikako ne bi smjeli imati naglasak koji će opterećivati sadašnjost i zatvarati vrata nade u bolju budućnost. Stoga je veliki Božji dar kada se jednako svećenik, biskup, političar, znanstvenik, jednom riječju osoba bilo kojega staleža ili službe, može izdignuti na razinu iskazivanja poštovanja prema žrtvi iz vlastitoga naroda i/ili Crkve, a da u isto vrijeme iskaže žaljenje zbog žrtava drugih koje su plod neljudskoga postupanja pripadnika njegova naroda. To je pijetet koji ne opterećuje sadašnjost i širom otvara vrata bolje budućnosti. To je pijetet koji časti žrtvu i daje izniman doprinos da se takvo što više ne ponovi. Sve izvan ovoga jest interesno manipuliranje žrtvom što je nedopustivo.

Biskupski ordinarijat u Banjoj Luci, kako ste možda već i iz pisanih objava mogli doznati, započinje sustavnu prouku života i djela ubijenih svećenika kako u Drugom svjetskom ratu, tako i u ovom posljednjem. Sine ira et studio - bez strasti i pristranosti - pristupamo prouci života i djela te okolnostima ubojstva. Na žalost, do dana današnjega,

a u nedjelju 16. lipnja obilježili smo 32. obljetnicu nestanka svećenika **Ratka Grgića** (rođen 1944.), kojega su 16. lipnja 1992. godine iz župnoga ureda u Novoj Topoli odvela četvorica uniformiranih vojnika u bijelom Golfu u smjeru sela Laminci, unatoč tolikim naporima, ne znamo gdje su položeni njegovi zemni ostatci. Bili bismo iznimno zahvalni svima onima koji nam u tomu mogu pomoći. To više što su do nas doprli glasovi da postoje ljudi koji znaju za zločin ubojstva nevina svećenika i mjesto pokopa. Nama kao Crkvi nisu potrebna ta imena - to je za pravosuđe - mi želimo i molimo za pomoć da zemne ostatke svećenika ekshumiramo i dostojno sahranimo.

3. Crkva u zalaganju za pravo i dostojanstvo pojedinaca i zajednice

Od apostolskih vremena Crkva, nadahnjujući se biblijskim tekstovima, brani vrijednost ljudskoga života i zalaže se za dostojanstvo i prava kako pojedinaca tako i zajednice. I danas s pravom to isto katolici od svoje Crkve očekuju. I kako već rekosmo, Crkva bi zanijekala samu sebe kada bi ova očekivanja omalovažila. U svom nastupnom govoru, između ostaloga sam rekao da je sve ono što je vjernikovo pravo - moja dužnost. Dakako u prvom redu kada se radi o unutarnjem poslanju Crkve, ali svakako u granicama mogućnosti i na polju odnosa Crkve i države, odnosno vjerničke i društvene zajednice.

U našem razgovoru jasno ste naglasili potrebu očuvanja braka i obitelji kako je to od samoga Boga određeno. Daj Bože, da se po Božjem određenju uredi i šira obitelj, tj. društvena zajednica. Na tom djelu u nama ćete imati iskrena sugovornika i suradnika.

Već sam Vam predstavio slučaj naše odvjetnice **Mire Vučetić**. Zahvaljujemo Vam na spremnosti rješenja ovoga slučaja koji je sve samo ne pravedan sudski postupak. Ovaj slučaj, za sve kojima je od neovisnih pravnih stručnjaka predstavljen, eklatantan je primjer zlorabe pravnoga sustava koji,

uz to što nanosi teške psihičke boli optuženoj osobi, uvelike narušava ugled pravne struke pa onda i samoga entiteta kojemu ste Vi voljom birača na čelu, ali je i vrlo neugodna poruka ne samo osobi koja se zauzimala za prava Biskupije nego i cijeloj hrvatskoj i katoličkoj zajednici na ovim prostorima. Vi koji s pravom proces koji se protiv Vas vodi na sudu u Sarajevu nazivate politički motiviranim, najbolje možete razumjeti kako se osjeća pojedinac protiv kojega se takvi postupci vode, ali i zajednica - narod kojoj je ta osoba uglednim članom.

Obilazeći Biskupiju u prigodi podjele sakramenta potvrde ili slavlja župnih patrona, uvelike sam se iznenadio da do nekih župnih središta - crkve i župnih ureda (osobno sam to već iskusio u župama i mjestima: Ravska, Stara Rijeka i Šimići), a onda, jasno, i do filijala i zaselaka - vodi makadamska cesta. Dok se s jedne strane u ovoj istoj Republici Srpskoj vozimo stotinjak kilometara po suvremenim autocestama, u isto vrijeme mjesta s hrvatskom većinom prometno i infrastrukturno ostala su na razini prve polovice 20.-toga stoljeća.

Na Ordinarijat dolaze predstavnici župnih i mjesnih zajednica u nadi da će riječ biskupa i Ordinarijata uroditi plodom. Tako su se mještani župe i sela Šimića uvelike uznemirili glasovima da će se u njihovu mjestu otvoriti novo odlagalište komunalnog otpada i novi kamenolom. Uz to što bi ovi projekti uvelike narušili Bogom danu ljepotu mjesta i cijeloga kraja, oni bi uvelike utjecali na život i zdravlje ne samo mještana sela Šimići nego i potkozarskoga kraja kojima dolazi voda iz vrela s ovoga područja, a i sam novi kamenolom, kao i postojeći, kod bilo koje jače kiše donio bi nanose na postojeću cestu i tako ovo ugodno mjesto odvojio od ostatka svijeta. A trebamo li spominjati da je cesta koja vodi do Šimića i dalje prema Gradiški regionalna cesta i, možda, jedna od rijetkih ove kategorije u ovoj zemlji - neasfaltirana.

Posebno je pitanje usklađivanja katastarskih i gruntovnih knjiga; proces po kojemu na

nedopustiv „pravni“ način mnogi ostaju bez vlastite imovine.

4. Otvorena pitanja Banjolučke biskupije koja traže što žurnije rješenje

Koristim prigodu da Vam zahvalim na novčanoj potpori koju ste iz vlastitoga trezora udijelili za potrebe Biskupije. U susretima nije bilo drago čuti Vaše pohvalne riječi o doprinosu Katoličke Crkve društvenoj zajednici kako u Banjoj Luci tako i na području Republike Srpske. No, u oba dosadašnja susreta (kako onom krajem veljače ove godine tako i ovom od prije tjedan dana) spominjali smo i neka otvorena pitanja za djelovanje Crkve iznimno važnima, a za koja nadležna civilna vlast treba pronaći rješenja. Ponovimo ih i ovdje.

- Zdravstveno osiguranje vjerskih službenika

Pravo na zdravstvenu skrb svih osoba, pa onda i vjerskih službenika, jedno je od temeljnih prava i dosega suvremenog društva. Na žalost, BiH je jedna od rijetkih zemalja koje ovo pitanje nije riješila na državnoj razini, a onda ni na entitetskim. Istini za volju, u zadnje vrijeme pojedine županije - kantoni u F BiH donijeli su rješenja po kojima se uređuje ovo pitanje. Ovo pitanje, koliko god imalo i financijski značaj, ono je u prvom redu i pitanje poštovanja dostojanstva ljudske osobe, a onda i priznanje općedruštvene korisnosti Crkve i vjerskih zajednica, kao i samih vjerskih službenika.

Kada govorim o nužnosti poštovanja ovoga elementarnoga prava, ne mislim samo na vjerske službenike Katoličke Crkve nego na sve. No kada se radi o službenicima Katoličke Crkve na području Republike Srpske, onda se radi o uistinu malom broju. Bila bi to za Vladu zanemarivo izdvajanje s velikom pozitivnom porukom.

- Sufinanciranje Katoličkoga školskoga centra „bi Ivan Merz“ u Banjoj Luci

Iz naših razgovora zaključio sam da ste

dobro upoznati s radom ovoga Centra i da su Vam poznati izvrsni rezultati koje Centar - opća gimnazija postiže. U prošli petak (7. lipnja) sudjelovao sam u podjeli maturalnih svjedodžbi - diploma 25. generaciji ovoga Centra. Prosječna je ocjena 4,62. Maturantima, njih 38 (90% srpske nacionalnosti), otvorena su vrata fakulteta kako u tuzemstvu tako i u inozemstvu bez potrebe nostrifikacije ili dodatnih ispita. Kada se radi o nastavnom osoblju, više od polovice profesora je srpske nacionalnosti. Ovo napominjemo samo iz razloga da još jednom podsvijestimo koliki je doprinos ovoga Centra izgradnji mira i suživota u ovom gradu. Govoreći na Danu škole, 16. svibnja, poslužio sam se biblijskim prispodobama o gradu na gori i svjetiljci koja svijetli. No, da bi ova svjetiljka i nadalje svijetlila, u nju treba trajno ulijevati ulja. Smatramo da to ne smije biti zadaća samo osnivača - Banjolučke biskupije - nego u prvom redu društvene zajednice - u ovom slučaju Vlade RS-a. Crkva u BiH na području F BiH ima još 6 katoličkih centara (Banjolučka biskupija u Bihaću) i svi ti centri ušli su u proračune županijskih - kantonalnih vlada. Vama, gospodine Predsjedniče, zahvaljujemo na spremnosti da se u ovoj godini rad Centra sufinancira iz Vašega proračuna i na nalogu ministrici financija da se za iduću godinu sufinanciranje Centra uključi u proračun Vlade. Ono što bi trebalo, i za što molimo Vašu potporu, jest da se financiranje Centra i zakonski regulira kako bismo bez utega što će biti iduće godine mogli dugoročno planirati i još bolje rezultate postizati.

- Povrat imovine

Znamo da BiH još uvijek nema zakona o povratu imovine, tzv. restituciji. Onda jasno ni entiteti. No, isto nam je poznato da su mnoga pitanja tzv. „domaćima u vjeri“ u dobrom dijelu, kada se radi o ovom pitanju, uspješno riješena. I ne mislim ovdje samo na Republiku Srpsku. U našem razgovoru spominjali smo pitanje „Marije Zvijezde“ u Banjoj Luci. Vama je poznato da jedan odre-

đen dio, koji je bio u vlasništvu Opatije, nije nacionaliziran nego kasnije nezakonito oduzet, u druge svrhe namijenjen. Ono što bi se, a ne ovisi o Zakonu o restituciji, moglo i moralo učiniti jest Opatiji vratiti dio koji nije predmet budućega Zakona. Razumijemo i problem koji ste iznijeli, a to je pitanje gdje preseliti bolnicu. Naš je prijedlog da se prizna Crkvi vlasništvo nad objektom te da Crkva i bolnica sklope Ugovor o najmu. Na taj bi se način osigurao rad bolnice dok za tim prostorima ima potrebe, a Crkvi uz to što bi se priznalo pravo vlasništva, po racionalnoj najamnini, omogućila sredstva za sufinanciranje tolikih potreba i projekata za koja danas moli pomoć između ostaloga i od Vas. Na isti način, uz političku volju na koju računamo, mogla bi se riješiti i druga pitanja iz ovoga područja koja ne trebaju čekati donošenje Zakona o restituciji, a vlasništvo su Crkve koje joj još uvijek nije dostupno. Popis takvih nekretnina naš je ured uvijek spreman podastrijeti nadležnoj civilnoj službi.

- Karitativno-humanitarno djelovanje

Caritas biskupije Banja Luka će za dvije godine navršiti 40 godina svog plodnog i za opće dobro korisnog rada. Kriterij dijeljenja pomoći je čovjek u potrebi. Osim institucionalnog djelovanja kroz Dom za starije osobe, Dječji vrtić ili Socijalno- edukativni centar i dr., Caritas provodi više programa pomoći: pomoć za preživljavanje (hrana, odjeća, zimske potrebe i dr.), podjela kuhanih obroka, popravak stambenih objekata, kućna njega starih i bolesnih, projekti za zapošljavanje mladih (Caritas je upravo dobio projekt za zapošljavanje mladih Međunarodne organizacije rada ILO) i dr. Vlada Republike Srpske pomaže dva projekta: Kućna njega (Prijedor-Ljubija) i podjela kuhanih obroka za stare, bolesne i napuštene osobe (Banja Luka). Vlada za ova dva projekta obećala je iznos od 70.000,00 KM. No, od nekadašnjih 100 pa čak i 150 tisuća KM godišnje sadašnja pomoć u stvarnosti je svega oko 30-ak tisuća, što pokriva troškove navedenih

projekata za 5 - 6 mjeseci. Budući da Caritas i u pokrivanju navedenih potreba zahvaća puno šire područje i više lokacija, bila bi nam velika pomoć kad bi Vlada mogla većim iznosom pokrivati navedeni potrebe ovih dviju lokacija. Za ostale lokacije Caritas se svakako mora tražiti pomoć u inozemstvu.

Neke organizacije su na teritoriju Republike Srpske registrirane u svim gradovima i tako zasebno nastupaju u traženju pomoći. Caritas pokriva cijelo područje Banjalučke biskupije.

Gospodine Predsjedniče, dok otvoreno priznajemo da sve ovo i tomu još toga što u ovoj Promemoriji nismo doticali, posebno

pitanja na lokalnoj razini kao npr. pitanje pristupa crkvi u Novom Gradu, nije lako i moguće odmah riješiti pa stoga obećavamo razumsko razumijevanje, u isto vrijeme računamo i na Vašu političku volju i akciju da se ova otvorena pitanja riješe.

Poštovani Predsjedniče! Želeći Vam obilje Božjega blagoslova, duhovnoga i tjelesnoga zdravlja, mudrosti i strpljivosti u vršenju odgovorne službe za koju Vam je većina građana ovoga entiteta dala političko povjerenje, u nadi da ćemo nastaviti plodonosnu suradnju na dobro povjerenih nam zajednica, iskreno Vas i sa svim poštovanjem pozdravljam

✠ Željko Majić
biskup banjolučki

PAPA FRANJO IMENOVAO NOVOG BANJOLUČKOG BISKUPA

Na svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2023. Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini priopćila je da je „Njegova Svetost papa Franjo prihvatio odreknuće od pastoralnog vodstva Banjolučke biskupije preuzvišenog mons. Franje Komarice te imenovala novog banjolučkog biskupa poštovanog don Željka Majića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije“. U isto vrijeme ovu vijest objavio je i Tiskovni ured Svete Stolice.

OBRAĆANJE NOVOIMENOVANOG BANJOLUČKOG BISKUPA MONS. ŽELJKA MAJIĆA

Vama, preuzvišeni oci biskupi Petre, Ratko i Aldo,

braćo svećenici ovdje prisutni,

kao i svima do kojih ove riječi dopru iskren pozdrav i mir Božji!

U ovoj sam dvorani više puta i na više načina uzimao riječ, jednako radilo se o službenim sjednicama biskupijskih vijeća, radnim sastancima ili prigodom raznih primanja, posebno svećenstva i redovništva. S godinama glas mi se pročišćavao a koljena jačala. A evo me danas pred vama drhtava glasa i klecavih koljena dok vam javno izričem ono što sam prije nekoliko dana usmeno i pismeno pred predstavnikom Svete Stolice u Sarajevu prihvatio. Prihvatio da po Odluci ili Dekretu pape Franje budem biskupom časne Banjolučke biskupije. Stoga i na samom početku ovoga obraćanja pred svima vama želim izraziti duboku zahvalnost Presvetomu Trojstvu na novoj zadaći: Ocu koji nas uzdržava, Sinu koji nas jača i Duhu Svetomu koji nas prosvjetljuje. Izričem iskrene riječi zahvale papi Franji na iskazanu povjerenju, te sve vas pozivam da me u ovoj odgovornoj službi pratite svojim molitvama.

Izražavajući crkvenu poslušnost i osobnu zahvalu Svetom Ocu u isto vrijeme pozdravljam i Crkvu u Banjoj Luci s biskupom Franjom na čelu i pomoćnim biskupom Markom. Pozdravljam sve svećenike, redovnike, redovnice i narod Božji Banjolučke dijeceze.

Dok sam u darovanu vremenu promišljao o novom pozivu koji primam od Crkve, često sam ponavljao prvi dio iz Isusove molitve u Getsemanskom vrtu: „Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša“ (Mt 26,39). Osjećao sam se, naime, i osjećam se nedostojnim ući u zbor nasljednika apostola i pod krov mučeničke banjolučke Crkve. No, u ovim danima često sam u srcu čuo: Ova Isusova molitva u Getsemaniju ne smije se raspoloviti nego cjelovito moliti. A cjelovita molitva glasi: „Oče moj, ako je moguće, neka me mimoide ova čaša! No neka ne bude kako ja hoću, nego kako ti hoćeš.“ Tako tri puta, sve usrdnije i usrdnije. S vjerom u Oca nebeskoga, da Gospodin ravno piše i po krivim crtama našega ljudskog umovanja – In nomine Domini – dolazim k vama u duhu riječi Poslanice Hebrejima: „Svaki veliki svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh. On može primjereno suosjećati s onima koji su u neznanju i zabludi jer je i sam zaogrnut slabošću. Zato mora i za narod i za sebe prinositi okajnice. I nitko sam sebi ne prisvaja tu čast, nego je prima od Boga, pozvan kao Aron“ (Heb 5, 1-4).

S ovim mislima, molim vas, časni oci biskupi, braćo svećenici, redovnici, sestre redovnice i svi vjernici da već danas, započnemo naš zajednički put jačanja u vjeri i rasta u nadi do Božje volje. Ova objava na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca

Blažene Djevice Marije dodatna je obveza da biskupsku službu Gospi posvetim i njezinu majčinskom zagovoru kod Sina Isusa Krista sinovski preporučim.

Dok se lomilo srce moje i duša umirala, kako kaže jedna naša duhovna pjesma, pred oči su mi dolazile riječi sv. Bernarda, velikoga Gospina štovatelja, kojega je papa Benedikt XVI. u jednoj katehezi prikazao i ovako završio njegovim riječima:

“U opasnostima, u tjeskobama, u nesigurnostima misli na Mariju, zazovi Mariju. Neka ti njezino ime ne silazi nikada s usana, neka se ne izbriše iz tvoga srca; a pošto želiš da ti ona pritekne u pomoć svojim molitvama nikada ne zaboravi primjer njezina života. Ako je slijediš, ne možeš skrenuti s pravoga puta; ako se njoj moliš, ne možeš očajavati; ako misliš na nju, ne možeš pogriješiti. Ako ti je ona oslonac, nećeš pasti; ako te ona štiti, ne trebaš se bojati; ako te ona vodi, nećeš se umoriti; ako ti je njezino društvo milo, prispjet ćeš k cilju”.

Ovom prigodom želim izreći svoju najdublju zahvalnost i svima onima koji su me do sada, kao i onima koji će me od ovoga dana pratiti svojim molitvama. Iskrena hvala mojim roditeljima, pokojnom ocu Mihovilu Bog udijelio vječni mir, a živoj mami Matiji dao svoj blagoslov; mojoj braći i sestrama s obiteljima, rodbini i prijateljima, pastirima ove mjesne Crkve, blagopokojnim biskupima Petru Čuli i Pavlu Žaniću te ovdje nazočnima: Petru Paliću mjesnom ordinariju i Ratku Periću biskupu u miru, te svoj braći svećenicima, redovnicima i redovnicama, jednako pokojnima i živima, i svim vjernicima s kojima sam se na životnim i sveće-

ničkim putovima u raznim službama i mjestima susretao, euharistijski kruh blagovao i Riječ Božju navješćivao, koji su mi bili potpora, snaga i nadahnuće. Svima vama iskrena hvala i molba za oprostjenjem za one trenutke kada na ljubav nisam ljubavljju uzvratio, kada sam vas u ljudskoj slabosti i razočarao.

Kada je blagopokojni biskup Pavao Žanić predao upravu svom nasljedniku biskupu Ratku i povukao se u zasluženu mirovinu (1993. godine), onda je u intervju Crkvi na kamenu rekao: “Samo službeno napuštam biskupiju. Napuštam upravu, ali ne prestajem moliti za biskupiju. Molim i molit će svaki dan krunicu Srca Isusova za svoga nasljednika za sve svećenike, redovnike, redovnice, njihov duhovni pomladak, za puk kršćanski”.

Tako i ja, dok službeno i fizički napuštam ovu dragu mjesnu Crkvu, obećajem duhovno zajedništvo i svagdanju molitvu. Volio bih uz pomoć Božju, svakoga dana kao i do sada, moliti krunicu Božanskoga milosrđa za ovu mjesnu Crkvu s njezinim Pastirom na čelu. Neka nas molitva jednih za druge još više snaži i drži u duhovnom zajedništvu kako bi Kristova Crkva u Banjoj Luci, Mostaru, Trebinju i Sarajevu uvijek bila blagoslovljena novom snagom vjere u kojoj će isključiti nove mladice iz panja Jišajeva i Crkvu na ovom prostoru i sve narode obasjavati Mlado suncem s visine.

Svima još jednom iskren pozdrav i iskrena zahvala, kao i usrdna molitva Duhu Božjemu da nas, po zagovoru Blažene Gospe Bezgrješno začete, sv. Josipa, sv. Mihovila, sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza, nadahnjuje i po ravnu putu vodi.

OBRAĆANJE BISKUPA PALIĆA PRIGODOM IMENOVANJA DON ŽELJKA MAJIĆA BANJALUČKIM BISKUPOM

Preuzvišena gospodo Aldo i Ratko,
Poštovani generalni vikaru don Nikola,
Poštovani članovi Zbora savjetnika i vodite-
lji Ustanova i Institucija naših biskupija,

Braćo svećenici!

Danas, na Svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, okuplja nas ovdje u Biskupskom domu vijest da je papa Franjo banjalučkim biskupom imenovao svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije don Željka Majića, ravnatelja Caritasa naših biskupija. Don Željko, čestitamo! Zahvaljujemo Gospodinu što je u izboru apostolskih nasljednika na naše biskupije pogledao sedmi put, a ako brojimo i obiteljsko podrijetlo još nekih biskupa u hrvatskom episkopatu, onda jedanaesti put. Velika je to milost i dar za ove naše biskupije. Iako nam je don Željkov život poznat, molio bih kancelara naših biskupija don Stipu Galu da pročita njegov životopis.

Dragi don Željko!

U ovom trenutku, u kojemu po riječima nasljednika Svetoga Petra pape Franje Gospodin Isus od tebe traži da ostaviš ovu Crkvu u Hercegovini u kojoj si primio prvi navještaj Evanđelja, rastao u vjeri i živio svoje svećeništvo trideset i pet godina i uputiš se u Banju Luku u svojstva nasljednika apostolâ, kao Tvoj dosadašnji Ordinarij želim Ti zahvaliti na Tvom svećeničkom služenju u našim biskupijama u skoro svim crkvenim službama: od one pastoralne, preko karitativne do službe upravljanja. Osobno ti zahvaljujem za Tvoju službu generalnog vikara u prvoj godini moje biskupske službe ovdje i za službu ravnatelja Caritasa naših biskupija, kao i tvom doprinosu u raznim našim biskupijskim tijelima.

Svi mi koji smo prošli ono što si ti ovih dana prošao i prolaziš, znamo da u sebi nosiš

pomiješane osjećaje, osjećaje nedostojnosti i odgovornosti, ali i velike milosti i povjerenja koje Ti Crkva ovim imenovanjem iskazuje. Gospodin Isus nama slabima i grješnima povjerava svoje poslanje i u svojoj božanskoj nakani izabire one koji su spremni postati njegovim prikladnim oruđem za obrađivanje njive Gospodnje, Crkve.

Osim toga, ovim izborom na biskupsku službu, Gospodin ti upućuje trajni poziv na svetost, jer te poziva da više moliš, da više ljubiš i da više služiš.

Don Željko, Gospodin Te šalje u Banju Luku, kako bi tamo naviještao Evanđelje siromasima, bio među braćom i sestrama koji su ti povjereni, da bi s njima bio kršćanin, a za njih biskup, kako to lijepo kaže sv. Augustin. Poznato ti je, kao i svima nama, da je Banjalučka biskupija izgubila najveći dio svojih vjernika u žalosnim ratnim događajima 90-ih godina i da te tamo očekuje „ostatok Ostataka“. Neka te to ne plaši. Iz više razloga, a najvažniji pronalazimo u Božjim obećanjima zapisanima u Svetom Pismu.

Tvoje se imenovanje događa u liturgijskom vremenu Došašća, kad razmišljamo o Božjoj ljubavi prema čovječanstvu, koja se utjelovila u Isusu iz Nazareta. I kao što proroci Izaija i Mihej upravo u „ostatku“ vide moć ispunjenja Božjega plana, sigurno tako i s Tobom Gospodin ima svoj plan u tom „ostatku“ u Banjolučkoj biskupiji. Imaju budno srce, čvrstu vjeru i otvorenost Duhu Svetomu kako bi prepoznao i učinio što Gospodin od tebe očekuje.

Budi siguran da će te u biskupskoj službi pratiti molitve mnogih kojima ćeš donositi Radosnu vijest spasenja.

Čestitamo i zahvaljujemo na dosadašnjem služenju biskupu Franji. Svoje čestitke upućujemo i pomoćnom biskupu Marku

Semrenu, svećenicima, redovnicima i redovnicama, kao i svim vjernicima u Banjolučkoj biskupiji.

Od srca Ti želim da svaki Tvoj korak prati zagovor Blažene Djevice Marije, Majke

Crkve, sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije i sv. Bonaventure, zaštitnika Banjolučke biskupije.

Bilo sretno i blagoslovljeno! Živio!

✠ Petar Palić
mostarsko-duvanjski biskup

BISKUP KOMARICA POŽELIO DOBRODOŠLICU SVOM NASLJEDNIKU MONS. ŽELJKU MAJIĆU

„Draga moja prisutna braćo u Kristovu ministerijalnom svećeništvu, dragi moji dragocjeni, dugogodišnji suradnici, dragi svi drugi članovi moje biskupije,

Te Deum laudamus“ – *Tebe Boga hvalimo!*

„Trojedini Bog, Vječni, Dobri Pastir svojga stada, uslišio je naše molitve, da Kristovoj Crkvi, u našoj biskupiji podari novog, revnog pastira po Srcu svome, koji će je kroz sljedeće godine voditi ljubavlju i požrtvovnošću iskrenog i pravog Kristovog učenika.

Osobno se radujem ovoj odluci Petrovog nasljednika pape Franje. U njoj prepoznam djelovanje i brigu Božje Providnosti u korist učvršćivanja i proširenja Kristovog kraljevstva među Mjesnim Crkvama naše zemlje i našeg naroda, a onda i u našem životnom okruženju.

Zahvalan sam i mome mlađem bratu u Kristovu ministerijalnom svećeništvu mons. Željku Majiću, kojega poznajem još iz njegovih studentskih dana u Sarajevu, za njegovo široko apostolsko srce i veliku ljubav prema Isusu Kristu, nazočnom i djelotvornom također i u ovoj – u ratu i poraću teško iskušavanoj svjedočkoj biskupiji. S radošću mu izražavam bratsku, najsrdačniju dobrodošlicu – u njegovu novu obitelj naše biskupijske zajednice.

Poručujem mu da će u toj zajednici naći otvorena srca mnogih njenih članova među svećenicima, redovnicima, redovnicama i laicima i njihovu spremnost da mu molit-

vom i savjesnim obavljanjem povjerenih im crkvenih službi i zadaća pomognu u njegovom odgovornom i zahtjevnom apostolskom djelovanju.

Dobro nam došao, pastiru naš novi, Željko!

Molit ćemo Boga već od danas za Tebe i Tvoju novu službu u Kristovoj Crkvi naše Banjolučke biskupije.

Vama, dragim mojim dugogodišnjim prvim suradnicima, koji danas ovdje zastupate i svu drugu braću svećenike i redovnike, kao i sestre redovnice i vjernike laike, naše biskupije – od srca zahvaljujem za dragocjenu mnogostruku pomoć, koju ste mi neumorno i savjesno pružali tijekom skoro tri i pol decenije moga vodstva naše biskupije.

Dobri Bog neka Vama tu Vašu požrtvovnost i pomoć meni pruženu obilno nagradi! To je moja molitva Bogu sada i ubuduće!

Ujedno molim Vas i sve druge članove naše biskupijske zajednice, da zajedno složno i s ljubavlju, molitvom i radom, pripremimo istinsku vjerničku i crkvenu atmosferu u biskupiji za dolazak novog nadpastira naše Mjesne Crkve.

Kličemo mu već sada: blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!

Presveta i Bezgrješna Djevica i Bogorodica Marija, čiju svetkovinu danas slavimo zajedno s cijelom Crkvom, a koju mi ovdje častimo osobito kao Majku Dobrog savjeta i Majku svih naroda, neka Te, dragi brate Željko, trajno prati svojim majčinskim zagovorom!

SVEČANA AKADEMIJA U ČAST BISKUPA FRANJE KOMARICE

Banja Luka, 1. ožujka 2024. - U večernjim satima, 1. ožujka 2024., u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci, nakon zahvalnog Euharistijskog slavlja, upriličena je svečana akademija u čast dosadašnjeg biskupa banjolučkog mons. Franje Komarice.

Na akademiji su se okupili brojni biskupi, svećenici, redovnici, redovnice, vjernici laici, razni predstavnici iz Banje Luke i Banjolučke biskupije ali i šire. Između ostalih nazočni su bili: nadbiskup metropolit vrhbosanski i predsjednik Biskupske konferencije BiH mons. Tomo Vukšić, apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt, nadbiskup vrhbosanski u miru kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit beogradski i predsjednik Međunarodne biskupske konferencije mons. Ladislav Nemet, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinsko-mrkanski mons. Petar Palić, mariborski nadbiskup mons. Alojzije Cvikel, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje nadbiskup Aldo Cavalli, barski nadbiskup mons. Rrok Gjonlleshaj, koparski biskup Jurij Bizjak, subotički biskup mons. Ferenc Fazekas, imenovani biskup banjolučki mons. Željko Majić i biskup norveške biskupije Tromsø u miru mons. Berislav Grgić, domaći sin, egzarh za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori sa sjedištem u Ruskom Krsturu Đuro Džudžar. Okupile su se brojne redovnice i drugi vjernici. Tu je bila i grupa vjernika biskupije Legnice na jugozapadu Poljske koja je već završila dio svoga postupka za slugu Božjega župnika Antu Dujloviću, župnika uništene župe Banjolučke biskupije Gumjera ubijenog „iz mržnje na vjeru“ 11. srpnja ratne 1943.

Uvodnu riječ zahvale biskupu Franji uputio je pomoćni biskup banjolučki i generalni

vikar mons. Marko Semren. „Današnji je dan ispunjen čestitkama i osjećajem zahvalnosti našem slavljeniku. Čestitka sadrži lju bavu, iskrenu i nepatvorenu u Uskrsnom Kristu... Crkva nas uči da je biskupstvo ne za čast, nego za djelo, za služenje. Zato se očekuje od biskupa da prvenstveno bude na službu Bogu i ljudima, da služi više nego da zapovijeda. Stoga smo zahvalni Bogu što je po Vama dobro učinio u Crkvi, u banjolučkoj biskupiji u domovini i u svijetu i toplo Vas preporučujemo moćnom zagovoru sv. Bonaventure, neizmjerljivoj ljubavi Blažene Djevice marije i Božjem milosrđu kao i bl. Ivanu Merzu da ispunite plan koji Bog s Vama ima u vašem životu, Franje u miru i Željka na samom početku biskupske službe“, kazao je biskup Marko te završio recitirajući brazilsku pjesmu pod nazivom „Samo Bog...“ u kojoj, između ostalog, stoji: „Samo Bog je put, ali ti ga možeš pokazati drugima... Samo Bog je dostatan sam sebi, ali On više voli računati na tebe“.

Zbor vjeroučenika iz središnje banjolučke župe Pohoda Blažene Djevice Marije te prigradskih župa Petrićevac, Budžak i Presnače te Katoličkog školskog centra „Bl. Ivan Merz“ otpjevali su poznatu pjesmu „Krist na žalu“ pod ravnanjem učenice KŠC-a Ivane Dugonjić i uz glazbenu pratnju brata i sestre Andreasa i Ane Ivane Čurić, također učenika KŠC-a. Učenica Ivana uz pratnju spomenute sestre i brata solo je otpjevala pjesme pod nazivom „Blagoslovio te Gospod“ i „Fala“.

Svi nazočni su s posebnom radošću slušali ovaj zbor marljivih učenika kad je pjevao stihove vjeroučiteljice Blaženke Ivekić pod naslovom „Ima jedan dobri biskup“ na melodiju pjesme „Ima jedna duga cesta“.

Nazočni su imali prigodu pogledati i polusatni dokumentarni film u kojem brojne osobe govore o biskupu Franji Komarici.

Apostolski nuncij mons. Francis Assisi Chullikatt uputio je prigodnu riječ „mons. Franji Komarici, jedinom katoličkom biskupu koji poznaje današnji mladi naraštaj Banje Luke“. „Biskup Franjo bio je vjerodostojan i hrabar svjedok Krista i njegove Crkve, posebice u vrlo teškim danima devedesetih godina (1991.-1995.), koje je osobno iskustvo. A sve je, na neki način, počelo 1. ožujka 1992., na dan referenduma o neovisnosti Bosne i Hercegovine, koju je Parlament proglasio 3. ožujka iste godine. U svim godina ratnih sukoba, biskup Franjo bio je neustrašivi branitelj mira i postao je glas svih obespravljenih. Uvijek je zastupao plemeniti ideal da je bolje pregovarati godinu dana nego ratovati samo jedan dan, jer rat – svaki rat – u nasljeđe ostavlja samo velika razaranja, strašne tragedije i trag smrti, koji najviše pogađa najranjivije, bespomoćne i nevine, kao što su starci, žene i djeca“, kazao je nuncij Chullikatt ističući da je biskup Franjo na vlastitoj koži iskustvo posljedice rata u kojem ga je „hrabrio pastoralni žar, apostolska hrabrost i junaštvo vjere koje su pokazali njegovi svećenici, redovnici i vjernici“.

„Nažalost, jedna od razornih posljedica rata je veliki egzodus vjernika biskupije, njih gotovo devedeset posto. Jedni su napustili svoje domove i imanja kako bi započeli potpuno novo poglavlje u životu, emigrirajući negdje drugdje, dok su mnogi drugi protjerani iz svoje domovine, a veliki broj njih, pokušavajući jednom zauvijek okrenuti tužnu stranicu rata, pobjegli su u najudaljenije moguće zemlje svijeta, poput Novog Zelanda, Australije i Amerike. Međutim, biskup Komarica nastojao je ponovno ujediniti i okupiti svoje stado, probuditi u njihovim srcima nadu, entuzijazam i strast za obnovom svog života, biskupije, župa i svojih obitelji. Ta gesta njegove apostolske hrabrosti i danas

kuca u srcu svakoga tko voli mir i slogu ove biskupije. Na tome ćemo Vam mi i svi ljudi dobre volje, predragi mons. Franjo, biti vječno zahvalni. Možda je na ovom mjestu suvišno spominjati veliki angažman biskupa Komarice u organizaciji pastoralnog posjeta svetoga pape Ivana Pavla II. ovoj biskupiji i gradu, ili njegov intenzivan rad na beatifikaciji Ivana Merza upravo ovdje u Banjoj Luci... Za sav ovaj veliki posao, biskupe Franjo: velika hvala“, rekao je nuncij Chullikatt.

Banjolučki župnik i dekan preč. Vladislav Žarko Ošap predao je u ime Banjoluičke biskupije na dar sliku banjolučke katedrale i njezinog dosadašnjeg dugogodišnjeg pastira biskupa Franje. I dvoje malenih vjernika sa svojim majkama darovali su mu svoje prigodne darove u ime vjerničke zajednice. I mnogi drugi darovali su svoje darove zahvaljujući biskupu Komarici na svemu što je učinio tijekom svog pastirskog služenja.

Na kraju akademije mons. Franjo Komarica uputio je zahvalnu riječ napominjući da sve „prolazi i proći će: radosti i žalosti, brige, uspjesi i neuspjesi“ te da „sve što je jednom započelo, mora jednom i dovršiti“.

„Gledajući pred sobom draga i poznata mi lica vas - svojih suradnika, dobročinitelja, prijatelja i rodbine u duhu mislim na daleko veći broj onih plemenitih ljudi iz naše biskupije kao i brojnih drugih biskupija širom svijeta koje je Božja providnost poslala na moj životni put tijekom moje dosadašnje biskupske službe! Još jednom i ovdje sada, osim na Misnom slavlju, zahvaljujem Bogu za sve vas i za sve njih. I ponovno ga molim da vas sve obilno blagoslovi! Osim Bogu zahvaljujem od srca i svima vama – prvenstveno vama, mojim višegodišnjim vrijednim i savjesnim suradnicima i suradnicama - u Ordinarijatu i u cijeloj biskupiji – svećenicima, redovnicima, redovnicama, vjeroučiteljima, članovima Župnih pastoralnih i Župnih ekonomskih vijeća. Vama, braći biskupima iz naše zemlje i susjedne

Hrvatske i iz drugih zemalja kao i svim nenazočnim ili pokojnim biskupima! Hvala i svim apostolskim nuncijima i crkvenim poglavarima u Rimu. Hvala brojnim moliteljima i dragocjenim pomagačima – iz biskupije i iz brojnih drugih biskupija s kojima me Božja providnost povezala! Hvala svim liječnicima i zdravstvenim radnicima

koji su više godina brinuli za moje narušeno zdravlje“, kazao je mons. Franjo te podsjetio na „jedinствен, neponovljivi događaj iz vremena moje službe, a to je dolazak u središte biskupije svetog i dragog pape Ivana Pavla II. i uzdizanje na oltar prvog katolika rođenog u našem gradu, biskupiji i domovini Ivana Merza“. (kta)

POZDRAV BISKUPA SEMRENA

Uzoriti kardinale Vinko,
braćo u biskupstvu,
braćo u svećeništvu,
časne sestre,
poštovani uzvanici,
sestre i braćo,

sve vas radosno pozdravljam i želim dobrodošlicu na zahvalnu Akademiju u čast umirovljenog biskupa dr. Franje Komarice, te ga posebno pozdravljam kao i imenovanog biskupa mons. Željka Majića koji će sutra biti zaređen za biskupa banjolučke biskupije.

Kao povijesna bića živimo iz sjećanja i iz nade. Sjećanje i nada se uzajamno uključuju. Tko je sposoban za istinsko sjećanje, sposoban je i za nadu. Istinsko sjećanje nas ne zatvara u prošlost, nego otvara novoj budućnosti. Kršćanstvo je upravo religija sjećanja i nade. U tom duhu slavimo ovu akademiju u čast umirovljenog biskupa dr. Franje Komarice.

Današnji je dan ispunjen čestitkama i osjećajem zahvalnosti našem slavljeniku. Čestitka sadrži ljubav, iskrenu i nepatvorenu u Uskrsnom Kristu kako je sv. Pavao preporučuje Rimljanima: „Zazirite oda zla, prijanjajte uz dobro!“. I nastavlja nižući sve ono što bismo i mi na današnji dan poželjeli našem slavljeniku: nutarnje stavove Kristovog učenika i smjerokaz za ostvarivanje života, a to je: služenje Bogu, osjetljivost za

bližnje, radost u nadi, strpljenje u nevolji, postojanost u molitvi, zajedništvo, samozahtojnost, poniznost (Rim 12,9-16a).

Zahvalno Vas danas podsjećam da Crkva nalaže biskupima da oni prema slici Najvišeg i Vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša, sveto i vatreno, ponizno i hrabro izvršavaju svoju službu, pa će im ona, ako je tako budu ispunjavali, biti odlično sredstvo posvećenja. Kad su izabrani za puninu svećeništva, oni su obdareni sakramentalnom milošću da moleći, žrtvujući i propovijedajući, u svim oblicima biskupske brige i službe, savršeno izvrše zadatak pastirske ljubavi. Neka se ne boje dati svoj život za svoje vjernike. Neka postanu uzor svojim vjernicima, pa će tako dnevice Crkvu usmjeravati na veću svetost također vlastitim primjerom. Crkva nas uči da je biskupstvo ne za čast, nego za djelo, za služenje. Zato se očekuje od biskupa da prvenstveno bude na službu Bogu i ljudima, da služi više nego da zapovijeda.

Stoga smo zahvalni Bogu što je po Vama dobro učinio u Crkvi, u banjolučkoj biskupiji u domovini i u svijetu i toplo Vas preporučujemo moćnom zagovoru sv. Bonaventure, neizmjerljivoj ljubavi BDM i Božjem milosrđu kao i bl. Ivanu Merzu da ispunite plan koji Bog s Vama ima u vašem životu, Franje u miru i Željka na samom početku biskupske službe. I na kraju Brazilska pjesma

„Samo Bog...”

Samo Bog može dati vjeru,
ali ti moraš dati svoje svjedočanstvo.
Samo Bog može dati nadu,
ali ti možeš uliti povjerenje u svoju braću.
Samo Bog može dati ljubav,
ali ti možeš učiniti da drugi ljube.
Samo Bog može dati mir,
ali ti možeš sijati jedinstvo.
Samo Bog može dati snagu,
ali ti možeš dati podršku onome bez nade.
Samo Bog je put,
ali ti ga možeš pokazati drugima.

Samo Bog je svjetlo,
ali ti možeš učiniti da zablista u očima
sviju.
Samo Bog je život,
ali ti možeš probuditi u drugima želju za
životom.
Samo Bog može učiniti ono što nam se čini
nemogućim,
ali ti možeš učiniti da to bude moguće.
Samo Bog je dostatan sam sebi,
ali On više voli računati na tebe.
SAMO BOG JE ŽIVOT

Stoga svi prigrlimo život zajedno s našima
Franjom i Željkom!

ZAHVALNA RIJEČ NUNCIJA CHULLIKATTA

Dopustite mi ovo obraćanje započeti pozdravom svim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, lokalnim vlastima, vjernicima laicima, uvaženim damama i gospodi koji su večeras prisutni ovdje s nama na ovoj Zahvalnoj akademiji, kako bismo na vidljiv način pokazali svoje poštovanje i naklonost prema mons. Franji Komarici, jedinom katoličkom biskupu koji poznaje današnji mladi naraštaj Banje Luke.

Zahvaljujem što ste mi pružili priliku uputiti Vam nekoliko riječi o našem dragom biskupu Komarici koji završava svoju pastirsku službu banjolučkog biskupa. Sutra ćemo, naime, sudjelovati na biskupskom ređenju mons. Željka Majića, nasljednika biskupa Franje.

1. Biskup Franjo bio je vjerodostojan i hrabar svjedok Krista i njegove Crkve, posebice u vrlo teškim danima devedesetih godina (1991.-1995.), koje je osobno iskusio. A sve je, na neki način, počelo 1. ožujka 1992., na dan referenduma o neovisnosti Bosne i Hercegovine, koju je Parlament proglasio 3. ožujka iste godine.

U svim godina ratnih sukoba, biskup Franjo bio je neustrašivi branitelj mira i postao je

glas svih obespravljenih. Uvijek je zastupao plemeniti ideal da je bolje pregovarati godinu dana nego ratovati samo jedan dan, jer rat – svaki rat – u nasljeđe ostavlja samo velika razaranja, strašne tragedije i trag smrti, koji najviše pogađa najranjivije, bespomoćne i nevine, kao što su starci, žene i djeca. Da, rat je strašan, uvijek je neuspjeh politike, [...] poraz pred silama zla, uvreda Boga (Franjo, Govor, 26. siječnja 2023.), izdaja univerzalne vrijednosti mira i ljudskog bratstva, “zločin protiv čovječanstva” (Franjo, Angelus, 14. siječnja 2024.).

Kao pastir koji voli svoj narod, biskup Franjo je na vlastitoj koži iskusio posljedice rata, i stoga je bio duboko potresen i neizbrisivo ranjen svačijom patnjom. U tih nekoliko godina, u Bosni i Hercegovini je bilo više od sto tisuća mrtvih, od čega četrdeset tisuća civila. Nadalje, biskupa Franju su posebno dirale tužne i bolne suze njegovih bespomoćnih vjernika, žalosno napuštenih od onih koji su ih bili dužni štititi. Unatoč ovoj ratnoj nesreći, hrabrio ga je pastoralni žar, apostolska hrabrost i junaštvo vjere koje su pokazali njegovi svećenici, redovnici i vjernici. Nažalost, nemali broj ih je ubijen, mnogi su umrli, mnogi su nestali bez traga, tisu-

će su odjednom razbaštinjene, raseljene i prognane. S tim u vezi, doista je žalosno prisjetiti se da se za tijelom velečasnog Ratka Grgića, župnika Nove Topole, i dan danas traga.

2. Unatoč svoj toj neljudskoj bijedi koju je rat na tako upečatljiv način razotkrio, biskup Komarica se nije htio predati i uspio je dobiti dopuštenje nadležnih vlasti da banjolučki Caritas može gotovo svaki tjedan putovati kamionima – obično deset do dvanaest kamiona – u Zagrebu s humanitarnom pomoći za sve potrebite, bez ikakve vjerske i nacionalne razlike, ili socijalnog stanja.

U tom mračnom razdoblju, koje je svakodnevicu ispunjavalo gotovo apokaliptičnim scenarijima, biskup Komarica je imao posla s brojnim diplomatskim, političkim, vojnim i humanitarnim izaslanstvima i nije propuštao u razgovoru s njima ponoviti nepovredivost i zaštitu temeljnih prava svake osobe, počevši od prava na život i sigurnost svih. U razgovorima raznih vrsta oko ubrzanog postizanja mira, mons. Franjo je – zajedno s ostalim pastirima ovog plemenitog naroda – uvijek vjerovao da je jedini način da se nađe rješenje za katastrofe uzrokovane oružjem bio i ostao dijalog koji se oslanja na solidarnost.

Nažalost, Banjolučka biskupija pretrpjela je veliku štetu na svim razinama, uključujući i neprocjenjivo uništenje crkava, samostana i nemali broj nekretnina, među kojima zdravstveni i odgojno-obrazovni centri. U tom dobu alarmantnog i zastrašujućeg košmara, mons. Franjo nije napustio svoje stado, nego je uza nj bio dan i noć, dijeleći njegovu patnju, tjeskobu i nadu, te hrabreći ga da ne posustane u vjeri u Isusa, Dobrog Pastira, koji nikada ne napušta svoje, osobito u najtežim i najnesretnijim trenucima života. S razlogom je stoga sveti Ivan Pavao II., prigodom svog povijesnog pohoda Bosni i Hercegovini,

nazvao mons. Franju „snažnim biskupom napaćene banjalučke Crkve“ (Obraćanje biskupima u BiH, 13. travnja 1997.).

3. Nažalost, jedna od razornih posljedica rata je veliki egzodus vjernika biskupije, njih gotovo devedeset posto. Jedni su napustili svoje domove i imanja kako bi započeli potpuno novo poglavlje u životu, emigrirajući negdje drugdje, dok su mnogi drugi protjerani iz svoje domovine, a veliki broj njih, pokušavajući jednom zauvijek okrenuti tužnu stranicu rata, pobjegli su u najudaljenije moguće zemlje svijeta, poput Novog Zelanda, Australije i Amerike.

Međutim, biskup Komarica nastojao je ponovno ujediniti i okupiti svoje stado, probuditi u njihovim srcima nadu, entuzijazam i strast za obnovom svog života, biskupije, župa i svojih obitelji. Ta gesta njegove apostolske hrabrosti i danas kuca u srcu svakoga tko voli mir i slogu ove biskupije. Na tome ćemo Vam mi i svi ljudi dobre volje, predragi mons. Franjo, biti vječno zahvalni.

Možda je na ovom mjestu suvišno spominjati veliki angažman biskupa Komarice u organizaciji pastoralnog posjeta svetoga pape Ivana Pavla II. ovoj biskupiji i gradu, ili njegov intenzivan rad na beatifikaciji Ivana Merza upravo ovdje u Banjoj Luci, što je zasigurno povijesni događaj i stoga nezaboravan. Jednako tako, mons. Franjo je i tijekom i nakon rata gajio odlične odnose na međureligijskoj i međuvjerskoj razini, jer duboko vjeruje u riječi svetog pape Ivana Pavla Drugog da su „vjerski poglavari prvi čuvari mira“.

Za sav ovaj veliki posao, biskupe Franjo: velika hvala! Neka Vas Gospodin još mnogo godina blagoslovi u Vašoj pastirskoj službi za dobro naše svete Crkve.

Hvala na pozornosti i neka Vas Gospodin sve blagoslovi!

ZAHVALNA RIJEČ MONS. FRANJE KOMARICE

Draga braćo i sestre, dragi prijatelji, dragi sudionici u ovoj, za mene iznenađujućoj i dirljivoj akademiji!

1. Od srca vam svima zahvaljujem za vašu nazočnost i dodatno za vaše aktivno sudjelovanje.

2. Tko ima pred očima cilj, za kojega se isplati boriti, taj može reći da pravo živi! Život na zemlji je karantena za raj, veli arapska poslovica.

Jedino sredstvo da se život podnosi jest da ga držimo lijepom!

Tko dolazi na ovaj svijet, taj počinje graditi jednu novu kuću. Kad on odlazi s ovoga svijeta, ostavlja tu kuću drugome, a ovaj će tu gradnju prilagođavati sebi dok je i on ne napusti nedovršenu. A nitko je neće potpuno izgraditi da ona služi i ostane zauvijek.

Sve prolazi i proći će: radosti i žalosti, brige, uspjesi i neuspjesi. Sve što je jednom započelo, mora jednom i dovršiti!

3. Gledajući pred sobom draga i poznata mi lica vas - svojih suradnika, dobročinitelja, prijatelja i rodbine u duhu mislim na daleko veći broj onih plemenitih ljudi iz naše biskupije kao i brojnih drugih biskupija širom svijeta koje je Božja providnost poslala na moj životni put tijekom moje dosadašnje biskupske službe!

Još jednom i ovdje sada, osim na Misnom slavlju, zahvaljujem Bogu za sve vas i za sve njih. I ponovno ga molim da vas sve obilno blagoslovi!

Osim Bogu zahvaljujem od srca i svima vama – prvenstveno vama, mojim višegodišnjim vrijednim i savjesnim suradnicima i suradnicama - u Ordinarijatu i u cijeloj biskupiji – svećenicima, redovnicima, redovnicama, vjeroučiteljima, članovima Župnih pastoralnih i Župnih ekonomskih vijeća.

Vama, braći biskupima iz naše zemlje i susjedne Hrvatske i iz drugih zemalja kao i

svim nenazočnim ili pokojnim biskupima!

Hvala i svim apostolskim nuncijima i crkvenim poglavarima u Rimu.

Hvala brojnim moliteljima i dragocjenim pomagačima – iz biskupije i iz brojnih drugih biskupija s kojima me Božja providnost povezala!

Hvala svim liječnicima i zdravstvenim radnicima koji su više godina brinuli za moje narušeno zdravlje, „krpali“ ga i osposobljavali me za obavljanje brojnih zadaća i poslova u ovoj biskupiji i izvan nje.

4. U ovom jedinstvenom trenutku službenog završavanja moje službe kao banjolučkog biskupa ordinarija ne mogu ne spomenuti jedan također jedinstven, neponovljivi događaj iz vremena moje službe, a to je dolazak u središte biskupije svetog i dragog pape Ivana Pavla II. i uzdizanje na oltar prvog katolika rođenog u našem gradu, biskupiji i domovini. Još jednom hvala Bogu za taj izuzetni dar i hvala svima koji su taj događaj priredili na najbolji način. Pozivam sve na molitvu da nas Blaženik bude što prije proglašen svetim.

5. Želim svima nazočnim ali i nenazočnim prijateljima obilje Božjeg blagoslova i pomoći.

Radovat ću se i ubuduće našim susretima.

Obećavam molitvu za sve vas. Preporučujem dragog mi subrata mojeg nasljednika biskupa Željka vašim molitvama, vašoj odanosti, poslušnosti, ljubavi i pomoći u vršenju njegove apostolske službe.

6. I za kraj riječ meni i vama: NIKAD NISI PRESTAR DA PRED SEBE NE POSTAVIŠ CILJ ILI DA POČNEŠ SANJATI JEDAN NOVI LIJEPI SAN!

Bila mi je čast i radost da sam doživio ovu nezaboravnu večer s vama. Hvala za ovu dirljivu, iznenađujuću za mene dirljivu i nezaboravnu večer.

BISKUPSKO REĐENJE I USTOLIČENJE BISKUPA MONS. ŽELJKA MAJIĆA

APOSTOLSKI NALOG

FRANCISCUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Dilecto Filio **Desiderio Majić**, electo diocesis Manbetiensis - Dumnensis, hactenus Directori Caritatis diocesis Daniae, electo Episcopo diocesis Daniae Lucensis, salutem et Benedictionem. In nomine Domini Iesu Christi omnibus precibus salus aeterna data est, attestante s. Petrus apostolo: - Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. - Act 4, 12. Nos ideo, qui ipse in munere successimus, hunc nuntium per sollicitos Pastores proclamandum curamus, communitatibus ecclesialibus seculis Episcopos eligendo. Cum autem Ecclesia Daniae Lucensis, post renuntiationem Venerabilis Fratris Francisci Komarica, suo insigat Pastore, animum Nostrum intendimus ad te, dilecte Fili, qui peritia in rebus administrandis eminens, ad eandem communitatem gubernandam aptus videris. Quamobrem, auditis consiliis Secretariae Status et Dicasterii pro Episcopis, ex Apostolicae Nostrae potestatis plenitudine te Episcopum diocesis **Daniae Lucensis** consecraverimus, iuribus et obligationibus abditis item ab officium secundum ius canonicum spectantibus. Ab ordinationem autem episcopalem quod attinet, permittimus ut eam a catholico Episcopo ex te accipias, servatis liturgicis normis; prius tamen eum erit tibi fidei professionem facere atque ius iurandum fidelitatis in Nos Nostrosque Successores nuncupare. Diligenter eam curabis ut clerus et populus diocesis tuae in cognitionem huius Litterarum Nostrearum veniant; quos omnes hortamur ad aestimationem, obedientiam, congruam cooperationem dilectionemque in te ferendam. Intercedentibus sanctae Beatae Mariae Virgine ab Immaculata Conceptione, s. Bonaventura et b. Joanne Merz, omnipotentem Dominum imploremus ut semper tibi, dilecte Fili, maioris pontificis ministerium exerceanti, abditis eiusque inceptis pro sui nominis gloria et hominum salute prosperitum concedat successum. Datum Romae, Laterani, die octavo mensis Decembris, in sollemnitate Immaculatae Conceptionis Beatae Mariae Virginis, anno Domini bis millesimo vicesimo tertio, Pontificatus Nostri undecimo.

Franjo biskup, sluga slugu Božjih
ljubljenome sinu ŽELJKU MAJIĆU, iz
klara Mostarsko-duvanjske biskupije,
dosadašnjemu Ravnatelju biskupijskoga
Caritasa, izabranome Banjolučkom biskupu,
pozdrav i Blagoslov.

U imenu Gospodina Isusa Krista svim je narodima dano vječno spasenje, kako potvrđuje sv. Petar apostol: „I nema ni u kome drugom spasenja. Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti“ (Dj 4,12). Tako i Mi, koji ga i sâmi u službi nasljeđujemo, brinemo se da se ova vijest naviješta preko savjesnih pastira, odabirući crkvenim zajednicama marljive biskupe. Budući da, nakon odreknuća časnoga brata Franje Komarice, Banjolučka biskupija nema svojega pastira, Našu misao svraćamo na tebe, ljubljene sine, koji se odlikuješ u vještini upravljanja poslovima te se činiš prikladnim da upravljaš ovom zajednicom. Zbog toga, čuvši savjete Državnoga tajništva i Dikasterija za Biskupe, puninom Naše Apostolske vlasti, tebe postavljamo za biskupa BANJOLUČKE biskupije, s udi-

jeljenim pravima i obvezama koji po kanonskom pravu pripadaju ovoj službi. Što se pak tiče biskupskoga ređenja, dopuštamo da ga primiš od katoličkog biskupa izvan Rima, služeći se liturgijskim propisima; no prije toga tvoja će briga biti da pravovaljano položiš ispovijest vjere i obećaš prisegu vjernosti Nama i Našim Nasljednicima. Pažljivo ćeš se pobrinuti da kler i narod tvoje biskupije dozna za ovo Naše pismo; a njih sve potičemo da ti očituju poslušnost, skladnu suradnju i ljubav. Konačno, ljubljene sine, molimo svemogućega Gospodina da, po zagovoru Blažene Djevice Marije od Bezgrešnoga Začeca, sv. Bonaventura i bl. Ivana Merza, tebi koji izvršavaš vrlo odgovornu službu bude uvijek na pomoć te, na slavu svojega imena i na spasenje ljudi, tvojim pothvatima udijeli blagorodan uspjeh.

Dano u Rimu, u Lateranu, osmoga dana mjeseca prosinca, na svetkovinu Bezgrešnoga Začeca Blažene Djevice Marije, godine Gospodnje dvije tisuće dvadeset i treće, jedanaeste Našega Pontifikata.

Franjo, papa

BISKUPSKO REĐENJE

Banja Luka, 2. ožujka 2024. - Imenovani biskup banjolučki mons. Željko Majić, u subotu 2. ožujka 2024. zaređen je za biskupa u banjolučkoj katedrali sv. Bonaventure tijekom svečanog Euharistijskog slavlja koje je predvodio glavni zaređitelj, nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić u zajedništvu sa suzaređiteljima banjolučkim biskupom u miru i apostolskim upraviteljem mons. Franjo Komaricom i biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim mons. Petrom Palićem i svim članovima Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine te brojnim nadbiskupima i biskupima iz Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Slovenije, Austrije i Norveške. Koncelebrirali su gotovo svi dijecezanski i redovnički svećenici s teritorija Banjolučke biskupije kojima su se pridružili brojni misnici iz ređenikove rodne Mostarsko-duvanjske biskupije te drugih biskupija u BiH i Hrvatskoj i šire.

Za ovu prigodu banjolučkoj vjerničkoj zajednici pridružili su se ređenikova majka Matija, braća, sestre, rodbina i drugi iz rodne župe Drinovci kao i brojni drugi prijatelji i poznanici među kojima brojne redovnice raznih kongregacija sa svojim poglavaricama. Došle su, između ostalih, i brojne Školske sestre franjevke Provincije Svete Obitelji u Hercegovini kojima je ređenik Majić desetak godina dolazio u samostan u Bijelom Polju slaviti Svetu misu. Na Svetoj misi sudjelovali su i brojni predstavnici vlasti. Na Misi i ređenju nazočni su bili također banjolučki vikarni episkop gosp. Sava s pratnjom i predstavnici Islamske zajednice na čelu s muftijom banjolučkim Ismailom ef. Smajlovićem.

Euharistijsko slavlje i biskupsko ređenje izravno su prenosili RTV Herceg-Bosne, BHT1 i Laudato TV, a prijenos relizirao RTV Herceg-Bosne. Događaj su također izravno prenosile i brojne radijske postaje me-

đu kojima Radio Marija Bosne i Hercegovine, Hrvatski katolički radio...

Kod oltara su asistirali bogoslovi Franjevačke teologije iz Sarajeva predvođeni svojim profesorom liturgike fra Danimirom Pezerom, a liturgijsko pjevanje animirao je akademski zbor „Pro musica sacra“ iz Mostara pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića.

Prije početka Svete mise pozdravnu riječ uputio je biskup banjolučki u miru i apostolski upravitelj mons. Franjo Komarica. „Upućujem vam svima iskrenu i srdačnu dobrodošlicu i izražavam zahvalnost za vašu solidarnost s ovom mjesnom Crkvom, za Vaš dolazak odnosno Vaše sudjelovanje u ovom jedinstvenom, povijesnom liturgijskom duplom slavlju: slavlju Svete mise i slavlju sakramenta svetog reda – ređenja novog banjolučkog biskupa ordinarija mons. Željka Majića... Mi, kao ljudi, kao kršćani, kao svećenici i biskupi, dolazimo – od Boga pozvani i poslani – na određeni važan posao u Crkvi i u ime Crkve. Završavamo taj posao i odlazimo, a dolaze mlađe generacije i kršćana i njihovih drugih sugrađana i suvremenika... I ovu vam poruku iz poslanice apostola Jakova želim staviti na srce: „Molite jedan za drugoga“ (5,16). Molite osobito za one, koji vam služe i pomažu vam da ostanete postojani u vjeri, koju su živjeli i vaši vjerni očevi i majke i svi drugi preci. Posebno molite za onoga, koji će pred Bogom i Crkvom od sada biti najodgovorniji za vaš duhovni život i za vaše vječno spasenje! To je novi naš biskup današnji ređenik, naš dragi brat i prijatelj mons. Željko Majić. On je našoj biskupiji osobiti Božji dar! Budite mu svi od svakovrsne pomoći kako bi i on mogao što vjernije i plodnije svakodnevno izvršavati svoju tešku i odgovornu službu! Svi vi, članovi naše Banjolučke biskupije, budite svom novom biskupu odani i poslušni! I još samo jednu, zadnju želju i poruku ostavljam vam služeći se opet riječima apostola Pavla

iz njegove Druge poslanice Korinćanima (13,11): 'Braćo i sestre, radujte se, usavršujete se, tješite se, složni budite ispunjeni nadom i mir njegujte, pa će i Bog mira i ljubavi biti s vama!', poručio je biskup Komarica upućujući svima još jednom riječi zahvale.

Nakon naviještenih misnih čitanja prezbiteri pater Dragan Majić, DI, duhovni pomoćnik u Osijeku, i fra Josip Mioč, OFM, župnik župe sv. Mihovila u ređenikovoju rodnoj župi Drinovci dopratili su ređenika Majića pred glavnog zaređitelja Vukšića te kazali da „Crkva banjolučka ište da prezbitera Željka zaređi za odgovornu službu biskupstva“. Nakon toga je apostolski nuncij Chullikatt na hrvatskom jeziku pročitao Apostolski nalog o biskupskom imenovanju mons. Željka Majića banjolučkim biskupom od 8. prosinca 2024. u kojem, između ostalog, papa Franjo piše: „Budući da, nakon odreknuća časnoga brata Franje Komarice, Banjolučka biskupija nema svojega pastira, Našu misao svraćamo na tebe, ljubljene sine, koji se odlikuješ u vještini upravljanja poslovima te se činiš prikladnim da upravljaš ovom zajednicom. Zbog toga, čuvši savjete Državnoga tajništva i Dikasterija za Biskupe, puninom Naše Apostolske vlasti, tebe postavljamo za biskupa BANJOLUČKE biskupije, s udijeljenim pravima i obvezama koji po kanonskom pravu pripadaju ovoj službi“.

Nadbiskup Vukšić je u prigodnoj propovijedi, tumačeći pročitani odlomak iz Matejeva evanđelja (5,13-16) prema kojemu je Isus poslanje svojih učenika u svijetu definirao kroz prikaze soli i svjetla, istaknuo da su Kristovi učenici poslani da, poput kvasca, utječu na ljude u svijetu pomažući im otkriti smisao života, napustiti 'neukusan' način života i postajati boljima, te da je dio njihova poslanja također u tomu da, kao svjedoci Evanđelja, pomognu 'ljudima i svijetu sačuvati se od kvarenja'“.

Podsjetivši da je Krist Gospodin „za upravljanje Božjim narodom i za njegovo umnožavanje u svojoj Crkvi ustanovio različite službe koje teže za dobrom čitavoga Tijela“

(Lumen gentium, 18), nadbiskup Tomo je kazao da u toj „rasporedbi providnosti Božje“ biskupu Željku „Crkva Kristova danas povjerava službu predstojnika svoga časnog dijela, zajednice svjedoka Božjih koja nosi ime po ovom gradu“. „Neka te uvijek prati Božji blagoslov kako bi u služenju i molitvi mogao biti revan. A budući da biskupsko služenje uključuje također prorokovanje, molimo da ono uvijek bude primjereno vjeri. Ono je i poučavanje koje neka bude cjelovito i potvrđeno tvojim djelima. To služenje se sastoji i u hrabrenju zdvoynih koje nikada nemoj zaboraviti. Ono je i u dijeljenju potrebitima. U tome imaš mnogo iskustva. I nastavi biti darežljiv. Također, u svakom drugom obliku djelâ milosrđa budi radostan“, poticaj je pastira Crkve vrhbosanske upućen imenovanom biskupu banjolučkom. „Budi svjedok milosti koja ti je dana! Budi ovoj zajednici vjernika sol, koja će joj davati Kristov 'okus' i štiti je od svakoga kvara. I moralna svjetiljka budi svim ljudima, jer postavljen si da budeš svjetlo koje svima pokazuje pravi put“, kazao je na kraju mons. Vukšić.

Poslije homilije uslijedilo je obraćanje izabranika mons. Majića koji je obećao sve do smrti vršiti službu što mu je od apostola povjerena, vjerno i ustrajno propovijedati Kristovo evanđelje, čuvati čistim i cjelovitim poklad vjere, graditi i trajno ostati u Kristovoj Crkvi i u jedinstvu sa zborom biskupa pod vlašću nasljednika blaženog Petra apostola, biti poslušan Svetom Ocu, brinuti za sveti Božji narod te biti ljubazan i milosrdan prema siromasima i tuđincima i prema svima koji oskudijevaju. Dok je ređenik Željko ležao prostrt na tlu pred oltarom, biskupi, svećenici, redovnici, redovnice i sav puk pjevali su Litanijske svete. Središnji čin ređenja bilo je polaganje ruku glavnog zaređitelja mons. Vukšića na glavu ređenika Majića što su potom učinili i suzaređitelji kao i svi nazočni biskupi. Tijekom molitve ređenja dvojica đakona pratitelja nad glavom ređenika držali su otvoreni evanđelistar. Potom je nadbiskup Vukšić pomazao glavu ređenika Majića svetom krizmom te

mu predao evanđelistar i na ruku stavio biskupski prsten, a na glavu mitru i predao mu pastirski štap kao znamenja biskupstva te ga otrpao do biskupskog sedesa. Bratskim zagrljajem nazočni biskupi primili su ga u biskupski zbor. Uslijedila je ispovijest vjere te nastavljan Sveta misa svojim tijekom pod predsjedanjem novozaređenog biskupa banjolučkog mons. Željka Majića.

Nakon popričesne molitve nazočnima se najprije obratio na hrvatskom jeziku nuncij Chullikatt. „Liturgijsko slavlje ređenja novog banjolučkog biskupa mons. Željka Majića prava je prigoda za zazvati svaki Božji blagoslov i nebesku milost na njegovu biskupsku službu u godinama koje dolaze. Naime, posljednjih 35 godina ovu Biskupiju vodio je biskup Franjo Komarica. Stoga, prije svega zahvaljujemo Bogu za ova dva revna pastira, mons. Komaricu i mons. Semrena, i za njihovu dragocjenu pastirsku službu na dobrobit Biskupije i cijele zemlje... Tebi, dragi novi biskupe Željko, pružamo svoju potporu, poštovanje i naklonost, uz obećanje da ćemo te pratiti iskrenim molitvama u svemu što budeš htio ostvariti za dobro ove Biskupije kao i cijele Crkve u Bosni i Hercegovini, uvijek imajući na umu da, u konačnici, sve treba pripisati Božjoj milosti i milosrđu. Uvjereni smo da po zagovoru blaženog Ivana Merza – kako se nada i Papa Franjo – možeš ‘u ime Gospodnje’ početi svoje uzvišeno biskupsko poslanje i zajedno s Vrhovnim Svećenikom i pod njegovim autoritetom nastaviti ‘djelo Krista, vječnog Pastira’ (CD, br. 2). Tako će lice Crkve postajati ljepše i sve ljude će voditi k Bogu. Biskupe Franjo: još jednom – hvala! A tebi, dragi biskupe Željko, još jednom upućujem najiskrenije molitvene želje“, kazao je apostolski nuncij Chullikatt.

Nadbiskup metropolit zagrebački i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. Dražen Kutleša uputio je potom svoju čestitku biskupu Majiću. „Povijest Banjolučke biskupije je puno više od kronike događaja. To je priča o ljudima, o vjernicima čija je

vjera bila i ostaje temelj njihova identiteta. U njezinu središtu je posljednjih 35 godina kao stijena stajao mons. Franjo Komarica, simbol otpornosti i vodstva u najtežim trenucima povijesti ove Biskupije. Zbog toga, u ime biskupa Hrvatske biskupske konferencije, želim izraziti duboku zahvalnost biskupu Franji na ljubavi i predanosti kojima je vodio Banjolučku biskupiju“, kazao je nadbiskup Kutleša te nastavio: „Dok se otvara novo poglavlje u povijesti Banjolučke biskupije, s velikim zadovoljstvom i očekivanjima pozdravljamo mons. Željka Majića, novog banjolučkog biskupa. Čestitamo biskupu Željku na izboru i povjerenju koje mu je ukazao Sveti Otac, papa Franjo... Dok preuzimate biskupsku službu, upućujemo naše molitve Ocu nebeskom za blagoslov i zaštitu. Neka Vam On, u svojoj beskrajnoj dobroti, udijeli razboritost u donošenju odluka, pravednost koja će u svakom Vašem djelu odražavati Božju ljubav prema svakom čovjeku i neka Vas ispuni hrabrošću u obrani vrijednosti koje su temelj naše vjere i našega zajedništva“, poželio je nadbiskup Kutleša.

Prigodnu čestitku uputio je i nadbiskup vrhbosanski u miru kardinal Vinko Puljić koji je najprije zahvalio svome poznaniku i prijatelju od školskih dana biskupu Franji Komarici na evanđeoskom svjedočenu nade. „A tebi, novoposvećeni banjolučki biskupe Željko, čestitam jer si postao član apostolskog zbora predvođenog Petrom današnjih dana. Čestitam tvojoj obitelji iz koje si nikao, župi u kojoj si rastao. Čestitam svima vama koji se svojim dolaskom i prisutnošću dali jedan znak novom biskupu, da ćete mu biti potpora. Jer mu je potrebna u ovim teškim vremenima. Čestitam ti, dragi novi biskupe, na toj vjernoj poslušnosti koju vam si Papinu u odluku prihvatio. Neka te vodi Gospa koju voliš, neka te prate zagovori svetaca i zaštitnika ove biskupije sv. Bonaventura i sin ove mjesne crkve blaženi Ivan Merz“, poručio je kardinal Puljić.

Provincijal Franjevačke provincije Bosne

Srebrene fra Zdravko Dadić uputio je čestitku biskupu Majiću u ime redovnika i redovnica. „Iznimna mi je čast što pred vama u ovom važnom, svečanom i radosnom trenutku, kako za samog biskupa Željka tako i za našu krajevnu Crkvu u Bosni i Hercegovini, mogu u prigodi ređenja i preuzimanja ove odgovorne službe, uputiti čestitku novom biskupu u ime redovnika i redovnica... Čestitam Vam na hrabrosti i spremnosti, i siguran sam kako će ovo malo stado u Vama prepoznati svoga učitelja, pastira i kormilara koji će Crkvu voditi sigurnoj luci, Isusu Kristu. Moja braća franjevci, kao i redovnice raznih kongregacija, djeluju u mnogim župama Vaše biskupije; radujemo se nastavku dobre suradnje koja će biti na dobrobit kako nas samih tako i vjernika koji su nam povjereni. Siguran sam kao ćete zbog svojih već prepoznatih vrlina biti Kristov apostol koji će oko sebe i Krista okupljati najbolje snage našega naroda u banjolučkoj biskupiji, ali i šire. Dok Vam, preuzvišeni biskupe Željko, upućujem najsrdačniju čestitku u ime svećenika, redovnika i redovnica, molimo Gospodina da Vam podari zdravlja, mudrosti i obilje svoga blagoslova u vršenju ove odgovorne službe. Mir i dobro!“, poručio je provincijal Dadić.

Zahvalu biskupu Komarici i čestitku biskupu Majiću u ime svećenika, redovnika i redovnica u Banjolučkoj biskupiji uputio je banjolučki župnik i dekan preč. Vladislav Žarko Ošap, kolega po studiju i životu u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu te svećeničkom ređenju 1988. godine. „Dragi biskupe u miru Franjo, s nekoliko riječi želim Vam zahvaliti u ime svih, posebno svećenika, na 35 godina služenja i vodstvu Banjolučke biskupije u kojoj sam i sam svećenik od Vašeg preuzimanja. Bio je uz svoje vjernike i svećenike s ovu ili onu stranu obale Save. Cijenili su ga i vjernici i oni drugačiji. Stoga, u ime svećenika, redovnika, redovnica, vjeroučitelja i svih vjernika Banjolučke biskupije zahvaljujem Vam od srca i molimo da Vas Gospodin i dalje prati te Vam podari krepko zdravlje i

bude Vaša nagrada“, rekao je župnik Ošap te nastavio: „Zasigurno, biskupe Željko, u ovom se trenutku raduju mnogi s kojima si povezan po krvi i prijateljskim svezama. U nebu se raduje Tvoj dragi otac Mihovil. A ovdje je nazočna Tvoja draga majka Matija u čijem majčinskom srcu, osim radosti, vjerojatno tinja bojazan. Kako će njezinu sinu biti u biskupiji koja je daleko poznatija po svom stradanju nego po vedroj i svijetloj budućnosti“, kazao je župnik Ošap te iznio podatke o broju vjernika, svećenika, redovnika, redovnica, samostana, katoličkih školskih centara i drugih crkvenih ustanova u Banjolučkoj biskupiji.

Riječi zahvale mons. Franji Komarici i čestitku mons. Željku Majiću u ime vjernika laika Banjolučke biskupije uputio je gospodin Dinko Periša. „Poštovani biskupe Franjo, hvala Vam jer ste se tijekom gotovo četrdesetljeća biskupske službe na različite načine trudili oko povjerenih Vam duša, u zgodno i nezgodno vrijeme; a ovoga drugoga nije manjkalo“, kazao je gosp. Dinko. Obraćajući se biskupu Željku izrazio mu je dobrodošlicu u Banjolučku biskupiju te kazao: „Cijenimo Vašu hrabrost kojom ste prihvatili vodstvo naše biskupije, ali duboko smo uvjereni da je ta hrabrost utemeljena na povjerenju u Onoga čija Crkva jest, u Isusa Krista, čijem zboru apostola se danas pridružite. Vi ste od danas naš – otac biskup. Otac ste, pastir malom, ali vjernom stadu. Uvjerit ćete se u to uskoro. Statistike Vas mogu i uplašiti, jer nisu nimalo ohrabrujuće, ali bit ću slobodan za ohrabrenje citirati blagopokojnog papu Benedikta XVI.: ‘Crkva Božja ne živi od statistika, nego od Duha Božjega!’”

Na kraju je zahvalnu riječ uputio je novozaređeni banjolučki biskup Željko koji je najprije zahvalio zarediteljima, zatim kardinalu Puljiću i svim nazočnim biskupima, provincijalima, sestrama provincijalkama i poglavaricama raznih kongregacija i provincija i svim redovnicama, svojim roditeljima, braći i sestrama, rodbini i prijateljima;

pastirima Crkve u Hercegovini, svoj braći svećenicima hercegovačkih biskupija, svim učiteljima, nastavnicima, profesorima i odgojiteljima i brojnim pokojnim svećenicima, redovnicima i redovnicama koji su moj život svojom ljubavlju i duhovnošću bogatili. „Hvala svima vama, dragi vjernici, koji ste iz raznih mjesta, župa, zavičajnih klubova organizirano autobusima ili u osobnim automobilima došli i sjedinili se u molitvi kako za mene na početku ove odgovorne službe tako i za potrebe ove mjesne Crkve“, kazao je biskup Majić koji je uputio „pozdrav pun poštivanja i predstavnicima Eparhije banjolučke i Islamske zajednice“ ističući da „otvara svoje ruke i usmjerava korake na put ekumenskoga i dijaloškoga zbližavanja koje je uvijek i svugdje nužno, posebno na ovim našim prostorima i u ovim vremenima ispunjenima traumama prošlosti i neugodnih izazova sadašnjosti i budućnosti“. Pozdravio je i sve predstavnike vlasti.

„Poštovani i dragi oci biskupi Franjo i Marko, braćo svećenici, redovnici, redovnice i dragi Božji narode Banjolučke biskupije! Uza svu svijest da dolazim u biskupiju koja je u prošlom ratu najviše stradala od svih mjesnih

Crkava i vjerskih zajednica ne samo u BiH, sa zahvalnošću Bogu uočavam kako u ovoj biskupiji žive dobri vjernici koji imaju pravo na duhovnu skrb i sakramentalnu okrpju. U jednom od intervjua koji sam u posljednje vrijeme dao na postavljeno pitanje o svom biskupskom programu rekao sam: Moj projekt će biti – biti bliz svećenicima i narodu. Što je vjernikovo pravo, to je moja dužnost. Da se zajedno ohrabrujemo i da idemo naprijed u istini, pravdi i miru; da rastemo u vjeri, da nam, unatoč tolikih poteškoća, ne umre nada i unatoč tolikih rana srca, umnaža se ljubav“, kazao je mons. Majić ističući da ne voli „kada se o vjernicima ove Biskupije govori kao o ostatku ostataka ili građanima drugoga reda“. Uputio je i izraze zahvalnosti svima koji su došli i koji su organizirali Euharistijsko slavlje i biskupsko ređenje.

Prije završnog blagoslova biskup Željko prošao je kroz katedralu i ispred katedrale te blagoslovio okupljene vjernike.

Nakon Svete mise u prostorijama župe i franjevačkog samostana na Petrićevcu u Banjoj Luci upriličena je zajednička okrpja i druženje. (kta)

POZDRAVNA RIJEČ MONS. FRANJE KOMARICE NA POČETKU MISE I BISKUPSKOG REĐENJA

Dragi naš metropolito, mons. Tomo Vukšiću, vrhbosanski nadbiskupe i predsjedatelju ovog svečanog slavlja, i dragi svi drugi članovi naše Biskupske konferencije! Dragi naš domaći sine, kardinale Vinko Puljiću!

Dragi moj brate mons. Željko, današnji ređeniče, moj nasljedniče!

Dragi apostolski nuncije mons. Francise Chullikatte!

Draga braćo u biskupskoj službi iz: Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Slovenije, Austrije i Norveške!

Draga braćo u svećeničkoj i đakonskoj službi!

Drage sestre redovnice, bogoslovi i svi članovi moje dosadašnje biskupije!

Draga majko, braćo i sestre i rodbino i župljani našeg ređenika mons. Željka, novog biskupa ordinarija naše biskupije!

Dragi svi drugi Kristovi vjernici, pristigli iz drugih biskupija naše domovine i susjedne Hrvatske i drugih europskih zemalja!

Dragi dobročinitelji naše biskupije iz naše domovine, iz Hrvatske, Njemačke, Nizozemske, Poljske, Austrije i Italije!

Poštovani predstavnici Banjolučke eparhije i Banjolučkog muftijstva!

Poštovani predstavnici civilnih vlasti iz naše zemlje i iz Republike Hrvatske!

Dragi svi prijatelji Boga i čovjeka – u ovoj katedrali, pred katedralom i svi vi koji pratite ovo slavlje putem sredstava javnog priopćivanja!

Svima vam želim: „milost, milosrđe i mir od Boga, Oca našega i Gospodina Isusa Krista!“ (Gal 1,3). Upućujem vam svima iskrenu i srdačnu dobrodošlicu i izražavam zahvalnost za vašu solidarnost s ovom mjesnom Crkvom, za Vaš dolazak odnosno Vaše sudjelovanje u ovom jedinstvenom, povijesnom liturgijskom duplom slavlju: slavlju Svete mise i slavlju sakramenta svetog reda – ređenja novog banjolučkog biskupa ordinarija mons. Željka Majića. Obredna Misa ređenja biskupa započinje riječima samoga Isusa koje nam donosi evanđelist sv. Luka, a koje glase: „Duh Gospodnji na meni jer me pomazao. Posla me blagovjesnikom biti siromasima.“ (Lk 4,18).

Te izuzetne riječi Božje objave i Božje istine obvezuju sve nas, članove Kristove Crkve, kojoj je božanska Glava sam Isus Krist, utjelovljeni Sin Božji. I u našoj današnjoj generaciji kršćana prisutan je i djelotvoran Duh Božji i sam Isus Krist, Spasitelj naš i cijelog ljudskog roda. I mi smo zaduženi kao članovi Crkve imati otvorene oči i otvoreno srce za siromahe, duhovne i materijalne, u našoj životnoj sredini.

Crkva Kristova na području Banjolučke biskupije nije ni do sada zatvarala ni oči ni srce pred raznovrsnom i mnogostrukom duhovnom i materijalnom bijedom naših sugrađana i suvremenika. Ona tu zadaću ima i u budućim godinama i vremenima! Tu svoju zadaću ona ne smije zanemariti!

Mi, kao ljudi, kao kršćani, kao svećenici i biskupi, dolazimo – od Boga pozvani i poslani – na određeni važan posao u Crkvi i u ime Crkve.

Završavamo taj posao i odlazimo, a dolaze mlađe generacije i kršćana i njihovih drugih sugrađana i suvremenika. Svi oni imaju pravo na Krista kao jednog Spasitelja ljudskog roda.

Svima vama, članovima dosadašnje moje biskupije, ali i svima vama drugima koji me danas slušate, upućujem posljednji put kao dosadašnji biskup ordinarij ove Crkve riječi, sa željom i molbom da ih dobro upamtite. Uzeo sam ih iz poslanice Hebrejima, a one glase: Spominjite se svojih glavara koji su vam navješćivali riječ Božju, a to je Isus Krist jučer i danas i uvijek (usp. Heb 13,7). Ovu dragocjenu duhovnu baštinu da je Isus Krist isti jučer, danas i sutra i uvijek, koju su nam namrla brojna ranija pokoljenja kršćana, dužni smo sačuvati i predati sljedećim generacijama kršćana, Kristovih vjernika, u ovom gradu, kraju, biskupiji i zemlji.

I ovu vam poruku iz poslanice apostola Jakova želim staviti na srce: „Molite jedan za drugoga“ (5,16). Molite osobito za one, koji vam služe i pomažu vam da ostanete postojani u vjeri, koju su živjeli i vaši vjerni očevi i majke i svi drugi preci. Posebno molite za onoga, koji će pred Bogom i Crkvom od sada biti najodgovorniji za vaš duhovni život i za vaše vječno spasenje! To je novi naš biskup današnji ređenik, naš dragi brat i prijatelj mons. Željko Majić. On je našoj biskupiji osobiti Božji dar! Budite mu svi od svakovrsne pomoći kako bi i on mogao što vjernije i plodnije svakodnevno izvršavati svoju tešku i odgovornu službu! Svi vi, članovi naše Banjolučke biskupije, budite svom novom biskupu odani i poslušni!

I još samo jednu, zadnju želju i poruku ostavljam vam služeći se opet riječima apostola Pavla iz njegove Druge poslanice Korinćanima (13,11): „Braćo i sestre, radujte se, usavršujete se, tješite se, složni budite ispunjeni nadom i mir negujte, pa će i Bog mira i ljubavi biti s vama!“.

I ovaj put još jednom, nakon sinočnjeg

zahvalnog slavlja, iz dna srca govorim: Hvala dobrom Bogu za sve njegove darove i milosti udijeljene meni osobno tijekom moje biskupske službe, a i svima vama u našoj biskupiji!

Hvala vama i drugim brojnim dobročiniteljima i prijateljima za svakovrsnu pomoć i ljubav tijekom proteklih 35 godina upravljanja ovom biskupijom.

Na sve vas zazivam obilje Božjeg blagoslova, molim majčinsku zaštitu presvete Djevice Bogorodice Marije, Majke Crkve, Majke dobrog savjeta, Majke svih naroda i Kraljice mira te zagovor nebeskih zaštitnika naše biskupije sv. Bonaventure i blaženog Ivana Merza za čije se skoro proglašenje svetim i dalje molimo i nadajmo!

HOMILIJA NADBISKUPA VUKŠIĆA

U odlomku iz Matejeva evanđelja (5,13-16), koji nam je naviješten na ovoj Misi biskupskoga ređenja, nalazimo dvije Isusove izreke, izgovorene u obliku prispodobe, kojima je on definirao poslanje svojih učenika u svijetu. To su slike soli i svjetla. I pitamo se: Što je Isus time htio reći i što to znači za nas danas okupljene u Banjoj Luci?

I.

Sol se koristi da bi se začinilo jelo koje se pripravlja, jer bez njega ono nije dovoljno ukusno. Odnosno, kao što sol vrlo utječe na jelo, mijenja mu okus na bolje i čini ga prihvatljivijim, tako su Kristovi učenici poslani da, poput kvasca, utječu na ljude u svijetu pomažući im otkriti smisao života, napustiti „neukusan” način života i postajati boljima. Osim toga, posebice u starini, pa i u Isusovo vrijeme kad on koristi sliku soli, ona je korištena također kao sredstvo da bi se hranu zaštitilo od kvarenja. Odnosno, dio poslanja Isusovih učenika sastoji se i u tomu da, kao svjedoci Evanđelja, pomognu ljudima i svijetu sačuvati se od kvarenja. Posebice da ne postanu žrtve niskih poriva i da u svom životu i djelovanju ne budu u kvaru. Da se Isusovi učenici, poput soli koja se topljenjem dokraja daruje, i oni daruju drugima. Naime, kao što sol koja se topi, samo prividno nestaje jer nastavlja postojati kao okus, kršćansko odricanje i darivanje

drugima nije osiromašenje Isusovih učenika nego postojanje na nov, mnogo bolji i korisniji način. Stoga bi, bez toga njihova poslanja, takve prisutnosti i aktivne uloge među ljudima, svijet u Božjim očima bio jedva prihvatljiv, u opasnosti kvara i moralnoga raspada. Uz to, u židovskom kulturnom krugu, u kojemu je Isus odrastao i u kojemu se izražavao, zbog svoje prirodne moći da oplemenjuje, sol je, kao slika, također bila drugo ime za mudrost. Odnosno, kršćani su sol zemlje jer imaju Evanđelje kojemu je bitna oznaka da, ako se njime koristi, ima moć zaštititi čovjeka od kvara i održavati ga u moralno zdravu stanju.

Slika svjetla bila je isto tako vrlo poznata u vjerskoj tradiciji naroda Božjega. Tako je, na primjer, već Izaija prorok najavio da će taj narod, u mjeri u kojoj bude sluga Gospodnji, biti postavljen za svjetlost svim narodima (Iz 49,6). Kršćani su, međutim, svjetlost svijeta u mjeri i po mjeri svoje pripadnosti Kristu koji je za sebe kazao: „Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života” (Iv 8,12). Odnosno, svjetlo je tamo gdje je Riječ Božja, tamo gdje je Isus, koji je utjelovljena Riječ Božja, i tamo gdje su oni koji hode za njim u vjernosti njegovu nauku jer, upravo po toj vjernosti, očituju da imaju Riječ Božju koja je svjetlo (Mk 4,21). Isusovi učenici trebaju

biti vjerni Riječi Božjoj te svojim životom, kao mjesto prisutnosti Isusa, Svjetla svijeta, i sami biti svjetiljka koja obasjava okolinu na trajan način. Kao što se ona stavlja na svijećnjak, kako kaže Isus, da svijetli svima u kući, i uvijek da svijetli, i ne užije se da se potom stavi pod posudu i tako ugasi, On svojim učenicima kaže: „Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima” (Mt 5,16).

II.

U svojoj Poslanici kršćanima Rima, iz koje smo danas također čuli odlomak koji je, kao i današnje evanđelje, i ne slučajno, predložen da se naviješta na Misama ređenja, apostol Pavao slika Crkvu u svoj njezinoj veličini i univerzalnosti i pri tomu rado koristi sliku ljudskoga tijela, koje je jedno iako ima mnogo udova, koji su u službi jedan drugomu. Potom tumači ovaj apostol: „Kao što u jednom tijelu imamo mnogo udova, a nemaju svi isto djelovanje, tako smo i mi, mnogi, jedno tijelo u Kristu, a pojedinci udovi jedan drugomu” (Rim 12,4-5). To jest individualizam, koji u svom razmišljanju i djelovanju ne bi bio u službi drugih i cjeline, u Crkvi Kristovoj nikada ne može biti na kršćanski način karizmatičan. To jest, kao što je život oznaka cijeloga tijela, tako su življenje i naviještanje Evanđelja oznaka, poslanje i karizma Tijela Kristova kao zajednice, koja se u povijesti očituje u svojim udovima. Pri tomu, svaki ud Tijela Kristova, to jest svaki član Crkve, ima jednako osnovno dostojanstvo pripadnosti tomu Tijelu. No svaki član istovremeno treba biti svjestan i granica svoga posebnog poslanja. To zato što je Tijelo Kristovo zajednica i što je njezino poslanje uloga cijeloga tijela. Jer što je bilo koji ud, ako je odvojen od drugih, i može li uopće biti živ bez pripadnosti tijelu?

Apostol Pavao je teolog cjeline i misionar stvarne uzajamnosti među njezinim dijelovima. On naviješta poštivanja svakoga člana ali i potrebu skladnoga djelovanja Tijela Kristova na način da svatko u njemu vrši

svoju ulogu i da svaki ud poštuje posebnost uloge drugoga. Tako će svi uzajamno biti jedni drugima u službi.

Zdravlje i učinkovitost cijeloga tijela ovise o zdravlju, suradnji i doprinosu svakoga njegova uda. Tako je i u Crkvi. Pri tomu, ni jedan od udova ne predstavlja cjelinu već su svaki u službi zajednice i svakoga drugoga člana i samo tako se održavaju na životu, rastu i napreduju. To jest: „Dare pak imamo različite po milosti koja nam je dana: je li to prorokovanje – neka je primjereno vjeri; je li služenje – neka je u služenju; je li poučavanje – u poučavanju; je li hrabrenje – u hrabrenju; tko dijeli, neka je darežljiv; tko je predstojnik – revan; tko iskazuje milosrđe – radostan!” (Rim 12,6-8).

III.

„Biskupi kao nasljednici apostola primaju od Gospodina, (...), poslanje da naučavaju sve narode i da propovijedaju evanđelje svakomu stvoru kako bi svi ljudi postigli spasenje po vjeri, krstu i vršenju zapovijedi (usp. Mt 28,18-20; Mk 16,15-16; Dj 26,17-18). Za ispunjavanje toga poslanja Krist Gospodin je apostolima obećao i na Pedeseticu s neba poslao Duha Svetoga, da mu po njegovoj snazi budu svjedocima do kraja zemlje, pred plemenima, narodima i kraljevima (usp. Dj 1,8; 2,1ss; 9,15). A ta zadaća, koju je Gospodin povjerio pastirima svoga naroda, pravo je služenje” (Lumen gentium, 24).

Poštovani i dragi biskupe Željko! „Krist Gospodin je za upravljanje Božjim narodom i za njegovo umnožavanje u svojoj Crkvi ustanovio različite službe koje teže za dobrom čitavoga Tijela” (Lumen gentium, 18). U toj rasporedbi providnosti Božje, tebi Crkva Kristova danas povjerava službu predstojnika svoga časnog dijela, zajednice svjedoka Božjih koja nosi ime po ovom gradu. Neka te uvijek prati Božji blagoslov kako bi u služenju i molitvi mogao biti revan. A budući da biskupsko služenje uključuje također prorokovanje, molimo da ono uvijek bude

primjereno vjeri. Ono je i poučavanje koje neka bude cjelovito i potvrđeno tvojim djelima. To služenje se sastoji i u hrabrenju zdvojnih koje nikada nemoj zaboraviti. Ono je i u dijeljenju potrebitima. U tome imaš mnogo iskustva. I nastavi biti darežljiv. Također, u svakom drugom obliku djela milosrđa budi radostan.

Po biskupskom ređenju Duh Gospodnji sići će tebe, jer će te Gospodin danas pomazati. On te šalje da radosnu vijest donosiš ubogi-
ma i iscjeljuješ srca slomljena; da zarob-

ljenima u vlastite slabosti navijestiš duhovnu slobodu i oslobođenje svim sužnjevima zla; da navješćuješ vrijeme milosti Gospodnje i milosrđa njegova (usp. Iz 61,1-2).

Budi svjedok milosti koja ti je dana! Budi ovoj zajednici vjernika sol, koja će joj davati Kristov „okus” i štiti je od svakoga kvara. I moralna svjetiljka budi svim ljudima, jer postavljen si da budeš svjetlo koje svima pokazuje pravi put. Po Kristu Gospodinu našem.

OBRAĆANJE NUNCIJA CHULLIKATTA

Draga braćo i sestre u Kristu!

1. Liturgijsko slavlje ređenja novog banjolučkog biskupa mons. Željka Majića prava je prigoda za zazvati svaki Božji blagoslov i nebesku milost na njegovu biskupsku službu u godinama koje dolaze.

Naime, posljednjih 35 godina ovu Biskupiju vodio je biskup Franjo Komarica koji je, još kao mlad profesor, imenovan biskupom u trideset i devetoj godini života. Uz njega, već četrnaest godina, u istoj Biskupiji djeluje i pomoćni biskup Marko Semren.

Stoga, prije svega zahvaljujemo Bogu za ova dva revna pastira, mons. Komaricu i mons. Semrena, i za njihovu dragocjenu pastirsku službu na dobrobit Biskupije i cijele zemlje.

Jučer navečer, u ovoj istoj katedrali, sudjelujući na Zahvalnoj akademiji zahvalio sam biskupu Komarici na obavljanju pastirske službe u ovoj Biskupiji tijekom proteklih 35 godina. Stoga danas ne trebam ništa drugo dodati, osim još jednom zahvaliti biskupu Franji za godine predanog služenja Crkvi koja je u Banjoj Luci, a sve u duhu velike žrtve i velikodušnosti.

Svi mi, dragi mons. Franjo, i dalje ćemo

Vas se spominjati u svojim molitvama, da Vas Gospodin i dalje prati u Vašoj pastirskoj službi, osobito tamo gdje će se to od Vas tražiti, za dobro naše svete Crkve.

2. Kao kršćani, znamo da u životu istinskog Kristovog učenika nada nikada ne razočarava, jer samo onaj tko vjeruje u Isusa ima hrabrosti i razloga istinski se nadati, čak i protiv svake nade (usp. Rim 4,16-25). Bog koji zna razloge i tijek naše povijesti, uvijek i u pravo vrijeme pobrine se za dobro svojih sinova i kćeri. Danas smo svjedoci još jednog znaka Božje providnosti, koji je razlog naše duboke radosti i zahvalnosti, a to je dar koji nam Bog, po papi Franji, daje u osobi mons. Željka Majića kao novog pastira ove mjesne Crkve.

U buli imenovanja, Sveti Otac napisao je da mons. Željka krasi razne pastoralne i upravljačke osobine koje su potrebne za vršenje biskupske službe. Uz Božju pomoć i zagovor nebeske Majke Marije, mons. Željko, obdaren duhom požrtvornosti, predanosti, pastoralne velikodušnosti i duboke vjere, danas preuzima važnu i zahtjevnju pastoralnu službu upravljanja ovom biskupijom, kako bi je vodio prema boljoj budućnosti.

Dragi mons. Željko, vinograd Gospodnji njegov je „san” koji njeguje svojom očinskom ljubavlju, kao što se težak brine za svoj vinograd. Vinova loza je biljka koja zahtijeva puno njege! (Franjo, Homilija, 5. listopada 2014.). S istom ljubavlju i s istim stilom, dragi mons. Željko, brini se za sveti Božji narod koji ti je Gospodin povjerio. Stoga primi iskrenu podršku i bratski zagrljaj svih nas koji u tebi vidimo klicu nove nade za sve članove Tvoje biskupije.

„Ribarski čamac je siguran u plitkoj i mirnoj vodi blizu morske obale, ali to nije svrha čamca. Ako zauvijek ostane u sigurnim vodama, s vremenom će njegovo dno istrunuti.” Poštovani biskupe Željko: dok započinješ svoju misiju novog kormilara lađe ove svete Crkve koja je u Banjoj Luci, u trenucima raznih izazova sigurno ćeš osjetiti da je Krist kraj tebe kako bi te pratio, vodio i hrabrio na svakom koraku tvoje biskupske službe, kao što je to učinio s apostolima iz Petrove barke, pozivajući ih – a danas poziva i tebe kao nasljednika Dvanaestorice – da „izvezu na pučinu” dok se mreže ne napune (usp. Lk 5,4; 14,23; Iv 21,11).

Kao što vrlo dobro znaš, mons. Željko, navještaj Evanđelja (usp. Mt 28,19) je „srce

evangelizacije” (usp. PG, br. 27) i stoga je dio otajstva apostolskog srca svakog Kristovog učenika koji sve čini iz ljubavi prema njemu. Zbog toga je svatko od nas pozvan izvršiti to poslanje potpunim predanjem sebe Bogu kako bi svaki daleki, izgubljeni i isključeni djelić Tijela Kristova pronašao svoje mjesto u Bogu – i kako bi Bog konačno bio sve u svemu (usp. 1 Kor 15,28).

3. Tebi, dragi novi biskupe Željko, pružamo svoju potporu, poštovanje i naklonost, uz obećanje da ćemo te pratiti iskrenim molitvama u svemu što budeš htio ostvariti za dobro ove Biskupije kao i cijele Crkve u Bosni i Hercegovini, uvijek imajući na umu da, u konačnici, sve treba pripisati Božjoj milosti i milosrđu. Uvjereni smo da po zagovoru blaženog Ivana Merza – kako se nada i Papa Franjo – možeš „u ime Gospodnje” početi svoje uzvišeno biskupsko poslanje i zajedno s Vrhovnim Svećenikom i pod njegovim autoritetom nastaviti „djelo Krista, vječnog Pastira” (CD, br. 2). Tako će lice Crkve postajati ljepše i sve ljude će voditi k Bogu.

Biskupe Franjo: još jednom – hvala! A tebi, dragi biskupe Željko, još jednom upućujem najiskrenije molitvene želje!

Hvaljen Isus i Marija!

ČESTITKA ZAGREBAČKOGA NADBISKUPA I PREDSJEDNIKA HBK MONS. DRAŽENA KUTLEŠE

Draga braćo i sestre, cijenjeni uzvanici i gosti,
dragi biskupi Željko i Franjo!

Banjolučka biskupija kroz stoljeća je bila svjedok brojnih povijesnih previranja, ali je ostala svjetionik vjere i zajedništva te primjer neumorne snage i otpornosti. U srcu ovoga povijesnog krajolika, gdje se prošlost isprepliće s očekivanjima budućnosti, stojimo danas kako bismo proslavili ređenje novog banjolučkog biskupa. Ovaj događaj simbo-

lizira kontinuitet i obnovu zajednice vjernika okupljene oko njezina pastira. On nije samo vez nasljeđa vremena koje je prošlo, već je most prema budućim generacijama koje će nastaviti hod putem vjere, nade i ljubavi.

Povijest Banjolučke biskupije je puno više od kronike događaja. To je priča o ljudima, o vjernicima čija je vjera bila i ostaje temelj njihova identiteta. U njezinu središtu je posljednjih 35 godina kao stijena stajao mons. Franjo Komarica, simbol otpornosti i

vodstva u najtežim trenucima povijesti ove Biskupije. Zbog toga, u ime biskupa Hrvatske biskupske konferencije, želim izraziti duboku zahvalnost biskupu Franji na ljubavi i predanosti kojima je vodio Banjolučku biskupiju. Njegovo služenje, posebice tijekom teških ratnih godina u kojima je svjedočio protjerivanju svojih vjernika i stradanju mnogih nevinih ljudi, ostaje trajan znak njegove vjere, hrabrosti i nepokolebljive posvećenosti Božjemu narodu. Zahvaljujemo Vam, dragi biskupe Franjo, za sve što ste učinili pružajući utjehu, nadu i duhovno vodstvo u vrlo izazovnim vremenima.

Dok se otvara novo poglavlje u povijesti Banjolučke biskupije, s velikim zadovoljstvom i očekivanjima pozdravljamo mons. Željka Majića, novog banjolučkog biskupa. Čestitamo biskupu Željku na izboru i povjerenju koje mu je ukazao Sveti Otac, papa Franjo.

Vašu novu službu primate u vremenu u kojemu su teologalne kreposti vjere, nade i ljubavi potrebnije negoli prije. U svijetu koji se neprestano mijenja zanemarujući Božju prisutnost i vodstvo, Vaša uloga duhovnog pastira vjernoga puka Banjolučke biskupije postaje još važnija.

Oči Vaših vjernika uprte su u Vas (usp. Lk 4, 20). Crkva u Vas polaže velike nade, očekujući da ćete biti pastir koji će na izazove koji čekaju ovu zajednicu odgovoriti u skladu s Božjim zakonima. Da biste ispunili ta očekivanja, od ključne je važnosti da ste čvrsto usidreni u krepostima koje se za upravljanje traže: u razboritosti, pravednosti i hrabrosti. Ove vrline, utemeljene na dubokoj vjeri i posvećenosti, nadilaze osob-

ne karakteristike i postaju svjetionici koji, uz Božju pomoć, osvjetljuju put mjesne Crkve prema miru, ljubavi i istini. Upravo zbog toga, s dubokim poštovanjem i ljubavlju, ističem i stavljam Vam na srce važnost ovih triju kreposti u Vašemu nadolazećem poslanju.

Razboritost neka bude temelj Vašega života i služenja, jer ona nije samo osnova odgovornoga biskupskog služenja, nego je i izraz autentičnoga života koji proizlazi iz razumijevanja Božje riječi i nauka Crkve, bez obzira na popularnost ili rizik koji to može nositi.

Krepost pravednosti neka Vas osposobi za čisto i pošteno srce u zagovaranju i zaštiti prava svakoga čovjeka i za neumorno zalaganje za mir i pomirenje među ljudima na ovim prostorima.

Krepost hrabrosti neka Vas učini neustrašivim u obrani vjernika i svih onih koji su izloženi prijetnjama zbog svojih uvjerenja, kao i u otvorenom iznošenju istine i vjerskih načela unatoč mogućim osobnim rizicima.

Dok preuzimate biskupsku službu, upućujemo naše molitve Ocu nebeskom za blagoslov i zaštitu. Neka Vam On, u svojoj beskrajnoj dobroti, udijeli razboritost u donošenju odluka, pravednost koja će u svakom Vašem djelu odražavati Božju ljubav prema svakom čovjeku i neka Vas ispuni hrabrošću u obrani vrijednosti koje su temelj naše vjere i našega zajedništva. U svakom izazovu, u svakoj prilici, neka Vam Gospodin bude vođa i utočište, nadahnjujući Vas da svojim životom i službom svjedočite Njegovu ljubav i milosrđe. *Ad multos annos.*

ČESTITKA KARDINALA PULJIĆA

Sinoć su mi rekli da danas uzmem riječ. Kao sin ove mjesne Crkve rado ću pogovoriti.

Prvo, tebi, dragi umirovljeni biskupe Franjo, hvala na evandeoskom svjedočenju nade.

A tebi, novoposvećeni banjolučki biskupe Željko, čestitam jer si postao član apostolskog zbora predvođenog Petrom današnjih dana.

Čestitam tvojoj obitelji iz koje si nikao i župi u kojoj si rastao.

Čestitam svima vama koji ste svojim dolaskom i prisutnošću dali jedan znak novom biskupu da ćete mu biti potpora jer mu je potrebna u ovim teškim vremenima. Barem mi, sinovi ove Crkve, znamo kakvo je stanje u ovoj Crkvi.

Čestitam ti, dragi novi biskupe Željko, na toj vjernoj poslušnosti kojom si Papinu odluku prihvatio.

Također Ti čestitam na riječima koje si ovih dana izrekao u medijima, a koje zrače nadom, otvorenošću i spremnošću.

Hvala lijepa medijima koji su uprisutnili ovo slavlje u javnosti. Time, zapravo, želimo da cijela Bosna i Hercegovina bude ujedinjena upravo u ovoj biskupiji banjolučkoj.

Također hvala svima koji ste prisutni, a posebno vama, dragoj braći u biskupstvu, koji ste došli izraziti solidarnost s ovom mjesnom Crkvom. Itekako znam koliko to znači u teškim vremenima.

Sada Ti, dragi novoposvećeni biskupe, preuzimaš kormilo.

Neka te vodi Gospa koju voliš!

Neka te prate zagovori svetaca, posebno zaštitnika ove biskupije sv. Bonaventure i sina ove mjesne Crkve blaženog Ivana Merza

ČESTITKA PROVINCIJALA FRA ZDRAVKA DADIĆA

Iznimna mi je čast što pred vama u ovom važno, svečanom i radosnom trenutku, kako za samog biskupa Željka tako i za našu krajevnu Crkvu u Bosni i Hercegovini, mogu u prigodi ređenja i preuzimanja ove odgovorne službe, uputiti čestitku novom biskupu u ime redovnika i redovnica.

Preuzvišeni biskupe Željko, svjesni smo Vašeg uzbuđenja, ali i straha pred odgovornošću i izazovima službe koju preuzimate u vremenu koje je u cijelome svijetu uzburkano, a time bremenito za svakog čovjeka, vjernika i duhovne pastire.

Uz takvu globalnu poremećenost, Vi preuz-

imate biskupiju koja je teško nastradala u zadnjem ratu i u kojoj se broj vjernika drastično smanjio.

„Ne bojte se, ja sam s vama, govori Gospodin“! Duh Sveti nas ispunja nebeskom mudrošću i snagom da se hrabro suočimo sa svim kušnjama i izvršimo volju Oca nebeskoga.

Čestitam Vam na hrabrosti i spremnosti, i siguran sam kako će ovo malo stado u Vama prepoznati svoga učitelja, pastira i kormilara koji će Crkvu voditi sigurnoj luci, Isusu Kristu.

Moja braća franjevci, kao i redovnice raznih kongregacija, djeluju u mnogim župama

Vaše biskupije; radujemo se nastavku dobre suradnje koja će biti na dobrobit kako nas samih tako i vjernika koji su nam povjereni. Siguran sam kao ćete zbog svojih već prepoznatih vrлина biti Kristov apostol koji će oko sebe i Krista okupljati najbolje snage našega naroda u banjolučkoj biskupiji, ali i šire.

Dok Vam, preuzvišeni biskupe Željko, upućujem najsrdačniju čestitku u ime svećenika, redovnika i redovnica, molimo Gospodina da Vam podari zdravlja, mudrosti i obilje svoga blagoslova u vršenju ove odgovorne službe.

Mir i dobro!

RIJEČI POZDRAVA I DOBRODOŠLICE PREČ. VLADISLAVA ŽARKA OŠAPA U IME SVEĆENIKA, REDOVNICA I REDOVNICA BANJOLUČKE BISKUPIJE

Poštovani i dragi biskupe Željko,

povjerena mi je draga dužnost i čast da Ti, kao kolega po studiju i životu u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu te svećeničkom ređenju 1988., poželim u ime svih naših svećenika, redovnika i redovnica dobrodošlicu u našu mjesnu Crkvu i čestitam na biskupskom posvećenju. Uvjeran sam kako mogu, osim u svoje, također i u njihovo ime Tebi, novom pastiru ove Banjolučke crkve izraziti iskreno poštovanje, odanost i poslušnost.

Iz evanđelja nam je poznato da je utjelovljeni Bog - Isus - u svoju školu, pozvao dvanaesticu apostola proničući svojim božanskim okom u nutrinu njihova srca. Svi, osim jednoga, postat će svjedoci Krista živoga i uskrsloga obogaćeni Duhom Svetim. I Ti se danas, neprekinutim apostolskim slijedom, uključuješ među te svjedoke kao pastir, predstojnik i namjesnik Kristov u Crkvi banjolučkoj.

Dragi Biskupe, poznata nam je ona izreka starih Latina: „Nomen est omen“ – Ime je znamen. Mi u Tvom imenu Željko čitamo: Željati.

Želio Ti je Otac nebeski darovati život po želji Tvojih dragih roditelja u župi Drinovci pored Gruda. U toj dičnoj Hercegovini u ko-

joj modra i bistra Neretva huči, kamen priča dugu povijest, vino razveseljuje i najtužnije, smokva zaslađi svaku gorčinu, a sunce grije jače, valjda zato što ste mu bliže.

A onda su se srele tri želje: želio Te je Krist u zboru svojih svećenika, i Ti poziv željom prihvatiti a Crkva željom potvrdi.

Zatim Providnost probudi četvrtu želju u srcu pape Franje koji Te pridružiti zboru apostolskih nasljednika uzdižući Te na čast biskupskog dostojanstva po rukama biskupa iz triju biskupijskih sjedišta Bosne i Hercegovine: Sarajeva, Mostara i Banja Luke.

Dolaziš nam iz Mostara koji je prepoznatljiv po svom mostu – mostu koji spaja dvije obale, ljude, civilizacije, Istok i Zapad. O Bože, kako je tužno i teško kada mosta i mostova nema, a još teže kada nema môtara – čuvara mosta! U Tebi danas želimo vidjeti taj most i môtara koji povezuje nebesko i zemaljsko, božansko i ljudsko, hercegovačko i bosansko. U Tvom biskupskom grbu iščitavamo tvoju želju: Dolazim među vas, Crkvo Banjolučka, donijeti mir, povjerenje, otvorenost i sigurnost, usmjerenost prema Nebu - našoj vječnoj domovini. Kako to ne bi bile samo moje puste želje nek' sve izvire iz vjere i ljubavi prema križu, tom spasonosnom znaku na kojem se očitovala neizmjerena Božja ljubav prema čovjeku

grješniku i na vjeri u moćni zagovor Bl. Djevice Marije, majke Crkve. Nakon što smo otkrili Tvoje želje a što drugo danas reći već: Takvoga biskupa i pastira svi mi danas želimo i Bogu na ispunjenoj želji zahvaljujemo!

Zasigurno, biskupe Željko, u ovom se trenutku raduju mnogi s kojima si povezan po krvi i prijateljskim svezama. U nebu se raduje Tvoj dragi otac Mihovil. A ovdje je nazočna Tvoja draga majka Matija u čijem majčinskom srcu, osim radosti, vjerojatno tinja bojazan. Kako će njezinu sinu biti u biskupiji koja je daleko poznatija po svom stradanju nego po vedroj i svijetloj budućnosti? Dragi biskupe, danas Te u Tvojim službi želim podsjetiti da će Te, osim nebeske vojske mučenika i drugih svetih osoba ove napaćene biskupije, pratiti molitva 23.250 živih članova biskupijske zajednice od predratnih 120.000. Danas za njih u 48 župa raspoređenih u 6 dekanata pastoralno skrbi 44 aktivnih i nekolicina umirovljenih svećenika. Kleru pripada i desetak svećenika izvan biskupije. Tu su i tri drevna franjevačka samostana s braćom franjevcima, zatim nekad slavna trapistička opatija Marija Zvijezda; te samostani sestara redovnica: Klanjateljica Krvi Kristove, Milosrdnica sv. Vinko Paulskog, Školskih sestara franjevkica Krista Kralja Bosansko-hrvatske provincije Prečistog Srca Marijina, Misionarki Ljubavi poznatih kao sestre Majke Terezije, Služavki Maloga Isusa, Misionarki Božjeg milosrđa te Karmel vječnoga klanjanja.

Tu su i brojne druge crkvene ustanove među kojima ću spomenuti biskupijski Caritas, dva katolička školska centra, jedan duhovni centar te jedno biskupijsko svetišta sv. Male Terezije u Presnačama.

Hvala Ti dragi Biskupe na svim do sada izgovorenim riječima koje su do nas došle putem različitih medija. Posebno one riječi kojima izražavaš svoju žarku želju, ostvariti istinsku povezanost sa svojim svećenicima i preko njih s Božjim narodom i svima koji na ovim prostorima žive. U ostvarenje te želje vjerujemo jer izvire iz Tvoje povezanosti s

Bogom u molitvi i sakramentima.

Biskupe Željko, danas preuzimaš vodstvo biskupije od svoga prethodnika i profesora sa studija našega dugogodišnjega ordinarija mons. dr. Franje Komarice.

Dragi biskupe u miru Franjo, s nekoliko riječi želim Vam zahvaliti u ime svih, posebno svećenika, na 35 godina služenja i vodstvu Banjolučke biskupije u kojoj sam i sam svećenik od Vašeg preuzimanja. Premalen sam ja govoriti o svim Vašim djelima koje ste pokrenuli i koje traju. Znam, povijest će o Vama pisati, ali sve to sad možemo sažeti u nekoliko rečenica: biskup Franjo borio se i u dobru i zlu vremenu za obespravljene, za poštivanje osnovnih prava svakoga čovjeka ma gdje bio i kako se zvao. Bio je onaj pred kojim su mnoge maske pale ili su se stavljale; bio je onaj koji, vjerujući u Božju providnost, nije očajavao u najtežim danima i godinama gledajući ranjavanje i mučenje svoje Biskupije, naroda i svećenika. Bio je uz svoje vjernike i svećenike s ovu ili onu stranu obale Save. Cijenili su ga i vjernici i oni drugačiji. Stoga, u ime svećenika, redovnika, redovnica, vjeroučitelja i svih vjernika Banjolučke biskupije zahvaljujem Vam od srca i molimo da Vas Gospodin i dalje prati te Vam podari krepko zdravlje i bude Vaša nagrada. Živjeli!

I na kraju: dragi biskupe Željko, dok Ti obećavamo odanost, poslušnost i žarku molitvu završavam: Neka nas sve dobri Bog blagoslovi, po zagovoru naše nebeske Majke Marije, sv. Josipa, našeg zaštitnika sv. Bonaventure, sv. Deziderija (Željka), biskupa i mučenika i najdičnijeg sina Banjolučke biskupije bl. Ivana Merza.

Dok Ti hercegovačka Crkva govori: Zbogom!, Banjolučka Ti, dragi biskupe Željko, od srca kliče: Dobro došao, sveto započeo i nastavljamo zajedno: „U ime Gospodnje!“

Sad primi ovaj dar nas svećenika: biskupski križ na kojem su 4 evanđelista. Nosi ga hrabro kroz život kako bi po njemu, sa svima nama, postigao život vječni. Živio!

ZAHVALA GOSPODINA DINKE PERIŠE BISKUPU KOMARICI I ČESTITKA BISKUPU MAJIĆU U IME VJERNIKA BANJOLUČKE BISKUPIJE

Izuzetna mi je čast i radost u ime vjernika-laika Banjolučke biskupije s nekoliko riječi izraziti duboku zahvalnost našem dosadašnjem natpastiru mons. Franji Komarici te pozdraviti novog natpastira naše biskupije, mons. Željka Majića.

Poštovani biskupe Franjo, hvala Vam jer ste se tijekom gotovo četiri desetljeća biskupske službe na različite načine trudili oko povjerenih Vam duša, u zgodno i nezgodno vrijeme; a ovoga drugoga nije manjkalo.

Vam što svih ovih godina križnoga puta naše mučeničke biskupije niste posustali u 'učvršćivanju svoje braće u vjeri'. Pamtit ćemo Vas kao čovjeka nade, čovjeka koji je duboko vjerovao da Bog ima posljednju riječ. Nije to bilo lako osobito tijekom teških ratnih godina.

Hvala Vam što ste uvijek iznova palili svijeću nade bez obzira na sva tako česta beznađa.

Hvala Vam što ste prožeti povjerenjem u Boga jačali vjeru kad su od nas bile jače naše slabosti.

Dragi biskupe Franjo, hvala.

Poštovani biskupe Željko dobro došli u Banjalučku biskupiju!

Cijenimo Vašu hrabrost kojom ste prihvatili vodstvo naše biskupije, ali duboko smo uvjereni da je ta hrabrost utemeljena na povjerenju u Onoga čija Crkva jest, u Isusa Krista, čijem zboru apostola se danas pridružiste.

Vi ste od danas naš – otac biskup. Otac ste, pastir malom, ali vjernom stadu. Uvjerit ćete se u to uskoro. Statistike Vas mogu i uplašiti, jer nisu nimalo ohrabrujuće, ali bit će slobodan za ohrabrenje citirati blagopokojnog papu Benedikta XVI.: „Crkva Božja ne živi od statistika, nego od Duha Božjega!“ Tako smo živjeli i preživjeli ovih proteklih godina, pa duboko vjerujemo da će tako biti i u godinama Vašeg vodstva naše biskupije.

Računajte s nama, vjernicima laicima!

Bog Vas blagoslovio i među nama dugo poživio!

Dragi biskupe Željko, dobrodošli.

ZAHVALNA RIJEČ BISKUPA ŽELJKA

In nomine Domini – u Ime Gospodnje, započinjući službu biskupa časne Banjolučke biskupije, pred svima vama, dragi Božji narode, želim izraziti duboku zahvalnost Presvetomu Trojstvu: Ocu koji nas uzdržava, Sinu koji nas jača i Duhu Svetomu koji nas prosvjetljuje. Izričem iskrene riječi zahvale papi Franji na iskazanu povjerenju, te molim preuzvišenoga gosp. Apostolskoga Nuncija, kojega iskreno pozdravljam, da prenese izraze sinovske odanosti Kristovu

namjesniku i Petrovu nasljedniku, Svetomu Ocu.

Danas sam po polaganju ruku i ja, nedostojni sluga, uvršten u Zbor biskupa koji je nasljednik Apostolskoga zbora. Stoga iskrena i velika zahvala mojim zarediteljima: nadbiskupu Tomi i biskupima Franji i Petru kao i ostaloj braći u biskupstvu ove Biskupske konferencije kojoj danas postajem članom.

Pozdrav pun poštovanja i zahvalnosti braći u biskupstvu iz Hrvatske biskupske konferencije s predsjednikom BK, mons. Draženom Kutlešom, zagrebačkim nadbiskupom i metropolitom, na čelu, kao i biskupima Međunarodne BK sv. Ćirila i Metodija iz Republike Srbije i Crne Gore, te biskupima iz Slovenije i Austrije.

Uzoriti kardinale Vinko, draga braćo nadbiskupi i biskupi!

Kao što je danas na ovako svečan i Bogu mio način iskazano naše zajedništvo i vaša blizina ovoj mjesnoj Crkvi, molim Gospodina da nas uvijek krase to jedinstvo u ljubavi za jedno Tijelo kojemu je sam Krist Glava, posebno pokazujući brigu za trpeće udove Kristova Tijela.

Hvala vama, dragi oci provincijali, vama sestre provincijalke i poglavarice raznih kongregacija i provincija! Dok zajedno s vama molim dobrog Boga, Gospodara žetve, da u vaše zajednice pošalje nove mladiće i djevojke koji će, nadahnuti primjerom utemeljitelja i utemeljiteljica, živjeti evanđeoske savjete kao redovničke zavjete, radosno naviještati i svjedočiti Krista, u isto vrijeme toplo preporučujem i potrebe ove mjesne Crkve što na poseban način očituju franjevci provincije Bosne srebrenе na čemu im iskreno zahvaljujem.

Iskrena hvala mojim roditeljima, pokojnom ocu Mihovilu Bog udijelio vječni mir, a živom, ovdje prisutnom, mami Matiji dao svoj blagoslov; mojoj braći i sestrama s obiteljima, tetkama, rodbini i prijateljima; pastirima Crkve u Hercegovini od blagopokojnoga nadbiskupa Petra Čule koji me je u sjemenište kao kandidata Mostarsko-duvanjske biskupije primio, biskupu Pavlu Žaniću koji me je za svećenika zaređio, biskupu Ratku Periću koji me je kroz godine očinski na mom svećeničkom putu pratio i biskupu Petru Paliću koji me je, evo, i do Banja Luke dopratio; svoj braći svećenicima hercegovačkih biskupija, svim učiteljima, nastavnicima, profesorima i odgojiteljima koji su se u moj život ljubavlju i znanjem

ugrađivali. U moje misli i molitve u ovoj svetoj Misi uprisutnjeni su toliki pokojni svećenici, redovnici i redovnice koji su moj život svojom ljubavlju i duhovnošću obogatili. Među njima na poseban način ističem pokojnog mi strica svećenika i tetke časne sestre.

Velika hvala svoj braći svećenicima, redovnicima i redovnicama ovdje u velikom broju nazočnima, mojim pratiteljima p. Draganu Majiću, rođaku, i fra Josipu Mioču, drinovačkom župniku, svim djelatnicima i djelatnicama Caritasa hercegovačkih biskupija i Banjolučke biskupije, karitativnim djelatnicima iz nacionalnih ureda i iz drugih biskupija kako u BiH tako i u RH, ali i našim dragim prijateljima i dobročiniteljima iz Austrije, Njemačke i Italije, kao i svim vjernicima s kojima sam se na životnim i svećeničkim putovima u raznim službama i mjestima susretao, Euharistijski kruh blagovao i Riječ Božju navješćivao, koji su mi bili potpora, snaga i nadahnuće.

Hvala svima vama, dragi vjernici, koji ste iz raznih mjesta, župa, zavičajnih klubova organizirano autobusima ili u osobnim automobilima došli i sjedinili se u molitvi kako za mene na početku ove odgovorne službe tako i za potrebe ove mjesne Crkve. Nećete mi zamjeriti ako posebno pozdravim i zahvalim mojim Drinovčanima koji su ovdje došli u velikom broju, a vjerujem da su mnogi, kako u Drinovcima tako i širom svijeta, danas u duhu s nama i koji su u dar štapa i mitre utkali svu svoju ljubav i zahvalnost Bogu na daru ovoga današnjega dana.

Pozdrav pun poštovanja i zahvale predstavnicima Srpske Pravoslavne Crkve na čelu s preosvećenim banjolučkim vikarnim episkopom gosp. Savom kao i predstavnicima Islamske Vjerske Zajednice na čelu s muftijom banjolučkim Ismailom ef. Smajlovićem. Vjerujemo i ispovijedamo da smo Božjom Providnošću to što jesmo. U toj snazi vjere svatko od nas pojedinačno, a onda i zajednički, pozvan je da traži i vrši volju Božju. Stoga otvaram svoje ruke i usmjeravam korake na put ekumenskoga i dijaloško-

ga zbližavanja koje je uvijek i svugdje nužno, posebno na ovim našim prostorima i u ovim vremenima ispunjenima traumama prošlosti i neugodnih izazova sadašnjosti i budućnosti.

Bosna i Hercegovina, zemlja s dva entiteta, 10 županija-kantona i jednim distriktom, a Banjolučka biskupija u svemu tomu pomalo. Stoga mi je drago da danas ovdje mogu pozdraviti nositelje civilne vlasti, načelnike i gradonačelnike, od načelnika moje rodne općine Gruda do gradonačelnika Banje Luke, predsjednike općinskih vijeća, voditelje odjela Sekretarijata za odnose s vjerskim zajednicama Republike Srpske, predsjednike županijskih vlada, predsjednicu Federacije, predsjednicu Vijeća ministara BiH, prisutne članove predsjedništva HNS-a na čelu s gosp. Draganom Čovićem, predsjednikom.

Osobitu zahvalnost izražavam Vama, predsjedniče Vlade Republike Hrvatske, gospodine Andreju Plenkoviću, i ne samo za Vašu nazočnost danas nego za toliko puta osvjedočenu Vašu brigu i sveskoliku potporu kako hrvatskom narodu i Crkvi u BiH tako i ovoj zemlji u cjelini. Uvjeren sam da se niste i ne ćete umoriti i da možemo i ubuduće računati na Vaše razumijevanje i potporu Vlade RH. Zajedno s Vama pozdravljam i ovdje nazočne Vaše suradnike, splitsko-dalmatinskoga župana, kao i Tajnika Državnoga Ureda za Hrvate izvan Hrvatske sa suradnicima. Našu iskrenu zahvalnost pratit će naše molitve za vaše služenje za dobrobiti Hrvatskoga naroda u cjelini.

Pozdrav pun poštovanja gospođi Željani Zovko, europarlamentarki, kao i svim diplomatima, vijećnicima, parlamentarcima, sabornicima, vojnim časnicima, znanstvenim, zdravstvenim i kulturnim djelatnicima i svima koji se brinu za opće dobro u raznim djelatnostima i na svim razinama.

Poštovani i dragi oci biskupi Franjo i Marko, braćo svećenici, redovnici, redovnice i dragi Božji narode Banjolučke biskupije!

Uza svu svijest da dolazim u Biskupiju koja je u prošlom ratu najviše stradala od svih mjesnih Crkava i vjerskih zajednica ne samo u BiH, sa zahvalnošću Bogu uočavam kako u ovoj Biskupiji žive dobri vjernici koji imaju pravo na duhovnu skrb i sakramentalnu okrijepu. U jednom od intervjua koji sam u posljednje vrijeme dao na postavljeno pitanje o svom biskupskom programu rekao sam: Moj projekt će biti – biti bliz svećenicima i narodu. Što je vjernikovo pravo, to je moja dužnost. Da se zajedno ohrabrujemo i da idemo naprijed u istini, pravdi i miru; da rastemo u vjeri, da nam, unatoč tolikih poteškoća, ne umre nada i unatoč tolikih rana srca, umnaža se ljubav. Ne volim kada se o vjernicima ove Biskupije govori kao o ostatku ostataka ili građanima drugoga reda. Jer vjernici ove Biskupije nisu nikakav ostatak, ni drugi red, nego vjernici Kristovi, Bogu hvala, građani prvoga reda za koje ću, uz pomoć Božju, uložiti sve napore da budemo i vjerodostojni građani svoji na svome. Dragi oci biskupi, braćo svećenici, redovnici i redovnice, s vjerom u Oca nebeskoga, da Gospodin ravno piše i po krivim crtama našega ljudskog umovanja – In nomine Domini – dolazim k vama otvorena srca sa žarkom željom da zajednički dvorimo povjereni nam Božji narod kruhom anđeoskim i utjehom nebeskom, da se borimo za istinu, zalažemo za pravdu i promičemo mir i dostojanstvo koje nam Bog daje. Vama i svim vjernicima kako na području Biskupije prisutnima tako i onima širom svijeta raseljenima obećavam, s milošću Duha Božjega, da ćete u meni uvijek imati brata u vjeri i biskupa u služenju. Ovu svoju želju i odluku polažem u Bezgrješno Srce Presvete Bogorodice Marije, i molim zagovor naših nebeskih zaštitnika sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza. A Vama, dragi biskup Franjo, u osobno ime i u ime svih svećenika, redovnika i redovnica i Božjega naroda, kojega ste skoro 4 desetljeća pod geslom „Gospodin je moja snaga i pjesma“ predvodili, izričem iskrenu zahvalnost i molim Boga da Vas uzdrži u dobru zdravlju kako biste sada na

poseban način služili ovoj Crkvi u prvom redu molitvom, a onda svakako, i biskupskim iskustvom i savjetom.

I na kraju velika hvala svima koji su se ugradili u ovo slavlje: zboru i orkestru Pro musica iz Mostara pod ravnanjem mo don Dragana Filipovića, ministrantima - franjevačkim bogoslovima pod vodstvom dr. fra Danimira Pezera, sestrama Klanjateljicama Krv i Kristove za pripremu crkve i misnoga ruha, braći svećenicima, domaćicama na Biskupskom ordinarijatu i volonterima pod vodstvom mons. Ivice Božinovića; gvardijanu fra Domagoju i braći fratriba s Petrićevca koji će domalo biti naši domaćini u nastavku ovoga našega zajedništva oko obiteljskoga stola; RTV HB i svim drugim medijskim kućama koje prate ovo slavlje i

prenose u domove širom svijeta; HBK, Biskupiji Mostar, Vladi Herceg-bosanske županije, županiji Splitsko-dalmatinskoj i Općini Grude za financijsku pomoć u organizaciji ovoga slavlja, gradu Banja Luka za ustupljeno parkiralište, policiji na regulaciji prometa, Tiskari Sutton iz Širokoga Brijega za tiskanje pozivnica, sličica i vodiča, Lukas TP Nakić za osvježavajuće napitke, Andrea&Giovanni iz Čitluka za usluge transporta, djelatnicima Caritas Mostar za pomoć u raznim potrebama kao i mnogim drugim pojedinačnim dobročiniteljima i donatorima. Svima dobri Bog bio nagrada i plaća za svako dobro učinjeno djelo.

A sve vas zajedno dobri Bog blagoslovio i udijelio vam ugodan boravak u Banjoj Luci i sretan povratak kućama.

ZAHVALNO EUHARISTIJSKO SLAVLJE

MONS. DR MARKA SEMRENA

POMOĆNOG BISKUPA U MIRU

Apostolska nuncijatura u Sarajevu, na svetkovinu sv. Bonaventure, 15. srpnja 2024., objavila je da je Njegova Svetost papa Franjo prihvatio zamolbu preuzvišenog mons. Marka Semrena, OFM, za razrješenjem službe pomoćnog biskupa banjolučkog u skladu s kan. 401 § 2 Zakonika kanonskog prava“.

Biskup Marko, 17. kolovza 2024. preselio je u franjevački samostana sv. Petra i Pavla na Gorici u Livnu. Sukladno ranijem dogovoru, biskup Marko se službeno oprostio od klera i vjernika Banjolučke biskupije zahvalnim misnim slavljem u srijedu, 20. studenoga 2024. Uz biskupa Majića i umirovljenoga biskupa Franju Komaricu, koncelebriralo je 40 svećenika koji pastoralno djeluju u Biskupiji a koji su taj dan imali svoj redoviti Sabor.

Nakon duhovne okrijepe, druženje je nastavljeno zajedničkom „agape – gozbom ljubavi“.

PROPOVIJED BISKUPA MARKA

Uvod. Preuzvišeni biskupi Željko i Franjo, dragi svećenici, braćo i sestre danas slavimo Dan svećeničkog sabora Banjolučke biskupije. To je dan u kojem smo se bratski suočili s našom proteklom godinom sa svim njezinim uspjesima i neuspjesima i donijeli nove planove i projekte za život u idućoj godini s Božjom pomoći. Današnje evanđelje nas upozorava da smo primili darove od Boga da ih razvijamo s njima radimo kako bi donijeli dostojne plodove i položili račun za njih svom Gospodaru. Ovo je dan kada Bogu zahvaljujemo i za pomoćnog biskupa fra Marka koji je ovih četrnaest godina radio zajedno s vama na njivi Gospodnjoj sa sjedištem u Banjoj Luci, a od danas nastavlja i dalje surađivati s vama sa sjedištem u franjevačkom samostanu na Gorici u Livnu kao biskup u miru. U našem životu bitno je vjerovati da nam je Bog blizu i da nas ljubi u Isusu Kristu i gajiti, dakle, duboku ljubav prema njemu i prema njegovoj Crkvi. Mi smo svjedoci te ljubavi na ovoj zemlji, a da bismo dostojno slavili gozbu ljubavi, pokazimo se za svoje grijehе.

Sv. Ivan u Otkrivenju želi nam pokazati slavu Božju, njegovo Veličanstvo, kraljev-

stvo Božje i služi se oznakama iz SZ. Time Ivan ističe da Bog ima na raspolaganju sve sile stvorene i sva stoljeća ljudske povijesti. Ivan opisuje moćnu nebesku liturgiju, kako bismo naslutili neizmjernost Božju, njegovu slavu, kako bismo s radošću sudjelovali u toj nebeskoj liturgiji. U slavljenju sv. mise iza Očenaša, ponavljamo riječi klanjanja dvadeset četvorice uglednih staraca: „Dostojan si, naš Gospodine i naš Bože, da primiš slavu, čast i moć, jer ti si stvorio sve: sve tvojoj volji duguje postojanje i stvaranje“ (Otk 4,11).

U evanđelju Isus također zaziva ono kraljevstvo Božje koje je njegova najdublja želja i služi se suvremenom poviješću jer su to ljudi rado slušali.

Mnogi su u Jerihonu pomislili da dolazi trenutak za objavu i uspostavu kraljevstva Božjega. Isus čini čudesa koja su dostojna da se to ostvari. Dostojna će se dogoditi i svećani ulazak u Jeruzalem. Sve se to osjećalo u zraku. Isus čita misli i želi ljude. Osjeća da su nestrpljivi. Stoga im počinje pričati prispodobu. „*Neki je ugledan čovjek imao otputovati u daleku zemlju da primi svoje kraljevstvo pa da se vrati. Dozva*

svojih deset slugu, dade im deset mna i reče. 'Trgujte dok ne dođem'.“

Sluge nisu primile mne da s njima učine po miloj volji. Gospodar im nije samo preporučio kako bi bilo dobro da se trude. Zapovjedio im je govoreći: *Trgujte!* To nije indikativ, nego imperativ! Trebaju se truditi i sve uložiti što im je dao. On će se vratiti i tražiti od njih račun. Što će dati, ovisi o njihovu radu. Svaki je dobio jednako. Mna je mjera za semitsku težinu. Preračunato u novac, to je oko stotinu drahma. Nije puno, ali to ovdje nije važno. Sluge ne smiju maštati i sanjariti, nego se ozbiljno dati na posao. Kako su se oni ponašali?

„Njegovi ga građani mrzili te poslaše za njim poslanstvo s porukom: 'Nećemo da se ovaj zakralji nad nama'.“

Isusova pripovijest podsjeća na Arhelaja, sina Heroda Velikog, vlasnika Judeje, Samarije i Idumeje, kojemu je i Jerihon pripadao, i koji je išao u Rim tražiti titulu kralja kod cara Augusta. Jedna delegacija Židova, njih pedesetak, pošli su za njim da osujete njegovu nakanu.

„Kad je on primio kraljevstvo i vratio se, naredi da mu dozovu one sluge kojima je predao novac da sazna što su zaradili. Prvi pristupi i reče: 'Gospodaru tvoja mna donije deset mna.' Reče mu: 'Valjaš, slugo dobri... vladaj nad deset gradova!'“ Dođe i drugi govoreći: *'Mna je tvoja, gospodaru, donijela pet mna.'* I tome reče: *'I ti budi nad pet gradova!'*“

Došlo je vrijeme polaganja računa. Ova dvojica su bila vrijedna. Sve su učinili prema svojim sposobnostima i plodovi su bili očiti. Gospodar je zadovoljan i nagrađuje ih koliko je svaki zaslužio. Bili su dostojni povjerenja koje im je gospodar ukazao. Zavrijedili su stoga i vrijedne nagrade.

„Treći opet dođe govoreći: 'Gospodaru, evo ti tvoje mne. Držao sam je pohranjenu u rupcu. Bojao sam te se jer si čovjek strog: uzimaš što nisi pohranio, žanješ što nisi

posijao.' Kaže mu: *'Iz tvojih te usta sudim, zli slugo... Zašto onda nisi uložio moj novac ... Uzmite od njega mnu i dajte onomu koji ih ima deset ... Kažem vam: svakomu koji ima još će se dati, a od onoga koji nema oduzet će se i ono što ima ... A moje neprijatelje ... dovedite ovamo i smaknite ih pred mojim očima!'*“

Sluga je zaslužio kaznu, jer nije ništa učinio s povjerenom mnom. Čak nije ništa ni pokušao učiniti doli je sakriti. Gospodar ga kažnjava zbog toga što nije pokazao isti interes kao i on za sudbinu kraljevstva. Nije se pokušao uživjeti u gospodareve nakane i želje. Nije se pitao zašto mu je gospodar dao mnu. Kažnjen je i zbog toga što nije imao povjerenja u nakane gospodara: ništa nije učinio da bi povećao ono što je dobio.

Poruka je jasna. Vrijeme, koje prethodi konačnoj uspostavi kraljevstva Božjega, također je vrijeme u kojemu Bog djeluje i u kojemu je prisutan. Njegova je prisutnost tajanstvena i nevidljiva. To je vrijeme napaora i rada. Vrijeme kušnje i progona. To je vrijeme ustrajnosti. Nitko nije lišen odgovornosti za ono što je primio. Darovi nam trebaju donijeti plodove. Nije važno koliko je tko primio, nego koliko s tim radi i donosi plodova. Zaduženja su različita. Ni odgovornosti nisu jednake. Ne smijemo misliti kako možda nemamo dovoljno i da se s tim ne isplati raditi i mučiti. Bit ću pitan: jesam li dovoljno radio i umnožio ono što sam primio. Zato trebam biti vjeran i u najmanjim stvarima.

Gospodine, pomози nam da ozbiljno shvatimo tvoje upozorenje koje nam upućuješ po ovoj prispodobi. Vrijeme, koje si nam dao, prolazi. Ne možemo ga zaustaviti. A sve što prođe, više se ne vraća. Trebamo činiti sve što o nama ovisi. Ti ćeš uvijek dati dovoljno milosti. Ako učinimo sve što trebamo, onda možemo biti mirni s obzirom na plodove. Važno je da uvijek budemo svjesni svoga „danas“ u kojemu ostvarujemo planove koje imaš s nama. Amen!

ZAHVALNA RIJEČ BANJOLUČKOG BISKUPA ŽELJKA MAJIĆA UMIROVLJENOM POMOĆNOM BISKUPU FRA MARKU SEMRENU

Dragi oci biskupi Franjo i Marko,

draga braćo svećenici i redovnici, sestre redovnice, dragi Božji narode!

Ovom presvetom Euharistijom koju je predvodio donedavni naš pomoćni biskup i generalni vikar, msgr. Marko Semren, na vidljiv, a još više, na najuzvišeniji način zahvalili smo dobrom Bogu za 14 godina biskupskog služenja msgr. Marka ovoj mjesnoj Crkvi.

Euharistija je čin zahvaljivanja Bogu. Riječi eucharistein koju upotrebljava sv. Luka (22,19) i nalazimo je kod sv. Pavla (1 Kor 11,24) ili eulogein kod Mateja (26,26) i Marka (14,22) jesu riječi samoga Krista na Posljednjoj večeri: „I uze kruh, **zahvali**, razlomi i dade im govoreći: ...“

Zato smo i mi u ovoj sv. Misi zahvalili za dar života, svećeništva i biskupstva našega biskupa Marka. Zahvalili smo Bogu za njegove roditelje, sada pokojne Jozu i Maru, koji su ga kao dar od Boga primili i u ljubavi na svijet donijeli; zahvalili za svećenike i redovnike, profesore i odgojitelje, koji su se u njegov život utkali od sakramenta krštenja do biskupskog ređenja; zahvalili smo za tolike dobre duše koje su ga kroz život molitveno pratile te za sve one, znane i neznane, koji su pridonijeli da smo u osobi biskupa Marka imali brata u vjeri, duhovnika, prijatelja i pratitelja u životu, biskupa u služenju.

Vlč. Ilija Dogan, svećenik Đakovačke nadbiskupije, prije tri godine, na Pravnom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregoriana u Rimu obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Utilità del vescovo ausiliare per le reali necessità pastorali. Ricerca teologico-giuridica* (Korisnost pomoćnog biskupa u stvarnim pastoralnim potrebama. Teološko-pravno istraživanje). Dok mladi

doktor priznaje da je kroz dugu povijest Crkve služba pomoćnoga biskupa imala nedvojbeno važnu ulogu u upravljanju Crkvom i razloge s kojima je trebalo odgovoriti na različite pastoralne potrebe, on se u isto vrijeme pita je li figura pomoćnog biskupa korisna i u današnje vrijeme. Naime po njemu današnje pastoralne potrebe u Crkvi ne zahtijevaju imenovanje pomoćnih biskupa, odnosno da se na sve pastoralne potrebe u partikularnim Crkvama može odgovoriti imenovanjem vikara bez biskupskog karaktera.

Ne ulazeći u problematiku koju je dr. Dogan znanstveno obrazložio, biskupsko služenje biskupa Marka u ovoj Biskupiji, vjerujem da ćete se svi sa mnom usuglasiti, smatram iznimno korisnim. Tko bi to mogao nabrojiti sve poslove koje je biskup Marko kroz 14 godina obavljao: od administrativnih na Ordinarijatu do pastoralnih pohoda po župama Biskupije, jednako radilo se o slavljenjima patrona župa, o obljetnicama, vizitacijama i krizmama, svećanim blagoslovima, duhovnim vježbama i obnovama, rekolekcijama, seminarima kako svećenicima, redovnicima i redovnicama tako i vjeroučiteljima, mladima, obiteljima i raznim staležima, o organizaciji biskupijskih slavlja. Njegov doprinos u radu u Stalnom vijeću i na plenumima BK BiH, predsjedanju Vijećima za obitelj, laike, sjemeništa i u Odboru za mlade, brizi za čistoću vjere u radu Vijeća za nauk vjere BK BiH; predstavljanje biskupa ordinarija, Biskupije i BK na različitim crkvenim, državnim, kulturnim i drugim susretima. U svojstvu delegata BK BiH, sudjelovao je u radu XIII. opće redovite skupštine Biskupske sinode posvećene novoj evangelizaciji za prenošenje kršćanske vjere (Rim 7. – 28. listopada 2012.), kao i na XV. redovitoj općoj skupštini Biskupske sinode na temu „Mladi, vjera i razlučivanje

zvanja“ (Rim, 3. – 28. listopada 2018.) ali i u radu pripreme za posljednju sinodu „Za sinodalnu Crkvu“ gdje je opet trebao biti delegat BK BiH, ali ga je išijatikus u tom spriječio, što je dodatno utjecalo da napiše molbu Sv. Ocu za umirovljenje.

Na svemu ovomu, i još više na onomu što je našim očima sakriveno a dobromu Bogu znano, danas izričemo istinsku zahvalnost uz molitvu da ga dobri Bog u životu svojim blagoslovom prati te da u dobrom zdravlju nastavi služiti Kristovoj Crkvi i ovoj Biskupiji molitvom, propovijedi, sakramentima i pisanom riječju, tim talentom kojim ga je Gospodin na poseban način obdario, a što smo mogli vidjeti i na sinočnjem

predstavljanja knjige Navjestitelj Božje riječi i franjevački odgojitelj.

Dragi biskupe Marko! U znak zahvalnosti za sve što si učinio u ovoj mjesnoj Crkvi, te još više u znak našega trajnoga duhovnoga zajedništva, poklanjamo Ti ovaj kalež s patenom s molbom da kada god budeš slavio sv. Misu u misni memento uključiš i ovu mjesnu Crkvu u kojoj si voljom Božjom rođen i kršten, slijedeći stope sv. Franje Krista uzljubio te mu u redovništvu, svećeništvu i biskupstvu vjerno služio. Neka Te i na dalje Očev blagoslov prati, Ljubav Kristova ispunja i Duh Sveti krijepi. Ove naše želje pratit će i naše molitve. Gospodin Ti bio duši i tijelu zaštita i lijek!

OTVOREN MUZEJSKO-GALERIJSKI PROSTOR „MARIJA ZVIJEZDA“

U nekadašnjoj na svijetu najvećoj Opatiji trapista u Delibašinom Selu kod Banje Luke u utorak, 6. prosinca 2024., svečano je otvoren muzejsko-galerijski prostor „Marija Zvijezda“ u nazočnosti velikog broja uzvanika iz crkvenog, političkog, kulturnog i društvenoga života.

Uz banjolučkog biskupa mons. Željka Majića na svečanom otvaranju bili su: banjolučki biskup u miru mons. Franjo Komarica, brojni svećenici, redovnici i redovnice te vjernici laici. Također, nazočili su i: predsjednik Vlade RH gosp. Andrej Plenković, ministar vanjskih i europskih poslova gosp. Gordan Grlić Radman, ministrica kulture i medija gđa Nina Obuljen Koržinek, savjetnik gosp. Dino Mihanović, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH gosp. Zvonko Milas, veleposlanik RH u BiH gosp. Ivan Sabolić, generalni konzul RH u Banjoj Luci gosp. Zoran Piličić, predsjedateljica Vijeća ministara BiH gđa Borjana Krišto, predsjednik RS gosp. Milorad Dodik, predsjednica FBiH gđa Lidija Bradara, ministrica prosvjete i kulture RS gđa Željka Stojičić, gradonačelnik Banje Luke gosp. Draško Stanivuković, u ime muftije banjolučkog ef. Smajlovića direktor banjolučke Medrese Muris ef. Spahić i drugi visoki dužnosnici iz civilne i zakonodavne vlasti te predstavnici kulturnog, znanstvenog, zdravstvenog i vojnog života Grada, entiteta i države BiH.

U glazbenom dijelu programa nastupili su sopranistica Elena Ćurić uz klavirsku pratnju Stefana Lopandića.

Na početku svim nazočnima obratio se domaćin mons. Željko Majić, biskup banjolučki. U svom pozdravnom govoru istaknuo je da su trapisti „ostavili neizbrisiv trag ne samo u Banjoj Luci nego i na području Bosne i Hercegovine i Europe“. „Budući da su bili ljudi kulta – duboke vjere, unatoč to-

mu što više nema prvoga samostana ni crkve; nema sirotišta, internata, škola; nema prve elektrane, sirane, pivovare, tolikih zanatskih radionica i pogona; što je Opatija ostala bez tolikih posjeda, mi smo ipak i danas ovdje jer Marija Zvijezda nad crkvom Trapista i danas sjaji“, naglasio je biskup.

Gradonačelnik Banje Luke gosp. Draško Stanivuković naglasio je da se Banja Luka otvaranjem ovog galerijskog prostora vraća svom korijenu. „Ovdje je Banja Luka nastala, ovdje je stasavala u grad, bez ovog nema Banje Luke“, zaključio je gradonačelnik.

Predsjednik RS gosp. Milorad Dodik čestitavši otvaranje muzejsko-galerijskog prostora istaknuo je da je to poklon gradu Banjoj Luci. Podsjetio je na doprinos Trapista i na sve ono što je napravljeno u Trapistima tijekom stoljeća te zaželio da jednog dana sve to ponovno oživi. „Republika Srpska i ja ću učiniti sve da se samostan Marije Zvijezde u Banjoj Luci potpuno rehabilitira“, naglasio je predsjednik RS, gosp. Dodik.

Predsjedateljica Vijeća ministara BiH gđa Borjana Krišto u svom obraćanju istaknula je da otvaranje ovoga galerijskog prostora ima ne samo povijesni, već i duhovni značaj te da „doprinosi bogaćenju tradicije cijelog banjolučkog kraja, širenju poruka mira i izgradnji suživota“.

Nazočnima se obratio i predsjednik Vlade RH gosp. Andrej Plenković. On je u svom obraćanju istaknuo da su „trapisti neraskidivi dio identiteta ovog kraja, koji je i kršćanski i katolički, univerzalni i europski i hrvatski“. „Ta zajednica daje vam veliku zadaću da održite hrvatski narod na području RS i u BiH“, naglasio je predsjednik Vlade RH. Obećao je pomoć te istaknuo da je Vlada RH ovaj projekt proglasila „projektom od strateškog interesa za Hrvate izvan Hrvatske“.

Na kraju su svi nazočni mogli razgledati dopunjenu muzejsku postavku, kao i izložbu „S Biblijom kroz stoljeća“.

U pripremanju muzejsko-galerijskog prostora „Marija Zvijezda“ zdušno su radili mladi arhitekti gđa Ivana Marjanac i gosp. Dario Pleša te u početku i gđa Ivana Ribić Lazarević uz svesrdnu pomoć mons. Ivica Božinovića, biskupijskog povjerenika za kulturna dobra Banjolučke biskupije.

POZDRAV MONS. ŽELJKA MAJIĆA, BISKUPA BANJOLUČKOG NA OTVARANJU MUZEJSKO- GALERIJSKOG PROSTORA „MARIJA ZVIJEZDA“

„Marija Zvijezda nad crkvom Trapista sija već više od stoljeća. Ona je utjeha svih što je mole, za radost vječnu, za proljeća. Čovječe, prigni se pred Majkom svojom, moli i radi, radi i moli. Pa će ti Zvijezda s našega neba rastjerat tmine, ublažit bol“.

Poštovani i dragi sudionici ovoga slavlja kulta i kulture, sve vas iskreno pozdravljam i zahvaljujem na vašem dolasku!

Okupila nas je danas ovdje sretna prigoda otvaranja muzejsko-galerijskoga prostora „Marija Zvijezda“, posebno njezina novo uređena dijela u kojemu smo izložili ono najvrjednije, u prvom redu po sadržaju, a onda svakako i po umjetničko-knjiškom blagu. To je ova drevna Opatija brižno skupljala, time se nadahnjivala i hranila te ostavila neizbrisiv trag ne samo u Banjoj Luci nego i na području Bosne i Hercegovine i Europe. A to je objavljena Božja riječ, Biblija. I ne samo jedna i na jednom jeziku, nego na više jezika i iz raznih stoljeća. Zato i naziv izložbe: „S Biblijom kroz stoljeća.“

Ovaj događaj nazvao sam slavljem kulta i kulture. Naime bez kulta nema ni kulture. Koliko se god mi danas divili i zahvalni bili ocima trapistima koji su u Banju Luku došli, već davne 1869., i iz male drvene kućice, koju i danas možemo vidjeti u dvorištu ovo-

Izložbeni postav zorno je svjedočanstvo jednog vremena i događaj od neprocjenjive vrijednosti, koji ovaj kraj želi sačuvati od zaborava i upaliti malo svjetlo nade koje je zasjalo davne 1869. dolaskom otaca trapista u ove krajeve BiH, a danas ostaje baština koju treba čuvati i sačuvati. Banjolučka biskupija zahvalna je svim donatorima koji joj pomažu da se ta baština sačuva te će i dalje činiti sve kako bi Marija Zvijezda još zadugo imala komu svijetliti.

ga samostana, podigli opatiju koja je u jednom trenutku bila najveća trapistička opatija u svijetu (god. 1913. brojila je ukupno 265 braće i otaca); da nisu bili ljudi kulta – tj. duboke vjere i pouzdanja u Boga, sve bi se u prah i pepeo zubom vremena i ljudskom nepravdom pretvorilo. Tek bi u povijesnim knjigama ili kronikama bila koja zabilješka o njihovu djelovanju i doprinosu u gospodarskom razvoju kao što je prva hidrocentrala iz koje su osvijetlili ne samo svoj samostan nego cijelu ondašnju Banja Luku; prva pivovara potaknuta željom „da se narod u Bosni ne truže nekvalitetnom rakijom“; sirana, ...; da je, jednom riječju, sva industrija bila u njihovim rukama. Škrto bi se spominjao njihov rad u obrazovanju od osposobljavanja djece u zanatskim radovima do Visoke filozofsko-teološka škole koja je predstavljala prvi banjolučki fakultet, kao i istina da su na tisuće obitelji poučavali i hranili, u čemu su im nesebično pomagale sestre Klanjateljice Krvi Kristove i sestre milosrdnice sv. Vinka Paulskoga.

No, budući da su bili ljudi kulta – duboke vjere, unatoč tomu što više nema prvoga samostana ni crkve; nema sirotišta, internata, škola; nema prve elektrane, sirane, pivovare, tolikih zanatskih radionica i pogona; što je Opatija ostala bez tolikih posjeda, mi smo

ipak i danas ovdje jer Marija Zvijezda nad crkvom Trapista i danas sjaji. I kao što razorni potres iz 1969. godine, unatoč velikim oštećenjima koja su u crkvi nastala, nije srušio kip Isusove Majke i naše Majke u milosti, isto tako – da se poslužim riječima sv. Pavla iz Poslanice Rimljanima (8,38) – „ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor“ ne može zatrti duh trapista u ovome gradu i kraju. Jer utemeljen je na čvrstoj stijeni vjere.

Stoga u trajnoj zahvalnosti Trojednomu Bogu, u ovom svečanom danu, još jednom izričem i veliku zahvalnost ocima i braći trapistima od o. Franca Pfannera – utemeljitelja Opatije – do o. Zvonke Topića koji je danas u svojstvu župnika čuvar ovog samostana i njegova blaga. Našu zahvalnost ocima i braći trapistima, u želji da im spomen očuvamo, iskazali smo ispisom njihovih imena na ovom zidu.

U ovom duhu zahvalnosti, još jednom pozdravljam sve vas ovdje okupljene. No, dopustite mi da poseban pozdrav uputim:

Mons. Franji Komarici, ne samo umirovljenom biskupu nego sinu Banje Luke, koji je od djetinjstva dobro upoznao ovaj samostan i duh trapista te je kroz cijelo vrijeme svoje biskupske službe neumorno radio na očuvanju i ponovnu oživljavanju ovoga samostana i na pitanju povrata imovine. Preuzvišeni biskupe, neka Vam dobri Bog za sve što ste dobro učinili bude nagrada i plaća u dobru zdravlju i u duševnu spasenju.

Zajedno s biskupom Franjom pozdravljam sve nazočne svećenike, redovnike, redovnice i vjernike grada i Biskupije Banje Luka.

Pozdrav upućujem i gospodinu Murisu ef. Spahiću koji ovdje zastupa IVZ u Banjoj Luci i banjolučkoga muftiju ef. Smajlovića.

Kao dobri domaćini, a Bosna se uvijek prepoznavala i ponosila dobrim domaćinstvom, dozvolite mi da najprije pozdravim goste iz Republike Hrvatske:

gosp. Andreja Plenkovića, predsjednika Vlade RH, koji je danas s nama zajedno s ministrom vanjskih i europskih poslova gosp. Gordanom Grlićem Radmanom, gđom Ninom Obuljen Koržinek, ministricom kulture, gosp. Dinom Mihanovićem, savjetnikom te Državnim tajnikom za Hrvate izvan RH gosp. Zvonkom Milasom sa suradnicima; gosp. Ivanom Sabolićem, veleposlanikom RH u BiH, i gosp. Zoranom Piličićem, generalnim konzulom RH u Banjoj Luci.

Gospodine Predsjedniče! Iznimna nam je čast da ste i danas s nama. Kažem i danas, jer smo duboko svjesni koliko ste u stvari Vi s nama i za nas. I ne samo za banjolučku Crkvu, Crkvu i hrvatski narod u BiH, nego za ovu zemlju i sve narode koji promislom Božjim u njoj žive. Dobro čujemo Vaš zagovorni glas u raznim institucijama Europe i svijeta i zahvaljujemo na Vašem neumornom nastojanju da BiH ispliva iz vrtloga raznih interesa i postane Država sloboda, prava i pravde iz koje ljudi ne će iseljavati nego će u njoj u miru i blagostanju živjeti.

Velika Vam hvala što je na Vašu inicijativu projekt Marija Zvijezda uvršten među projekte od posebna državnog interesa, a što nama omogućuje da, ne samo iz praha i pepela pabirčimo i na svjetlo dana iznosimo fragmente slavne prošlosti, nego da ovom gradu i svima koji ga dobronamjerno posjete možemo ponuditi nove sadržaje kulta, kulture, obrazovanja i svega što je ne samo vjerničkoj nego i društvenoj zajednici itekako potrebno.

Moja zahvala bila bi nedopustivo nedovršena kada ne bih zahvalio ministarstvu kulture RH i gđi Nini Obuljen Koržinek kao i Državnom arhivu RH i Hrvatskom povijesnom muzeju za pomoć u uređenju biblioteke, te posebno Državnom uredu za Hrvate izvan Hrvatske i gosp. Zvonku Milasu, državnom tajniku sa suradnicima, koji nas godinama prate i na naše molbe, u granicama raspoloživih sredstava, uvijek pozitivno odgovaraju.

Hvala i predstavnicima Brodsko-posavske

županije i općine Davor s kojima smo uspostavili izvrsnu suradnju u projektima prekogranične suradnje. S nama je danas ovdje i načelnik općine Davor, gosp. Đuro Anđelković, kao i djelatnice Centra za razvoj Brodsko-posavske županije zajedno s ravnateljem Državnog arhiva u Slavonskom Brodu, koje iskreno pozdravljam.

U svom zahvalnom govoru na dan ređenja početkom ožujka ove godine rekoh: Bosna i Hercegovina, zemlja s dva entiteta, 10 županija-kantona i jednim distriktom, a Banjolučka biskupija u svemu tomu pomalo, osim dakako, u Distriktu Brčko. Stoga mi je drago da i danas mogu pozdraviti nositelje civilne vlasti kako na razini Države tako i Entiteta: gđu Borjanu Krišto, predsjedateljicu Vijeća ministara BiH; gosp. Milorada Dodika, predsjednika RS-a, i gđu Lidiju Bradaru, predsjednicu FBiH. Poštovani najviši nositelji vlasti u Državi i entitetima! Povjerena vam je iznimno velika politička odgovornost da ovu zemlju vodite putem života u kojoj će se svaki građanin – pripadnik bilo kojega naroda osjećati sigurnim i svoj na svome, živjeti zajedništvo, a ne jedni pokraj drugih ili, ne daj Bože, jedni protiv drugih. Na tom putu pratit će vas naše molitve i sveskoliko zauzimanje za dobro svih ljudi bez obzira kojem narodu, Crkvi ili vjerskoj zajednici pripadali.

Vama pak, gospodine predsjedniče Dodik, izričem zahvalnost za financijsku potporu u ne malim potrebama kao i za otvoreni dijalog u povjerenju koji smo uspostavili od moga dolaska u Banju Luku; za razumijevanje naših nemalih, kako crkvenih tako i narodnih, potreba. Duboko vjerujem da ćemo započeti dijalog nastaviti i sve ono oko čega se u razgovorima usuglašavamo, svjesni da smo naslijedili tolike nepravde prošlosti, pitanje po pitanje uspješno i rješavati.

Zajedno s Vama pozdravljam Vaše suradnike te gosp. Davora Čordaša, direktora Sekretarijata za raseljene i migrante; gosp. Dragana Davidovića, direktora Sekretarijata za vjere,

sa suradnicima; gosp. Josipa Jerkovića iz Vijeća naroda; gosp. Ivicu Matoševića, savjetnika u Ministarstvu unutarnjih poslova kao i gđicu Nikolinu Perković iz ureda dopredsjednika RS-a gosp. Davora Pranjića, koji je službeno odsutan te generala Zdravka Rezu, zapovjednika Zapovjedništva za potporu OS BiH sa suradnicima.

S poštovanjem pozdravljam gradonačelnika grada Banje Luke, gosp. Draška Stanivukovića sa suradnicima. Gospodine gradonačelniče, koristim prigodu da Vam iskreno zahvalim za doprinos Grada i nadasve za Vaš osobni nesebični dar koji ste nam uručili za uređenje izložbenoga prostora naše biblioteke. Iskreno se nadam da ćemo i u ovom Vašem novom mandatu čelnika Grada zajednički raditi na dobro svih građana Banje Luke, a onda i članova Katoličke Crkve.

Da se danas u ovom prostoru kulture naše oko može razigrati, a srce duhovnim blagom ispuniti, zaslužni su mnogi. Stoga iskreno zahvaljujem prijateljima Marije Zvijezde iz Njemačke, Sekretarijatu za vjere RS-a i Janafu na njihovoj novčanoj potpori.

No, svega ovoga ne bi bilo da se u ovaj projekt zdušno nisu uložili i kroz sve ovo vrijeme na ovome što danas vidimo neumorno radili: mons. Ivica Božinović, povjerenik za kulturna dobra Banjolučke biskupije te mladi arhitekti: gđa. Ivana Marjanac, gosp. Dario Pleša i u početku projekta gđa. Ivana Ribić Lazarević. Stoga im i izričem posebnu zahvalnost i molim ih da mi pristupe, a vas da ih nagradite jednim pljeskom.

Iskrena hvala mladim glazbenicima Eleni i Stefanu, voditeljici Bernardi Pleša, gđi. Blaženki Ivekić koja je zajedno s mons. Božinovićem pripremila video prezentaciju i tolikim radnicima raznih zanata i volonterima koji su se ugradili u ovo što danas otvaramo i javnosti na duhovno bogaćenje i kulturno uzdizanje nudimo.

Neka nas sve ispuni mir i ljubav Božića kojemu radosno idemo u susret.

Hvala vam na pažnji.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

VLČ. ANĐELO BARTULICA

U subotu, 13. srpnja u Caritasom domu „Betanija“ u Čapljini preminuo je u 51. godini života i 16 godini svećeništva don Angelo Bartulica, svećenik Banjolučke biskupije.

Sv. Misu zadušnicu za pok. vlč. Anđela, u koncelebraciji 11 svećenika, slavio je banjolučki biskup Željko Majić, u petak, 19. srpnja, u međugorskom groblju „Brzomelj“. Sprovodne obred predvodio je međugorski župnik fra Zvonimir Pavičić. Obitelji pokojnoga svećenika izraze sućuti uputili su i umirovljeni banjolučki biskupi Franjo Komarica i Marko Semren. Na sprovodu je bio i lijep broj časnih sestara iz Banja Luke (Klanjateljice Krvi Kristove i Misionarke Ljubavi) s kojima je vlč. Anđelo redovito slavio sv. Misu i bio im na raspolaganju za duhovne potrebe, ali i Školskih sestara franjevnaka hercegovačke provincije Sv. Obitelji.

PROPOVIJED BISKUPA ŽELJKA

1. Curriculum vitae

Angelo Petar Bartulica rođen 29.6.1974. u St. Joseph, Missouri, SAD.

Njegovi roditelji Nikola i Božica rođena Krešić uz vlč. Anđela imaju još 4 djece; tri sina: Stjepu, don Matu i Nikolu te kći Ninu.

Za svećenika biskupije Knasas City- St. Joseph, u državi Missouri - USA, zaređen je 20. prosinca 2008. godine.

Kako se odlučio za svećeništvo sam je rekao u jednom intervju koji je objavljen 14. veljače 2017. godine: „U mladosti me je interesirala kriminalistika i mislio sam da ću se cijeli život baviti tim poslom. Zato sam i upisao i završio fakultet kriminalistike. Želja mi je bila postati agentom FBI-a. No, nešto mi je govorilo da se trebam preobratiti, intenzivnije živjeti duhovnim životom. Stoga sam upisao teologiju i nakon 6 godina zaređen sam za svećenika.“

U rodnoj Biskupiji započeo je svoje svećeničko služenje u službi župnika u samom gradu Kansas City-u. Boljelo ga je nasljeđe rasizma koji se osjećalo u gradu njegova svećeničkoga djelovanja kao i netolerancija prema sve većem broju migranata, posebno iz Afrike. Stoga je ozbiljno razmišljao o odlasku u afričke misije i da svoj

svećenički život posveti misijama. No, susret s biskupom Komaricom u listopadu 2015. njegovu želju za afričkim misijama preusmjerio je prema misiji u Bosni i Hercegovini, odnosno prema pastoralnom radu u Banjolučkoj biskupiji.

„Nisam mnog razmišljao i brzo sam prihvatio biskupov poziv. Od prvoga dana imao sam osjećaj da je Banja Luka pravo mjesto za mene,“ svjedoči vlč. Anđelo u istom intervju. Najprije je u Biskupiji djelovao prema Ugovoru koji su sklopili biskupi na 3 godine (2016.-2019.), a nakon toga (2019.) kao inkardinirani svećenik Banjolučke biskupije.

U Banjolučkoj biskupiji bio je upravitelj župe sv. Petra i Pavla u Šimićima (2016.-2018.) i župnik župe sv. Josipa u Novoj Topoli od 2018. godine. Godine 2019. pridodana mu je, u svojstvu upravitelja župe, i župa sv. Ivana Krstitelja u Bosanskom Aleksandrovcu. Za vrijeme službe u Novoj Topoli rado se stavio na raspolaganje za duhovnu skrb sestrama Klanjateljicama Krvi Kristove u samostanu u Novoj Topoli, a bio je zadužen i za filijale Čelinovac i Trošelj. Slavio je sv. Mise i sa sestrama Misionarkama Ljubavi sv. Majke Terezije u Banjoj Luci i bio im na raspolaganju za njihovu duhovnu

okrjepu.

Premинуo je, kako nam je svima poznato, u subotu, 13. srpnja u Caritasovu domu za starije i nemoćne s hospicijem „Betanija“ u Čapljini. Dok Boga molim da primi njegovu dušu, iskreno zahvaljujemo svima koji su uložili napor oko njegova zdravlja i dostojanstvenoga života u teškoj bolesti: Osoblju SKB-a u Banjoj Luci, Dubrava – Zagreb i Mostar kao i osoblju Caritasova doma „Betanija“ koji su ga rado primili i bili spremni na dugotrajnu njegu te svima koji su se na razne načine brinuli oko narušenoga njegova zdravlja i u molitvi preporučivali Bogu njegovo ozdravljenje i duhovno spašenje.

2. Domovina je naša na nebesima

Sv. Pavao apostol u Poslasticima Filipljanima, iz koje smo izabrali ulomak za ovo misno slavlje i naše promišljanje, jasno poučava: „Naša je domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja Gospodina našega Isusa Krista: snagom kojom ima moć sve sebi podložiti on će preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svome slavnomu.“

Naš brat svećenik u ovozemaljskom putovanju od 50 godina imao je tri domovnice - državljanstva: hrvatsko - nasljedno po roditeljima, američko po rođenju i bosansko-hercegovačko, zemlje u koju je „ponukan Duhom“ došao naviještati evanđelje, sakramentalno krijepiti i evanđeoski tješiti malobrojne vjernike povjerenih mu župa, snažno vjerujući u bolju i sretniju budućnost ove zemlje; da se „u BiH može stvoriti nešto pozitivno što svijet nije vidio“

No, duboko je bio svjestan da to nešto pozitivno što svijet nije vidio može se stvoriti jedino ako si zagledan u Nebesa, u nebesku Domovinu, ako sve svoje duhovne, umne i fizičke snage povjeriš snazi koja jedina ima moć preobraziti ovo naše bijedno stanje i

suobličiti ga svome tijelu slavnome. Zato ne treba čuditi da je svoj mladenački entuzijazam da postane dijelom FBI-a suobličio Tijelu Kristovu, postao njegov vrijedni ud na izgradnji Kraljevstva Božjega; „kraljevstvo istine i života, kraljevstvo svetosti i milosti, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira“.

Poznato nam je da je naš pokojni brat svećenik iznimno častio Blaženu Gospu. Već je u Americi započeo s, kako ga je on nazvao, projektom „Jutarnja Zvijezda“ koji je imao za cilj širenje pobožnosti prema Isusovoj Majci i našoj majci u Milosti - Blaženoj Gospi. Sveti Ivan Pavao II, papa, u jednoj od svojih molitva blaženoj Gospi za narod Oceanije, Maku Božju časti kao Zoru kraljevstva Božjega - Zvijezdu mora. Stoga i mi ispraćajući dušu pokojnoga svećenika Anđela preporučujemo ga zagovoru nebeske Majke Marije; da ugleda slavno lice njezina Sina i našega Spasitelja, lice puno milosti i istine; da uđe u Domovinu u kojoj više srce nije organ koji pumpa krv kroz žile i koji u svakom času može zatajiti, Domovinu u kojoj je Srce nepresušno vrelo života, ljubavi, milosti, oprostjenja, svetosti.

Bog mu bio milostiv, oprostio mu svaki grijeh koji je u svojoj slabosti učinio, a dobra dijela ustodučio i otvorio mu vrata Domovine na nebesima.

U ime biskupa, svećenika, redovnika, redovnica i vjernika Banjolučke biskupije želim pokojnom bratu svećeniku izraziti zahvalnost za sve dobro što je kroz 9 godina služenja u Banjolučkoj crkvi učinio. Iskrena zahvala i roditeljima koji su ga od Boga kao dar primili, u vjerni odgojili i u svećeništvo radosno darovali. Dok još jednom izražavam iskrenu sućut obitelji i svima koje je ova, ljudski gledajući prerana smrt, posebno ožalostila, a za pokojnog brata svećenika trajno molimo:

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine.

MONS. VLADO LUKENDA

U četvrtak 31. listopada 2024. godine je nenadano preminuo mons. Vlado Lukenda, župnik u Prnjavoru, u 77. godini života i 51. godini svećeništva.

Svetom Misom zadušnicom, koju je u župnoj crkvi sv. Ante Padovanskoga u Prnjavoru, 5. studenoga 2024., u zajedništvu s mjesnim biskupom mons. Željkom Majićem i 10 svećenika (trojica istočnoga obreda), predvodio umirovljeni banjolučki biskup msgr. Franjo Komarica, od svoga dugogodišnjega župnika oprostila se prnjavorska vjernička zajednica. Uz veliki broj vjernika, rodbine, prijatelja i skupine vjernika iz Poljske, sudjelovali su dvojica svećenika SPC-a, glavni imam u Prnjavoru i gradonačelnik. Svi su se oni biranim riječima oprostili od svoga sugrađanina koji je 35 godina, unatoč teškim vremenima, njegovao ekumenizam i dijalog, radio na zajedništvu i pomirenju što je bila i zajednička misao svih govornika. Duhovnu blizinu i izraze sućuti izrazili su nad/biskupi BK BiH te mons. Ivan Štironja, biskup porečko-pulski koji je istakao posebnu ljubav i brigu Pokojnika za misije. U ime kolega svećenika od Pokojnika se oprostio mons. Anto Orlovac, a u ime vjernika Župe Renata Boras.

Istoga dana, u popodnevним satima, tijelo pok. mons. Lukende položeno je u svećeničku grobnicu na banjolučkom gradskom groblju sv. Marka. Misu zadušnicu za pok. svećenika Vladu u koncelecijaciji s oko 20-ak svećenika i u zajedništvu s biskupom banjolučkim mons. Željkom Majićem i umirovljenim banjolučkim biskupom mons. Franjom Komaricom u kapelici sv. Marka predvodio je prije sahrane kardinal Vinko Puljić, umirovljeni vrhbosanski nadbiskup.

Uz članove obitelji, rodbinu i prijatelje, na misi su sudjelovale brojne časne sestre te vjernici župe sv. Ante Padovanskoga u Prnjavoru, gdje je pokojni svećenik Vlado više godina bio župnik, kao i vjernici grada Banje Luke u kojoj je u službi župnoga vikara i djelatnika Ordinarijata djelovao 15 godina.

Od mons. Lukende se u ime svećenika oprostio generalni vikar mons. Karlo Višaticki te mons. Luka Tunjić, nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u Bosni i Hercegovini.

PRIGODNA HOMILIJA BISKUPA MAJIĆA

Uzoriti kardinale Vinko, biskupe Franjo, poštovani svećenici, redovnici i redovnice, ožalošćena rodbino i prijatelji, dragi Božji narode!

Poštovani i dragi Vlado!

Iako nas je danas ovdje na groblju sv. Marka okupila Tvoja iznenadna smrt, ne bih želio ovo vrijeme iskoristiti da progovorim o Tvom mrtvom tijelu nego o Tvojim živoj duši koja je punim plućima disala u ovom prolaznom i raspadljivom tijelu čineći tako Tvoju osobu.

Ove godine, na poticaj Tvojih prijatelja, kolega svećenika i vjernika, sv. Misama zahvalnicama obilježio si Zlatni mladomisnički

jubilej. Najprije spomenom za vrijeme slavlja svete krizme u srpnju, potom u rodnoj župi Barlovci u kolovozu te u rujnu, na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa, u Štivoru, filijalnoj crkvi prnjavorske župe.

Iako je narušeno tjelesno zdravlje bilo poznato svima koji su Te poznavali, vijest o Tvojim smrti na zadnji dan Gospina mjeseca listopada, sve nas je iznenadila.

I upravo kao što se na ovim misnim slavlji-
ma Tvoga Zlatnog misničkog jubileja, oko Kristova oltara okupio velik broj svećenika i vjernika da dobromu Bogu, zajedno s Tobom, zahvalimo ne samo na 50 godina Tvoje vjernoga služenja Kristu i Crkvi u redu

svećeništva, tako se i danas ovdje na groblje sv. Marka okupila svećenička i vjernička zajednica da učini ne samo 7. djelo tjelesnoga milosrđa koje nas zove da mrtve pokopamo, nego kudikamo više na 7. djelo duhovnoga milosrđa: da za žive i mrtve Boga molimo. I to na najbolji način kako možemo! A to je u slavlju Presvete Euharistije koju si Ti na ove nakane svagdanje u 50 godina svećeništva sv. Mise prikazivao.

Nije potrebno, poput Tvoga kolege i prijatelja mons. Ante Orlovca, do u tančine poznavati Tvoje godine pripreme na svećeništvo i sâmo svećeništvo, da bi se zaključilo da si se i Ti, prije nego što si stavio ruke na plug u Gospodinovoj brazdi, pitao: Je li ova njiva za mene? Da si gledajući kolege iz školskih klupa, kako osmoljetke tako i srednje, koji se odlučuju za druga zvanja, u obilju talenata kojima Te dobri Bog obdario, pomišljao da bi i Ti mogao biti dobar liječnik, izvrstan psiholog, kvalitetan građevinski inženjer i tomu slično. No, Ti ništa od toga nisi izabrao. Zašto? Zato što je i Tebe, poput proroka Jeremije, sam Bog od materina krila za sebe odvojio: „Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh; prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih, za proroka svim narodima postavih te“ (Jr 1,5; vidi Gal 1,15) da sakramentalno liječiš duše, evanđeoskim savjetima tolike malaksale duhom uzdižeš, da na temeljima Istine i Pravde gradiš Mir pridonoseći rastu Kraljevstva Božjega na zemlji.

Izabrao Te Bog za njegovanje nečega što je u čovjeku najvrjednije, nepropadljivo - što vječno traje. Dok su se drugi zauzimali za čovjekovo smrtno tijelo na ovome svijetu, Ti si Bogu odgovorio svom dušom svojom i svim srcem svojim i dao se na povjerenu zadaću da čovjeka Božjim zakonom i riječju produhovljuješ za život besmrtni, sakramentom ispovijedi od svakoga grijeha čistiš, Euharistijom hraniš, savjetom učiš, životom vodiš. Da ona neprocjenjiva, nevidljiva i besmrtna duša čovjeku bude vidljiva; da njezinu vrjednotu upozna jednako prvo-

pričesnik i krizmanik, zaručnik i zaručnica, otac i majka, zdravi i bolesni, pravednici i grešnici. Uvjeravao si ljude, poput Gospodina Isusa, jednako s propovjedaonice i iz ispovjedaonice, da se duša u nevoljama jača, u poniženjima čeliči, kao zlato na taljiku tali. I da nam se svom dušom boriti te u neprolaznim načelima biti nepopustljivi, s poniznim velikodušni, sa silnicima dostojanstveni, sa zlom odrješiti! A Tvoja riječ nije bila mjed koji ječi ili cimbal što zveči. Jer sve što si druge učio i sam si proživljavao. I sam si prošao ratne muke, gledao kako neke od kolega ubijaju, a vjernici grobove pune ili vjekovna ognjišta pod prisilom napuštaju. Bogu hvala, nisi se savijao, nego si uspravan i postojan na nogama hrabro ostao.

A po Tvom misijskom zauzimanju u svojstvu povjerenika i ravnatelja Papinskih misijskih djela u našoj Biskupiji tolikima su otvorena vrata vjere po sakramentu krštenja, ali i pružena pomoć u nemalim tjelesnim potrebama od kruha i ruha, preko krova nad glavom, do škola i bolnica. Nije izostala ni Tvoja umješnost i predanost obnovi i izgradnji Biskupije u materijalnom dijelu, posebno pomažući sanirati posljedice potresa (iz 1969.) i rata 90-ih godina. Trebalo je uređivati novu katedralu u kojoj si bio prvi ređenik za svećeništvo, porušeno kako u potresu tako u ratnom razaranju izgraditi. Nisi se štedio. Sve bijaše u duhu Tvoga mladomisničkoga gesla: „Ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom“ (1 Iv 3,18).

Hvala Ti, dragi Vlado, na svemu dobrom koje si učinio, a koje je Bog upisao u knjigu života. Hvala za sav Tvoj svećenički rad i na Biskupskom ordinarijatu, i u pastoralu na župama, i u vijećima naše Biskupske konferencije. Sveti Otac papa Ivan Pavao II., sveti, prije 27 godina, prepoznao je kvalitetu Tvoga života i rada i uvrstio Te među svoje „kapelane“, počastivši Te naslovom monsinjora, 1997. godine. No duboko svjesni da svaka naša zahvalnost pa i čast monsinjorata nema neke jeke za Tvoje vječno spasenje, mi danas molimo predobroga Boga da pogleda

na Tvoje patnje i vjernost, nagradi Te vječnim blaženstvom te da primjer Tvoga svećeničkoga života bude poticaj mladima da se ne boje duhovnoga zvanja, svećeničkoga i redovničkoga. Potrebne su nam te mladice koje će u svoje vrijeme Isusov nauk propovijedati, Isusove sakramente dijeliti te podržavati i učvršćivati ovu mjesnu Crkvu Božju. Uvjereni smo da će Ti Gospodin

oprostiti što si u slabosti ljudskoj počinio, i da ćeš po svojim dobrim djelima biti dionik Kraljevstva Božjega za koje si živio, radio i patio. Na tu nakanu prikazujemo i ovu sv. Misu. Neka Te Uskrsli dovede u Očev dom, u stan koji Ti je svojom pregorkom Mukom i preslavnim Uskrsnućem sam priprazio.

Pokoj vječni darovao Ti Gospodin! Amen.

OPROŠTAJNI GOVOR MONS. ORLOVCA

Najprije molim neka mi se ne zamjeri osobni ton koji prožima ovaj oproštajni govor; iz rečenoga će se vidjeti zašto je takav. Naime, s prijateljem se i ne oprašta nego osobno.

Naše prijateljstvo

Prije ravno tri mjeseca imao sam priliku prikazati Tvoj životni put i izreći Ti čestitku za Tvoj zlatni svećenički jubilej u Tvojoj i mojoj rodnoj župi Barlovcima, a danas me zapade ista časna dužnost u posve drugačijoj prilici, oproštaja od Tebe. Zadužen sam reći Ti oproštajno hvala za sve u ime svih svećenika naše biskupije, dijecezanskih i redovničkih. Posebno to želim učiniti u svoje osobno ime kao Tvoj prijatelj od našega djetinjstva do danas. Rođeni smo u dva susjedna sela, Ti u Barlovcima, ja u Bukovici, u istoj župi. Rođeni smo u susljednim godinama i mjesecima, Ti 29. veljače 1948., ja jednu godinu i jedan mjesec prije. Upoznali smo se dok smo kao mali pastiri išli za ovcama na pašnjacima, ni ne sluteći da će nas Božji poziv odvesti do službe pastira Božjega stada kao svećenike iste biskupije. Posebno smo blisko surađivali u Banjoj Luci osamdesetih godina prošloga stoljeća.

Najbolje nas je okarakterizirao biskup pok. Alfred Pichler kojemu si bio vjerni i bliski suradnik dugi niz godina. Vi, stariji Prnjavorčani, sjećate se sigurno biskupa Pichlera, bio vam je župnik, a upravo u Prnjavoru zateklo ga je i imenovanje biskupom. Biskup je, gledajući kako smo

u svemu izvrsno surađivali, ali se često duhovito peckali, bez ikakve ljutnje, rekao jednom svome gostu: „Ova moja dvojica, kad ih čovjek sluša, rekao bi da će na noževе, a krvi bi dali jedan za drugoga“. Nitko nas nije tako lijepo i tako pogodoeno opisao. Uživao je u tom našem peckanju, ali i respektirao našu odgovornost u radu i bratsku suradnju. Toliko smo puta zamjenjivali jedan drugoga, ili pok. svećenika Filipa Lukendu kad mu je bilo narušeno zdravlje pa smo biskupa tek naknadno obavijestili, da ga uzalud ne opterećujemo, a on bi samo rekao: „Dobro ste to napravili, hvala vam!“. To nam je bila i nagrada i poticaj. A razumjeli smo se kao rijetko tko. Dovoljno je bila samo sitna aluzija jednoga i onaj je drugi znao što je mislio.

Tvoj životni put

Tvoj životni put započeo je 29. veljače 1948. u Barlovcima, u brojnoj obitelji Tvojih roditelja Ilije Lukende i Marije rođ. Lopar. Bio si im najmlađe dijete od čak deset koliko im je Bog dao. Na krštenju u barlovačkoj župi dadoše Ti ime Vlado. Školu si započeo u Barlovcima, Trnu i Dragočaju (1955.-1963.), a onda Te je zov Božji odveo u Zagreb i Đakovo gdje si, pripremajući se za sveto svećeničko zvanje, završio sjemenišnu gimnaziju (1963.-1967.), a nakon mature 1967. godine i odsluženja vojnoga roka, u Đakovu si završio i filozofsko-teološki studij (1969.-1974.). Bog te je obdario mnogim sposobnostima, a Ti si se

se revno spremao da bi mogao što bolje vjernomu puku navješćivati Božju riječ. Stigao si do Božjeg oltara na Petrovo, 29. lipnja 1974., kada Te je kao prvoga u novoj banjolučkoj katedrali za svećenika zaredio blagopokojni biskup Alfred Pichler. Mladu misu proslavio si u Barlovcima 7. srpnja 1974. A, evo, bez ikakva dogovora izabrali smo si i isto mladomisničko geslo, riječi sv. Ivana apostola: „Ne ljubimo riječju i jezikom, nego djelom i iskreno“. kojega si se vjerno držao cijeloga svoga života. Isti nam je bio i propovjednik na mladim misama, pok. Tomislav Matković.

A onda si punih 50 godina i nekoliko mjeseci više služio Božjem narodu u svojoj biskupiji tamo kamo su te poslali Tvoji poglavari: najprije si dvije godine bio kapelan u župi Pohoda BDM u Banjoj Luci (1974.-1976.), a onda godinu dana obavljao različite poslove u Biskupskom ordinarijatu u Banjoj Luci, a kraće vrijeme pomagao si, kad je zatrebalo, u nekoliko župa, među njima i u Prnjavoru.

Zatim si 12 godina (1977.-1989.) bio desna ruka biskupu Alfredu Pichleru: njegov tajnik, kancelar, vozač, rektor katedrale, ekonom biskupije, urednik Okružnica, službenog glasila biskupske kancelarije, i tko bi sve Tvoje službe nabrojio. Obavljao si veoma vjerno povjerene službe punih 12 godina, ne štedeći se, sve dok se biskup Pichler nije povukao u mirovinu 1989. godine.

Dana 24. kolovoza 1989. godine razriješen si svih službi u Biskupskom ordinarijatu i imenovan župnikom ovdje u Prnjavoru, odakle si u više navrata povremeno upravljao i susjednim župama Kulaši i Dragalovci (1992.-1993.), zatim (1999.) te (2005.-2008.). Oko pet godina upravljao si (bez dekreta!) čak i župom Derventa u susjednoj Vrhbosanskoj nadbiskupiji, sve dok tamo 1997. nije došao župnik. Ustrajao si unatoč svim opasnostima za vrijeme ratnih zbivanja. Osim prnjavorske župe Tvojoj su stalnoj brizi bili povjereni i malobrojni preostali vjernici u čak sedam ugaslih župa: Devetina, Gumjera, Kunova, Novi Martinac, Rakovac, Stara Dubrava i

Šibovska. Evo, ovoj prnjavorskoj župi darovao si punih 35 godina svoga svećeničkog života i djelovanja, za što su Ti župljani posebno zahvalili 14. rujna ove godine priredivši u filijali Štivoru svečanu proslavu Tvoga zlatnog misničkog jubileja i ove visoke obljetnice župnikovanja u ovoj župi. Ti to u svojoj skromnosti nisi želio, ali oni jesu. Jedva smo Te uspjeli nagovoriti da svoju Zlatnu misu proslaviš u rodnoj župi Barlovci, jer Te Tvoja velika skromnost u tom priječila; no bilo je to vrlo lijepo slavlje na blagdan Gospe od Anđela, 2. kolovoza ove godine.

Proživio si ratna stradanja, a zadnjih godina doživio i teže zdravstvene tegobe, ali odustajao nisi. Napunio si i dob kada drugi svećenici prepuštaju mjesto drugome; Ti si i dalje ostao na svojoj župi. Doslovno, do zadnjega daha, jer si i preminuo u praskozorje 31. listopada 2024. kao aktivni prnjavorski župnik.

Obnašao si i niz drugih važnih svećeničkih službâ u biskupiji: bio si dekan prnjavorskog i bosanskogradiškog dekanata u više mandata. Bio si dugi niz godina vrlo zauzet biskupijski povjerenik za misije, član nekoliko biskupijskih vijeća: Vijeća za obitelj, Svećeničkog i Konzultorskog, a nisam siguran da sam sve uspio obuhvatiti, jer si sve samozatajno radio bez buke i reklame. U Banjoj Luci si bio aktivan u obnovi katedrale, sa svojim župljanima gradio si ovaj lijepi župni pastoralni centar u Prnjavoru (2000.-2003.), obnavljao župnu crkvu, postavio ove lijepe vitraje (2014.), iznova podigao brojne srušene kapelice po grobljima prnjavorske župe.

Ali ono najvažnije: gradio si ustrajno i revno živu Crkvu Kristovih vjernika, svjedočeći riječju i primjerom širinu svoga svećeničkog srca. Priredio si i tiskao u tu svrhu i Mali molitvenik i katekizam (2009.).

Sve si ljude prihvaćao otvoreno i radosno, vedro i s karakterističnim humorom, a i oni Tebe: i katolici rimskog i istočnog obreda,

i pravoslavni, i muslimani, i oni koji nisu vjernici. A i oni Tebe; da nisi zar bi ostao ovdje punih 35 godina?

Za svoj uzoran i zaslužan svećenički život odlikovan si 1997. godine od svetog pape Ivana Pavla II. počasnim naslovom kućnog kapelana Njegove Svetosti s naslovom monsinjora. Uvijek si bio tih, nenametljiv, ali ustrajan i žilav radnik u vinogradu Gospodnjem, ne štedeći truda i znoja, pa ni vlastitoga zdravlja. Svima si bio dobrohotan, sve s ljubavlju susretao, svakom se susretu iskreno veselio. Hvala Ti na tome, a dobrom Bogu slava i hvala što nam Te je darovao. A ja Ti kao Tvoj dugogodišnji prijatelj želim posebno zahvaliti na svemu prijateljstvu, su-

radnji i pomoći. Kao vrstan poznavalac materinskog hrvatskog jezika pomogao si mi u lektoriranju brojnih mojih knjiga i drugih tekstova. Božji je blagoslov imati takva čovjeka uza svoj životni put.

Tvoja je životna svijeća tiho gorjela. I dogorjela. Ugasila se. Ali si ugledao – uvjeren sam – toplo svjetlo u domu Oca nebeskoga. Tamo nam je svima cilj. Zato ne želimo dopustiti da nas rastuži bol rastanka, nego neka nas hrabri i tješi nada novog susreta. Počivaj u miru, prijatelju moj, u zagrljaju Oca nebeskoga, na njegovu srcu, sa svojom subraćom svećenicima Banjolučke biskupije i vjernicima kojima si služio. Do novog našeg susreta u kući Očevoj, doviđenja.

VLČ. VLADIMIR TOMIĆ

U ponedjeljak, 25. studenog 2024. u Kliničkoj bolnici Dubrava (Zagreb) preminuo je nakon kraće bolesti svećenik Banjolučke biskupije vlč. Vladimir Tomić.

Vladimir je rođen 1.3.1937. u Staroj Rijeci kod Sanskog Mosta. Nakon osnovne škole polazi u sjemenište u Đakovu gdje nastavlja studij teologije. Za svećenika je zaređen 29.6.1964. u trapističkom samostanu Marija Zvijezda u Banjoj Luci. Kratko je obnašao službu župnika u Prijedoru, zatim tri godinu u Novoj Topoli, Bos. Aleksandrovcu i Mahovljanima, a od 1968. do 1972. župnik je u župi Kulaši, u Mahovljanima 1972.-1981. te u Sasini 1981.-1992. Krajem 1992. protjeran je s vjernicima te se nastanio u mjestu Žejinci-Luka u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Iako nagriženog zdravlja sve do svog umirovljenja 2005. pomagao je kao ispovjednik u Nacionalnom Marijanskom svetištu u Mariji Bistrici. U kolovozu 2023. smješten je u Caritasov kuću za starije i nemoćne osobe u Vrbovcu, odakle je radi hitne operacije kuka prošlog tjedna prebačen u KB Dubrava.

Sv. Misu zadušnicu za pok. svećenika

Vladimira, u četvrtak, 28. Studenoga u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice marije u Oroslavju, predvodio je banjolučki biskup Željko Majić u zajedništvu s mons. Zlatkom Korenom kanonikom, mons. Miljenkom Aničićem ravnateljem Caritasa Banja Luka, vlč. Ivanom Lastovčićem župnikom, i drugim svećenicima.

Biskup Majić podsjetio je na služenje vlč. Vladimira, koji je tijekom 61 godine svećeništva bio župnik u župama banjolučke biskupije. „Bio je skroman, ali vrijedan svećenik, na brojnim župama u BiH. U teškim godinama izbjeglištva nastavio je sa svojim svećeničkim djelovanjem, posebice kao ispovjednik, te je u skromnosti i siromaštvu tijela, bio iznimno bogat duhom i vjerom“, poručio je.

Obred na groblju u Oroslavju i ukop pokojnika predvodio je mons. Koren, a riječi oproštaja od tijela uputio je vlč. Drago Bosnar. Upravitelj župe u Oroslavju vlč. Ivan Lastovčić i obitelj vlč. Tomića zahvalili su okupljenom narodu na dolasku.

RUŽA IŠTUK

Dana 6. svibnja 2024. u Staračkom domu u Lištanima u 96. godini života blago je u Gospodinu preminula Ruža Ištuk, r. Gelo, majka fra Miroslava Ištuka.

Pokojna Ruža je rođena 23. lipnja 1928. u Ljubunčiću. 1950. sklopila je crkveni brak s

Mirkom Ištukom s kojim je rodila troje djece, sinove: fra Miroslava, Matu i Anđelka.

Pokopana je 8.5.2024. na groblju u Žiroviću, župa Ljubunčić.

Počivala u miru Božjem!

MARICA KLJAJIĆ

U nedjelju, 7. srpnja 2024. u 85. godini života blago je u Gospodinu preminula Marica Kljajić, r. Ćosić, majka fra Miroslava Kljajića, člana Franjevačke provincije Bosne Srebrene, župnika župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Ivanjskoj.

Pokopana je u mjesnom groblju u župi sv. Ilije proroka u Novom Šcheru pokraj Žepča, u utorak, 9. srpnja 2024.

Misu zadušnicu u župnoj crkvi sv. Ilije proroka predvodio je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić uz koncelebraciju pokojničina sina fra Miroslava, vikara Provincije Bosne Srebrene fra Janka Ćure, definitora i župnika župe Barlovci fra Ive Orlovca, župnika i gvardijana na Petirčevcu u Banjoj Luci fra Domagoja Šimića, župnika i gvardijana u Kreševu fra Josipa Tomasa, kancelara Vojnog ordinarijata u BiH vlč. Josipa Tadića, vojnih kapelana i drugih svećenika.

Pozdrav nadbiskupu Vukšiću, svećenicima i svim okupljenima uputio je župnik fra Josip Jukić te izrazio kršćansku sućut rodbini, prijateljima i znancima pokojne Marice, a na osobit način njezinu sinu i svome subratu fra Miroslavu i njezinoj kćerki Tatjani.

U prigodnoj propovijedi nadbiskup Vukšić je kazao da svaki prekid ovozemaljskoga života, odnosno svaka ljudska smrt, u svima koji su pokojnika poznavali, ostavlja određenu prazninu što posebice vrijedi za

najbliže srodnike pokojne osobe koja odlazi s ovoga svijeta. „Među njima, naravno, prije svega se to odnosi na najuže članove obitelji – muža, suprugu, djecu, brata, sestru, unučad, odnosno one koji su dijelili s pokojnom osobom zajednički obiteljski život. S druge strane, zajednica koja je poznavala pokojnika i poznavala obitelj, pridružuje se u tim trenucima žalosti svojim suosjećanjima, svojim molitvama, svojom ljudskom blizinom i sve je to sasvim normalno i sasvim ljudski. No, uz tu žalost i ožiljak praznine koji ostaje nakon odlaska pokojne osobe, mi kršćani znademo da je Isus, ne samo umro i ostavio ožiljak članovima obitelji s kojima se rastao i svojim poznanicima i učenicima s kojima je dijelio život, nego je i uskrsnuo i sve te ožiljke na neki način ozdravio, osmislio, dao im svrhu, protumačio ih svojim uskrsnućem na posvema nov, do tada nečuvan način. Odnosno, da su ne samo ožiljci koje odlazak s ovoga svijeta i smrt ostavlja na onima koji ostaju na ovome svijetu, da su prolazni, nego je i sama smrt prolazna kategorija, jer smrti zapravo i nema nakon Isusovoga uskrsnuća, jer se vjernima samo život mijenja, a ne oduzima, budući da nakon smrti, vjerujemo, započinje nov način istoga života, iste osobe, istoga brata i sestre koji je otišao s ovoga svijeta“, kazao je vrhbosanski nadbiskup.

„Ta vjera u uskrsnuće liječi svaku našu žalost. Vjera u vječni život i ponovni susret s dragim pokojnicima lijek je za svaku žalost i

razlog svake nade i optimizma u ljudskom životu već na ovome svijetu. Stoga mi, kršćani, kao i svi ostali ljudi, naravno, žalimo zbog smrti dragih osoba, ali, s druge strane, u Isusovom uskrsnuću nalazimo ne samo osmišljenje i tih patnja i toga umiranja na ovoj zemlji, nego i osmišljenje svih naših suza i žalosti, svih naših molitava i svih naših stremljenja. Dragi Bog je po Isusovom uskrsnuću odgovorio na osnovnu ljudsku želju, na osnovno ljudsko stremljenje da nikad se ne umre, nego da se zauvijek živi. Njegovo uskrsnuće je prvina usnulih“, podsjetio je nadbiskup Vukšić na riječi sv. Pavla apostola i potom se osvrnuo na pročitani misni odlomak iz Lukina evanđelja u kojem Isus poučava da je potrebno biti budan, opasnih okova i sa svjetiljkom upaljenom u ruci, čekati dolazak Gospodara života.

„Znademo da je pokojna Marica ne samo živjela ovaj život, nego kao vjernica živjela ga je u vjeri u uskrsnuće i život vječni. I molimo dragoga Boga da je nagradi životom

vječnim. Vjerujemo također da je kao Isusova vjernica prošla kroz ovaj život opasnih bokova, tj. da je na kraju života ponijela i zasluge na onaj svijet i da je to radila s upaljenom svjetiljkom, hraneći svoje djelovanje mudrošću Evanđelja svjetlom s nebesa – Isusom Kristom koji je naša nada. Neka dragi Bog i sve nas danas ovdje blagoslovi kako bismo u svome životu djelovali, radili, svjedočili za Isusa Krista s upaljenim svjetiljkama, tj. mudro i razborito kao njegovi učenici, odnosno kao oni koji nasljeđuju njegov primjer i primjer njegovih svetaca“, kazao je na kraju propovijedi nadbiskup Vukšić.

U ime provincijala fra Zdravka Dadića i Provincije Bosne Srebrene riječi sućuti izrekao je fra Janko Ćuro koji je poslije Svete mise vodio sprovedne obrede.

Marica je rođena je 13. veljače 1939. U kršćanskom braku sa suprugom Tadijom, koji je preminuo 2004., ima dvoje djece, sina fra Miroslava i kćerku Tatjanu.

BOŽENKA – BOŽANA BOŽINOVIĆ

Okrijepljena svetim sakramentima, 6. prosinca 2024., u svom domu u Petrinji, blago je u Gospodinu preminula Boženka-Božana Božinović rođ. Puljić, majka svećenika mons. Ivice Božinovića, ekonoma biskupije i župnika u banjolučkoj prigradskoj župi Presnače te sestra nadbiskupa vrhbosanskog u miru kardinala Vinka Puljić i sestre Klanjateljice Krve Kristove s. Klare Puljić. Nakon Svete mise zadušnice u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u drevnoj trapističkoj opatiji Marija Zvijezda u predgrađu Banje Luke, 10. prosinca 2024. sahranjena je na groblju sv. Ilije u rodnom Priječanima.

Misu zadušnicu slavio je kardinal Vinko Puljić u zajedništvu s biskupom banjolučkim mons. Željkom Majićem i biskupom u miru mons. Franjom Komaricom te uz koncelebraciju sina pokojne Boženke mons. Ivice i još 19 svećenika među kojima su bili: domaći župnik trapist o. Zvonko Topić, školski

kolega iz sjemenišnih i bogoslovskih dana mons. Božinovića vlč. Marko Stanušić, generalni vikar Banjolučke biskupije mons. Karlo Višaticki, generalni tajnik Biskupske konferencije vlč. Bojan Ivešić i drugi misnici koji djeluju na teritoriju Banjolučke biskupije i u Sarajevu. Na Svetoj misi sudjelovali su pokojničini sinovi Ivica, Stipo, Josip i Vinko te kćeri Antonija, Kata i Marcelina, pokojničine sestre Blaženka, s. Klara, Ljubica, Mirjana i Jasna te brat Ivica i druga brojna rodbina i prijatelji. U jednoj od najvećih crkava u Bosni i Hercegovini na Misi zadušnici okupile su i sestre Klanjateljice Krvi Kristove koje su animirale liturgijsko pjevanje uz orguljsku pratnju s. Blanke Šturm, a došle su i sestre Misionarke ljubavi poznatije kao sestre Majke Terezije i pojedine redovnice drugih kongregacija.

Uvodeći u Misno slavlje kardinal Puljić je kazao da su se okupili oko smrtnih ostataka pokojne Boženke da bi slavili Svetu misu

kao najveći dar. Pozdravio je okupljene biskupe, svećenike, svu dragu rodbinu i prijatelje. „Ovo je prigoda da zahvalim svima koji su se brinuli za njezino zdravlje u vrijeme bolesti“, rekao je kardinal Puljić spomenuvši poimence pojedine osobe. Zahvalio je i svima onima koji su pokojnoj Boženki tijekom njezina života bili potpora posebno u vrijeme rata kada je morala napustiti svoj dom u predgrađu Banje Luke i poći u progonstvo. Rekao je i da u molitvu uključuje i sve dobročinitelje. „Draga sestro Boženka, godinama si dolazila u ovu crkvu, hranila svoju vjeru i vjeru svoje djece. Tvoje tijelo sada je tu, a duša je pred licem Božjim i za nju posebno molimo“, rekao je kardinal Vinko dodajući da zahvaljuje svima onima koji su izrazili sućut njemu ili članovima obitelji pokojne Boženke posebno spomenuvši telefonski poziv gospodina Mile Pletikose iz Kanade.

Na početku prigodne propovijedi biskup Željko Majić je kazao da su se sabrali u prekrasnoj Gospinoj crkvi oko Kristova oltara pred koji su donijeli mrtvo tijelo drage pokojnice Boženke - Božane Božinović, „s molitvom predobrom Bogu da primi njezinu plemenitu dušu i da je poslije trke ovozemaljskoga života obdari pokojem blaženih i svijetlošću vječnom“.

„U ime umirovljenih biskupa Franje i Marka, svećenika, redovnika, redovnica i Božjega naroda, dakako i u vlastito ime, izričem iskrenu sućut Tebi, dragi mons. Ivica, Tvojim braći i sestrama s obiteljima. Naša draga pokojnica nije se bojala života. U braku s pok. mužem Markom Bog ju je blagoslovio sa sedmero djece od kojih se rodilo jedanaestero unučadi i do sada dvanaestero praunučadi. Da su djeca najveće blago naučila je u brojnoj obitelji u kojoj je i sama rođena. Rasla je, u vjeri stasala i Duhom Svetim se ispunjala, u obitelji s 21 bratom i sestrom između kojih je Bog pozvao brata Vinka, danas kardinala, u službu svećenika Kristova isestru, č. s. Klaru u Družbu sestra Klanjateljica Predragocijene Krvi Kristove, danas na službi predstojnice samostana Novi Nazaret

ovdje u Banjoj Luci. Stoga naša iskrena sućut Vama, dragi Kardinale, Vama s. Klara kao i svoj Vašoj braći i sestrama s obiteljima. Ove naše izraze sućuti prati i zahvalnost dragoj nam pokojnici što je zajedno s mužem pok. Markom Crkvi podarila sina Ivicu, vjernog i vrijednog svećenika naše Banjolučke biskupije“, kazao je biskup Željko.

„Koliko god znali i za to živjeli, molili se i žrtvovali, da je Domovina naša na nebesima, a dom ondje gdje se u ljubavi obitelj sabire, ipak mi znamo da je taj dom u Petrinji bio dom prognanika u kojemu, poput izraelskoga narod na babilonskim obalama, harfe nisu vesele melodije svirale. Čeznja za rodnim Priječanima i ovom crkvom u kojoj je Krista upoznala, sakramentima krijeplila, zajedništvo ljubavi sakramentom braka zapečatila, te djecu istim putem vodila i doživjela tolike radosti od krštenja djece do Mlade mise sina svećenika, ni jedna vanjska sila nije mogla ugasiti. I evo, danas, kada se svidjelo dobromu Bogu da dušu naše drage pokojnice pozove k sebi, na njezinu posljednjem ovozemaljskom putovanju, njezino tijelo je ovdje ispred nas, u ovom domu molitve u kojemu je tolike prosne, pokajničke, zahvalne i hvalbene molitve, po zagovoru Isusove Majke i naše Majke u milosti svemogućem Bogu upućivala za obitelj, rodbinu, prijatelje i susjede; za mir i ljubav u svijetu, za oprostjenje grijeha i za vječno spasenje. A mi u zahvalnosti Bogu što je ispunio njezinu želju da umre u krugu obitelji da joj zemni ostaci čekaju sjedinjenje s besmrtnom dušom u groblju sv. Ilije u rodnim Priječanima, molimo zagovor nebeske Majke: *Svrni, dakle, zagovornice naša, one svoje milostive oči na nju te joj poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagoslovljeni plod utrobe tvoje, o blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!*“, kazao je biskup Majić podsjećajući na latinsku izreku *nomen est omen* odnosno da je ime znak.

„Dajući svojoj novorođenoj kćeri ime Boženka – Božana, roditelji su na najzravniji način ispovjedili vjeru u Boga darovatelja života; da je njihova novorođena kći

Božji dar, da je od Boga i za Boga. A i ona sama kada je dospjelo vrijeme udaje odlazi u obitelj Božinović, obitelj u kojoj Bog *alfa i omega, početak i svršetak i da njemu jedinomu pripada slava i vlast po sve vjekove vječnosti*.

Poštovani i draga obitelji pok. Boženke – Božane, razumijemo vašu bol zbog ovozemaljskoga rastanka s dragom vam majkom, bakom i sestrom. Zato, dok molimo milosrđe Božje za dušu drage nam pokojnice, u isto vrijeme molimo predobroga Boga da vas tješi snaga vjere da je smrt samo privremeni rastanak, da su smrt i grob vrata novoga života, onaj milosni trenutak suobličenja s proslavljenim Tijelom Kristovim. Stoga bi i moj poziv, u vjeri i nadi novoga života naše drage pokojnice, bio poziv svima vama kojima je Bog dao milost roditeljstva da, po uzoru na našu pokojnicu, budete otvoreni životu; da se ne bojite života. Jedna od pet glavnih istina naše vjere glasi: *Bog je sve stvorio, sve uzdržava i svime upravlja*. Ova istina naše vjere i u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti, u miru i ratu, u veselju i žalosti, u imanju i neimaštini, Bog one koji na njegovu ljubav ljubavljaju, vjerom i pouzdanjem uzvraćaju, ne napušta. Ove istine bila je svjesna naša draga pokojnica jednako u djetinjstvu i mladenaštvu, u imanju i u oskudici, u miru doma presnačkoga i u boli progonstva petrinjskoga... Kako bi bila drugačija slika Crkve u ovoj župi i ovom gradu, našoj biskupiji, ovoj zemlji i hrvatskom narodu kada bi bilo i danas barem koja obitelj poput Markove i Božanine sa sedmero sinova i kćeri, a da ne govorim Ivana, Kaje i Ane s 21 dijedom. Dragi Božana, ne ka Ti dobri Bog bude plaća za sve dobro koje si učinila, a Marija Zvijezda neka osvijetli put pred njegovo Sveto lice“, kazao je biskup Majić.

Na kraju Svete mise prisutnima se obratio sin pokojne Boženke mons. Ivica Božinović koji je na početku kazao da su Misom zadušnicom zahvalili Bogu za život njegove majke Božane i molili za njezinu dušu. „Do ista, možemo samo uskliknuti i reći: Bogu

hvala za nju. Također smo ovom Svetom misom željeli zahvaliti i njoj za sve što je tijekom svoga, hvala Bogu, dugoga života učinila za nas, svoju djecu i obitelj, užu i širu. Koraćali smo kroz život praćeni njezinim svakodnevnim molitvama. Neka nas iz neba i nadalje prati. Zahvaljujem svima vama koji ste došli da je ispratimo u vječnost. Hvala našem ujaku kardinalu Vinku, koji je unatoč svojim godinama i narušenom zdravlju došao i predslavio ovo Misno slavlje. Hvala biskupu banjolućkom mons. Željku Majiću za propovijed i vođenje sprovodnih obreda. Hvala svoj braći svećenicima i časnim sestrama. Hvala svima!“, rekao je mons. Ivica.

„Mama je imala dvije velike želje: umrijeti u svojoj kući i biti sahranjena u svojim rodnim Priječanima. Ovu crkvu je cijelog života nosila u svome srce. Kad smo bili mali, dovodila nas je u nju, a kad je onemoćala, onda smo mi nju dovodili. Govorila je: kad uđem u trapisku crkvu, onda ozdravim, ništa me ne boli. Evo danas je ponovno u njoj i kreće na put u vječnost. U raj povedli je anđeli... Želim u ime obitelji zahvaliti onima koji su se o mami posebno brinuli: bratu Josipu i njegovoj supruzi Ivanki. Zahvaljujem također svoj svojoj braći i sestrama te njihovim obiteljima za brigu oko mame. Zahvaljujem našoj tetki Blanki koja se toliko brinula o svojoj sestri. Ne mogu ne spomenuti i našu nećakinju dr. Ivanu, Josipovu kćerku, koja se tijekom bolesti, i u sisačkoj bolnici i kod kuće skrbila o baki. Ivanu molim da našu zahvalu prenese svima koji su liječili našu mamu u sisačkoj bolnici.

Hvala svima koji su nam ovih dana izrazili svoju sućut molitvenu potporu na bilo koji način“, rekao je mons. Ivica.

Nakon Svete mise biskup Majić predvodio je sprovodne obrede na obližnjem katoličkom groblju sv. Ilije u Priječanima.

Pokojna Boženka rođena je u Priječanima pokraj Banje Luke, 17. prosinca 1938., odakle je prognana 1995. i od tada je živjela u Hrvatskoj. Počivala u miru Božjem!

PRILOZI

OBLJETNICE I JUBILEJI U BANJOLUČKOJ BISKUPIJI 2025. GODINE

U 2025. godini dvojica nekoć naših svećenika, danas umirovljenih crkvenih uglednika na vrlo odgovornim službama, imaju „okrugle“ rođendane.

VINKO kardinal PULJIĆ, nadbiskup vrhbosanski u miru napunja 8. rujna 2025. 80 godina života.

Biskup norveške biskupije Tromsø u miru mons. mr. BERISLAV GRGIĆ ima 15. veljače 2025. 65. rođendan.

A rijedak, dijamantni jubilej, 60 godina svećeništva, ima nekoć naš svećenik, a sada pripadnik Sisačke biskupije preč. MILAN BEGIĆ zaređen 1965. – 29. 06. – 2025.

Te godine su i obljetnice dvaju osobito teških stradanja naše Banjolučke biskupije:

80 godina od završetka Drugoga svjetskog rata (1945.-2025.), tijekom kojega i u poraću je stradao osobito velik broj – do danas točno nepoznat – svećenika i vjernika, civila i vojnika, osobito na tzv. Križnom putu i marševima smrti, od svibnja pa do u kasno ljeto 1945. godine, te u okrutnoj osveti komunističkih pobjednika. Broj stradalih koje poimenično danas znamo premašuje deset tisuća.

Ujedno je i 30. obljetnica (1995.-2025.) završetka zadnjeg rata na ovim prostorima i velikog izгона katoličkih vjernika iz Bosne i Hercegovine, što je osobito pogodilo upravo našu Banjolučku biskupiju, posebno njezin dio u entitetu RS, u kojemu danas, tri desetljeća nakon izгона, živi tek nekoliko tisuća, uglavnom starijih, vjernika.

Od svećenika koji su svoju vjernost Kristu zasvjedočili svojom svjedočkom krvlju ove godine su trojici okrugle obljetnice: 80. obljetnica smrti vlč. Josipa Böckmanna, ubi-

jenog 1945. dok je bio prijedorski župnik, a 30. vlč. Filipa Lukende, vlč. Tomislava Matanovića, ubijenih 1995. kao presnački odnosno prijedorski župnik, te redovnika fra Alojzija Atlje i redovnice s. Cecilije Grgić, milosrdnice.

Župne obljetnice 2025.

175 godina župe Stara Rijeka 1850. – 2025.

150 godina župe Petrićevac 1875. – 2025.

145 godina župe Liskovica od 1880. je samostalna kapelanija, a od 1884. župa

140 godina župe Bosanska Kostajnica 1885. – 2025.

105 godina župe Dolina 1920. 3. svibnja – 2025.

100 godina župe Bila od 1925. je samostalna kapelanija, a od 1936. župa

50 godina župe Odžak-Ćaić 1975. 23. 12. – 2025.

45 godina župe Trn 1980. 26. 08. – 2025.

Obljetnice svećeničkog ređenja

55 godina Vlč. JERKO KLINC 1970. – 5. srpnja – 2025.

Svećenički rođendani

85 godina Fra RAFAEL IVANKIĆ 1940. – 30. 01. – 2025.

Fra DUJO LJEVAR 1940. – 02. 02. – 2025.

Vlč. JERKO KLINC 1940. – 01. 12. – 2025.

75 godina Mons. dr. KARLO VIŠATICKI 1950. – 31. 03. – 2025.

Prelat dr. MILJENKO ANIČIĆ 1950. – 14. 05. – 2025.

Fra MIROSLAV IŠTUK 1950. – 14. 07. – 2025.

55 godina Vlč. VLADIMIR GUJIĆ 1970. – 22. 12. – 2025.

50 godina Vlč. ILIJA KELIĆ 1975. – 08. 04. – 2025.

Okrugle obljetnice smrti dijecezanskih svećenika

120 godina KARL GABL 1905. – 12. 05. – 2025.

100 godina PETAR ANĐELIĆ 1925. – 12. 05. – 2025.

90 godina HERMANN DÜTTMANN 1935. – 28. 12. – 2025.

80 godina JOSIP BÖCKMANN 1945. – 21. 02. – 2025.

BRUNO VERNAZZA 1945. – 15. 04. – 2025.

JERKO MARIJAN 1945. – svibanj – 2025.

BOŽO ŠIMLEŠA 1945. – svibanj? – 2025

PETAR PEROŠ 1945. – 07. 10. – 2025.

BRANKO BANDIĆ 1945. – 16. 12. – 2025.

70 godina LJUBOMIR NIKOLIĆ 1955. – 01. 05. – 2025.

50 godina BOŽO LAŠTRO 1975. – 09. 07. – 2025.

40 godina TOMISLAV MATKOVIĆ 1985. – 05. 02. – 2025.

30 godina FILIP LUKENDA 1995. – 12. 05. – 2025.

TOMISLAV MATANOVIĆ 1995. – 20. 09. – 2025.

Svim jubilarcima upućujemo srdačne čestitke i molimo im Božji blagoslov, a pokojnicima vječnu radost u domu Očevu.

Priredio Anto Orlovac

NOVE KNJIGE

BANJOLUČKA STOLJEĆA – ŽUPA POHODA BDM BANJA LUKA

Mons. dr. Ante Orlovac

U Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci RS u Banjoj Luci, u prepunoj dvorani, u subotu, 26. listopada 2024., u organizaciji HKD Napredak – podružnica Banja Luka, a u sklopu obilježavanja kulturne manifestacije „Dani Fra Ivana Franje Jukića“, svečano je i uz prigodni glazbeni program KUD „Josip Kozarac“ iz Posavskih Podgajaca – koji su u prijateljskim kontaktima sa Napretkom u B. Luci – predstavljena monografija „Banjolučka stoljeća – Župa Pohoda BDM Banja Luka“ autora mons. dr. Ante Orlovca. Monografija je tiskana u svibnju 2024. u izdanju župe Pohoda BDM na čelu sa župnikom vlč. Žarkom Vladislavom Ošapom.

Predstavljajući su bili: prof. dr. sc. Agneza Szabo, povjesničarka iz Zagreba, fra Ivo Orlovac, barlovački župnik i prof. povijesti Zoran Pejašinić iz Banje Luke.

Na predstavljanju su bili nazočni: banjolučki biskup mons. Željko Majić, konzul RH u Banjoj Luci gosp. Zoran Piličić, gvardijan petrićevački i župnik fra Domagoj Šimić, svećenik u miru fra Rafael Ivankić i jedan o recenzenata knjige dr. fra Velimir Blažević, te nekolikočasnih sestara Klanjateljica Krvi Kristove i mnogi vjernici kao i predstavnici iz društvenog i kulturnog života grada Banja Luke.

Na početku je sve nazočne je pozdravila predsjednica HKD Napredak gđa Ružica Ševarika Grozdić i izrazila radost da se ovo predstavljanje Monografije događa u okviru

„Jukićevih dana“ koji se u Banjoj Luci obilježavaju već šest godina.

Riječ je uzeo moderator programa mons. Ivica Božinović, presnački župnik, ravnatelj Katoličkog školskog centra „Bl. Ivan Merz“ u Banjoj Luci i ekonom Banjolučke biskupije. U kratkim crtama podsjetio je na razlog ovoga okupljanja i predstavio sve predstavljače.

O vrijednosti ove knjige prva je govorila prof. dr. Szabo, koja je, između ostalog, istaknula: „Cjelokupna kompozicija knjige koja je pred nama, satkana je iz šest izvrsno sastavljenih i pomno uređenih tematskih cjelina – koje su u svojim bitnostima i zrcalo njenog cjelokupnog sadržaja, koji su potkrijepljeni, nizom tematskih manjih naslova, koji su i svjedoci sadržaja ove knjige koja je pred nama. Sadržaji ove knjige, također su i svjedoci života i rada, ali i hrabrosti i ustrajnosti naših prethodnika, ali i naših suvremenika, što znači i svih vas, koji i danas živite i radite i međusobno se pomažete, da kao i naši prethodnici, budete uvijek bolji ljudi – kršćani. Zato se i kaže da je povijest učiteljica života, ali ipak samo za one koji žele od nje nešto naučiti. Takve izvrsne mogućnosti pruža nam upravo i ova knjiga iz pera mons. Ante Orlovca.“ Prof. Agneza je u kratkim crtama prikazala svaku tematsku cjelinu: Prva tematska cjelina, ili Prvi dio knjige ima naslov: Banjolučka župa u daljnjoj prošlosti, pri čemu je težište knjige

o crkvama na području Banja Luke, u pred tursko i tursko vrijeme, te o djelovanju franjevac na ovim područjima. Oni se ovdje prvi puta spominju 1495. godine, zajedno s njihovim najstarijim samostanima u Banjoj Luci, Zvečaju i Grebenu, kasnije Krupa na Vrbasu.

U drugom i trećem poglavlju riječ je o gradu Banja Luci i njezinoj župi za vrijeme Osmanske vlasti u doba njezina uspona u 16. i 17. st., i još zasebno u 18. st. pa sve do sredine 19. st. Navedena povijesna svjedočanstva, autor ove knjige mons. Anto Orlovac iznosi na temelju izvorne povijesne građe – odnosno službenih izvješća više franjevac, koja su oni bili dužni sastaviti za svoje poglavare.

Četvrto poglavlje mons. Orlovac posvetio je starinama, među kojima su na prvome mjestu sačuvane matične knjige, koje pomno svjedoče rođenima, vjenčanima, umrlima, ali i drugim svakodnevnim događajima, među kojima su i epidemije, također i u gradu Banjoj Luci, također i u 18. i 19. st., tada osobito od kuge.

U petom poglavlju riječ je o prijenosu sjedišta župe s Lauša u Rakovac, zatim i o gradnji nove župne kuće i povratak župe u njezino povijesno mjesto – u grad Banju Luku, godine 1859.

Drugi, središnji i glavni i dio knjige – ističe prof. Szabo – autor je posvetio burnim događajima od spomenutog povratka župe u Banja Luku 1859. godine, pa sve do pada komunizma 1990. godine, te do danas. „U pomno uređenim poglavljima ponajprije je riječ o pohodima biskupa banjolučkoj župi od 1859. godine, pa sve do 1880., kada je godine 1871., na veliku radost vjernika, ponovno zazvonilo katoličko zvono u Banjoj Luci. Također i o velikim političkim promjenama koje su uslijedile godine 1878. nakon uvođenja austro-ugarskog protektorata u BiH. One su pridonijele i toliko željenoj uspostavi redovite crkvene hijerarhije u toj

zemlji. Riječ je o Buli, Ex hac augusta, pape Lava XIII. od 5. srpnja 1881. godine, kojom je ponovno uspostavljena crkvena vlast u BiH. S njenom obnovom i postavljanjem prvog vrhbosanskog nadbiskupa dr. Josipa Stadlera, uređene su i biskupije u Bosni i Hercegovini, među kojima su sufraganske biskupije u Banjoj Luci i Mostaru. Autor mons. Orlovac pomno iznosi povijest osnivanja Banjolučke biskupije godine 1881., i revne prve biskupe franjevac, kao i nastojanja oko gradnje župne crkve 1892. kada je posvećena i danas možemo za nju reći da je najstariji vjerski objekt u gradu Banja Luci sačuvan u istom vanjskom izgledu već 132. g“, istaknula je prof. Szabo.

Slijedeće poglavlje mons. Orlovac posvetio je procvatu redovništva u Banjoj Luci i okolici. U spomenutom poglavlju navode se sestre Milosrdnice sv. Vinka Paulskog i sestre Klanjateljce Krvi Kristove, te u novije vrijeme sestre Misionarke ljubavi.

Kako je kazala prof. Szabo, osobita vrijednost ove knjige su poglavlja o katoličkoj župi u Banjoj Luci pod komunističkom vlašću. Pomno su opisani i mukotrpniji događaji nakon pada komunizma 1990. godine, rapidno opadanje vjernika, ali i sveta radostna činjenica da je Banja Luka dala Crkvi dva kardinala – Vinka Puljića i grofa Guida Del Mestrija, rođena u Petrićevcu 1911.

Prof. Szabo dalje ističe da je znamenito poglavlje kojemu je mons. Orlovac dao naslov: Uzorni vjernici banjolučke župe među kojima su, uz bl. Ivana Merza, također i Ljubomir Maraković, Drago Dragović, rudarski radnik, te dvije časne sestre: s. Franciska, humanitarna djelatnica i misionarka, preminula 2005. godine i časna sestra milosrdnica Jeremija, kao i liječnik primarius dr. Ladislav Vlašić, preminuo 1989. godine, te mnogi drugi.

Što se duhovnih zvanja tiče župa, izneseno je da je župa dva biskupa: fra Matu Benlića (+1674.) i dr. Severina Perneka (+1997.), a

vjerojatno i fra Tomu Ivkovića (+1633.). Svećenika je dale preko 40, nekoliko časne braće i 15-ak časnih sestara.

Istaknula je da je osobito je vrijedno VI. i ujedno zaključno poglavlje, a koje ima naslov: Statistike, Popisi žrtava 20. stoljeća iz Banjolučke župe, u kojemu je priložen i popis ubijenih i poginulih u ratu 1992.-1995. godine, kojih je 16.

U svom predstavljanju prof. Szabo spomenula je i nedavno umirovljenog banjolučkog biskupa dr. Franju Komaricu, „poznatog diljem svijeta kao mirotvorac koji je za svoje djelovanje primio niz međunarodnih priznanja i nagrada, i dva puta je predložen za Nobelovu nagradu za mir“.

Svoje izlaganje prof. Szabo je završila riječima koje se – kako je kazala – mogu protumačiti kao glavna poruka ove knjige: „Zlo i nepravda nemaju nikada šanse, a istina, opraštanje i ljubav, imaju uvijek šanse, njima pripada budućnost“.

Nakon dviju izvornih pjesama iz Slavonije u izvedbi KUD-a „J. Kozarac“, predstavljanje knjige je nastavio fra Ivo Orlovac koji je naglasak stavio na život i djelovanje franjevacu u župi od 1495. tj. od prvog spomena imena Banja Luka pa sve do 1900. kada su pastoralni rad preuzeli dijecezanski svećenici. Prikazao je u najkraćim crtama izvješća bosanskih biskupa koji su dolazili na ova područja u osmansko vrijeme počevši od fra Franje Baličevića 1600 .g., skradinskog biskupa fra Tome Ivkovića – koji je dva puta pohodio Banju Luku, 1626. i 1630. i podjeljivao sv. krizmu, fra Jerolima Lučića 1638., fra Marijana Markovića 1655., fra Nikole Ogramića Olovčića 1672. Zatim donosi pohod prvog apostolskog vikara fra Mate Delivića 1737. koji, skrivajući se od Turske vlasti, dolazi u Banju Luku i u selu Debeljacima krizmu dijeli dva dana. Župu je kasnije pohodio i biskup fra Pavao Dragičević i fra Marijan Bogdanović 1768. Slično se događa i u 19. st. sve do uspostave redovite hijerarhije, navodi fra Ivo koji je

svoje predavanje referat zaključio riječima: „Koga imalo zanima povijest ove župe i Banje Luke općenito rado će posegnuti za ovom knjigom.“

Nazočnima se obratio i profesor povijesti Zoran Pejašinović ističući: „Odavno u ovoj sali nisam vidio ovoliko ljudi, a ovdje sam čest sam gost. Drago mi je da nas je knjiga okupila. Lijep je osjećaj nekoga tko voli knjigu i tko se bavi knjigom, da vidi ovoliko ljudi pored sebe.“ Zahvaljujući mons. Orlovcu na trudu i znanju, izrazio je sigurnost da će ova knjiga pomoći svakome tko želi da „putuje u prošlost, ali da će biti i pomoć mnogima koji i dalje budu htjeli istraživati banjolučku prošlost“. Posebno je zahvalio autoru na „iscrpnom istraživanju ovog vjerskog povijesnog područja“ kojega je javnosti predstavio i koji je, prema njegovim riječima, nedostajao kada je u pitanju istraživanje povijesti ovoga grada.

Nakon izvedenih dviju staroslavonskih narodnih pjesama KUD-a „J. Kozarac“, okupljenima se obratio i autor Orlovac, te progovorio o tome, što ga je potaknulo i ujedno nosilo u pisanju knjige: „Zabilježeno da vremenima budućim svjedočanstvo ostavim, jer ova starodrevna župa Pohoda BDM u Banjoj Luci dosada nije imala svoje monografije, niti bilo kakva prikaza njezine bogate povijesti, osim jedne skromne knjižice moga dalekog prethodnika, banjolučkog župnika fra Josipa Dobroslava Božića, a župa piše svoju povijest barem od prvog spomena imena Banja Luka, već 530 godina.“ Na kraju je zahvalio svima koji su pomogli izdavanje ove monografije, posebno predstavljacima, župi Pohoda BDM na čelu sa župnikom vlč. Ošapom i mnogim drugima.

Na samom kraju se obratio, u ime izdavača, župnik Ošap pozdravljajući sve nazočne i zahvaljujući svima koji su doprinijeli da ova „veličanstvena Monografija ugleda svjetlo dana“, počevši od autora mons. Orlovca, zatim svim predstavljacima, HKD-u Napredak, direktoru i zaposlenicima Univer-

zitetske Biblioteke koji su ustupili prostor za predstavljanje te svim donatorima čija se imena i uvrštena na kraju monografije. Posebno je izrazio radost da, kao domaći sin, koji je župnik već 10 godina, a odrastao u selu Debeljacima gdje je, kako je navedeno, biskup skoro prije 300 godina dva dana krizmu dijelio, aktivno mogao doprinijeti ovom događaju. Svi nazočni nastavili su se družiti u hodniku uz osvježanje i na večeri u župnom uredu.

Druga dana, u nedjelju 27. listopada,

poslije pučke svete mise koju je u 10.30 predvodio mons. Orlovac, također je organizirano predstavljanje monografije za nazočne vjernike. Okupljenima su o knjizi progovorili prof. Agneza i mons. Orlovac. Predstavljanje su uljepšale svojim glazbenim nastupom dvije studentice s Akademije umjetnosti – župljanka Elena Ćurić, treća godina Solo pjevanja i Lana Rajković, studentica klavira, a koje su izvele tri arije od Vivaldia, Schuberta i Puccinia.

NAVJESTITELJ BOŽJE RIJEČI I FRANJEVAČKI ODGOJITELJ

Spomen-spis u povodu 70. obljetnice rođenja mons. dr. fra Marka Semrena

U Biskupskom ordinarijatu u Banjoj Luci u utorak, 19. studenoga 2024., predstavljen je spomen-spis „Navjestitelj Božje riječi i franjevački odgojitelj“ u povodu 70. obljetnice rođenja mons. dr. fra Marka Semrena. O knjizi su govorili: mons. Karlo Višaticki, generalni vikar i fra Josip Jozić, urednik ovog zbornika. U glazbenom dijelu programa nastupile su Elena Ćurić – sopran i Lana Rajković – klavir, studentice Muzičke akademije u Banjoj Luci. Predstavljanju su nazočili i gosp. Zoran Piličić, generalni konzul RH u Banjoj Luci te dr. Davor Pranjić do predsjednik iz reda hrvatskog naroda.

POZDRAVNA RIJEČ BISKUPA MAJIĆA NA PREDSTAVLJANJU SPOMEN-SPISA „NAVJESTITELJ BOŽJE RIJEČI I FRANJEVAČKI ODGOJITELJ“

Poštovani i dragi fra Marko, pomoćni biskupe banjolučki u miru!

Dok Te iskreno pozdravljam i izražavam radost što si večeras s nama, izražavam Ti i zahvalnost na daru što si ga donio: knjizi, spomen-spisu Tebi u čast koji je ove jeseni izdala Franjevačka teologija u Sarajevu. Urednik spomen-spisa, dr. fra Josip Jozić,

kojega iskreno pozdravljam i zahvaljujem što je želio biti jedan od predstavljača upravo u Banjoj Luci, u predgovoru nam otkriva što je to motiviralo, kako njega tako i upravu Franjevačke teologije kao i mnoge suradnike, na izdavanje ovog spomen-spisa: „Knjiga pod naslovom Navjestitelj Božje riječi i franjevački odgojitelj posvećena je mons. dr. fra Marku Semrenu, banjolučkom

pomoćnom biskupu i zaslužnom članu Provincije Bosne Srebrene u povodu njegove 70. obljetnice života. Ova knjiga je ustvari Zbornik radova kojim iskazujemo najprije poštovanje ovom čovjeku vjerniku, redovniku i biskupu, a zatim i zahvalnost za njegovu redovničku, svećeničku, odgojiteljsku, profesorsku, duhovničku, župničku i biskupsku službu, sa sviješću da su ove pojedinačne službe sa sobom nosile plural zadaća, obveza i dužnosti i 'mnoštvo toga drugoga', kako bi sam biskup Marko običavao kazati. Mnoštvo je službi i zadaća, ali jedno je služenje, ono Gospodinu, koje se, čini mi se, i u ovom Zborniku očituje u zajedništvu različitih autora koji svojim imenima i službama povezuju biskupije, provincije, redovničke i franjevačke kuće te visoke školske ustanove.“

U duhu iznimna poštovanja i zahvalnosti i mi se večeras rado sabiremo s Tobom u ovoj kući koju si, i iz koje si, 14 godina, sustanare u kući i vjernike Grada i Biskupije, duhom bogoljubnosti ispunjao, kršćanskom nadom hrabrio, propovjedničkom i spisateljskom riječju vjeru jačao te sve što si govorio, pisao radio, molitvom zalijevao i ljubavlju svjedočio.

Stoga, u svojstvu domaćina želim pozdraviti i sve nazočne: biskupa u miru mons. Franju Komaricu, braću svećenike i redovnike, sestre redovnice i vjernike koji su Te kroz godine Tvoga boravka u Banjoj Luci i biskupskoj službi rado imali, Tvojom se riječju hranili i zajedništvom bogatili. Posebno želim pozdraviti i zahvaliti na dolasku gosp. Davoru Pranjiću, potpredsjedniku RS-a, gosp. Zoranu Piličiću, generalnom konzulu RH u Banjoj Luci, kao i svim voditeljima i predstavnicima znanstvenih i kulturnih ustanova u Gradu. Pozdrav i zahvala svima koji su uzeli udjela u organizaciji ove večeri kulta i kulture; mons. Karlu Višatickom, koji će uz fra Josipa biti predstavljaj, mons. Ivici Božinoviću za svu logistiku i vođenje programa kao i mladim umjetnicima, koji će

glazbeno oplemeniti ovu večere: Eleni Ćurić i Lani Rajković.

Nije na meni da večeras predstavljam knjigu. To će učiniti vrsni predstavljači i poznavatelji Tvoga redovništva, svećeništva i biskupstva; bogatstva Tvoga duha u koji je zahvatilo oko 25 auktora koji su se rado odazvali pozivu urednika i poslali svoje priloge. Dok svima njima zahvaljujemo, vjerujem da zajedno s nama dijele osjećaje da su redci ispisani u ovaj spomen-spis samo kamenčići nedovršena mozaika. Naime, iako si vjerničkoj i čitateljskoj publici, na duhovni rast i znanstvenu prosudbu, već ponudio 14 knjiga i u raznim časopisima mjesečnicima i na portalima objavio 158 članaka, recenzija, okružnica, propovijedi i razgovora, to nije sve. Jer, tko bi to mogao popabirčiti predavanja na teologiji, izgovorene i nigdje objavljene propovijedi, nagovore i duhovne vježbe novacima, bogoslovima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, obiteljima, djeci, mladima i svim staležima, savjete u ispovjedaonicama i duhovnim razgovorima; doprinose u redovitom i izvanrednom životu Crkve na razini Provincije i Biskupije, ali i Crkve na nacionalnoj i općoj razini, „u mnoštvu službi i zadaća, ali jednom služenju, onom Gospodinu“.

U našim razgovorima često sam Ti znao reći: „Mogao si Ti izići iz samostana i postati biskup, ali samostan nikada iz Tebe nije izišao.“ Listajući knjigu koju večeras predstavljamo našao sam da ovu misao dijeli i Tvoj brat u redovništvu fra Iko Skoko: Naime na str. 486. čitamo: „Ivo Andrić je završio pripovijetku Kod kazana o fra Marku Krneti riječima ‘Ovaj je volio manastir kako svoju dušu. Da se zna.’ Ja bih svoje iskustvo susretanja s fra Markom Semrenom završio riječima: Ovaj je volio sve ljude, a posebno bogoslove kao svoju dušu. Da se zna.“

Dragi fra Marko, biskupe! Iako ćemo sutra, na najuzvišeniji način – sv. Misom zahvalnicom, zahvaliti Trojedinom Bogu na daru

Tvoga aktivnoga biskupskog služenja, koristim i ovu prigodu da Ti u ime ove mjesne Crkve – biskupa Franje, svega svećenstva, redovništva i Božjega naroda – zahvalim na svakom danu Tvoga nesebičnoga darivanja i služenja ovoj Biskupiji. Neka se zna! Volio si i voliš svoje redovništvo, svećeništvo, biskupsko služenje i sve svećenike, redovnike, redovnice i vjernike ove Biskupije! Vjerujemo da ćeš se sada, oslobođen obveza koje aktivna biskupska služba sa sobom

nosi, u tišini samostana sv. Petra i Pavla, još tješnje u duhu sjediniti s ovom mjesnom Crkvom uzdižući Bogu molitve kako bi se Božjom milošću nevolje i križevi ove Biskupije prekovali u radost života u kojem će prebivati ljubav, mir i jedinstvo. Bog Te u dobru zdravlju poživio, svojim Svetim Duhom jačao, kako bi nas i nadalje pratio svojom molitvom i bogatio svojom izgovorenom i pisanom riječju.

STATISTIČKI PODATCI

(31. 12. 2023.)

Statistički podatci (31.12.2023.) Župe Banjolučke biskupije		Broj vjernika nazočnih u župi	obitelji / domaćinstava	krštenih	prvopričesnika	krizmanika	vjenčanih parova	umrlih
1.	Banja Luka	400	320	8	11	6	6	48
2.	Barlovci	112	77	1	2	0	0	11
3.	Bihać	1.400	771	12	7	0	5	61
4.	Bila	1.249	508	16	11	19	19	33
5.	Bos. Aleksandrovac	4	2	0	0	0	0	0
6.	Bos. Dubica	48	28	0	0	0	0	3
7.	Bos. Gradiška	192	110	2	0	9	2	5
8.	Bos. Grahovo	70	45	0	4	0	0	2
9.	Bos. Kostajnica	2	2	0	0	0	0	0
10.	Bos. Novi	20	13	0	0	0	0	0
11.	Budžak	213	116	0	2	2	0	9
12.	Čuklić	773	370	9	10	9	6	32
13.	Dolina	11	10	0	0	0	0	3
14.	Dragalovci	15	10	0	0	0	0	0
15.	Drvar	336	140	1	3	6	0	2
16.	Glamoč	659	247	5	8	7	3	6
17.	Ivanjska	104	59	0	0	0	0	9
18.	Jajce	3.955	1472	68	41	56	37	75
19.	Ključ	6	6	0	0	0	0	0
20.	Kotor Varoš	148	85	0	0	0	0	11
21.	Kulaši	22	15	0	0	0	0	0
22.	Liskovica	9	9	0	0	0	0	0
23.	Lištani	280	134	3	0	0	0	15
24.	Livno	7.125	2.652	114	75	83	57	82
25.	Ljubija	170	91	0	0	0	1	6
26.	Ljubunčić	1.536	544	15	13	35	12	33
27.	Mahovljani	26	17	2	0	0	0	1
28.	Marija Zvijezda	91	98	2	0	0	0	4
29.	Motike	38	19	0	0	0	0	0
30.	Mrkonjić Grad	69	30	1	0	0	0	1
31.	Nova Topola	71	29	3	0	0	1	8

32.	Odžak-Čaić	132	75	2	3	0	3	9
33.	Petrićevac	204	138	2	7	2	2	17
34.	Podhum	1.073	489	24	5	21	21	31
35.	Presnače	93	55	0	1	3	0	1
36.	Prijedor	208	137	0	0	0	0	20
37.	Prnjavor	285	141	9	0	0	1	11
38.	Ravska	147	64	1	0	0	1	2
39.	Sanski Most	78	56	1	0	4	0	1
40.	Sasina	40	17	0	0	0	0	3
41.	Sokoline	2	2	0	0	0	0	2
42.	Stara Rijeka	32	13	0	2	2	1	3
43.	Stratinska	3	2	0	0	0	0	0
44.	Šimići	16	16	1	0	0	0	2
45.	Šurkovac	150	60	4	0	0	2	5
46.	Trn	108	70	3	0	0	0	1
47.	Vidoši	1.672	636	22	11	47	18	49
48.	Vrbanjci	29	15	1	0	0	0	1
UKUPNO:		23.426	10.015	332	216	311	198	618

JUBILEJ 2025

HODOČASNICI NADE